دیوانِ نجیب

ترتیب - تدوین اؤ دیباچه

خیال بخاری

پښتو اکیډیمي پېښور یونیورسټي

دیوانِ

نجیب

دیباچه

د

سیّد خیال بخاری

پښتو اکیډیمی د پېښور یونیورسټی

د پښتو اکیډیمۍ د مطبوعاتو سلسله نمبر ۸۴

اول ځل چاپ ______ ۱۹۷۲ء

تعداد ______ یوزر (۱۰۰۰)

کتابت ______ سید خضرت شاه

قیمت ______ شپږ روپئ =/۶

طابع

عزیز خان په شاهین برقي پریس پېښور کښې چاپ کړو

ناشر

سید خیال بخاري ډائرکټر د پښتو اکیډیمۍ نه خور کړو

دیباچه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

نَحْمَدُهٗ وَ نُصَلِّيْ عَلٰى رَسُوْلِهِ الْكَرِيْمِ

د پښتو د کومو پخوانو شاعرانو دیوانونه چه تر اوسه چاپ شوي دي په دیکښې اکثر داسې دي چه که د هغوئ نوم ږدو نو خو ځینې) راته معلوم دي. نو دیوان ئې نه دی. او چه د کومو دیوان راپیدا شوې نو د هغوئ د ژوند حالات په تپو تیرو کښې پراته دي ځکه د هغوئ د پاره د "درک نه موشاعرانو" یا تیر هیر شاعرانو" الفاظ استعمال کړې شول او د هریو شاعر د دیوان په سر کښې د هغوئ د حالاتو د نه پیدا کیدو په حقله افسوس ښکاره کړې شوې او د زړه تسله مو په دې اوکړه چه دا یوازې پښتانه شاعران نه دي بلکه د دنیا نورو ژبو او قاموسونو سره هم د زمانې هم دغه سلوک دې! او په مثال کښې خواجه حافظ او شکسپیر لوموړنه واخلو. نن چه کوم شاعر دیوان مونږ تا سو ته وړاندې کوو د هغه په حقله هم دغه خبره وئیل غواړی چه دیوان ئې د وړکې نه راپیدا شو او د ژوند حالات ئې هم د ماضي په تیرو کښې ورک دي - که مونږ په دې لړ کښې هم دغه خبره او نیکو نو د حقیقت به یوځل بیا په ګوته کول وي - او ځکه ئې هم لړی - خو دا ځل زما مخې ته یوه بله خبره راغله. هغه دا چه خدائ پاک د

چاخوارې په ادبونه دړې. د ښو لو شاعرانو چه کوم کوم دیوانونه اونور کتابونه چه را پیدا شوي دي اود کوم کوم ځائے نه چه را پیدا شوي دي اوپه څه طریقه تر اوسه پورے د زمانے د ناقدرۍ د لاسونو نه محفوظ پاتے شوي دي. دا هم څه دده خبرے ثبوت دے چه د چاخوارۍ نوے نه ځي.

د نجیب دیوان، کوم چه مونږ تاسو ته وړاندے کوو، هم لکه د نورو ډیرو قیمتي مرغلرو خدائے پاک محفوظ ساتلے دے. اودد ے دیوان د محفوظ ساتلو کارنے هم لکه د نورو ډیرو قیمتي قیمتي کتابونو چه د یورپ په لویو لویو ښکلو کتب خانو کښې محفوظ ساتلي دي. یو پیرنګي مستشرق میجر راورټي ته سپارلے وو. د میجر راورټي د نوم نه تقریباً هرهغه پښتون واقف دے چه د پښتو ادب تاریخ سره څه لږ شان تړون... لري. راورټي د نورو ژبو نه علاوه د پښتو ژبے یو ښه عالم وو. هغه سربیره پښتو زده کړے وه اود بیائے د پښتو ژبے (د هغے وخت اود حالاتو مطابق) ښکلے لغات اود ګرامر کتاب لیکلے وو او د پښتو ډیر نادر نادر کتابونه (قلمي نسخې) جمع کړي وو. او چه خپله ئے ترینه استفاده وکړه لوئکه زمونږ په شان د بے قدره خلقو چینجو خوراک کیدو دپاره ئے خوندي نه کړل بلکه په ډیر قدر ئے د ملک لویو کتب خانو له ورکړل. دا دیوان هم هغه پیدا کړے وو اود لندن د مشهورے برطانوي عجائب خانے (برټش میوزیم) لوئے کتب خانے ته تحفه کړے وو. ددغے نسخې یو نقل د مائکرو فلم په شکل کښې پښتو اکیډمي ددغے کتب خانے نه راغوښتے وو ددے نسخې په سر کښې میجر راورټي په خپل قلم په انګریزئ کښې یو نوټ لیکلے دے چه،

«دا د نجیب دیوان دے چه یو ښے شاعر دے یا به کتاب دے را ماله په

ډېر زيات کړاؤ اؤ کوشش د سوات د پوهې د خواؤ شا علاقې نه، چه
د پېښنور نه قطب په لورې پروت ده، په لاس راغلې دې. خو اوس وخت
تېر دې اؤ زهٔ دا په خپل کتاب "گلشن روه" کښې نهٔ شم شاملولې. ددې
مصنف راتريو سفرې افغان ښکارې خوزهٔ د هغهٔ په حقله څهٔ يقيني
معلومات نهٔ لرم "

دا نوټ هغهٔ په دسمبر ۱۸۵۹ء کښې ليکلې وو. ددې نه موږ ددوه قياسه جنګولې
شو. يو دا چه دې په دغه وخت کښې ميجر شوې نهٔ وو بلکه کپتان وو اؤ دويم دا
چه په دغه وخت کښې د هغهٔ مشهور کتاب "گلشن روه" په چاپخانه کښې وو
يعنې لا چاپ شوې نهٔ وو خو د چاپ کار ئې تقريباً سرته رسېدلې وو اؤ ځکه د
نجيب د ديوان څهٔ برخه راورټي په دغه کتاب کښې شامله نهٔ کړې شوه

راورټي د خپل دغه مشهور کتاب "گلشن روه" سريزه هم په
دسمبر ۱۸۵۹ء کښې ليکلې ده خو کتاب بيا په لندن کښې په ۱۸۶۰ء کښې
ترچاپه اورسيد. ښائي چه په دې موقعه موږ يو څو ټکي د
"گلشن روه" په حقله هم وليکو. په دې کتاب کښې راورټي د پښتنو
د مشهورو شاعرانو د کلام انتخاب ئې کړې وو اؤ ورسره ئې په انګرېزي
کښې ترجمه کړې وه. غالباً دا هغه ترجمه وه چه علامه اقبالؒ په لندن
کښې د خپلې استوګنې په وخت کښې لوستلې وه اؤ د خوشحال خان خټک
د حريت پرستۍ، مړانې، غيرت، اؤ د تورې نه ډکو اشعارو نه دومره
متاثره شو چه دغه اثر يوازې دا نه چه شاعرۍ کښې ئې برخيره دې

بلکه هغه د دے «مردِ کوهستانی» نه ډیر زیات اُمیدونه هم والبسته کړل.
یورپ سره د پښتون او پښتونولئ پیژندګلو دغې مستشرقینو کړے ده چه
د پروفیسر ډورن او راورټي نومونه ئے سرِ فهرست دی. داد نن نه سل
شپږ شپږ کاله پخوانئ خبره ده. زمونږ خو خپله دا حال وو چه د نن نه یو
ځلویښت پنځوس کاله پخوا پخپله هم د خپلې ژبې د دغو ورځو لوړو شاعرانو
د کلام او تصنیفاتو څخه بےخبره وو. په دغو ورځو کښې زما یاد شی چه یو
ځلی (زه پخپله په دغو ورځو کښې وړوکے وم) د پښتو آنرز د امتحان د
پاره د خوشحال خان خټک «دیوان» پیے نه، بلکه یوځو غزلو پیے، سره ډیرے
بوډیلے ګوزیدۀ او نهٔ ئے موندلے. او بیا د پاکستان د جوړیدو په وخت
کښې عزتمند خلیق صاحب په تهول قصه خوانه کښې د کتابونو د هریو ددکان د
لټون نه پس د پښتو د یو متین دا خواهش پوره نهٔ کړے شو چه د سلو
روپو (ډهرګجب) کتابونه ورله برابر کړی! او اوس د خدائ فضل دے چه
د قام خپلې ژبې ته مخه شوه نو په شلګونو نه، په سوونو کتابونه ولیکلے او
چاپ کړے شول. په دے لړ کښې ډیرے پخوانئ مرغلرے هم بیا موندے شوے
او توچاپ اُو ریسید ے. چه پکښې معزالله خان، مصری خان، خواجه محمد بنگش، میان
نعیم او د کو یمداد دیوانونه، د ګل صنوبر، آدم دُرخانئ او د لی شهئ ادبی
او معیاری قصے او په تیره تیره «تیوهیر شاعران»، «خیرالبیان» او تواریخ
حافظ رحمت خانی خاص طور سره د ذکر وړ دی، چه اکیډیمئ چاپ کړل.
خهٔ دیوانونه خو همتناک زلمی همیشی خلیل او خهٔ نورو ادارو راپیدا

کړل اوُ د پښتو علمی اوُ ادبي پنګه ئې پرے ودنه کړه.

د نجیب د دیوان په لړکښې د پښتو ژبې یوُ ډیر لوئے محسن نوم هم مُخ ته راځی۔ اوُ هغه د ځوکنو د میاں عمرؒ صاحب مشر زوئے صاحبزاده محمدی دے (رحمهم الله) صاحبزاده محمدی که یوُ خوانته یوُ لوئے عالم وو اوُ په یوُ ډیر لوئے مسند ناست وو خو بل خوا یو ډیر لوئے شاعر هم وو. اوُ صرف شاعر نه بلکه د علم اوُ اَدب اوُ د شعر یوُ ډیر لوئے محسن هم۔ د بدامنئ، لاقانونیت اوُ د خطرو نه ډغه ډک وخت کښې به ښه ښه عالمان ادیبان اوُ شاعران د هغه په مجلس کښې په امن اوُ په سکون ناست وو اوُ ښه قدردانی به ئې کیدله. صاحبزاده محمدی د علم اوُ ادب د قدردانئ یوه غټه کارنامه داده چه هغه تقریبًا د ټولو لویو لویو اوُ مشهورو شاعرانو کلام راجمع کړے[1] اوُ په خپل یو عقیدتمند خطاط گل محمد پیښوری ئې خوشخطه ولیکه. اوس په دغو ښکلو خوشخطه نسخو کښې ډیر د یورپین مستشرقینو په لاس د یورپ کتب خانو ته رسیدلی دی چه یوه پکښې دغه د نجیب دیوان نسخه هم ده چه اکیډیمئ د هغې مائکرو فلم راغوښتے دے. ددے نسخې په آخر کښې خوشنویس دا اختتامیه لیکلې ده.

«تمت تمام شد دیوان نجیب بحسب ارشاد قبیلهٔ کونین مربي دارین رمبدٔ توانین نکات بدیع مخترع آئین آیات ترصیع فردوسی فصاحت سحبان بلاغت صاحبزاده محمدی سلمه الله

---

[1] افسوس دے چه د شعر و ادب دد ے لوئے محسّن خپل دیوان لاتراوسه نهٔ دے پیدا شوے!

تعالیٰ از دست فقیر پر تقصیر گل محمد پشاوری سلخ ماه صفر سنه ۱۱۷۸ د   ه
به یادگار نوشتم من این کتابت   را   دگرنه این خط من لائق کتابت نیست

څهٔ وخت چه ما ددے کتاب تصحیح، ترتیب اؤ تدوین کاوهٔ نو را محسوسه شوه چه په دیکښې څنے نیمګړتیاګانے دی، څنے ځایونه درستنٔ لوستلے کیږی۔ ددے د "ایډیټنګ" کار خو به هغسې وُنهٔ شی لکه څنګه چه پکار دے۔ د خدائے کاردنو ته ګورئ۔ چه په هم دغو ورځو کښے را له دا سلامیه کالج د بازار د جومات امام مولوی شاه سید صاحب د غیبو د نجیبؔ ددیوان قلمی نسخه راوړه چه دا را له چا دوست راکړے ده چه تاسو له درورم! په دغه موقع راته د اکیډیمئ "ماتهو" راياد شو. ما وے چه ربښتیا ده چه کوم خلق په اِخلاص سره په یؤ ښهٔ کار کښے جهاد کوی۔ نو خدائے پاک...... هغوئ ته خپله لار سمه کړی۔ اؤ بیا والس چانسلر صاحب ددے نعمتِ غیر مترقبه د اخستو منظوری را له هم سمٔ راکړه دغه کتاب را له خدائے پاک داسے په ښه موقع راواستوه دهٔ چه د چاپ نه وړاندے موږ د برټش میوزیم ددغه نسخے ډیرے نیمګړتیاګانے اؤ د لیک نه پاتے الفاظ برابر کړل. ددے ټولو خبرو د پاسه ښکلے خبره داده چه په دے قلمی نسخه کښے ډیرے غزلے په حاشیه لیکلے شوی دی چه د ب م د برټش میوزم) په نسخه کښے نشته۔ دغه شان موږ د نجیبؔ ددیوان د یوے ښکلے اؤ پوره نسخے د وړاندے کولو جوګه شو د نجیبؔ په حقله لکه چه بره ئے ذکر شوے دے چه راوړتی دے

(د هغهٔ په الفاظو کښې) یوسفزي افغان گڼلې دې داسې ښکاري چه هغهٔ د نجیب د دیوان ژوره مطالعه نهٔ ده کړې ځو چه د سوات د پولې خواوُ شا کښې ئې بیا موندې دې نو کمان ئې کړې چه دې به یوسفزے وی. نجیب پخپله په خپل دیوان کښې خپل کلے "سربند" ښودلے دے. د خپل کلی سربند نه علاوه ئې د پیښور هم ډېر صفت کړے دے لکه چه وائی:-

په عوض کښې که اِرم ځوک وماله کړی   ورله نهٔ کړم زهٔ نجیب په سربند ئې
یا
خلد اِرم فردوس به هیرکا   که ځوک اووینی سربند

دے سره ئې د سربند د ښکلو هم صفت کړے دے

چه خوبان ئې دی په مثل د حورانو   ځکه بولم زهٔ نجیب جنت سربند

د پیښور په حقله ئې یو شعر دے چه

هیڅ منک سیال د پیښور نشته نجیبه!   بیجا پور که باگ نگر دے که قنوج

بیجاپور، بهاگ نگر اوُ قنوج د دغې وخت ډېر لوئې لوئې اوُ مشهور ښارونه وُو چه پښتانهٔ به اکثر هلته تلل راتلل ځکه که موږ د دے نه داقیاس وکړو چه هغهٔ دغه ملکونه پخپله لیدلی دی نو شاید چه زیاتے به نهٔ وی ځکه چه هغهٔ په خپلو شعرونو کښې په ځائے د "بارې" د لنډی اوُ اباسین ـ نوبدا، ندے ډېر یاد کړے دے لکه

نو بدا ندے به هیر کړ دلربایه   که ځوک وکه د نجیب داو ښکو قیاس
یا
که زما په مخ دا د ښو رود وُکورے   فراموش به نو بدا کړے هم ندے

(بهاگ نگر، دا د حیدر آباد (دکن) زوړ نوم دے بهٔ)

ددې نه علاوه هغه لکه د نورو داسې شاعرانو چه دهندأو دکن نه لیدلے دی په خپل کلام کښې ډیر تکی د هندئ استعمال کړی دی لکه وانجلے سجن رتن، گُھسی، تنډره (ٹھنڈه) تجه کول، (تن دے) اؤ یؤ غزل نیم نے داسې هم شته چه قافیه نے آدت، دلاوت، پلاوت یا بتلایا (بٹھلایا) آگ لگایا وغیره قسم الفاظ دی. ددې نه هم برنی قیاس ته خځه تقویت رسی. خو بیا هم د یؤ شاعر د کلام د شعر نیم یاد ځنو الفاظو په بنا داسې قسم یقینی نتیجه ایستل درست نهٔ دی. ددې په مقابله کښې د هغهٔ یؤ شعر دے

ذهٔ نجیبؔ تړ ونے ځکه چرته نهٔ شم چه ارم ماوا فردوس شُو سربند دنه

ددې شعر نه نے داسې ښکاری چه دے د سربند نه هیڅرو باهر تهٔ چرته وتے نهٔ دے. خو بل خوا داد سربند په صفت کښې محض شاعری هم کنړلے کیدے شی.

نجیبؔ د سربند دے اؤ سربند اگرچه د خلیلو اؤ مهمند د په پوله پروت دے خو تانړه نے تهکال ده. پخوا به د ټپې حدبندی عمومًا په قوم اولس کولے شوه چه ځنے پولے پکښې وروستو سیندونو خوړونو بدلے کړے. بارے هم خپلے لارے بدلے کړے را بدلے کړی دی ځکه وروستنو حکومتونو د ځنو کلو باندېو... تانړے هم بدلے کړے. د سربند خو تانړه هم نهٔ ده بدله شوے ځکه موږ نجیبؔ هم خلیل ګڼړو نو د پښتنو د قبیلو د شاعرانو په لړ کښې به د خلیلو یو غټ نے پوره شی یعنی خوشحال بابا ر اؤ د هغهٔ د کورنئ نور شاعران) ختک، رحمان بابا، حمید وغیره، مهمند، خوامحمد بنګشی ډه) قاسم علی آفریدے، دولت لوانړے، اؤ اوس داد ے نجیبؔ خلیل ـــ کهٔ دا قیاس

درست دی نو اوس هم خټے قبیلے داکے لری لکه واخلے یوسفزی! ـ که په دیو کښے هم داسے د .... وړیو وړوکے شان « خوشحال پیدا شی. نو د دوئ د تاریخ شاندارے کارنامے به داسے په خړو تیړو کښے ورکے یا تتے پاتے نۀ شی.

نجیب سرښدی ځانته خلیل نۀ دی وئیلی خو د خپلے قبیلے د موندړو خړبن اوُ غوری خښی ذکرئے ضرور کړے دے. لکه ع « سرحلقه ده د غوری دخښی ژبه » یادا مصرعه چه ع « چه پرے راشی شاعران سرپښی »

دے سره ئے دخپل خاندانی شرافت د اوچتوالی ذکر هم ځائے په ځائے کړے دے لکه وائی سه ستا غلام یم که باور کړے دلربایه! ؛ گرچه زۀ یم مادر زاد اصیل په ذات که نجیب گو چه اصیل اشراف زاده یم ~~یا~~ بے پیسو د ستا دلبره یم رقیق!

د نجیب د ژوند په حقله نور څۀ معلومات په لاس رانغلۀ. البته ددۀ د یو شعر نیم نه ددۀ د ژوند په حقله څۀ اندازه لګولے شو ـ دۀ د یوُ غزل شعر کړے سه سن زرسل اووه اویا دے دلربایه! ؛ ستا په غم کښے چه نجیب ثانی انشا کړم ددے شعر نه مونږ دوه خبرے راوسیښے شو یوه دا چه دے په ۱۱۷۷ه کښے ژوندے وو اوُ شاعری ئے په ځوانئ وه. دویمه دا چه هرکله چه دۀ خپل نوم سره د « ثانی » لفظ لیکلے دے ددے نه معلومیږی چه ددۀ نه وړاندے بل کوم شاعر هم د نجیب په نامه تیر شوے دے خو تر اوسه پورے خو مونږ صرف دا یو نجیب موندلے دے دبل نجیب څۀ نخښه پته نۀ ده رامعلومه! دیو بل شعر نه د نجیب ژوند ۱۱۷۸ه پورے یقینی کیږی. دا تاریخ نجیب په یوه مرثیه کښے درکړے دے شعر دا دے

زړسل کاله پرے اته اویا د پاسه سن د هجر په دا وخت هوه حساب شۀ!

دا مرثیه حفظ د خپل چا څوانی مرګ رشته دار یا دوست په مرګ ویلے دۀ په اصل کښے دا دره مرثیے دی چه د اولے شورو داسے کیږی سه

چه آوازه ستا د مرګ تر غوږه نیو شۀ راښکاره راته خوږ ژوند زهرو کښی یو شۀ

هم په دے مرثیه کښے وائی سه

بے د ستا له مرثیو چه ئے تل وائیم بل یو ذکرے هم له دله هیر شۀ

د بلے مرثیے سر دے چه سه

ستا د هجر په آتش مے زړۀ کباب شۀ چه پر تا پسے د قبر پورے باب شۀ

په دے مرثیه کښے څینے شعرونه د فکر ور دی سه

اقربا د څکه دیو کانډ څان ژاړی تل تر تله چه د کور موضع د خواب شۀ

چه محسن مے د شاهی له کوره ووت که ئے څوا وولړ خراب اوس دیر خراب شۀ

نوم په خُله دا دیږو پس له دے ما خله اے نجیبه! چه محسن خو د په تواب شۀ

دا اقربا، او محسن مے، او د شاهی د کوره ووت، داسے الفاظ دی چه د "محسن"، څه ډیره خوږه دوستی یا خپلوی ورسره څرګندوی چه په ادیږو کښے او سیده

بحر کیف د خوږ خبره دا ده چه د غم مرثیے د اکیډیمۍ د نسخے په حاشیه لیکلے شوے دی او د برټش میوزیم د کتب خانے په نسخه کښے نشته. د برټش میوزیم او د اکیډیمۍ د نسخو د لیک وخت کښے هم دومره تفاوت نشته څکه چه د "ب"، م" نسخه سلخ (د میاشتے آخری تاریخ) ماه صفر ۱۱۷۸ه کښے لیکلے شوے ده او د اکیډیمۍ د نسخے غزلے ئے په اولسم د ربیع الاول ۱۱۷۸ه کښے

نو سره د رسول وی ردیف لیږه رباعیانې ئې لیکلی دی. خو د دې آخری پاڼې لشته ځکه نه شو ویلې چې دائې کله ختمې کړې دی) که اولنۍ نسخې د ختمید و نه لیس نے د اکیډیمۍ د نسخې په لیک ... لاس پورې کړی وی نوګویا که دائې په اوولسکی درځو کښې لیکلې ده. په دې حقله هغه په اختتامیه جمله کښې اشاره هم کړې ده. نور الفاظ خوځې هم هغه دی کوم چې موږ بره لیکلی دی په دې کښې «به جلدئ تمام» الفاظ زیات کړی دی. چې دې نبکلی خط ته ګوورو او د پنځلسو کرښو دې درې سوه او اوولس (۳۱۷) څخونو ته ګورو نو په اوولس درځو کښې دغه کار سرته رسول د هغه مشاقۍ استاذی او درسره هغه عقیدت او مینه څرګند دی کومه چې هغه صاحبزاده محمدیؒ سره لرله.

خیر داخو په خبرو کښې خبره راپیدا شوه اصل غرض مو دا ووچه هرکله چې دغه مرثیې د ب،م نسخه کښې نشته او بیا د اکیډیمۍ د نسخې په متن کښې هم نه دی لیکلی شوی نو هرومرو دا به هم ده له نکه د څنو نورو غزلو ورویستو په کوتو ورغلې دی او په حاشیه ئې لیکلې دی. موږ دا نه شو ویلې چې په حاشیه لیکلې شوې غزلې او مرثیې دوله کله په لاس ورغلې او دا بیا کله د دیوان په حاشیه لیکلې شوې دی. دا امکان هم شته چې دغه غزلې او مرثیې د نجیب د مرګ نه پس په لاس ورغلې دی او په دیوان کښې شا ملې کړې شوی دی.

د نجیب شاعری | د نجیب د کلام نه څرګندیږی چې هغه یو ښه پوهه عالم فاضل سړی وو او هغه پخپله هم په یو ځائې کښې دې ته اشاره

کړے دہ. وائی ــه

هرشاعرکه خدائے نجیب غوندفاضل کا هله پسه به داستان غزل اُووائی

ذ هغهٔ د شاعرئ په حقله نه شو وئیلے چه په کوم عمُرکښے شروع شوه
اوُ په کوم عمرکښے دے غه څوانئ ته ادرسیده. خو د هغهٔ د یوُ شعرنه څرګندیږی
چه هغه یوُ غزل د دیرشو کالو په عمُرکښے وئیلے دے (خو په دغه عمرکښے
هم غمونو ذوړ کړے دے!) وائی ــه

لا دیرش کاله دے د عمر پوره نه دی بیا نجیب ستا د هجران غمونو پیرکړم

د نجیب د دیوان د عامے مطالعے نه مونږ په کلکه دا وئیلے شو چه هغه
د خوشحال، رحمان، حمید، هجری، عبدالقادر او شیدا نه پس راتلونکو
شاعرانو کښے د اولی صف شاعر دے.

نجیب په خپل رنګ اوُ انداز کښے د رحمان بابا د سبک پیرو دے. هغهٔ
خپله هم د رحمان بابا ذکر په ډیر احترام کړے دے ــه

د شعراوُ سرحلقه عبدالرحمٰن دے یا زهٔ نجیب ددهٔ د شعر دامنګیر یم
چه ئے شعر لامثل دے، بانډ سبائی که رحمان وائی د شعر عالمګیر یم

د نجیب په شاعرئ باندے چه د رحمان بابا..... څومره ژور اثر دے په
دے حقله زهٔ یوُ دوه مثالونه کافی ګنڼم. د رحمان بابا شعر دے ــه

داجهان دے خدائے له عشقه پیدا کړے د جملهٔ مخلوقاتو پلار دے دا
نجیب وائی ــه زهٔ نجیب نو یم له عشقه پیدا شوے؛ که دا نور خلق ذ دولی دی له موره
رحمان ــه ... د زړهٔ دے تر ترلے استوار؛ داجهان د د نیکهٔ دے که د پلار

نجیب سه چه دِ هیی شا دے زړهٔ پورې ترلے ؛ دا دنیا دِ دنیکه که د باباده ؛

هیی خو هرشاعر د خپلو تیرو شاعرانو نه ضرور متأثر کیږی. د چا نه زیات د چا نه کم. او ځکه د هر شاعر په کلام کښې د تیرو شاعرانو د کلام څهٔ ناڅهٔ رنګ ضرور ښکاری. که دا خیالات وی که تشبیهات وی که زمکه وی قافیه نجیب هم د فطرت د دے قاعدے نه باهر نهٔ دے. د هغهٔ په کلام کښې د ځنو تیرو شاعرانو رنګ برېښی. یو غزل ئے د خوشحال بابا په رنګ کښې وئیلے دے.

خوشحال سه د ښادمنو په خندا کو ؛ د غمژنو په ژړا کو

نجیب سه په کلونو د کلزار کو ؛ د بلبلو په چغار کو

د خوشحال خان ختک د یو قصیدے په انداز ئے یوه قصیده لیکلے ده. په دیکښے وائی چه

سه

قصیده د خوشحال بیګ ده ․․․․ فاضل زیاته کړه ښه لا

ما د دوی تتبع وکړه ․․․․ مقدم وو دوی له ما

د خوشحال بابا په قصیده کښې ۱۱۲ شعرونه دی. د فاضل قصیده لاس ته نهٔ ده راغلے په هغې کښې به د نجیب د وینا مطابق د دے نه هم زیات شعرونه وی. رحمان بابا هم په هم هغه زمکه کښې یوه قصیده وئیلے ده چه

" ښه ده ښه ده دا دُنیا "

خو نهٔ پوهیږو چه نجیب سره د دے چه هغه د رحمان بابا ډیر معتقد دے د هغهٔ ذکر ولے نهٔ دے کړے. په ځنو شعرونو کښې د حمید رنګ برېښی. حمید :- سه په ژړا د زړهٔ دمه کړم کنړه چوی دے وړا دا پیښو په داتیاله

نجیب به ــ سه چه تل پکښې باران د اوښوا وری ؛ نه پوهېږم پېښور دے که تیراه
(د حمید بابا اشاره بارې ته دہ چه د بارې په اوبو د پېښور خاوره
آباده دہ او بارہ د تیراه نه راځی) دغه شان د حمیدؒ مصرعه ده ــ
" خط په مخ د صنم داغ که سپوږمۍ شوه په هاله کښې "
هم دغه خیال نجیب هم څرګند کړے دے ــ
په رخسار د اشنا خط داغې نجیبه! حق حیران یم که سپوږمۍ شوه په هاله کښې
د نجیب په کلام کښې د سبکلو سبکلو او زړه راکښونکو شعرونو کمے نشته
خو د دیوان درست باغ مو د دړاندے دے نه به کوم کوم ګل درته په
ګوته کوم. هو! د نجیب د نوی نوی تشبیهاتو په لړ کښې یو څو شعرونه
تاسو ته په دے خیال دروړاندے کوم چه دا د شاعر په هغه خصوصیاتو
کښې شمېر دی چه د نورو شاعرانو نه ئے ممیز کوی.
احمدشاه ابدالیؒ اګر چه د دهلی په تخت ناست نهٔ وو خو د هند فاتح
ضرور وو شاعر هغه په خپل تصور کښې د دهلی په شاندار تخت ناست
وینی او تشبیهًا وائی ــ
احمدشاه دے چه په تخت د دهلی ناست دے که نجیب دے، چه له یاره هم کنار دے
یوه بله تشبیه ئے د هند د رومانی تاریخ نه راخستے ده. وائی ــ
پدمنی به د چنوړ په لاس ورنهٔ شی که په عشق کښې څوک خوار زار لکه رتن شی
یوه نوے غونډے تشبیه ئے د عام کورنی ژوند نه اخیستے ده ــ
چه تکیا وی پرے ملام د ماتم مونږ ته نژدے دخاطر بام دے

دغه شان یؤ دوه نور شعرونه! ؎

ستا د عشق له تښتې مې طمع نشي   چه پوره به ئې په سرومال بُوده شي!

هسې سخته په ما راوسته ستا هجر   چه پیدا زما اوږی شو په پخساگ!

په یوه موقع لکه د بونیرو نجیب هم په دوؤ کښې حیران دے. وائی ؎

که له عشقه توبه نه کرم غم خراب کرم   که توبه ځنې کوم کیږم بې پښه!

د انشا یو شعر دے ؎

نزاکت اس گل رعنا کی دیکھیو انشاء   نسیم صبح جو چھو جائے رنگ ہو میلا!

د نسیم په وړمه د انشا د محبوبه مخ خیرنیږی. خو د نجیب هم واؤرئ

د نزاکت انتها دہ! ؎

هسې شان زما د یار لطیف رخسار دی   چه شمال وربانده هم بد دعا پرېږدی

لکه چه ما وړاندې اووے نجیب ډیر ښکلی او نازک شعرونه

لری په دے حقله هغه ښکاره هم وائي چه ؎

پک چه دے شعر تمامی له نزاکته   نشته د نجیب په څیر شاعر په پېښور کښې

نجیب لکه چه د برنی شعر نه ئې څرگندیږی دہ نه یوازې د پېښور بلکه

ټول د خپل وخت د سرېټرو شاعرانو نمائنده هم گڼړی او د نورو د

شاعرانو جوابونه او په دعوی ئې تیکونه کری دی چه نن صبا د لوستونکی

په ذړه او مغزو ښه نه لگی خو داد هغه وخت شاعری دہ په کومو

ورڅو کښې چه تقریبًا هر په ځان باوره شاعر دغه شان د خپلې شاعرئ د

برائی او د ورنښت شعرونه وهے او نورو به ئې جواب کاوہ. دغه شعرونه

«تعلی» کنټرول شي او په دې ډول خپل ټول نه دی پکار ـ ځکه چه داد هغه وخت معتام رواج وو او په دې باندې د بل شاعر په لوړوالی، شهرت او عظمت څه حرف نه راځی.

په دې لړ کښې نجیب دداسې شاعرانو لوموړنه هم اخیستې دی چه د څنو پکښې لا تراوسه دیوانونه او د څنو کلام نه دې موندلې شوې لکه واخیل محی‌الدین، سلیم قلندر او فاضل. لکه چه ما په اول سر کښې ویلی دی زما عقیده ده چه خدائے پاک به دروغ خواری هم نه ضائع کوی او دروغ دیوانونه به هم یوه ورځ په لاسو راشی.

شاعر د عام وګړی نه زیات حساس دی. ځکه که هغه ځان د وخت د حالاتو نه ډیر ګټوزی نو هم نه څۀ نا څنډ خبره یا شعرے د خلے نه راتے وځی چه د شاعر د وخت د حالاتو عکاسی کوی. رحمان بابا غوندې صوفی منشی بنی‌آدم د خُلے نه «ځمه» اُدر او کور او پیښور د دویه دا ره یو دی» قسم الفاظ وزی. د نجیب زمانه خو لا ډیره د اړماکوړی، بدامنئ او لاقانونیت زمانه وه. ځکه نجیب په څنو شعرونو کښې دې ته اشاره کړې ده. یو ځائے وائی ـ

شوک چه اتلی وو هغه ادنیٰ، ادنیٰ اعلیٰ شو
کار د زمانے دایره معکوس راخرګندیږی

د سربندا او پیښور په صفت کښې چه هغه کوم شعرونه ویلی دی.
د هغې نمونې موږ ته اولوسیتے. هو هم رنګه ادم، خلد او فردوس غوندې وطن

په حقله په نورو موقعو کښې وائي ؎

چه همیش پکښې غمګین کوزم صنمه | راته دشت کربلا شنه پیښوره
چه بې یاره پکښې ناست په زړه غمژن یمه (یا) | شنه سربند نجیب ته دشت کربلا

نجیب په فارسۍ ژبه هم شعر ویلې دي. یو غزل ئې د فارسۍ هم شته
او یو غزل نیم ئې داسې دے چه یوه مصرعه د پښتو او بله د فارسۍ
ده. د خواجه حافظ یو پوره غزل ئې ترجمه کړے دے. د دواړو دغه
شعرونه دي.

حافظ: ؎ این چه شوریست که در دور قمر می بینم
همه آفاق پُر از فتنه و شر می بینم

نجیب ؎ دا څه شور دے چه ئې په دور د قمر وینم
اطراف داېره ټک په شور او په شر وینم

د نجیب په دیوان کښې یو دوه خبرے داسې هم ته راغلې چه
ما حل نه کړے شوے. یوه خو دا چه هغه ځیل نوم سره د "ثاني"
لفظ استعمال کړے دے. دوے نه خو داسې بریښي چه د هغه نه وړاندے
هم څوک نجیب نیر شوے دے. دا نجیب څوک وو، کله تیر شویدے
او څوک وو هم کنه؟ یعنی نجیب د "ثاني" لفظ په بله څه معنی کښې
استعمال کړے دے؟ دا سوال حل کول غواړي. دویم دا چه په یو
ځائے کښې ده د رحمان (بابا) نوم سره د دویمي لفظ استعمال کړے
دے. لکه چه وائي ؎

ما نجیب هم په دا طور غزل وو سے   که د ټیټې دوېرې عبدالرحمان دے

دهٔ دا شعر د رحمان بابا د هغې اوږد غزل په "طور" ویلې دے په کوم کښې چه هغهٔ د خدائے پاک صفتونه بیان کړي دی او د سر شعر ئے دادے

په نامه د هغه خدائے چې دا بیان دے
چه یو نوم ئے په نوموڼو کښې سبحان دے

په دغه شعر کښې نجیب رحمان بابا سره د د وېرې لفظ استعمال کړي دي ـ د دې نه ځرګندیږي چه رحمان بابا د مهمندو د قبیلې دغې ښاخ سره تعلق لرلو ـ دا انکشاف (کم نه کم) ماته په اول ځل وشه* ـ (دا جدا خبره ده چه هغهٔ خپله د دے قِسم حدونو نه ځان ډیر اوچت ګڼلي)

د نجیب د ژبې په حقله یؤ څو نکتې عرض کوم. د دهٔ په خط کښې یوه عجیبه خبره ما دا مُوندله چه دهٔ په خپلو شعرونو کښې د ختټکو د لهجې ټکي هم اِستعمال کړي دی لکه ډِما، ډِ تا (لکه د ستا) سیورے، بخره، پا تو شیکلي، کوشته وغیره. دا سے قِسم الفاظ ځهٔ خو ئے د شعر د ضرورته اِستعمال کړي دی او ځهٔ به لیکونکي تیروتے وی ځکه چه د اِملا نورے هم ځهٔ غلطئ پکښې مشته دے. دے نه علاوه ډیر الفاظ دا سے دی چه د پښتوانو په نیک یا کلام کښې لیدے شی لکه واخلې. دورې (آددی) پخپسر (په خپل سر، په ځان) طوره (لاحقه په معنی، په شان" لکه "بورا طوره" د بورا په شان) چاپلوسی (چاپلوسی) برمته نیول.

د کتاړ کافو، سوخه ول، خرخول، سهل، نومل، نوسيدل، نيوکيدل،
رنيوله کيدل) بيوکيدل ربوتلکيدل). وغيره -- د يوې ژبې د ترقۍ
په لړ کې يوه آهم نکته داده چه دغه ژبه د الفاظو په لحاظ نيغه
شته‌منه او په کور پوره وي. دې دپاره چه په ترقۍ ژبه د خپلو
نوو نوو ضرورتونو دپاره د نوو نوو تکو، مرکباتو او اصطلاحاتو محتاجه
وي. زموږ په ژبه کې داسې بې‌شماره پخواني الفاظ شته چه ادبي‌له استعماله
غورځيدلي يا ترک شوي دي. يائې استعمال عام نه دې. ښائي چه داسې
قسم الفاظ موږ بيا راژوندي کړو او ژبه کې ورله د دواج ورکولو کوشش
وکړو. په ديکښې هيڅ شک نشته چه نوي الفاظ په يوه ژبه کې
رانوبيتل د يوکس يا د يوې ادارې کار نه دې. هغه کوم خلق چه
ددې اهل دي د هغوئ دا فرض دي چه هغوئ د وخت د ضرورت
او تقاضې د پوره کولو دپاره داسې قسم الفاظ په خپل استعمال
کې راولي. بيائې قبلول او رد کول د ژبې د عامو ويونکو کار دې
دا کار هم د ژبو فطرت مطابق دې چه پخپله غير شعوري طور
سره سرته رسي. پوهان، عالمان او اهل قلم داسې قسم الفاظ
د ژبې په سيلاب کې دراننو کړي په داسې زرګونو الفاظو کې ژبه
څه الفاظ قبول کړي. څه پکښې بدل رابدل کړي او څه بيخي رد
کړي او غاړې نه ئې ږغورځوي. دا يو څو تکي ې د خپلې ژبې
د ترقۍ په لړ کې د وخت د يوې آهم تقاضې د آثر لاندې

ډ لیکل.

په قلمي نسخه کښې ئې د لیک په حقله د املا یو څو غلطۍ هم په نظر راغلې. دا ئے قسم غلطۍ موږ د څو نورو شاعرانو په قلمي نسخو کښې هم په ګوته کړې دي. ځکه موږ په دے حقله فیصله نه شو کولے چه دا غلطۍ له کومه راغلې؛ هر څه چه وي دا زموږ په قلمي نسخو کښې عامے لیدے شي. دا ډیر قسم غلطۍ عموماً د عربۍ په الفاظو کښې دي. او زما په نزد ددے یوه غټه وجه دا ده چه دغه الفاظ موږ د عربۍ نه پوره اخستي دي. څو آوازونه مو د عربۍ نه دي پوره کړي بلکه د عربۍ ژبے سره تړلي آوازونه موږ د خپلے ژبے په خاصو آوازونو ادا کوو کوم چه د عربۍ اصل آوازونو ته نژدے دي. دغه وجه ده چه د لیک په وخت په بے خیالۍ کښې د عربۍ درسته املا ځنے نه لیکلے شوه. څه وخت عام الفاظ هم د عربۍ په حرفونو کښې ولیکلے شي. په دے نسخه کښې ئے یو څو مثالونه دا دي.

ظهره « زهره » زکریا « ذکریا » ذجاج « زجاج » ذیرویم « زیرویم » فحش « فاش » غضا و شوه « غزا و شوه » عبس « عبث » اعلا « اعلی » زره « ذره » وغیره.

یوه بله نکته خاص طور سره د ذکر وړ ده. هغه د اضافت ژبه ده چه په فارسۍ کښې خو عام دے خو په پښتو کښې، تر کومے چه شعري ضرورت یا څه بله مجبوري نه وي نه استعمالیږي. عجیب

دا ے اضافی مرکبات ډیر استعمال کړی دی خو په لیک کښې ئې د زیر په ځائې آواز نه کتلی دی او د مضاف آخر ته ئې «ے» زیاته کړے ده لکه واخلئ «احمدِ مصطفا» احمدے مصطفا «بحرِمواج» بحرے مواج «مشکِ خطا» مشکے خطا وغیره. دغه شان هغه لیک د تلفظ سره سم کړے دے. چه زمونږ د رسم خط یو خاص لار بخیره کوی.

د نجیب د دیوان په حقله د خپلو خبرو خلاصو نه اول ضروری گنړم چه د خپلو کرانو ملگرو محمد نواز طائر، پردل خان خټک، محمد اسحاق میاں ثناءالدین، سیف الرحمن سید، نورخان سید، حضرت شاه او د نورو دچاپخانې د منتظم د هغې مرستې او همکارئ مننه وکړم چه ددے کتاب د ترتیب وتدوین، نقل، د پروفونو کتنې، کتابت او د چاپ په لړ کښې ئې ما سره کړے ده.

سید خیال بخاری
(ډائرکټر د پښتو اکیډیمئ
د پېښور یونیورسټی)

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

(۱)

جفاکاره، بې وفا ده دا دُنیا
بې وفا هم بې بقا ده دا دُنیا

په ساعت کښې مخ ګرځند کاندِ بیانه وي
ته به وائې چه بریښنا ده دا دُنیا

ډېر عالم دې پارمان ورځنې تللی
نه به شي، نه د هیچا ده دا دُنیا

هسې نه چه زړه تنها وَتا ته وایم
نه زما ده نه د ستا ده دا دُنیا

ترهغه به زیان کار ربل په جهان نوي
چه ئې تل سودو سودا ده دا دُنیا

چه دَچا یکښې سر اُوښېلی مردار شي
ګویا لوم د قضا ده دا دُنیا

پېغمبر ورته مُردار ده وئیلی
تر مُردارې بد بلا ده دا دُنیا

په باطن کښې بېحسابه ده زشت رویه
که ظاهر خوبروي نما ده دا دُنیا

هغه خوک دی بختور چه ځنې لاړه
د کل درد و غم ماوا ده دا دُنیا

که وَ نور عالم ته حوره دَجنت ده
وَنجیب وَته بلا ده دا دُنیا

(۲)

دُنیا ښځه ده چه حلاله وي د چا
که مدام ورځنې بد وائي دا سا

ګاه کېږي که ګوسنه وربانده سیورکړي
ګوندې وي چه دِ بکار شي په عقبا

که ته غواړې چه دُنیا شي زما ډېره
سخاوت کوه دا پند واوَره له ما

هو مرښنه ده چه دِ قوت وربانده کېږي
هسې نه چه دِ قارون په دود دِ بسیا

تجارت د دُنیا ښځې دَچه خوک کاندِ
وئې نه چه یکښې کاندِ خوک دِ لېوا

که څه مال دولت لوړې دَ هرچا خونښې
که څه نه وي خوک به نوم وانخلي ستا

په سبب ئې د دُنیا شهرت موند لے — کیکاؤس دے کم قبا دے که دارا
که لحاظ پکښې د دے خبرو نکړے — دَ دُنیا ته هرګز مه وایه زیبا

هم په دا چه سوال هرګوره منلے دے
نجیب ځکه تحریف وکړ د دُنیا

(۳)

که دا غداره سینه دُوینے زما — فراموش به کړے دا غوندے لالا
لکه ته چه حُسن و زیب لرے دلبره — دا رنګ زیب و حُسن نشته دبل چا
هیڅ بنده به له عیبو خالي نه وي — بے له تا چه ئے د عیبه مُبرّا
زړه مے هسے یار را کاږي وخپل ځان ته — لکه کاه را کاږي ځان ته کاهرُبا
ګویا سر په دا مانهٔ دے کیمیا غواړي — چه ښتا څوک طمع کاندے د وَ فا
چه هیڅوک وفادار نشته په دُنیا کښې — کمکی مه وے له هیچا سره آشنا
هوس مے دے د وصال په اُمید ګرزی — صد ساله دے که هیڅ دے که فنا

زهٔ نجیب په خدا ئے آخته کړمه ناصحه!
دَ عشق کسب نا روا دے که روا

(۴)

هر عاشق چه په هجران کښې پاره ګا — خوشنودی به د وصال هاله حاصل کا
چه په شان دستا مخ دے دلربا یه — عشّاق مینه په سمن په دا کیل کا
په تمام جهان پریشانه خوشبوئی شی — دلربا چه شانه ګړه په کاکل کا
د لیدو اُمید د پریکاند له سترګو — څوک چه ستا د آفتاب مخ وَ ته کتل کا
بے پرواله د رجهانه بیهوش مست وي — هغه څوک چه ستا د لبو مئے نوشل کا
په مکتب د عشق داخل که افلاطون شی — زمانه به ئے بتره تر جاهل کا

هاله پسه به داشان غزل ؤوائی
هرشاعرکه خدائے نجیب غونډ فاضل کا

(۵)

چه همیش راته جُنبش د زلفو مار کا
عاقبت م به دامار خاطر افګار کا

دریښتنی عِشق دعوه دِ هغه کا ښدِ
کوزیدهٔ چه مجنون طوریه کوهسار کا

ننګ ناموس وَته دِ شاکه تل نوتله
تقاضا که څوک د وصل له دِلدار کا

ستا رُخسار ز لفے چه زیست کا ندِ عجب دے
چوته زیست په یوه ځائے مُسلم کفار کا

له تاراج دَخزان چه خبر دار دے
بیهوده عندلیب مینه په ګلزار کا

که عاشق له تا وصال دائمی غواړی
ځان دِ ستا د درله سپیوسو شمار کا

بلبل هله نو دیکت مومی وَګُل ته
چه قبول ادل په زړهٔ زخم دخار کا

تو هغهٔ به احمق بل په جهان نوی
چه په وَصل دخوبانو اعتبار کا

تار په تار که دنجیب دخاطر خُونه
په رُخسار چه دلبر زلفے تار په تار کا

(۶)

چه دِ لخ کهٔ را نما
هوش ے لاړ شهٔ صنما!

بے تا یو ساعت دلبره!
آرام کله شی زما

ستا د حُسن تماشا که
نمر چه ګوزی په سما

لکه ستا حُسن هغه دے
زما مینه د ه هما

خط به حسن ز ر ستا کم که
بانه ے مشه خام نما

---

۱ ب۱م۱۰ د۹۱۱۲ ۲ ب۰م۲ خام ۱۲

تر شکر، نبات خوانږه دی دلربا لبان شما

زهٔ نجیب دستا غلام یم
څهٔ خدمت یاره فرما

(۷)

چه میٔن شوم زهٔ په تا — وَه سترا زما همدا
چه سحاب غوندِ دلبره — سر یکار مے شهٔ ژړا
همیشه مے غم انیس شهٔ — خوشحالی شوه بې بقا
ستا په څیر جفا کار نشته — په تمام جهان بُتا
عاشقان دِکو سنه کرځی — رقیبان دِ خوا په خوا
له حیا به بقا غوا ړی — څوک چه غوا ړی وصل ستا
زهٔ دَغم مرتیهٔ وایم — اوُدهی رقیب سوُ نا
بیلتانهٔ دِ نجیب وسهٔ
نکه شمع سوځو پا

(۸)

خوبنی خوبم به ځاپه وصل دجانان کا — خاوماں که څوک مجنون غوندِ ویران کا
چه پری دِ تو سبا نشته شرمنده ده — همسری به لتا څوک که انسان کا؟
هسے ظلم نیشه ظالم په مظلوم نکه — نکه ظلم په عشاقو خوبرویان کا
بیا به نهٔ موهی هرګز لزت د وصل — چه په عشق کبنے هر عاشق ویر دځان کا
نکه که چغار بلبلے په خزان کبنے — ستا په غم کبنے نغان هسے عاشقان کا
څوک به نوم دعاشقئ په خوله وانخلی — که اول خوارې معلومه د هجران کا
ستا په زلفو چه باد والوزی دلبره — معطر په خوشبویئ تمام جهان کا

د بخت ستوری ام به وکړ طلوع هله
کړم خدائے د ستا له د مجرې په امان کا

د دوزخي غوندې به تل په فریاد سره وي
که بې تا نجیب داخل خدائے په جنت کا

(۹)

له خوبانو چه د وصل څوک امید کا
ځان د خرم وغونوته جاوید کا

که یار لرې کړ نقاب له سپینه مخه
شرمنده به په رابع فلک خورشید کا

ستا به عشق کښې ما ته نه رسي دلبره
که د مینې لاف عمرو کا، که زید کا

دام تل دے څو د ځان غوښې و نه خوري
تو هغه به ښکاري کله حاصل صید کا

د غم هسې زړه په غم کښې مدام سوزم
لکه تل چه ښو ریدهٔ د مجنون بسید کا

چه کمندے د زلفینو په مخ جوړ کړه
عاقبت به ما نجیب پکښې یار قید کا

(۱۰)

چه م زړه وینو د دوستو کو په بازتا[1]
په جهان م کړ ښکاره د مینې راز ستا

سامعین به همه وارې دیوانه کړې
چه په مخ جوړ کړ د تورو زلفو ساز ستا

تر همه و عاشقانو سربلند شه
هر عاشق چه کړ په مینه سرفراز ستا

چه د خط مطلوب د مخ زیب و زینت کړ
نو هیڅ عبث راته څرګند کړ اوس مجاز ستا

په کرو هرنو فریښته له سپي نه ښتي
وئې کړ نیژدے و ځان زړه عماز ستا

چه رقیب بولے عاشق شوے صنم!
په سر ي بانده د سپي وکه اعزاز ستا

د وفا طمع طاعون اوس د نجیب شو
د وفا رسم و دستور چه کم اعزاز ستا

---

[1] له دا غزل د آئیډیا د نسخې په حاشیه لیکلې د ۱۲۷

چه[1] ئې ولیدهٔ د ستا رخسار زیبا — راښکاره شهٔ راته پوچ ګلزار زیبا

که دا نور خلق ایمان ورځنې غواړي — عاشقي کهٔ د منصور ته دار زیبا

چه نوماکېږي مهو زیات په رقیبانو — تر مومن دی رته شوهٔ کفار زیبا

د همه خوبانو څکه سفتدا شوې — چه تر حورو تر پرو د دربار زیبا

ستا په عشق کښې که تل سوځم رامي رضي — سمندر غوندې شهٔ ما ته نار زیبا

شمس قمر تر چاپېره کړي فدا کېږي — چه په سر که یار زرین دستار زیبا

د ترسا محبت څهٔ کانې پېر وکړې — شیخ صنعان وته ئې که زنار زیبا

چه همېشه پکښې صفت کم ستا د حسن
څکه خدا ئې کړهٔ د نجیب اشعار زیبا

(۱۲)

هغه څوک چه ستا په غم شو مبتلا — همېشه کاندې دلربا فریاد د ژړا

ښا پېروځ ته نظر نهٔ که دلبره — هغه چا چه دې لیدلې رخسار ستا

ستا د زلفو بوئي ته پیا زغوندې ښکاریږي — که هر څو خوشبوئیه مشک دی د خطا

نو هیڅ م راکو زشوې په خهٔ توک ئې — ته خورشید ئې دلربایه د سما

همېشه شان دې د مخ حسن دې دلبره — چه یوسف[2] دې آشفته دې په لقا

د آفتاب چه په سحاب مخ پټوینه — دلربا یې ستا له مخه که حیا

بې له ما چه زهٔ په تا مئین ریښتیا یم — نور عشاق بېهوده کاندې ادعا

بې له وصله ئې مرهم نشته نجیبه
هغه څوک چه تیغ د هجر که دوتا

---

[1] دا غزل د اکیدمۍ د نسخې په حاشیه لیکلې دے ۱۲

(۱۳)

چه د ترکو په رُخسار شوم زهٔ شیدا — سرېکاره شهٔ فریاد اَ ضرس ژړا
نکه کاندِ استغنا ستا له گدا به — هسې شان که یار له ما نه استغنا
ستا په شکل وخېږیږ نشته دلربا یه — که خوبان په زما نه کښې دي بسا
دَ ه پتا باندې عاشق لیلیٰ بهنه ده — قیس مجنون چه مسکن کړې دَه صحرا
واړه ستا غمونو یا ستهٔ له کار ده — که نادان دې د دې د هوکه دانا
ستا دَ قد دَ ته نبکارېږي کجه دو نه — سرو دُنه که هوڅو سمه بالا
بې له تا چه فریاد رس نلوم هیڅوک — ستا له لاسه کړم فریاد چا ته بُتا ؟
بې د ستا له سوو لبانو دلربا یه — نور هرګز نشته دخوږو زړو دوا

په نجیبؔ بلا پسې که غمجن ګرزي
خو چه تهٔ بې غمه ګرزې دلربا

(۱۴)

یم خوږلې ستا د زلفو اَژدها — نهٔ رغیږم په دمو نو هزار ها
وازهٔ خُله مزرې د هجر تر ناستهٔ مې — مګر خدایه یم تر دلبره که ږدها
دغم سیند راباندې وخوت دلربا یه — بیحسابه بې پایان ، بې اِنتها
عشّاق واړه ستا په مینه کښې غمجن دي — که دِ زهٔ دَ غم ته خرم کړم تنها

که یو څُله سوهٔ لبان زما په خُله کړې
سرو مال به ئې نجیبؔ در کړم بها

له [illegible] ۱۲

(۱۵)

چه یار راپېښ دے پرهر پدِل زما
بېهوده کاندِ طبيب طبل زما

خوېښته او سپې بوځائے نه جمع کيږی
رقيب خوښ نه دے په داکېل زما

چه بے تا د نورو شکليو مخ پرې ګورم
د چشمانو بنائی اوس وکښل زما

په تمام جهان به دا رنګ بل څوک نوی
ستا ستم او همیشه زغمل زما

چه رقیب وکښېنولے دے په څنګ کښې
دے د مرګ نښان د غم بلل زما

له رقيبه اختلاط مکوه دلبره
چه باعث دے تل په سر وهل زما

چه د يار د وصل زيرے وما راکه
په جهان کښې دے هم نه خپل زما

خوبرويان که بے تا ډېر دی دلربا به
پکار نه دے په کښکه سيل زما

د پتنګ د سوو به نوم په خله وا نخلي
که نه وو بيې په عشق کښې سول زما

نه نجيب چه ډوب په چاه ستا د زنخ شوم
له دے چاه دی دشوار وتل زما

(۱۶)

ستا د زلفو خم چه شته مسکن زما
په ذره نه دے پکار ختنی زما

د مجنون فرهاد په طور ستا په عشق کښې
تر کوهسار شته همیشه وطن زما

د چمن ګلونه څه کړمه عالمه؟
د يار مخ دے بنائسته چمن زما

تا چه تيغ را نه نيولو که د چشمانو
بے ګناه ولے کوے کشتن زما

ستا په عشق کښې نور هيڅ نلرم دلبره
بے له اوښو چه دی دُر رحمن زما

چه بے وصله به خوشحال نشي صنمه
ستا هجران که هسے زړه غمجن زما

زه نجیب د ستا له کويه څرنګه درومم
چه ستا زلفے شوے د پښو رسن زما

(١٧)

یاره ما له لب شیرین لکه حلوا را — دا بدل د ستمونو ما مضنا را

چه مدام پکښې د وصل فخ لیدهٔ شی — د هجران له زنګه زړه هسې صفا را

له غمونو به خلاص نشم څو په خود یم — ساقي پاڅه د صهبا پره مینا[1] را

ګوندې وي چه دې نیږدې شم لاسو پښونه — ځان په وینو سور په مثل د حنا را

چه په زړهٔ د خوبرویانو اثر وُکه — ربه! ما لره د سوز هسې وینا را

په غفلت کښې بس کړه دیر عمر م تیر که — شب ګیری لکه شبنم په هر مسا را

رنځ د هجر بې طاقته کړم دلبره!

ما نجیب لره د خپل وصل دوا را

(١٨)

ن ساقي صهبا د شونډو ډک ایاغ را — له بې نفع عقل و هوش نه فراغ را

خلق وائي ستا د حسن باغ تل تر وي — سکونت علی الدوام د دغه باغ را

په سور څیرو باندې تور داغ عجیب نسیب کا — دلاله غوندې په سو عجیبه داغ را

پریرو ده ځان چه پتنګ غوندې د سبزم — بل په لاس کښې دلربا د نخ چراغ را

خوروله م دې جال ورته د صبر — په دا جال کښې محکم نښتې رقیب زاغ را

کورو کلې څخه کړم زهٔ چه دیوانه شوم — اوس مجنون غوندې هیش سیر راغ را

پسې روح م له قالب نه په وا تښتهٔ

ما نجیب ته د آشنا د لور سراغ

---

[1] له دا دې شعر نه وروستو د اکیډیمۍ په نسخه کښې یو څو پاڼې نشته او څلیریشتم غزل پورې غزلې د ب، م د نسخې دی!!

(١٩)

دلربا څخه د سرو شونډو مدام را — په نوشل ئې بېهوشي علی الدوام را
غم د هجر نا قرار لکه آسمان کړم — لکه ځمکه د وصال قرار آرام را
یارم مینه د زړه تور ره کړه له یاره — یا بهشتي کېږي لکه قیس د جنون نام را
سرو مال م دے تحفه در له راوړے — ته خپل د وصل دلربا پکښې انعام را
چه د سور د محبت په تېر رواس کړم — اوس د وصل دلربا څخه زمام را
سپین رخسار دې لکه ورځ زلفې د شپې دي — دواړه جمع په یوځائے کښې صبح شام را
چه په بوئې ئې مستغني شي له عنبرو — خم د زلفو یاره مالره مقام را

زه نجیب نور طاقت نه لرم د هجر
خدایه بیس له دے دیار وصل مدام را

(٢٠)

زه له غمه همیشه کوم ژړا — ته بے غمه دلربا کوے خندا
د شاهانو پروا دار نوي د لبره — ستا په مینه کښې عاجز خوار گدا
چنگ او نے چه تل وهمه په هجران کښې — تسلي د خوږ خاطر کوم بېدا
افلاطون د زمانے که وي په عقل — عاشقي به ئې د بنکلیو که جولا
ستاد درو ملنګۍ د ته هوس کا — اورنګ زیب که شاجهان دے که دارا
همیشه له ماسره ته جنګ و جدل کړې — تل همخاړے له رقیبه ئې بېتا
په هر خم کښې دې د زلفو دلربا یه — ته به وائے چه نافه ده د خطا
څه له ځان ستړے کوي ناصح په وعظ — عاشقي پرېښوینکے کله ده زما

خدائے د یاره څه خوراشه دلربا یه
ځے د هجر د نجیب وار که خطا

(۲۱)

تل هغاړه کرزوي رقیب ترسا | په کړو هونو لړې خښتي له موسیٰ
چه په نیکه م تش نوم واخلي په ژبه | هغه هم نشي زما په تا ویسا
هسې شان دِ غم د هجر زړه ضعیف کړم | چه شوه سخته راته تلنه بې همسا
کار د مینې راښکاره راته عبث شه | چه د هجر په ماتم شوم شناسا
هسې حال را باندِ راوست غم د هجر | لکه وُوزي له قالبه دَ چپا سا
تا ځې ماته کړه تو یه په سر د پا سه | که زاهد هر څو خپل ځان با له پارسا

دَ مُنګانو په شتیو سره دلبره!
تا نجیب د زړه په سر وویشت ترسا

(۲۲)

چاچه دې لید لې دلربا یه روئۍ د ستا | تل ځې مقام کړې دې دلبره کوڅۍ د ستا
بوئۍ راته د مښکو شه ښکاره دپیازه طور | راغې لړ دماغه چه د زلفو بوئۍ د ستا
څه مناسبت دې د اوس د ستا له سپي رقیبه | خدائې چه کړې په خیر ملاګکو خوئۍ د ستا
خدائې چه ته کعبه د روئۍ د زړونو منفر کړې | زغلي عاشقان څکه همیش په سوئۍ د ستا
شي م حواله دوه کړدمان په زړه دلبره! | کړم متصور چه دغه دوه ابروئۍ د ستا
داد بنفشې لښتې خورې په صنوبر دي | دا که دي زلفینې په دا قدئۍ لوئۍ د ستا

ما لره که راکه څوک خوبان دَ جهان واړه
کله به پرِ د کړم زړه نجیب یوُ موئۍ د ستا

(۲۳)

که مثین په دلربا دې زړه ربښتیا | تل په سر لکه مجنون ګرځم په بیدیا
ثاني سیال یکښې څوک ستا نشته دلبره! | که څوک جمع کُل خوُبان که د دُنیا

لکه زه چه ناقرار یم ستا په عشق کښې — دا رنګ نه دے ناقرار آسمان آسیا
بیا به نه مومې تا مه د صدق همره — ځو په ژړنده کښې د غم نه شے کسیا
هسې شان یم ستا په هجر کښې دلبره! — لکه څوک چه په دوزخ کښې شي بسیا
تا به بیل آخر له ما نه که صنمه! — همنشین چه د رقیب دے بے حیا
که هر څو له دلربا د بوسے سوال کړم — هیڅ له کبر راته نه که آو آ یا

بس کړه یوځل د نجیب په غم لتاړ که
پښتو ے ورځنۍ ولے رُخسار بیا

(۲۷)

عاشقي توره بلا ده خدائے د څوک پر اخته نه کا
د کل درد و غم ماوا ده خدائے د څوک پر اخته نه کا

عاشقان پکښې تل سوزي، چه مهجور شي له خوبا نو
تو سقره بده لا ده خدائے د څوک پر اخته نه کا

عقل و هوش له سره یوسي، دیوانه لکه مجنون شي
داخاصه لے ابتدا ده خدائے د څوک پر اخته نه کا

چه هو څوک پکښې داخل شي تل تر تله لا یعقل شي
د جنون ختم قلا ده خدائے د څوک پر اخته[۱] نه کا

هر چه کړے ورسره ته کوے صنمه! — نجیب ستا له رقیبا نو خته[۲] مانه کا

---

[۱] د ب، م په نسخه کښې د دے شعر نه ور وستو یو څو پا نړے نشته، د اولسم[۱۷] غزل نه تر دے ځائے پورے تول غزلے د ب، م نه اخستے شوے دے. دے نه پس څه غزلے په دواړو نسخو کښې نشته، دا بیا د رپسے د اکیډمۍ د نسخے نقل دے ۱۲

[۲] حاد د دکوپانړه د آخري غزل مقطع ده. نور شعرا و نه ورک دي ۱۲

(۲۵)

غره مشه په دُنیا دا دُنیا نه ده د چا
دالولئ د بازار ده یو دم ستا بل دم زما
که ترون پورے د زړه کړے پوهیدلے ئے خطا
ازلی عادت ئے دا دے چه له چا نه که وفا
اوس ئے وار په تا راغلے ډیر ئے وُغلول پخوا
په لباس ئے غلط مه شه ده عدو دوستی نما
که لبونے کاندے وتا ته بیا به زر که درته شا
که دے څوک تاج په سر که بیا ویران که مقر ستا
ترنمانځنے ئے بسیاره اے عاقله ده سزا
زیب وحسن ئے اندک دے قباحت ئے دے بسا
که دِ دُ خندوی څخو بیا دِ زر که په ژړا
هسے رنځ تِر پیدا کیږی چه ئے نشته دے دوا
د باغ گل لا سپړی نوی نه ئے کړے وی خُله وا
ناګه باد صرصر پرِ راشی هغه دم ئے که فنا
په خاطرئے اور بلیږی که بلبل وی که بودا
دوی که هرڅو چغار کاندِ دا پرِ کله که پروا
که عاقل ئے باندِ پوه شه زیات به غم دایم تر دا
په هغه څیز مینه مه کړه چه د چا نوی آشنا
په ساعت کښے دِ بادشاه که په ساعت کښے گدا بیا
اعتبار ور باندِ مه کړه ښه خوب باسه دا دنیا

په دېل م عمل وکړه — چه پښېمان نهٔ شې فتا
بې بقا کاروانه پرېږده — که تهٔ ځان بولې دانا
چه په کار دې په قیامت شي — راشه مېنځ کړه په تقوا
هغه مهٔ کوه نادانه — چه هیڅ نهٔ لري بقا
اے هښیاره غوږ کړه واوره — هر طرف د مرګ غوغا
نهٔ شو خلاص د مرګ له جاله — انبیاء[1] هم اولیا
د پوشاهان ترِ مایوس لاړل — بې حسابه بې احصا
که جمشید که سکندر دو — که کاؤس دو که قبا
کهٔ شداد دو که نمرود دو — کهٔ فرعون دو که کسرا
کهٔ تیمور که همایون دو — کهٔ بابر دو که دارا
سلیمان دو که بهرام دو — کهٔ آصف دو برخیا
که سنجر دو که سرام[1] دو — هم بهمن واوره له ما
که خسرو که شاه جهان دو — که اورنګ که محمد شا
ما خولې درته بیان کړهٔ — دوئي ترې دې نه دي ډیر لا
عاشقان هم بې حسابه — خوبرویان ښائسته زیبا
که فرهاد دو که شیرینه — که مجنون دو که لیلا
که آدم که درخانۍ ده — که وامق دو که عذرا
که شهنې ده که ډیلے دو — اؤ که هیر ده که رانجها
که بوبن ده که جلال دو — که مکئي ده که موسا

---

[1] له ـ اصل ـ کند ۱۲

ډیر م دُشمیرل نوموته — زیات به څهٔ شمارم تر دا
دا همه ترخادرو لا ندِ — سکونت که په بیدیا
دغه هسې حکیمان وو — د دهر علم عُلَمَا
سقراط و که بقراط وو — که فلاطون وو که ایلا[1]
جالینوس که ارسطو وو — که تر دوئی وو هم اعلا
داره شو د بیابان خاوړے — زرغونه دی پرے لالا
چه دا هومره څنے لاړهٔ — ته به پاتو شې کجا
په دُنیا چه اعتماد که — هغه خلق حمقا
[2] تا ته کوم حیرا نیږم — چه دِ هیڅ نشته پروا
په دُنیا بانډِ مئین شوے — فراموش دِ کړهٔ عقبیٰ
زر تر زر به پښیمان شے — تهٔ چه دا لړے هوا
ګاه غوره شے په اسونو — که په اوښو غیلو غوا
چه اجل در لره درشی — نهٔ به هغه وی نهٔ دا
توښه واخله که پوهیږے — کوچ به دُکړے نن صبا
که هزار هنره دُکړے — خلاص به نهٔ شے له قضا
ځان د تلو نیوپه حساب کړه — آدم زاد لے نهٔ چپارپا
برابر دی درته دواړه — نا روا دی که روا
هغه دم چه دِ خیر مسّ[3] کړ — نور تهٔ ځان کړے منوعا

[1] په اصل کښے دا مصرع صفا نهٔ لوستے کیږی ۱۲ [2] ددے نه وروستو کلام ب،م نسخه کښے نشته ۱۲
[3] لقوله تعالیٰ اَلْاِنْسَانُ هَلُوْعًا اِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوْعًا وَّاِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوْعًا الآیة ۱۲

بیا چه مستي د چرشر که — نو رهیښي ئې عجز و عا
چه په هیڅ کښې صبر نکړې — ځکه یاد شوې هلو عا
نفس د یاد دې خدائې د هیر دې — بانډ خرنګ ئې شمید!
په جهان کښې هرګز نشته — تو ده بل عدد اعید!
هله پیسه به نه صرد شې — که د دې وکړې غشوا
چه د دین کار و نه نه کړې — څه بلائې څه بلا!
نه د ویره شی له خدایه — نه له خلقو څه حیا
همیشه کړې بد کار و نه — نالائق و ناسزا
ذبون کار و تاتر بنه شه — خدائې پیدا کړې څه یاوا
خو غرض تن پتول دې — که اطلس وی که خامتا
غرض ناسته ده پر بانډ — که وی زمکه یا بوریا
په اوربشو صبر وکړه — مه غواړه غنم حلوا
همیشه په وچ هډوکي — قانع شه لکه هما
چه سبب د بادشاهي که — کر د کار د ستا سایا
چه اوس نه کوې نیک فعل — بیا به څه کوې فردا؟
که طاعت کوې وخت د دا دې — په دا ساه نشته ویسا
د بد خیز نه نظر مکړه — څو د سترګې دي بینا
بې له بنو پر څه مه وایه — څو د ژبه ده ګویا
بې له بنو بانډ څه ماوړه — څو دا غوږ دې شنوا
بانډې مه نیسه بې بنو څه — څو دا لاس دې ګیرا
په بد کار پسې پر مه څه — څو تندرستي لرې پا

صرف ئے کړه ؤ نیک اشیا ته — دغه واړه خپل اعضا
عبادت د کردګار کړه — عزیز عمر حئ ویړیا
له اوله یو قطره وے — ګوره اوس کړے خدائے دریا
هیڅ پکار به دِ بیا نشی — پس له مرګه آقربا
څو چه ومرے هغه ورځ به — وی خپه واړه په تا
له اندوه به وی واړه — په ژړا په واویلا
تیاری به واړه کاندِ — دکفن د غسل ستا
جنازه به دِ نور واخلی — د دفن په اقتضا
چه دِ کوز کاندِ لحد ته — خاک به که په تا بالا
نور به دوئ را دروی کورته — تا به پریږدی یک تنها
هر چه وی په ځان به ستاوی — که ځهٔ بده وی یا ښا
ستا په ښه به هیڅوک نشی — که دِ مور وی که بابا
که دِ خور وی که دِ لور وی — که دِ ځوئ وی که دادا
څو مدت پس به ذ دوئ — لکه نَسیًا مَنسِیّا
په خیرات به هم یاد نهٔ شے — نهٔ به یاد شے په پاتا
هیسے رنګه به نے هیر شے — چه پیدا نهٔ وے ګویا
را چه ؤ وایه ما تا ته — پوه په واړه دی ابرِنا
په ښهٔ شان عمل پر وکړه — په هر یو حسب اجدا
تنها تا وَ ته نهٔ وایم — زهٔ ترتا یم بد تر لا

هر چه تیر شو هغه هیر شو
اوس کړه ذکر د مولا

صبح و شام په ژبه وایه ..... د باری تعالیٰ حمد و ثنا

پس له دے صلوٰت وایه ..... په احمدِ مُصطفا[۲] صلعم

هم په آل هم په اصحابؓ ئے ..... هم دده په رُفقا

گوندِ دی خدائے دِ غفا رشی ..... خائے که ستا جنت ماوا

بے له فضلٗ دده نشته ..... په دا خائے چون و چرا

قصیدهٔ دَ خوشحال بیگ وه ..... فاضل زیاتَ کړه څهٔ لا

ما ددوئ تتبع وکړه ..... مقدم وو دوئ له ما

گر چه دوئ وه ډیره کړې ..... ما ده کړې قلیلا

گوره هر څوک چه ئے لولی ..... ما دِ یاد که په دعا

نیک عمل کوه نجیبه! ..... کل عبث دی ماسیوا

بل نه شئ واے نجیبه!

اؤ خپل ځان دِ دے نسیا

(۲۶)

راکوی ئے که څوک بے جانان زما ..... په فلوس نهٔ دے پکار جهان زما

دیوانه چه ستا غمونو کړم صنمه! ..... تل تر تله شهٔ مسکن بیابان زما

د زړهٔ حال وچا ته ووایم حیران یم ..... چه بے تا نشته هیڅوک دوستان زما

ستا د مینے په آتش بانِدِ دلبره! ..... مجنون طوره وسوهٔ خانمان زما

بے د ستا له سرو لبانو که باور کړے ..... په ذره نهٔ دی پکار مرجان زما

---

۱ دے نه وروستو څهٔ غزلے د «ب، م» په نسخو کښے نشته. د آکیډمۍ د نسخے نه رانقل کړے شوے. «ب» ردیف کښے «دا رِ خال په جبین... الخ» پورے. ۲ اصل: په احمد ے مصطفیٰ!!

لکه زلفې دِ پریشانه په رُخسار دی — هسې زنګ که هجرحال پریشان زما
په سوزن دِ د بڼو په تار دزلفو — یارۀ وګنډه پارۀ ګریوان زما
مالاطمع کړه دوصل ستا په عشق کښې — په تاوان کښې لا پرېشه سرسامان زما
کورو کلی بې آرامه شی نجیبه!
چه له غمه وادرې آه فغان زما

(۲۷)

په جهان دِ کړم رسوا — لا په ما نکړې پروا
په ذره م پکار نۀ دی — بې له تا نه ما سیوا
ساه م راغله تر دهنه — که م خۀ کوې دوا
خۀ خو ورکړه خیر دعُمر — ګنړه درومی بې نوا
بې دستا له محبته — نور هیڅ نۀ لرم هوا
ستا دُ شنام راته خوابۀ دی — د بنا تو تر حلوا
جوع د هجر مرکړم راکړه — دوصال من و سلوا
تو یه وې تر مرغلرې — چه صدف دهن کړې وا
څو مجنون نۀ یې نجیبه!
مکړه تۀ د عشق دعوا

(۲۸)

له رقیب چه هدم شۀ یار زما — که باور کړې شۀ دشوار وصال زما
څکه زۀ د سیماب طور نا قرار یم — یو پرستا د هجر غم، قرار زما
که منصور غونډِ په دار شم سزاوار یم — چه هر چا ته شۀ ښکاره اسرار زما
لکه ځوګ په وبره وی له ښهما را نو — ستا له زلفو هسې شان شی دار زما

څکه زۀ له غمه کوک په کوک ژړا کړم — چه غمخوار شۀ دلربا غمخوار د زما
د ښکلو په ناوکو که ډېر سبا ورشي — خسته زړۀ شۀ دلربا افګار زما
څکه هسې کمان طور په قد خم شوم — چه د هجر په سر کېښو بار زما
تو به کار به تل ترتله شي له شعره — که ترغوږ شي د سعید اشعار زما

چه رقیب د دلبر یو ځائے ناست وي نجیبه!
دا په مرګ باندې کوي اسثعار زما

(۲۹)

د هرچا ته کار د مینے چه خندا پیشے کا — د هجران درد و الم به هغه بیش کا
کښې دستے په لاس د سترګو در له راغلم — چاویلي چه دلربا د حسن وېش کا
کښولول ستا د رخسار د هغه غوا رې — چه قبول ستا د ابرو دګژدم نیش کا
چه د سترګو تیغ وکښلے دلبر ګرزې — پرآخر به دا زما خسته زړۀ ریش کا
داکوم پټ کوم مروت زما دیار دے — چه ما کاندې بېګا نه او رقیب خویش کا
د رښتنې عشق دعوې د هغه کاندې — که فرهاد غوندې دوه نیمه سر تیش کا

یار دے هیڅ په حال د مهر نظر نه کا
فریاد و نه که خسته نجیب همیش کا

(۳۰)

یار هسې په ما تلنه په شتاب کا — عاقبت په پیروي به ما بېتاب کا
ترهغه به بل بے آب په جهان نۀ وي — چه په عشق کښې هر عاشق طلب د آب کا
عاشق دې له ما خواب یو نه ره دلبره! — هغه څوک دي چه دا ور په میان کښې خواب کا

ملـه دے لفظ د پاسه په بدل خط "غماز" هم لیکلے دے ۱۲

چه م تل یار ژړوی په بیلتا نهٔ کښې — خو آخر به ځان په دا او سنو غرقاب کا
کوندِ وی له سپی رقیبه چې خلاص شم — که یار لوږ دخپل وصل را ته باب کا
په رنځو چه ستوګے تورے دلوبا کړے — دا زما د قناعت کور به خراب کا
د هغو د بصارت ستوګے ړند ے دی — چه تشبیه د ستا له مخه د ګلاب کا

چه ئے خدا ئے ژوندون په تا بانِدِ موقوف که
ستا له عشق نجیب څرنګه اجتناب کا

(۳۱)

چه له تا نه څوک د وصل تمنا کا — دا له زانړې کنتوری غواړي بیجا کا
که رستم غوندِ قوت لری دلبره — ستا هجران به ئے عاجز و وارخطا کا
پرِ به ډګندم پاره خاطر عالمه! — که یوځ تار د تور و زلفو دلبرا کا
څنے ناست دی هم آغوش له خوبرویانو — څنے درست عمر له غمه واویلا کا
پوهه نهٔ ده چه په شپه له پاسه وورِی — دا فلک دے چه زما په حال ژړا کا
چه آرام غواړي عاشق دستا په عشق کښے — روا نهٔ کا نِدِ دلبره نا روا کا
دیار د وصل په لحظه عاشق بیا موی — چه سوخته ځان لکه شمع سوترپا کا

چه همیش ورته تعلیم د جفا کا نِد
رقیبان به له نجیب یار جدا کا

(۳۲)

چه مے نوش کړه ستا د سرو شونډو صهبا — څکه ناست یم زهٔ بے هوشه دلربا
له فراقه مے چشمان په ژړا سپین شو — ښه چه راغلے له سفره مرحبا
د اشنا تر قدم لاندِ خورم ناست یم — سایه څهٔ کړمه عالمه! د طوبا
چه خوبانئے په هیڅ وخت دلاسه نهٔ که — عاشقان دی په وطن کښے غربا

خسته زړه ئې له کوګله زما یوړو — چه م یار ربښمینه واغوسته قبا
ما رقیب سره سم مه کوره دلبره! — تفاوت لری بسیار رمز ره روبا

په نجیب شوه دقیامت تر ورځې سخته
لا به کله د هجران شپه شی صبا

(۳۳)

که م تیغ ستا دچشمانو سور په خون کا — داستا عشق م له زړه کله بیرون کا
که کبک ډ[1]ې په خرام شته نپوهیږ م — که دلبر دې چه په شین شین یون کا
طبیب مه راولئ خوښ په رنځ دعشق یم — چرې نه وی چه م لا تر دې زبون کا
هله بسه دِ دعوی دعاشقئ که — هر عاشق که ځانله صحرا لکه مجنون کا
ستا په عشق کښې به کم عقل شی صنمه! — که هر څو دعقل لاف افلاطون کا
ملائک کله قربت کاندِ و سپو ته — یار به څه له سپي رقیبه پیوستون کا
که زه مرګ له خدا یه غوارم کوم م مکره — هجر تریخ په عاشق باندِ خوږ ژوندون کا

که ئې شعر دنجیب ترغوږ و تیر شی
آفرین به باندِ هر شاعر پښتون کا

(۳۴)

دلبر با له ماجدا شته څه سبب؟ — له رقیبه[2] خوا پخوا شته څه سبب؟
ستاد سترګو په تیغ باندِ دلربا یه — خسته زړه زما دوتا شته څه سبب؟
ما ته کښینا ست ترش جبین دلبر په قهر — ورقیب[3] ته په خندا شته څه سبب؟

---

[1] په بدل خط د دې مصرع اصلاح دا سې شوې ده چه کبک دری دې ...... الخ ۱۲

[2] په حاشیه غماز لیکلي دی ۱۲ [3] په حاشیه "اغیار" لیکلي دی ۱۲

توری زلفې دِ په مخ باندِ صنمه ! | راته جوړ دام د قضا شه څه سبب؟
چه دِ د دینم درست زړه دم لکه پانړه | هیسته ستا نړم وارخطا شه څه سبب؟
تاچه لوی کړ حجاب له سپینه مخه | درست جهان کړه په غوغا شه څه سبب؟
ماوی اوس کښېږه په ما دلبر مشفق شی | راته سر په دُشنام لاشه څه سبب؟
ستاد عشق په درد وغم کښې دلربا یه | قدم خم ترکان لاشه څه سبب؟

دنجیب نه پیښبور د ستا په غم کښې
ګوره دشتِ کربلا شه څه سبب؟

(۳۵)

بی له تا دمې په ما هیسې حال اُحبا به | لکه کب چه په خشکۍ پروت وی بی آبه
بنهماران پراته په ګنج دی دلربا یه | که په مخ دِ دی زلفینې پیچو تابه
چېرې نه وی چه تلوک توک م که دلبره | زه ویرېږم ستا د سترګو له قصا به
دیدار کوی به کله پرېږدم څوحیات یم | راته مه وایه ناصحه! له دی با به
بل به نه وی لکه زه چه یم دلبره! | عاشقان که ستا د مخ دی بی حسا به
نصله پسه دِ لاف که د خپلې مینې | که مجنون غونډ څوک شی خانه خرا به
چه په خښه ئې د دُنیا له غمه خلاص شوم | صدقه شم ستا د شونډو وله شرا به
له سحا به تهو سنکاره شه نپو هیږم | که څوکند دلربا مخ که له نقا به

چه خبره ئې له خپله سره نه حنیږی
نجیب هیسې غم د هجر که بیتا به

ملهٔ اصل ،، دشتی کربلا ،، ۱۲

(۳۶)

هجر کړم سینه کباب به | په وصال مې کړه سیراب به
پاخیدې نهٔ شم له خاٰ به | هجر هسې کړم بې تاب به
رند زاهد کله خلاصیږی | ستا د زلفو له طناب به
واړه خلق په لړزان دی | ستا د سترګو له قصاب به
روغ عاقل دیوانه کاندې | شه خبر د عشق له باب به
عاشقان واړه بې خود دی | ستا د شونډو له شراب به

نجیب کړه له یاره وصل
اې مسبب الا سباب به!

(۳۷)

چه تل ثابت مې په هجران کښې د محبوب | شو چشمان زما سفید لکه یعقوب
تفرقه د نیک و بد نهٔ شم کولې | هسې شان دِ غم د هجر کړم مجذوب
د وصال اُمید هله کوه له یاره | که صابر شې په بلا لکه ایوب
یم هزار رحمه شاکر په دا دلبره | چه شوم ستا په عاشقانو کښې محسوب
چه یو عیب د بل سړي وی تل دِ یاد وی | فراموش دِ وی د ځان هزار عیوب
تنور رونه دی تل اور پکښې بلیږی | د عشاقو که ته ګورې قلوب

بې هوده آه او ژړا د کوئ نجیبه!
تغیر نهٔ خوری چه په لوح دی مکتوب

(۳۸)

هسې شان شوم زهٔ په بحر د هجران ډوب | لکه لار شی په دریاب کښې غواصان ډوب
سیند داوښو چه په ځې زما بهیږی | عاقبت به په دا سیند ګوډ ستا جهان ډوب

وآه دود چې م له خولې همیشه درومي
که نه کوړې په دا دود م که آسمان ډوب

عاشقۍ ته شوي ستړ کوه که نبټ کړې
تل به تللې نه په فکر هر زمان ډوب

چې منکر دوست له حُسنه د لوبا یه
د طوفان په چپو ځکه شه کنعان ډوب

که داچوي خوک کا نرې وکوهي ته
په هجران کښې زما زړه شه همیشان ډوب

بیا به مومي بادشاهي د یوسف طوره
که په چاه کښې د زنخ که نجیب ځان ډوب

(۳۹)

که خبر شي خوک د هجر له عذابه
و به نه لولي یو حرف د عشق له بابه

غرق د هجر په دریاب کښې همیشان شوم
مګر خدای م که بیرون له دې ګرداب به

له خاطره م د صبر و سکون یوړ و
چې را یوړ ته د کړه سرستوګې له خوابه

سینه سوي ستا په هجر کښې تل ناست یم
د سرو لبو په ادبو م کړه سیرابه

همیشه تاب لري هجران د ستا د لبره
چې م سوزي تل ځګر له د غم تابه

چې له وصله د اشنا محروم نه شي
همیشه فضل په نجیب د کړې وهابه

(۴۰)

چې بندي شوم ستا د زلفو په طناب
اوس به څه کړم ستا له عشقه اجتناب

همیشه به دیوانه په صحرا ګرځي
خوک چې وخښي ستا د سرو شونډو شراب

ځکه شه ضرب المثل د عاشقانو
چې مجنون که ځان په مینه کښې خراب

ستا له مخه نو شوم یې د لوبا یه
همیشه چې پتوي مخ په سحاب

ستا د هجر په آتش کښې د لوبا یه
مدام سوزم زړه په مثل د کباب

ستا په طور نشکلي غواړي نه ي مومي
همیشه چې حرکت کا ند آفتاب

درکوه د دیدن خیر دِ لربا یه!
چه نجیب که خان ملنګ ستا دجناب

(۲۱)

بیهوده زما درمان کوے طبیبه!
رغیدهٔ زما د شوار دی بے حبیبه!

په لیمهٔ کښے م خا رو نه ننبا سے
ته چه راز کوے د لربا یه له رَقیبه

دخپل وصل کولئ راکړه چه پرِروغ شم
ونه د هجر کړم ومرګ نه عنقریبه

چه اعلیٰ کاندِ ادنیٰ، اذنیٰ اعلیٰ که
راکوده د زمانے ګوره عجیبه

زرد ګیر خوان په کلوپسے شته دے
بیهوده پرِتکیه مه کوه عندلیبه!

معلومیږی د انشان د بدبختئ دے
ستاله وصل چه هیشی یم بے نصیبه

په وصال به دخوبانو مسرور نهٔ شے
که هر څو پسے ژړا کوے نجیبه!

(۲۲)

په رضا چه دعاشق باشی حبیب
څهٔ پروا لری هغه د سپی رقیب

لاپرنم که زما زیات که دِ باور شی
بے دلبره که څوک راولی طبیب

نورعالم که خوشحالی بے غمه کرزی
خوشنهاشهٔ د یار غم زما نصیب

چه حبیبلی دی چا ستاشونډے دلبره!
د هغهٔ پکار نهٔ قند دی نهٔ زبیب

عزرائیل به هیسے رنګ مهیب نوی
لکه ستا هجر دلبره دے مهیب

دادِ خال دے په جبین بانډِ دلبره!
که دانا ستدے په منبر بانډِ خطیب

چه له خوب نے ګوروکلے دے یستلے
په هجران کښے نو یار هیسے که نجیب

سه. ۲ســه: کذ یب بر:

(۴۳)

چه سینه م کړه د هجر اور کباب به ... څکه هسې ډېر فرياد کوم احبا به

په اُمید د وصل څکه همیشی ژاړم ... غواصان چه دُر و کاږی له دریا به

گفتگوئی په ډېر ضرور له مانه کيږی ... هسې شان دِ غم د هجر کړم بې تا به

سیال دِ څوک دے دلربا په جهان کښے ... چه تیرے کړے تهٔ په حسن له آفتا به

ډېر دشوار دی چار وائهٔ زمالعشقه ... بېهوده که ناصح وعظ له دے با به

د دَ تو اُمید دِ نهٔ که ترِ دا بره: ... چه په چاه کښے ستا د زنے شو غرقا به

په مرض د عاشقئ نهٔ پوهیږی ... حکما د زمانے اُولوالالبا به

دردوغم د هجر ډېر دے عمرِ ن کړے

خوش خورم نجیب په وصل کړے وهابه

(۴۴)

همیشی ناست یم ستا د هجر له آشو به ... وُچ شونډے زړهٔ کباب، سترگے بیخو به

ستا د شونډو عجب آب رے، بختور دے ... چه په دا او بو سینه که څوک خړو به

نکه گل که شوکت به شوک هلک په لو بو ... شوکت به شوک م یار که هسې زړهٔ په لو به

څکه ما که ځان مجنون په صحرا سر شوم ... چه د ه خامه عاشقی بے لیونتو به

چه په عشق کښے رعایت د ننگ و نام که ... د هغو سړو دی څځ له مېنتو به

بے له دے مگر رقیب ذرے ذرے کړم ... کنه بل رنگ زمانهٔ شی د زړه سو به

چه د زنے ترخط لاندِ دِ چاه جوړ کهٔ ... ستا له هسې شان فریب تو به تو به

ځان به هله زهٔ نجیب ریښتنے بولم

که به ډیره کړه د ستا د درجا رد به

(۴۵)

لہ دلبرہ وصل ماکړے زما ربہ!
پہ وصال ئم سرہ خواکړے زما ربہ!

چہ همیش وَزلوَہ لوی پټی دهجر
لہ رقیب[1] یار جدا کړے زما ربہ!

دیار هجر پہ محنې کښې لوټے دریاب دے
لہ دے بحرہ ئم بچا کړے زما ربہ!

هغہ څوک چہ زما ویارکاندِ پہ عشق کښې
پہ دا طورہ ئے ښَید اکړے زما ربہ!

تاریکئِ م د هجران، خاطر خپہ کڑہ
پہ وصال ئے مُنجلا کړے زما ربہ!

چہ دلبر م پہ خپل وصل سرفراز کا
پکښې دا مهرپیدا کړے زما ربہ!

همیشہ چہ خاکروبی دیار د در کړم
تل ئم دا شغل وهوا کړے زما ربہ!

کوړے یارہ پکښې پروت یئ خوښی بہ نشم
کہ فردوس زماماواکړے زما ربہ!

زہ نجیب خو تل د وصل لہ تا خواست کړم
مُستجابہ م دعاکړے زما ربہ!

(۴۶)

هغہ څوک چہ شی سوختہ د عشق پہ تاب
تل بہ وی زما پہ څیر خانہ خراب

بل یو حرف بے خط وخالہ کلہ لولی
چہ شروع کاندِ څوک ستا دمخ کتاب

زاهدان څہ دی خبر دعشق لہ کارہ
څنا ورخو همیش څوکا ندِ یا خواب

چہ دستا لہ عاشقئ کنارہ کوزی
سرے نہ دے هغہ دیو دے یاد واب

سوز گدازکہ زما وونیے پہ عشق کښې
فراموش بہ سوز گداز کړے دکباب

چہ پہ تلہ سیالی لہ تا سرہ کړہ زرکے
څکہ شوہ تر ز نکنو پہ خون غرقاب

تر هغہ بہ څوک بے آب پہ جهان نہ وی
چہ پہ مینہ کښې د سترګو غواړی آب

[1] پہ بدل خط دے لفظ دپاسہ ،، غماز ،، لیکلی دی ۱۲ راکیدل یمی نسخہ

عاشقان همیشی سیزي په اور د هجر — دخو بانو صبح وشام دے دغه داب

غم د هجر به بیان هم هڅوک نهٔ شی — کتابونه که تصنیف کړم په دا باب

چه وچاته شکایت که ستا له جوره — هغه نهٔ دے دعشاقو په حساب

نجیب څکه سربلند شهٔ له هرچا نه
خوچه ورکهٔ تا ودهٔ دسپی خطاب

(۴۷)

چه م نوش کړه مے دلبو د محبوب — شوم عالمه زهٔ رقیبی په څیومیزوب

لټاوم ستا دمخ سیال بیا م نهٔ موند — خلف وقبل هم شمال وهم جنوب

سعادت دے مالدار ستا په عشق کښے — چه عالم له لیونیو کړم محسوب

دیانت خدائے مرغوب تاته کهٔ زاهد ه — درندئ کارئے وماته کهٔ مرغوب

چه دِ خط څنے چاپیر شهٔ دلربا یه! — ستا دحسن آفتاب راغے په غروب

جنون هسے غلبه راباندِ وُکړه — چه کولے نهٔ شم فرق درشت وخوب

نکه وی اروبا مغلوبه وَمزری ته — هسے زهٔ دخپل اشنا ته یم مغلوب

په ذره ئے پکار خلد ونعیم نهٔ دی
د نجیب خو دیار وصل دے مطلوب

(۴۸)

په مرض کښے ستا دهجر شم څهٔ شان چپ؛ — کله وی له زګیروی سره رنځوران چپ

تول ماغزه ئے زما وُخوارهٔ صنمه! — لا به کله له غپا کیږی رقیبان چپ؛

چه د ناز په ګفتګوئ دلربا را شی — له حیرته ورته پاتے شی لقمان چپ

بلبل طوطی رے مکړه که عاشق ئے — د پتنګ غوندِ په پته سیزه څان چپ

په جبین دِ مشکین خال څکه چپ ناست دے — چه په تخت باندِ تل ناستی بادشاهان چپ

که زمانا رې فریاد واوړې په عشق کښې ... له حیرته به شي رعد په آسمان چپ

چې ئې ولید زما حال د عشق په رنځ کښې ... عاجز کښیناستنه هر کوز حکیمان چپ

طرق به وچوی زنجیب خاطر له غمه

که د زړه له حاله چرې که زبان چپ

(۴۹)

کشکې وې زه په دنیا همره حیات ... چه م بیا موندې له هجره ستا نجات

د هجوان په سنګویزه دِ دلربا یه ... د سینې په طور زړه که زما مات

که د ستاله جور و ظلم خبردار وې ... آشفته به په تا نه و سرباد ات

داد نیل ستا په علو دې دلربا یه ... ستا صخت چه کا ند وا ز مخلوقات

یاره ستا د بیلتانه په درد و غم کښې ... شته جاري زما د دو وستر کو قنات

څکه بیا موندهٔ تفضیل مونږ په دواندِ ... چه محروم شو ستا له مینې حیوانات

څکه زه وَ ستا و درته درتلې نه شم ... ستا په در کښې چه رقیب لري ثبات

بیا به نه مومې نجیب غوندِ مصرف څوک

ورکوه که ته د خپل حسن زکات

(۵۰)

دادِ خال دې چه د شوندو په سر کیناست ... که بلال دی چه په حوض کوثر کښیناست

هسې شان دِ د سپین مخ زیب و زینت دې ... په آسمان کښې چه نجل څې نو کښیناست

عاشقان ئې اوریدهٔ لره کل را غله ... چه خطیب ستا د صفت په منبر کښیناست

د درتلو امید م ورک شه دلربا یه ! ... سپې رقیب چه دربانچي ستا په ۲ درکښیناست

له - کا ریزه ۲: ته داد در، ب، م کښې دران کړې شوې دې نه لوستلې کیږ: عبدالکریم نسخه)

چه په ښکلیو څوک مئین شي دیوانه شي — قیس مجنون څکه په عشق کښې اوتو کښېناست
په داوخت په دازمان کښې که ئے کور ے — چه ترهرچا څنے رُون و وتر کښېنا ست
چه ئے درست صورت زماخراب تراب کړ — په خاطرم دغم همه لښر کښېنا ست

په نجیب باندِ ساعت د ځان کندن دے
چه په څنګ کښې سپے رقیب د دلبر کښېناست

(۵۱)

تل آزاده کو زیب مه فرا غته — دستا زلفو کړم دلبره اوښی په نته
که له عشق توبه نکړم غم خراب کړم — که توبه څنے کوم کیږم بے پته
څویوغم دجدایئ را سره تل دے — نور غمونه م وهلی دی په لته
راته وایه چه م څه ګناه ده کړے — چه نور هیئم راسره نکړے بی شد ته
کوره مکره خیانت پکښې د لبره: — ما چه زړه درکه وتا ته اُ ما نته
ستا دزلفو بوئ نسیم هسے پریشان که — چه شه درست جهان خوشبوئ له دنکهته
فراموش م خوند دشهدو د شکر شه — چه خبر شوم ستا دلبو له لذ ته

زه نجیب په تا قسم خورم دلوبا یه!
چه ستا کوئ وماته به دے تر جنته

(۵۲)

هغه[1] دم چه ستا دحسن دلال کښېناست — پیم دخم ئے پیرو د وته هلال کښېناست
چه ئے ولید ے دستا ملالے ستو کے — نوګس څکه سونکون وملال کښېنا ست
مالداوس دالف قد عصا باید ځ ده — چه په غم کښې م صورت لکه دال کښېناست

---

[1] دا غزل داکید یمې د نسخې په حاشیه په بدل خط دے. (د ب، م نسخه کښې نشته ۱۲

حسنی په تخت زرین کښیناست حیوانم | که دیار پاس جبین باندِ خال کښیناست
چه مرض کې زما ولیډ ستا په عشق کښې | افلاطون م په علاج کښې ابدال کښیناست
دکافر په مسلمان دلسوزی نه وی | په اندوم رقیب ځکه خوشحال کښیناست
تا چه کښیناوه رقیب د ځان د څنګه | کناره م له زړه شوق د وصال کښیناست

ستا د یار حسن د ے همے شان نجیبه!
چه یوسف هم ورته نقش د دیوال کښیناست

(۵۳)

نکه زه چه یم د یار ته بے حجته | په داشان به بل څوک نه وی پورته کښته
سینې ادبنې، څهره زیره، تل تو متله | راکړه ماله خدا ے د مینې له دولته
نصیب م چه خدا ے مینه د دلبر کړه | څه به عار کړم اوس د چا له ملامته
دخطا ختن نافې واړه د لبره! | صدقه شه ستا د زلفو له نکهته
چه نیژدے که دلو بار رقیب د ځان ته | په تندی م او وربلبرې ی له غیرته
ستا له عشقه چه م آه وی د لبره! | سرم خوږ شی د ناصح له نصیحته
چرے نوی چه م ستر ګې شی تاریکې | څیرکته دِ مخ ته نشم له د هشته
چه م ستا هجر بار په تندی داخست | نشته ماغوندِ بل څوک عالی همته
په ماخوار باندِ د تش کتو منت بر د ے | ور قیب ته ور کو ے خُله بے منته

چه دلبر م په پښتنه د ے راغلے
ده نجیب په د ے مرض خوښی له صحته

(۵۴)

که هر څو عجز زاری کوم د لبر ته | مخ په درباندِ د روی نه ګوری په بیرته
عاقبت په پښیمانی د کاندِ ده یره | څوک چه ستا له دره د روی د بل لور ته

په رینبتیا چه څوک د یار په مخ مئین شی
احتیاج د هغه نه وی د ر نصیبر ته

په معنیٰ کښې دیار قد د ګلو شاخ د ے
چه هیڅوک ئې رسیدے نشی د سو ته

چه اول دِ په غمونو کور و کـــر کړم
بیا به څه وهے نارے و کور و کـــر ته

په څیر څیر دِ مخ نه څکه کتے نهٔ شم
چه رِندیږی څوک چه څیر ګوری د نمر ته

طبیبانو وے چه رنځ دِ لا دوا د ے
چه د عشق رنځ م ظاهر که یوهٔ هر ته

په زیړ مخ په سپینو اوښو چه غنی شهٔ
نجیب څکه نظر نهٔ که سیم و زر ته

(۵۵)

که یو ځله نظر و کړے د بیچون ته
نور به ونکړ نظر و زی چګون ته

په رخسار د خوبرو یانو که مئین شے
دیوانه سر نور به و و ځے د هامون ته

چه و یار ته لارے وار ه پُر خطر د ی
څکه زهٔ هسے محتاج یم رهنمون ته

د دضو یر په څیر حیران شم که باور کړے
چه نظر کړم ستا د حسن د قانون ته

توبه کار د عاشقیٔ له نسق[1] شوم
چه م د کا نهٔ د هجر و مضمو ن ته

ستا په غم کښې م مدام په مخ بهیږ ی
راشه و ګوره د اُوښو و جیحون ته

د تمام جهان له حاله به خبر شے
که سر کشته کړے د فکر و زنګون ته

د نجیب له عاشقیٔ نه که خبر شے
التفات به هرګز د نکړے مجنون ته

---

[1] له لاړ ۱۲

(۵۶)

وحشی طور صبح و شام چه له ما خښتي[1] ... یاره ولې کړې له ما سره دا ز ښتي

د وسرطاق م داچره که د باور شي ... خوچه داچولې ما د مینې پښتي[2]

د یوسف ښائسته ترنا پورې ذره دو ... هم په داچه د احبا مه وه په تاسکښتي

زه په هجر کښې د ستا په کوبه سروم ... دغه زوطالع په خندا رغښتي

خدایه د نن که چه ستا عشق له مجیب لایق شي

که په مرګ ورپسې کینمودې شي خښتي

(۵۷)

په جهان کښې د خوګ سیال د جمال نشته ... مګر داچه د د مهر کمال نشته

د زړه کور م ستا په وصل منور دې ... منور دې مثل بل مثال نشته

لکه زه چه ستا په غم کښې خمیده شوم ... خمی دارنګه د نون و د دال نشته

مدام ژلیت کړم سمند رغونډ په اور کښې ... په هجران کښې م دا حال دې بل حال نشته

محبت م ستا په زړه نصیب رقم دې ... چه اُمید م ئې هوګز د زوال نشته

څکه زه سوال و جواب په اشارت کړم ... چه طاقت م په هجران کښې د قال نشته

ګرچه نور شراب حرام دي د اوبا به ... ستا د شونډو په شراب کښې وبال نشته

ستا له مینې چه زړه صبر که دلبره

د مجیب هسره طاقت و مجال نشته

---

[1] ښتي [illegible] "[illegible]" ، [illegible] کېدې شي چه په دغه دود کښې "[illegible]" [illegible]

(۵۸)

غمازان که درته وائي کم و زیات ‌ ‌ ‌ ‌ دویل ته دروئي مه کړه التفات

که هو څو ناصحان وائي به نه وړم ‌ ‌ ‌ ‌ ستا په عشق کښې م حیات دے که ممات

ستا غلام یم که باور کړے دلربا یه ‌ ‌ ‌ ‌ ګرچه زه یم مادرزاد اصیل په ذات

عاقبت به م سر پریکاندِ پوهیږم ‌ ‌ ‌ ‌ چه ولاړ دے را ته تل د غم جلات

نوعا بیمونو دِ خجل دا یه دُ زړ دي ‌ ‌ ‌ ‌ له سروشونډو دِ خجل مصري نبات

چه عشاق ورته ولاړ لاس په نامه دي ‌ ‌ ‌ ‌ ورکه خدائے ونښکلیو هسره درجات

که ئے زر منمه کړي وي دلبره ‌ ‌ ‌ ‌ چه تا ووینې نجیب که وا په مات

ستا کړ یوان د نجیب لاس ظالمه یاره
چه مخلوق ورورې په ورځ د عرصات

(۵۹)

ستا له جوره وکړم چا ته شکایت ‌ ‌ ‌ ‌ چه بے تا م نشته څوک د حمایت

د رقیب علاج اسان دے نه چه ګران دے ‌ ‌ ‌ ‌ ولے څه کړم چه ئے یار که رعایت

چه زما د ستا له عشقه څوک خبر دي ‌ ‌ ‌ ‌ د مجنون و لیلیٰ نه که حکایت

د وصال په آب ئے مړ کړه دلربا یه ‌ ‌ ‌ ‌ اورد هجر م زړه وسه نهایت

دلربا څکه په مرګ زما دلیر شه ‌ ‌ ‌ ‌ چه رقیب ورکه د قتل روایت

د نبر و دنا وکو دِ مرحم دلبره ‌ ‌ ‌ ‌ چه ئے ووکه زما زړه ته سرایت

چه آفاق ئے د فلک غرقاب په خون کړه ‌ ‌ ‌ ‌ تیغ د آه م هسے ووکه کفایت

چه دا هسے شان دلبر راځي نبر د له ‌ ‌ ‌ ‌ د رقیب په لاس د وصل دے رایت

ستا وصال سهل د آسان نهٔ دے صنمه!
شکر خدائے په نجیب دُ کهٔ عنایت

(۶۰)

کهٔ تهٔ غواړے چه تل کوزدم فراغته ... همیشه کوزه کناره له محبته
د عاشق نوم به کله وا نخلے په خله باندِ ے ... که خبر شے د هجران له مصیبته
عاشقی ته د خوبانو هوس مهٔ کړه ... د فلک په څیر به ناست ئے تل سرکښته
یو قدم د خدائے د پاره چرے نا خلے ... تل د نفس په زیرمه کوزے بے همته
هرګز مه اختیاروه قربت د بنکلیو ... که تهٔ ځان ژغورے د هجر له آفته
چه دِ مینه د خوبانو په ځان فرض کړه ... اوس سختی د بیلتانهٔ پیخه صورته
نزدیکت د خوبرویانو ؤ پهلو ته ... دا دولت دے چا موندلے بے خدمته

اعتبار دور باندِ هیڅ مهٔ کړه نجیبه!
د خوبانو طبقه ده بے مروته

(۶۱)

چه کا پ ڈ کا ڈ کا تهٔ کا صنم ما ته ... معلوم شو چه به بسیار کاندِ غم ما ته
په آتش کښے ئے د هجر واچو لم ... چه هاتی د مینے اوږ دکهٔ خرتم ما ته
دیار کوځ بهتر تو دوارو دے ناصحه ... تعریف څهٔ کوے د خُلدِ ارم ما ته
په سبب د ستا رقیب په ما غالب شهٔ ... کله وی چه تنها وُو هی دم ما ته
د مرتد رقیب په خُله مهٔ شه دلبره! ... لمسوی دِ چه په بدو هردم ما ته
چه دا نهسے تل جفا جور په ما که ... دَ دُر د وصل که یار پوړے محکم ما ته

سپے رقیب ور باندې دی ادسکوت مُهر　　په خبر وچه یار وُسپړی فَم ما ته

هیڅ گناه را ته معلومه نهٔ ده خپله　　ولې نخاړی لیچے یار دستم ما ته

چه له عشقه کناره کرزه که ښهٔ کړے　　وائی داریاب په زیر و په بَم ما ته

د نجیبؔ بے تابل ښکلي په کار نهٔ دے

که په خدائے راکړے دلبره! قسم ما ته

(۶۲)

چه ستا عشق راغے زما د زړهٔ وکورته　　اوس به څهٔ کورم دخلقُ وَپېغور ته

کړم چرے دلربا په قبر راشی　　پس له مرګه به هم سرکړم پسے پور ته

داړه ستا دعشق په زخم کښے زګیږی وُګه　　که د زړهٔ په غوږ و څېږی ښه ورلور ته

ما دلبر کا زړهٔ غمخور ولے خونخوار شهٔ　　د زړهٔ حال عالمه! څهٔ وایم خونخوار ته

بے له یاره ورته ژبست متحذر دے　　څکه اچوی خپل ځان ستی واور ته

یار زما آه و فریاد کله غوږ باسی　　که ښه څو ورته فریاد کوم په زور ته

ستا له درے جفا هسے معلومیږی

چه محرومه به نجیبؔ لا پرشی وَکور ته

(۶۳)

که څوک وکوری وَ منځ دګلعذار ته　　څوڑ وندکوی وُبه نهٔ کوری ګلزار ته

شپه اوورځ کله په یوځائے جمع کیږی　　زهٔ حیران یم ستا د زلفو وَرخسار ته

دا نشان دُشمنئ دے را معلوم شهٔ　　یار چه څی په شتاب نګوری په بیار ته

نښانه د شهادت ئے لاله زار دے　　راشه ګوره د عشاقو و مزار ته

شوق د شمع ئے وی ټیل په غاړه څکه پروانه چه په شتاب د روښی ونا رته

څوک چه راز وائی د زړه ونا محرم ته د حلاج منصور په څیر به خیژی دار ته

سترا واریږم که ئے ګوخونیږم د لبره! ماچه لاس اچاوه ستا د زلفو مار ته

د رقیب علاج به وکاندے که خدائے کا

غم د هجر که نجیب پریږدی د وار ته

(٦٤)

څوک چه په ټیبل دی ستا د لبو مئی مست تل ئے سروه مال د تڼیولے دے په دست

ستا عشق چه اشنا زما په زړه کښې مقام وتیو صبر و سکون عقل و هوش تروتا زر بست

هو چه ستا مرضی هغه مدام کوه صنمه! بے له دے چه مکره له رقیبه سره نشست

زه خو ئے خپل خاصه غلام بولم عالمه هیڅ پرې نه پوهیږم یار په څه کله ماتست

کوچه درازی ئے بیچیسا به ده دلبره! سرو صنوبر دی ستا تر قد څخه پست

خونک زه توبه ور څخه وکایم ناصحه! خدائے چه م نصیب کړه عاشقی روز الست

بیائے رسیده وبخت د وصل ته محال دی

هیس شا نجیب ستا په عشق کښې بیا موند شکست[1]

(٦٥)

سیال د مخ دی په زمین دلربا نشته په زمین څه یقیناً په سما نشته

که ستا د شونډو آب چه مستی بخشی په دا رنګ مستی هرګز د صهبا نشته

---

[1] اصل کښ: (... ستا په عشق بیا موند شکست. (د؟ ٢)!

دغه باغ وِکه دِ یو زیبا غوږ ئې ځکه کړه — په يو ګل کښې چه ئې بوئ او وفا نشته
لکه نه چه مُدّ مِغَ په خپل ښائست ئې — دماغ دا رنګ دا ورنګ و دآرا نشته
غم دِ هسې شپه دهجر کړه دراز ه — نو به وائي چه دَ شپې له صبا نشته
دا دُنیا ده غم خانه که دِ باور شي — بې ژړا پکښې هيڅوک په خندا نشته
جفا جور دِ پر يو کړه اوس ئې مه کړه — چه مې ليس له دَ طاقت دجفا نشته
که ستا د نور و زلفو خوشبوئي ده — خوشبوئي دا رنګ د مشک خطا نشته
ستا په څير قامت که سرو لری ځه شو — چه رفتار ئې ستا په طور بُتا نشته
په آفتاب دِ دمخ درست جهان روښان وو — چه دِ زلفې پرِ سحاب کړې رڼا نشته
مدعي که ځه ويل که کو خودکي که — هيڅ په شعر دنجيب کښې خطا نشته

بې هوده زه نجيب لاف د محبت کړم
چه جنون دقيس په طور زما نشته

(٦٦)

که زه هر څو منتونه کړم آشنا ته — دے له کبره هرګز نه ګوري وما ته
چه درد غم دِ دمخ رو کلے نه شي — مجنون ځکه پريښو کور او ووت صحرا ته
هيڅوک نه لرم غمخور په دا ديار کښې — نه پوهيږم د زړه حال ووايم چا ته
دنا ئې قدر ئې ورک که دلربا يه! — چه د زلفو بوئ دِ باد يو په خطا ته
چه هجران دِ دل کباب کړم مهربانه! — ځکه ځله کړمه ستا دشونډو وِ مستا ته

لے ماړ اوسيږه ۲!

داکوم پت دے دیارټی دلوبا یه!　　　　چه مالوے کړے رقیب نزدے کړے خواته؟

ملائک دِ په رُخسار بانډِ شیدا شو　　　　ستا دحُسن چه خبر لا رېشته سما ته

مدعی نه دِ دِ مخ صفت دے هسے　　　　لکه څوک ستائی مرآت وَ نابینا ته

ستا په کوڅی کښے نجیب خوښ دے دلربایه

التفات نه کا هرګز فردوس ماوا ته

(٦٧)

که په حُسن دے دلبر زما بے وَتهٔ　　　　زهٔ ئے وُسوم دهجران په سرو سکروتهٔ

همیشه د دوو یارانو جدائی که　　　　نور څهٔ نهٔ کاندِ هرګز رقیب چغتهٔ

شرافت خدائے په بازونو کښے دا یښے　　　　په داڅهٔ شو که ده زانرے څنے غتهٔ

په بستر ئے راته اور دهجر بل کهٔ　　　　دلربا چه زما پاخیده له کتهٔ

ستا دحُسن په بازار کښے خدائے داخل کړم　　　　اوس و داکوم مدام دغم له نهتهٔ

اور دهجر هسے سر تر پایه وریت کړم　　　　لکه وُبا سے وریتے دانے له بتهٔ

نعمتونه دجنت که بے تا خورم زهٔ　　　　هسے شان را بانډِ لګی لکه خَتهٔ

نجیب څکه مدام سست کوزی دلبرا!

چه پرکینبوده هجران دحُزن خَتهٔ

(٦٨)

ستا دسرو شونډو دمیو لیو کوتهٔ　　　　شو ه زما دعقل و هوش ګل متاع لوتهٔ

نهٔ پوهیږم څهٔ سبب دے دلوبایه!　　　　چه همیش دِ دی وَ ماته جبین غوټهٔ[له]

له دا شعر دا کیډیمی نسخه کښے نشته ۱۲

ذره وعده دې د وصال راسره وکړې — او وفا دې د یوې او نړکه ګیسو ته!

عقل و هوش له مانه څه غواړې په عشق کښې — نړ پاچاهي دا او بو په میان کښې لوټه

رقیبان چه همیشه را پسې ګرزي — د وصال سودا به که بلاځه ترو ته

پتنګ د عاشقۍ په هیس شان دی — لکه څوک پناه کوي له پوله اودته[1]

عاشقي به عاقبت نجیب سرتور که

چه د خیال بګړي تل بړ دي په ننداره ته

(۶۹)

دلربا له ما جدا شه څه کړم څه کړم الغیاث — له رقیبه خواږو اشه څه کړم څه کړم الغیاث

د ستا هجر دلربا به په معنی داور لښې دی — خسته زړه م بېلتانه شه څه کړم څه کړم الغیاث

که هر څو دارو د رنځ کړم هیڅ صحت م بانښي — د عشق درد م لا دوا شه څه کړم څه کړم الغیاث

ستا د سترګو په تیغ باندې که باور کړې زما جانه! — دا زما خاطر د وتا شه څه کړم څه کړم الغیاث

نور خوبان خو همیشه جور نه کاندي صنمه! — خو لوا زعادت ستا شه څه کړم څه کړم الغیاث

چه تقسیم کېده د هجر وبه ازل کښې دلربایه! — ستا هجران زما نصیب شه څه کړم څه کړم الغیاث

نوځ د عشق را باندې د خوت بېګناه بېعد د — کوه صبر م تالا شه څه کړم څه کړم الغیاث

زه نجیب ستا په ځې باندې مئین شوم دلربایه

سرکام واویلا شه څه کړم څه کړم الغیاث

---

[1] اودته: اود بنه ۱۲

(۷۰)

زه کوم له درست جهانه الغیاث ! نه تنها کرم له جانانه الغیاث !

بو زه نه چه پر عشاق پکښې غرقاب شو ستا د هجر له طوفانه الغیاث !

چه م خار د بیلتانه په ټټر خوږ شه ستا د حسن له بوستانه الغیاث !

زه د ستا له جدا یئ نه الغیاث کوم که بلبل کا له خزانه الغیاث !

په زړه وړې او زړه ساتنه د جانانه که له دې هسې دلستانه الغیاث !

که په جانانه وې مئین غمجن به نه وو

نجیب څکه کرم له ځانه الغیاث

(۷۱)

چه وئیلې دې له عشقه ما حدیث څکه هر ځائې دې مقبول زما حدیث

زه مدام حدیث د زلفو د رخسار کړم که له نوره شپه ورځ د چا حدیث

چه تاثیر د هر مجلس د نیکو بد شته په دوستانو کوم قبول دې دا حدیث

اوس زه خو په خپل وصال مشرف کړه راشه پرېږده د هغه ماضي[1] حدیث

تل و ما ته بلنځل وبدویل کړې له رقیب سره کوې زیبا حدیث

دلربا ورته نظر له کبره نه کا

که نجیب ورته کوي ننبا[2] حدیث

---

[1] اصل : ماضا ، [2] هیا بیا (نسخه اکیډیمي)

(۷۲)

که زما په قتل دې دلدار باعث | لا تر دې یم باندې زه بسیار باعث
چې نه کېږي له لاسه بد بې چارې | زاهد څکه شه په نیک کردار باعث
معلومېږي چې سپي رقیب تعلیم دې | چې وما ته په شکنځل شه یار باعث
چې ژوندون پرېنه تېرېږي له شمع | پتنګ څکه شه په سول د نار باعث
څوک چې لاس د روي پښتانې له حمله که | په پېچل دي ستا د زلفو مار باعث
عاشقي سر د دار ورته معراج کړ | چې منصور شه په خاته د دار باعث

د نجیب د خاطر رنځ به دفع نه کړ
که بې تا شي طبیبان هزار باعث

(۷۳)

دا چې زه یم وخپل یار ته لاعلاج | هم په دا چې ورده وته محتاج
لکه وینې تتیاره د شپې دلبره | هسې هجر په ما ورځ کړه زما داج[۱]
نور م هیڅ د ستا په عشق کښې حاصل نکړه | تش تهمت م د عالم شه په سر تاج
ترقیامته به ترغاړه نه خلاصېږي | چې په چاکېږي د هجران د حزن باج[۲]
که له ما نه استغنا که دلبر ښائي | چې سر ځا ترسېي بتر که احتیاج
هیڅ امید م د جور نښت له تا نه نشي | هسې شان د غم د هجر کړم تاراج
عاشقي به په هیڅ رنګ اختیار نه که | کلید لې چا د ښکلیو دي رواج

---

۱ تاریکه - تیاره ۱۲ ۲ قلنګ ۱۲

رخو بانو په وصال به ښان خوشحو دکړې ـ که سینه وغم وتیرته کښړې اماج[1]

نجیبه هسې تل دستا دمخ طواف که
لکه کاندې چه طواف د مکې حاج

(۷۴)

رڼا ورځ کړه ستا دهجر په ماداج ـ راښکاره کړه څه خوته دمخ سراج[2]

په هیڅ رنګ به آدا نه شي دلو بابه ـ ستا غمونو په ما کښېنو همره باج

چه همیشه ئې تنه دغم په کاڼو وله ـ خود به ماته شي زما دزړه زجاج[3]

دهر مرغه په خیله ژبه ستا ثنا که ـ که قمرۍ که کبک دی که دے که دراج[4]

بې له وصله قوت له سومی په هیڅ شي ـ چه ضعیف کانده هجران دچا مزاج

اُمید وار دستا وصال دے دلو بابه ـ چه رڼا که وګړې نه یو حاج

نوم نشان مې پاتونه شي په جهان کښې ـ چه تاخت وکاندې په چا دغم افواج

وَ نجیبا ته هسې رنځ دعشق وخاږه
په حیران ئې حکیمان شو په علاج

(۷۵)

چه اول په دهجران وخیښه فوج ـ عاشق هله که حاصل دوصل اوج

ستا دغم دبحر هسې رنګه موج دے ـ چه په دا رنګ دهیڅ بحر نه وی موج

څښې پیل لکه فرهاد وی له شیرینه ـ څښې وی لکه محمود وایاز ـ زوج[5]

---

[1] نخښه ۱۲ [2] چراغ ۱۲ [3] ښیښه ۱۲ [4] تخت ۱۲ [5] جفت ۱۲

هیڅ ملک سیال د پښتونو نشته نجیبه
بیجاپور که باک نکړ دے که قنوج

(۷۶)

هغه ځینو چه مزړے که کید په مزاج ۔۔۔ احتیاج دے احتیاج دے احتیاج
زیست روزګار ئے بے عزت و بے حرمت وی ۔۔۔ ګرچه پلار شی خپل فرزند ته محتاج
ستا په هجر کښے زما د زړه آرام ا ۔۔۔ خوب ترونده وُ په ما ئی زهر شو اجاج
د مېړو په ځنبول کښے که باور کړے ۔۔۔ خاک نشین که زمانه ځښتن د تاج
همیش اوښے تویه ؤم له دوا هوسترګو ۔۔۔ د ستا هجر په ما کینو د غم باج
زما زړه چه شه بیمار په عاشقئ کښے ۔۔۔ ئے له وصل ئے بل هیڅ نشته علاج
کړ په عشق کښے کښینا وه په سر د دارشم ۔۔۔ د غم دار دے ما ته مثل د معراج

سنګ د هجر چه یار راو نیوه په لاس کښے
پړ به مات که د نجیب د زړه زجاج

(۷۷)

هسے شان راغله په ما د شوارئ نن ورځ ۔۔۔ چه هیچوک نه که زما د وستلا رئ نن ورځ
د غم درد ستم تر هسے مرتبے زه ۔۔۔ اعیار خه چه یار هم نه که یاری نن ورځ
له ازله بار بردار د ستا د غم یم ۔۔۔ هسے نه چه ستا هجران کوم باری نن ورځ
که هر څو د دنه زاری و عاجزی کړم ۔۔۔ پرواه نه که یار زما په زاری نن ورځ

له تلخ ۱۳

ډیر عشاق به د چشمانو په تیغ مړه که — یار چه ورکړه د دے تیغ آبداری نن ورځ

دا دلبر دے له ما درومی و رقیب ته[1] — کړم روح له تنه که وېداری نن ورځ

هر طبیب مې له علاجه عاجز کښیناست — چه مې وُلیده زما بیماری نن ورځ

د رقیب علاج به وکړم که خُدائے که — که ئے نه کاندے دلبر دلداری نن ورځ

د لئیم رقیب په خُله لا پړشه نجیبه!

یار چه نه کا نو مے د ستا غمخواری نن ورځ

(۷۸)

د رقیب چه د کوے د شونډو راح — یاره مه کړه ناروا و نا صلاح

د فلک چه سرے لمنے همیش ګوزی — د عشاقو خونریزی که هر صباح

نصیحت وما ته مه کوه ناصحه! — ځان سېزی پتنګ چه ووینی مصباح[1]

په ختن کښے نوم د مشکو هیڅوک نه اخلی — چه د لے دِ په کاکل والوت ریاح[2]

معلومیږی چه رقیب روایت درکه — تا چه مړګ زما دلبره! که مباح

همیشه ستا جدائی ده په ما سخته — لکه سخته جدائی د تن اَرواح

فهم کړه چه دِ دُنه نغری نجیبه!

عاشقی په مثال خُله ده د تمساح[3]

(۷۹)

چه چه نوش کړه یاره ستا د شونډو راح — د مخو بیا مونا په ګو نینو کښے صلاح

---

[1] چراغ ۱۲ [2] باد ۱۲ [3] نهنګ ۱۲

هغه تل کاندې فریاد له ډېره درده — چه ئې لکې دی په لړه دغم رماح[1]

دهجران په تاریکۍ کښې زړه ډوب شه — یاره! وځلوه ته د مخ مصباح

څکه هرڅوک ئې سامع دی دلربایه! — چه دستا د مخ صفت کاندې مداح

رقیب څله چه د دلبر غوږ ته نږدې کړه — معلومیږی که زما د مرګ صلاح

زما د رخ په مهجورانو توره شپه وی[2] — په واصل باندې وی[2] توره شپه صباح

ستا د وصل موند ګران دی دلربایه
مګر فضل په **نجیب** وکه فتاح

(۸۰)

چه په تا باندې مئین شه زما روح — سو په تن لکه کوهکن شه زما روح

اوس چه هرڅه ورته وائی هغه کاندې — چه تابع د کل بدن شه زما روح

چه د هجر نوې زخم شه وار دو څاره — لکه موټې نرې په تن شه زما روح

ستا د زلفو بوئی چه ورشې د لبره! — موړ له مشکو د ختن شه زما روح

عاقبت به وکه تاخت په رقیبانو — سور د وصل په توسن شه زما روح

زه **نجیب** ئې څه دارو وکړم بې وصله
چه د عشق په درد، دردمن شه زما روح

(۸۱)

د سرو شونډو دمې رالوش کړه یو قدح — چه په زړه شم په هجران کښې مفرح[3]

---

[1] نیزه ۱۲ [2] اکیله یمی نسخه (ده) ۱۲ [3] خوشحال ۱۲

د خوبانو منظم ښته ده دلربا یه ولې ستا په څېر پورته منقح

تورې څنګان د ناوکې غشي دلبره د ده آبرو د په مثال توس قزح

بیله وی مدام خوبان له عاشقانو چه پیدا شه په دنیا رقیب اقبح

ستا د هجر په ماتم کښې نجیب لولم

مزمل د واقعه و انا فتح

(۸۲)

چه له خوبه شي بیدار دلبر په صبح په تندی بانګ اوربل که نمر په صبح

دا د زلفې تار په تار کوې په شپانه ته تار په تار که شه د شپې لښکر په صبح

چه په شپه د عاشقانو خوښېږي کا په آفاق د فلک دے آشنا په صبح

یو د غم ساعت هغه وه په ماتم شه یار چه راکه د هجران خبر په صبح

مشکین خال لکه خطیب دے بانګ کښېناسته یار چه جوړ که د جبین منبر په صبح

دا نسیم دے ستا په زلفو باند والوت که پریشان شو یاره مشک عنبر په صبح

ستا په در کښې رقیب څکه صباح شو رکه دا دستور دے چه هغږېږي خر په صبح

دا له غیرې د نجیب دلربا لاړ شه

که له تنه لاړ شه روح سبدار په صبح

(۸۳)

ما چه راولیده عالمه د دلبر مخ چه ذره م په ...ر نه ده اوس زنومخ

۱ه شیا شته ۲. ۲ه لیده د ورنګه رد بود نګ تال ۲ ۳ه میرکې ۳

دَ آشناو ته به هله شې مخ روښان ے — همیشه که ته لرې په اوښو تر مخ

چه لې ستر کې په کاته سره رندېږي — ستا دَ مخ ته به څوک نسی براېر مخ

څکه هسې شین لیده شی دلربا یه! — ستا په غم کښې چه فلک وهی تل سر مخ

دیار خیال به دِ هله پکښې ځائې وکه — آئینه غوندِ که صاف کړې دَ ځیګر مخ

شپه به ورکه له دُنیا کړې تل به ورځ وي — که دلبره له حجابه کړې بدر مخ

ستا په غم کښې چه پرتل ځی رود داوښو — شته نالې نالې ځکه سرا سر مخ

زهٔ نجیب چه دیوانه کړم ذیا رمینې
دمجنون په څیر م دُنیوهٔ په بر مخ

(۸۴)

هر سړی چه وی لیدلې د دلبر مخ — هغه کله نظر کاندِ په دِ ګر مخ

نور خوبان واره په مثل دکتان دی — پاره کیږی چه دِ ووینی قمر مخ

چه م وُلید دے دلبره ماجدا شه — د رقیب په څیر به نه وینم بدتر مخ

تاریکی له تمامی جهانه دور که — له نقابه چه څرګند که یار انور مخ

خجل ستا له سپینه مخه دے دلبره! — پټه وی چه په سحاب کښې کړې نمر مخ

عاشقان ځکه بې د هٔ بل ته نګوری — تو پریوچه دلبر لری بهتر مخ

زما ستا که پرِ آلود شی په داخه شو — چه په خاورو آلوده شه دقیصر مخ

عاقبت به په ارمان له دُنیا لاړ شی

اے نجیبه! که پیدا کړې دسکندر مخ

(۸۵)

کہ بیرون شم زۂ د هجر لہ برزخہ — نور بہ هلہ همیشہ کیږم خندا سخہ
پہ اُمید دِ د مخ هسې پکښې ږوب شوم — چہ ختې نۂ شم لہ دې چاهِ زنخہ
کہ بل ما غوندې صادق عاشق پیدا کہ — دلربا دِ پہ ما هلہ کا ندې رَخہ
بَدَ لہ تا سرہ رقیب هسې سبکاریږی — لکہ بدہ پہ سپین مخ سبکاریږی زخہ
هالہ پسہ بہ خوشنود شم دلربایہ — کړم خوا کہ خدا ئې پہ مرګ د رقیب یخہ

نجیب ستا پہ عاشقئ کښې دلربایہ
د رقیب منت باری کہ ستا لہ مخہ

(۸۶)

تل پہ ما کوی جفا صنم پہ څہ؟ — زیاتوی م پہ زړۂ باندِ غم پہ څہ؟
دَا حوال تہ م نظر وکړہ دلبرہ! — چہ م دروم ی لہ چشمانو نَم پہ څہ؟
زۂ دیار پہ کوڅہ کښې خوښ پروتیم ناصحہ — یادَوې وما تہ خلد اِرَم پہ څہ؟
بې لہ عشقہ ګناہ نۂ لرم زۂ بلہ — فیل د غم کہ راتہ اُوږ دخرتم پہ څہ؟
لیونتوب د عاشقئ زیب و زینت دې — ملامت را باندِ کہ عالم پہ څہ؟
هیڅ ګناہ راتہ معلومہ نۂ دہ خپلہ — بې ګناہ کہ پہ ما یا رستم پہ څہ؟
تل بہ څۂ وما تہ ناست دی دلربایہ — مار د زلفو د آبرو لړم پہ څہ؟

چہ ئې تاج د عاشقئ پہ سر کیښو
لہ نجیب سرہ سیالی کا جَم پہ څہ؟

(۸۷)

کم دې پېښې که درته وواڼي له ما خته
د رقیب خبره مه لغوږه آشنا خته

چه په غم را باندې تیره درسته شپه شوه
نه پوهېږم تن را غلی وو تخو اخته

مبتلا په نورې رنځ شوم ستا د هجره
راته وایه دې مرض له ده دوا خته

په امید دې د وصال په درګنې پروت یم
نه پوهېږم چه بیګا خه شې صبا خته

ګویا غواړې دوې میوه له سرو ونې
چه له تا نه عاشقان غواړې وفا خته

څکه ما کوښه نیولې ده له خلقه
چه د صرم د زړه نه کېږي په چا خته

چه دیار په بېلتانه کښې خوښ خورم ئې
اې نجیبه دا ړا په ځائې خند اخته

(۸۸)

د عشق کار سراسر زیان دې چه رمُو لید
هر عاشق په کښې حیران دې چه رمُو لید

دا ډاکو ژه فرښته ده له آسمانه
نه پوهېږم که جانان دې چه رم وُلید

چه یو شکلې وفادار په کښې نه م نشته
دا جهان کله ودان دې چه رم وُلید

ستا د زلفو په زنځیر کښې دلربایه
یو زړه څه بند درستا جهان دې چه رمُو لید

چه ئې تل پاره کوې تمر د مخ ستا
دا زما صورتکتان دې چه رم وُلید

مظلومان که عاصیان په کښې تل سوزې
پېښور نه دې نیران دې چه رم وُلید

که په سرو کُلو کښې ناست یم بې دلبره
دا بهار په ماخزان دې چه رم وُلید

له اکیډمی نسخه - ستا د ورځ !!

چه بې شماره عاشقان پکښې غرقاب دي ... کوهې ستا د زنخدان دے چړم ولید

نجیب ستا په درد و غم کښې دلربا یه!
په ګردش دکه آسمان دے چړم ولید

(۸۹)

چه جفا د خوبرویانو محتاد ی ده ... د عشاقو نجره ځکه ناښاد ی ده

چه ئې بر د وفا نشته څوک ئې څه که ... که تر سرو د یار ز یاته آزادي ده

په رقیب د وفا داد کړې تل صنمه! ... خو تنها د په مابانډ بیداد ی ده

یاره! ستا محبت هسې بې بنیاد کړم ... لکه څرنګه د حباب بې بنیاد ی ده

چه په یو نظر هزار عاشقان وژنې ... یاره! هسې ستا دستر کو جلادي ده

خدا ئې د هیڅکله بیردن ورځې نه که ... ستا په عشق د زړه د نیسهر آبادي ده

ستا د هجرله لاسه دلربا یه ! ... تنها زه څه خلقه ترفریادي ده

چه وفا له خوبرو یانو ځنې غواړے
اے نجیبه! دا د واړه بلا دي ده[1]

(۹۰)

یار په ماجور و جفا پیدا دي کاند ... په رقیب مهر و وفا محتادي کاند

مومنان که ښادي کاند په جنت کښې ... عاشقان د ستا په کوڅې کښې ښادي کاند

ما د پریو دي زړه په قید د زلفو خوبۍ ... که د نورو ښن دلبر آزادي کاند

---

[1] آبلهی ۱۲!

بې له ما چه یار په ما دے لاس نیو ے | نور په هرچا دنیا ئست جوا دی کانړ
ماخپل خون درته بخښلے دے عالمه! | که دستر کو په تیغ یار رحبلا دی کانړ
ځان دِ محوه که په عشق کښې مجنون طور | هرسړے که عاشقی بنیادی کانړ
ستا په عشق کښې چه طالب ننګونام دے | سراسر هغه عاشق ببلا دی کا نړ

ننګ و نام نه نظر مه کوه نجیبه!
دا نړدا رانه دعشق مُنادی کا نړ

(۹۱)

نه تنها خصلت دیار دلا زاری ده | دغه لار په وار رونبکلیو کښې جاری ده
چه په ما کړے بے مهری په رقیب مهر | دا کوم پت کوم مروت کومه یاری ده
د سړو په حساب نه دے هغه زړه دے | د هرچا چه ستا له عشقه وزګاری ده
لکه روح چه له قالبه وېزا ریږی | هسې زنګ سختنه په ما ستا ویزاری ده
تل منګ ئے د دربار شه که یار غوا ړے | چه سبب سرلوړیئ ئے خاکساری ده
قراری له مانه مه غواړه په عشق کښې | تل زما لکه سیماب ناقراری ده
زړګے ځکه صحراؤ نیو باغ ئے پریښو | چه په تلنه ئے له تا شرمساری ده
بې وصاله رغیدهٔ زما دشوار دی | په هجران کښې زما هسې بیماری ده
نجیب ځکه ځان مجنون و دیوانه که | ناروا چه ستا په عشق کښې هوښیاری ده

له سخاوت ۱۲ ۔ ۲ له کم عقلی ۱۲ ۔ ۳ له دوارو نسخو کښې دالفظ "کبک" وو خو داکیدی ځي نسخه کښې دالفظ وران کړے او دوے په ځائے "ندکیه" لیکلې شوے دے ۔ حکه د دوارو دیو دی ۱۲

(۹۲)

مشکین خال چې د لربایه په رخسار بڼ دے — له خاطره عقل و هوش زما کنار بڼ دے

دلحد خښتې به کړے زما سر و پیکند ے — ته چه لاس تر سر د لاندې اغیار بڼ دے

چه زما د وړاندې مهر په رقیب کړې — په لیمو کښې م دلبره! گویا خار بڼ دے

ستا له عشقه جار وتونے هرگز نه یم — که د درست جهان ندم په سر بار بڼ دے

په گوشه چه د چشمانو نظر وکړې — عین زما د زړه په سر باندې پرهار بڼ دے

وهڅاته لے ورکوے د زړه په سینه — په زمین جام د صهبا زما په وار بڼ دے

درست جهان په خبر دار په محبت دے — ته په خلق خته لره مهر د انکار بڼ دے

دهجران په حال خبر نه ے نجیبه!
ځکه دا رنګه په سر د خیال دستار بڼ دے

(۹۳)

خبر دار که وے د هجر په فسا د — قبول کړے به عشق نه دو آدم نژاد

په تمام جهان پریشانه خوشبوئی شی — تار په تار چه دِ په مخ که زلفے باد

همیشه دښاری کوس ورته وا هه شی — څوک چه شی دستا په وصل سرښا د

وارِ که ستا په عاشقۍ کښې دیوا نه شو — که مجنون وو که وامق وو که فرها د

دزړه کور م ستا په هجر کښې صنمه! — نیست نابود شه مګر خدائے که آبا د

چه دِ بوړ د وفا نشته په واقعه شو — که تر سروِ وُنے قد لری آزا د

له بالنسبت ۱۲

همیشه چه عاشقان آزاره وي ته — داتعلیم دې درته کړې کوم اُستا د؟

څه مانه به کړم نجیب له رقیبانو

چه خپل یار راسره تل کانډي عناد

(۹۴)

کله وي عاشق چه خلاص وي د زړه له آه سرده — عشق مُتَّصِل ځیږي د توینه پرښو روښي ده

رنګ د سرو ورک شمع چه نه برلوري نه بیوره — څه شو به صورتونه که د چمن حُسن پرورده

ماغونډې په عشق کښې دیوانه نشته بل هیڅوک — بې له تاکو رچشمه خلقه واړه خبر ده

تو له خوله که د صدف خالي به وو له دُرو — دا دهن پرته ده څکه ډکه په ګوهر ده

زه له پرچ کوېږ نه خدايږ ساتلي یم اشراف یم — نه کړې پوچ کوټي چه ټې پیدا له هندی مرد ده

څوک چه عشق کوي د زړه مرآت به يې صيقل شي — څکه ميشته کړې خيال مدام د زړه په سر ده

څوک چه يې د دره خاورو ور غړي واصل شي — څکه سنډاسي بهرمونډ لې ده له ګرد ده

کړې ما تشبيه د معشوقې د قد د زلفو — څه به درته وايم چه له ودې د دار و برتر ده

يم صادق عاشق ظاهر باس يم مه کوړه — زړه مې تور ګېږي د لکه کوزم څېره زر ده

لا نه دي هغه چه په دروغو څوک ويل که — زه ريښتيا ويل کړم کله دا دلا فوچ ده

زه بالغ عاقل يم نه چه تا غونډې جاهل يم — دا رنګ چه ويل کړې کم فهمي د سراسر ده

ته که په دقت ورته نظر وکړې سعيده! — کل شعره خار کړې د نجيب تر عشر فرد ده

دا هغه جواب دې چه شاعر ملاسعيد دې — کله مې منصب د خوار عاشق له آه سرد ده

کړه د مدعي جواب په ښه طور نجيبه!

څو چه په دهن کښې دستا دا ژبګۍ تر ده

(۹۵)

تل چه ستا له سپي رقيب همدمی دے — ځکه زوړه په ما با ندې بې غمی ده

د وصال خوند م هرګز لیدلې نه دے — په تش خیال م د دلبرۀ خورمی ده

زۀ شاهي د ستا په مینه کړم صنمه! — بادشاهي د سلیمان که په بې غمي ده

په رقیب همیشه رحم کوے دلبرۀ! — اوّ په ما د مدام ولې بې رحمي ده

چه له غمه د ادنه مرم دلربا یه! — معلومیږي عاشقي زما رسمي ده

د ناصح په نصیحت کله نقصان خوري — هسې شان زما دَ مینې محکمي ده

ته به خلاص ورځې ځرنګ شے نجیبه!
چه غم بخره نصیب د آدمي ده

(۹۶)

ستا د غم شتي چه زما که په جګر ده — خالق بې آرام کړم چه فریاد کوم له درده

نه چه زۀ تنها د ستا په غم کښې کور وکړیم — دارۀ خلقه د ستا په غم کښې کور وکړ ده

تیغ د د چشما نو که تیرۀ جنګ ته تیار شوې — وي به بختور چه به خلاص شي له د نبرده

کور خبر دار شه آ! رهبرا! باندې مه ځه — لار د عاشقي بې حسابه پُر خطر ده

هیچرې نظر و سیم و زرته هرګز نه که — بس دی عاشقانو لره اوښې ځهرۀ زر ده

ستا قد و قامت ته کچ وخمه معلومیږي — ګرچه بې حسابه سمه ونه صنوبر ده

څه دي ملایک چه به له تا سره سیالي که — تا له چه درکړې خدا ئې رُتبه تر دوي بر تر ده

ځکه زۀ نارې نفسي نفسي وهم دلبرۀ! — ستا په درد و غم کښې په ما نن ورځ د محشر ده

خوښ یم زۀ نجیب تر په آسانه به وانه خلم — مینه د دلبرۀ بادشاهي د سکندر ده

(۹۷)

زه د ستا په عاشقۍ کښې یم خوشنود — که راپیښې را ته ډېر زیاتې شي اندک سود

بیابه نه مومي ځائې چرته په بل در کښې — هغه څوک چه ستا له دره شي مردود

ځکه شي کافر مقام به ئې دوزخ دی — ستا له عشقه چه انکار وکړي نمرود

ستا په غم کښې چه مې درومي لحظې نو — ځکه یم همېش په سرود ینوا لو د

چه مې تل لوګې د هجر ترخُلې درومي — دا فلک دې تور سیاه په دغه دود

هیڅوک ستا د حُسن سیال نشته دلبره — په دُنیا کښې که ډېر ښکلي دي موجود

زه محبیب تو به له عشقه نه وکابم

اې عالمه! پښیمي بوديم که نه بود!

(۹۸)

چه د هغې یار په زلفو نن شانه ده — دا زما د پریشانۍ نشانه ده

دیوانه همېش له رونقو کوښه ګرزي — ځکه ما مدام نیولې ویرانه ده

چه په یو کن ارسې زړه په ستر کو رونډشو — ستا د زلفو یاره! هسې تازیانه ده

چه د ستا په پیروعمونو ورانه نه کړه — څه بلاسخته زما د زړه خانه ده

تورې زلفې ښهاران باندې پرانستې دي — که رُخسار دې دلربا یه خزانه ده

چه عشاق ورباندې ګل وسوځه صنمه! — ستا د عشق د آتش هسې زبانه ده

ځکه باغ ئې دې پرېښې په دشت ګرزي — ستا رفتار چه په کبک کوې کانه ده

له دا مصرعه په بام نسخه کښې دا سې ده «چه د ستا رفتار په کبک کوي کانه ده» خودا کیدای شي په نسخه کښې ئې دا سې اصلاح شوې ده او د کبک د لفظ د پاسه «در ی» هم لیکلی شوی دی!!

نورې ستورګې چه دلبر لاغې نجیبه!
ستا د مرګ ئې جوړ په کړې سحرانه ده

(۹۹)

چه م بل که بیلبانه ادرپه وجود
په لوګی ئې فلک ځکه شه کبود

بخارنه دې چه له زړګې پورته درومي
دا زماله ځلې نه درومي د آه دود

نه بځایه سر د درد مه کړه ناصحه!
پرېږده ماکه زه نابود کوم که بود

که وتا ته پوچ عبث ښکاریږي خه شو
خدائې وماته کار د مینې که بهبود

په رقیب هم هسې چارې سځاوکړې
لکه وخوړ چه پشه مغز د نمرود

په سبب د عاشقۍ که پوهیږې
شي قصې په هر دیار کښې د محمود

که باد چه په درو الوزي لازیات شي
نصیحت م مینه هسې کړه افزود

دهجران له دردو غمه نجیبه وایم
په امان شه مسلمان بلکه جهود[۱]

(۱۰۰)

لکه دې خورشید خجل د ستاله خده
هسې شان سرو سرکوزي ستاله قده

بره م ستا جور و جفا وژلې دلبره!
دوېم مرم د رقیبانو له حسده

ځکه بوټي د ورېنو غوښوله سا درومي
چه م هجر صورت وُسه تر کسده

۱۔ دا مصرعه د ب م نسخه کښې نشته. د اکیډمۍ په نسخه کښې په هغې بدل خط د بې م په کوم خط چه کښې ځائې په ځائې اصلاح شوې یا حاشیې لیکلې شوې دی. په دې مصرعه کښې د "بلکه" لفظ بلکښ لیکلې شوې دے!!

اوس ترنه یم جار ؤ توبے په هیڅ رنګه — اے ناصحه! عاشقي ښه ده که بده!
هرڅوک وائي د ګرځي یاد ساعت دے — زنه د هجر د دوستم تر هسے حده
دا نښان د دشمنۍ دے پر پو هیږم — په پلوچه پټوے مخ له عمده
ؤ زاهد ؤ ته د عشق خبرے مه کړه — د سړو خبرے څه غواړے له د دے
رقیبان د تماشه وکه د خان خپل — که بیرون شم د هجران له سختۍ سده

نورستم په نجیب مه کوه صنمه!
که د ترس د ویره ګیږی له صمده!

(۱۰۱)

ولیدل مه شه په ژوندون د عشق بلاده — سراسر چه له غمو نو دے آباد
د فلک په څیر عاشق پکښے تل ګرزي — نه کولے شي قرار نه ئے راستا د
چه هرڅوک پکښے داخل شي دا ئے زیستاده — همیشه کانږے ژړا، آه و فریاد
زه ادنه به څه ښادي طلبي یو نه — چه سکان دي د دے دهر ګل ئے ښاد
چه د وصل په امید ورله څوک ورشي — خالي راشي سر و مال ورکه برباد
که د ذره په غور و فهم ورته وکړے — دا نارے وهي هرڅوک دادو بیداد
خدائے دِ لیرې له دے داخل پکښے مانه کړه — چه خبر شوم د دے ښهر په فساد

ؤ دے ښهر ته نجیبه! تلل دشوار دي
چه بے سره د دے لارګشته زاد

(۱۰۲)

همیشه چه د وخدائے رسول ته شاده — د اسلام دعوئي په څه کوے بلا د که؟

چه دِ هسې شان دے زړه پورے تر لے ۔۔۔ دا دُنیا دِ د نیکۀ که د بابا د ه ؟
ولے ځان له غمه نۀ وړنے کم عقله ! ۔۔۔ دنیا مت سخته خواری چه دِ پخوا ده
نس دِ یاد دے همیشه ئے پیروی کړے ۔۔۔ ځان دِ ولے کړه غافل دخدائے له یاده ؟
که مقصود دِ خدائے رسول دِ پندِ واوره ۔۔۔ ځان له قیده د دُنیا کړه نور آزاد ده
چه اختیاره څوک دُنیا په آخرت کۀ ۔۔۔ ډوبیدۀ ئے د فرعون په څیر سزا ده
تعلق چه د دُنیا عظیم زندان دے ۔۔۔ توکه کړے محمدؐ څکه دُ نیا ده
په قیامت به دا خاکی جسم نۀ زر کړے ۔۔۔ دخدائے مینه کوره هسے زنګ کیمیا ده
نۀ د نس شیطان مرضی مۀ کړه اَبلهَمه ۔۔۔ هغه کار کوره چه دخدائے باندِ رضا ده

آفرین شه په هغه باندے نجیبه!
چه همیش ئے وظیفه دخدائے ثنا ده

(۱۰۳)

ستا له عشقه و زګاری څۀ په کار نۀ ده ۔۔۔ دا بے نفعه دینداری څۀ په کار نۀ ده
خدا په خوا چه پکښې پروت له تا سره یم ۔۔۔ له دے خوبه بیداری څۀ په کار نۀ ده
چه زکوٰة نۀ ورکوے فقیر عاشق له ۔۔۔ ستا دحُسن زرداری څۀ په کار نۀ ده
چه زړۀ یوسی اوُسانه ئے بیا نۀ که ۔۔۔ دلبری بے دلداری څۀ په کار نۀ ده
نۀ دا پوخو بروبا نو سوحلقه ئے ۔۔۔ بے له تا دبل یاری څۀ په کار نۀ ده
پوزره چه ئے نرمی دخاطر نشته ۔۔۔ د رقیب منت باری څۀ په کار نۀ ده

له دلته دا زاد لفظ په کار دے چه قافیه سره سمون نۀ خوری ۱۲

کله به تا له راکوی، د تمام خلق — په ذره د اسرداری زه په کار نه ده
چه د یار په پرسش را لغی نجیبه!
ستا دا هسې بیماری څه په کار نه ده

(۱۰۴)

چه جفا ستم په ما وکه شاهد — صد چند ان شی محبت زما زاید
معلومیږی چه زما د مرګ صلاح که — چه د لبو دے له رقیب سره قاعد
که زه یار په رضا راشی څه به وکه — که هر څو کاندِ حسد رقیب حاسد
سر و مال دِ پکښې ورکه له اوله — چه د عشق عقد کوی هر یو عاقد
تل به ما غونږِ سامع د چنګ رباب وی — عاشق شوے ستا په مخ که تو زاهد
د هجران خبر به راوړی که د وصل — چه زه واستاوه د یار په لور قاصد
دا به ستا د حُسن مدح و حمد کاندِ — په مخلوق کښې چه څوک دی مداح حامد
اور د هجر زه په زړه بل دے صنمه! — د آه دود زه په ګرد دے باندِ شاهد
هم په دا چه تے قبله د مقصود نه شوے
نجیب حکم دے وِنا نه تل ساجد

(۱۰۵)

ستا دلبو دے دلبره! هسې خوند — چه زقوم را ته ښکاره شو شکر قند
خاک آلوده زړه د هجران په دیوان ناست یم — د وصال په تخت رقیب کا نن اِنند
بلبل هله نزدیکت بیا مومی ګل ته — چه اول کا نن قبول د خار ګزند
چاچه ستا زنخ لیدلے دے دلبره! — ناخلی نوم په خُله د سیب سمرقند

چه ښکاریږی چنار سروِ څنې پسته — هسې شان زما دیار قد دے بلند

که رُخسار دِ زاهد دُوینی صنمه! — ستا د زلفو په زنځیر کښې به شی بند

هسې شان سنګینه لار ده ستا د وصل — چه شهٔ تنګ پکښې زما د عشق سمند

هیڅ زما په رنځ د هجر نهٔ پوهیږی — د لقمان غوندې حکیم خِرد مند

چه خوبان ئې دی په مثل د حُورانو

څکه بولم زهٔ **نجیب** جنت سربند

(۱۰٦)

ستا زلفینې شوے کمند — درست جهان شهٔ پکښې بند

که نورخوک پکښې غمجن دی — پکښې زهٔ یمه خورسند

ستا د شونډو خوند تر زیات دے — که شکرے دی که قند

محبت م لا دوچند شی — چه ناصح که راته پند

مصری نوره ده د لبره — که ښکاره شهٔ ستا مروند

جهان ډک له تاریکۍ شهٔ — نقاب دور کړه مخ څرګند

رُخسار دِ سرهٔ ګلونه — زنی سیب د سمر قند

خُلد ارم فردوس به هیر که — که څوک دُوینی سربند

قد دِ دے په څیر د سروِ — بلکه[له] لا دے تر بلند

ستا په مینه کښې حیران دے — هم نادان، هُم خردمند

له اصل- بلکې ۱۲

هیشه پیځی خوار ځی چاچه عشق کړ ستا پسند
مخ دِ اور دے دلربا یه!
زړه نجیب شوم پرِ سپند

(۱۰۷)

هسې شان کړم فریاد دستا له درده | چه م ځی غر په ژړا د ستا له درده
محبت ئې د شیرین یې بهانه وه | سر دوه نیم کړ خپل فرهاد د ستا له درده
خپل ژوند ون که هو خوات د یو عزیز وو | شه شکاره راته برباد دستا له درده
نبانه ئې هیشه خندا هوس دی | هغه ځوک چه وی آزاد دستا له درده
نورے خاورے ئې مسکن ماوا مدام شوې | که خسرو وو که قبا د دستا له درده
چه م امید رم دنبا دی ورځنې نه شی | زړه م هسې دے ناښاد دستا له درده
هیشه بید مجنون په لوزا سر شه | قبلوی آزره شمشاد دستا له درده
زړه نجیب د سیماب طور مضطرب یم
هیڅ م نه کیږی استاد دستا له درده

(۱۰۸)

دا ستا خیال دے چه په زړه کښې شه زما کړه | که مومن شه په فردوس کښې دلربا کړه
هسې نه چه زړه تنها پکښې غوغا کړم | ستا په هجر کښې جهان دے په غوغا کړه
دادی زلفې په رخسار دستا دلبره! | که دادے له سپین صباح سره مسا کړه
بې له تا راته سقر وجهنم دے | خدائے م مه کړه په فردوس وپه ماوا کړه
ستا د حسن بازار څه کړم دلربا یه! | چه هیش پکښې ښکر وی دجفا کړه

ی

ملائک دې په آرزو شو ودین ن ته — چه آواز شه ستا د حُسن په سما کړه

فرښته ده چه له سکه خوابخوا شوه — که دلبر شه له رقیبه خوابخوا کړه

مکر غږدا ئے ځے ځنے وُ باسی صنمه!

چه نجیب شه ستا د هجر په دریا کړه

(۱۰۹)

که پرِ وُځیږم دلبره دستا شونډې — هله پسه شونډې بوله زما شونډې

د وِصال حرف به په ځم د دلبر و کښې — که دِ غم لکه قلم که دوتا شونډې

غنچه ناسته توکے شونډې د رسته شپېږ وی — په شپیره ئے پرانزی صبا شونډې

که دِ تیغ دسترګو پاس په ئند وُخو رم — ستا له شونډې و به هم نکرم جُدا شونډې

که وصال د خپل صنم دا ئمی غوا ړے — آموخته کړه تل د دوئ په ثنا شونډې

قند نبات چه دی د دوئ نسبت نه زهر — ستا تو شونډې و به خوږې وی دیچا شونډې؟

ګوندِ دی چه بیهوشی م غم که لوړے — را په خُله کړه دلربا په صهبا شونډې

مکسان د خط چاپیر نِرځکه بو نړی — چه لوړے نه دلربا په حلوا شونډې

پرابه نړی د نجیب د اندوه غوټه — که دلبر که ورته وا په خندا شونډې

نجیب دا نعم سعادت ګڼم د لبې!

که دِ کیږدم نه په خاورو دپا شونډې

(۱۱۰)

چه تل کرم په آهو چشم پسے منده — ځکه ساه م تر خُله درومی لنده لنده

اوس د هجرِ م سینه وُسوه صنمه! — ځه خورا کړه د سرو لبو اوبه تنده

څکه هیسې سرنګون ناست یم د لبره ! — چه م شته د هجرغم په تندی پندره

اوس م تول کړه دخپل وصل په شرکښې — چه په تیغ دِ کړم دسترګو دهنده هنده

هله پسه زما تلهٔ اوره د وصل — که م سَر وو څی د هجر له کو لنده

له خوبانو چه د وصل توقع کړے — د هلک په دود آسمان وَلے په غندره

چه میوه د وصل نهٔ لرے دلبره — دغه قد قامت دِ څه کړم سرو شنده !

د نجیبؔ د عقل هوش متاع ئے لوټ کړه
له نقابه چه دلبر کهٔ مخ بربنډه[1]

(۱۱۱)

تل تو تله له رقیبه همکنار ږے[2] — دلربا و لے له مانه په فرار ږے

عاقبت به ډیر عالم په زړهٔ کانل کړے — چه په لارے همیشه بربنډ رخسار ږے

عاشقي آسانه مهٔ ګڼره هوښیار ره ! — منصور طور به آخر کښې په دار ږے

که د عشق په تیره توره خپسرغوڅ کړے — هله پسه به په دے لاره هموار ږے

معلومیږی چه رښتینے عاشق نهٔ ئے — چه د یار له جور و ظلمَ په کوکار ږے

داشه مخ د دِلبر وګوره که ښهٔ کړے — بیهوده په سیر و دے د ګلزار ږے

بیا به نهٔ مومے هیڅ خوند په عاشقیٔ کښے — تش تُهمت به د عالم په تندی بار ږے

---

[1] دلته د « بربنډ » لفظ په کار دے خو غالبًا چه قافیے له ضرورته « بربنډه » راو ستے شوے دے ۔

[2] په دے غزل کښے د « ږ » یا « ږ » لفظ راوړے شوے دے . داد « ځ » دیر پخوانے رسم خط دے . د قافیے دخاطره هم دا سے پریښودے شو ۔

مل رهبر درسره بیایه اے نجیبه!
که ژیت دے چه دعشق په مخته لار پړے

(۱۱۲)

که څوک وُجیبنی د یار لبان لذیذ — دهغهٔ به وی مدام لسان لذیذ
درنګور په خُله توخهٔ نکی توز هر و — تو نبا تو که وی صد چندان لذیذ
سمَندر وَته خدائے اور تو هر څهٔ خوږ که — دَبلبلو ته شهٔ بوستان لذیذ
بے تامرم دستا په سر زما قسم دے — هم په دا چه ئے په ما ترخان لذیذ
دیار وصل د عاشق ته هسے خوږ دے — لکه هر مومن ته وی ایمان لذیذ
بے یوسفه ورته تریخ شهٔ که باور کړے — دَیعقوبؑ وته که وه کنعان لذیذ

شاعران که واړه جمع شی نجیبه!
وُبه نهٔ وائی دا رنګ بیان لذیذ

(۱۱۳)

دا شنالم لاسه څکه کوم فریاد د دیر — چه ئے هجر زما کړے دے اِحلا د دیر
دمزری په خیر په ما څکه حمله که — چه دلبر د سپی رقیب کاندِ اِمدا د دیر
تل ملنګ غوندِ پرِ رغړه که عاشق ئے — که په درد دِ دلربا کښے دعا رماد دیر
درقیب پیروی مهٔ کوه صنمه! — چه په میان کښے زمونږ اَچوی فسا د دیر
تو دهغهٔ به اَحمق نهٔ وی په جهان کښے — چه به کاندِ په خوبانو اعتما د دیر

له ایره ۱۲

هیڅوک ستا د حسن سیال نشته صنمه! که خوبان دي په هر سوق په هر بلاد دير
لکن ذهن هیڅ د علم شان مه غواړه په تعلیم ئي که ځان ستړی که استاد دير
دے خوستا خاصه غلام دے دلربایه!
له نجیب سره په څه کوے عناد دير؟

(۱۱۴)

مینه شه سخته بلاده تکه نوره چه ئې پرے پاستنه عشاق د زړه له زوره
هغه کله د عشاقو په حساب دی چه په عشق کښې شرم کاندې له پیغوره
د زغلو توان م نشته دلربایه! نوره مه کوه جفا د خدائے ته کوره
ولے همره په ما ظلم کړے دلبره! بے له عشقه څه گناه نه لرم نوره
د وصال طمع م څکه له تا پریکړه غمازان چه شوله تا سره خسوره
په رڼا د رخ د عشاقو دل و دین وړې طائفه د سکلیو هسے شان ده چوره
بینائی م د چشمانو بے تا نشته خدائے دې راولے زما دستر گو توره
چرم څوک پکښې انیس و همدم نشته خوښی خو دم یم په صحرا کښې زه له کوره
زه نجیب خو یم له عشقه پیدا شوے
که دا نور خلق دوولی دی له موره

(۱۱۵)

دیوانه چه ستا څو نو کړم هر کوره څکه شوم بیرون مجنون غوندې له کوره

ـه اصل کذا۔ کند ذ دس پکار دے ۱۲!

لوئے آواز څکه نو څلے بیستلے نه شم — پرے بیستے یم هجران د زړه له زوره
بیهوده کاندِ هوس د عاشقئ ته — چه خبر دی د هجران له شر شوره
چه په خُم د عاشقئ مې جامه رنګ کړے — اوس به څه کومه عار زړه له پیغوره
د هجران درد والم دِ زړه خراب کړم — خدائے د پاره څه خوشحال ته مې وګوره

نجیب هسے ستا له هجره امان غواړي
لکه غواړي مؤمنان امان له اوره

(۱۱۶)

چه شه یار د رقیبانو په بورجل سر — شوم د بوږے په دود زړه په ځي وهل سر
څکه شمع همیشه مجلس افروز شوه — پریکوی چه په مقراض د مینې تل سر
تمامی ذرے ذرے دانه دانه شئ — چه مې زړه شئ ستا د هجر په غوبل سر
ستا د حسن نظیر غواړي نه ئے مومي — شمس قمر چه پوره ته ګرزي په پوسربل سر
نصیحت ئے هیڅ اثر ابا ندِ نه کړ — ناصحان که راته ټول شو په ویل سر
شیخ لوخړے یم هیښی له خیاله درومي — چه مې ادر د بیلتانه شه په کوکل سر
چه و یار ته په ګنځکه نه اوزیږي — رانسکاره شه ناپکاره رانه خپل سر
د خزان له درد د غمه په هیبت دے — په بهار کښې په چمن د چه دے بلبل سر
غدر زوی شهد و شکو په څائے غرور کښې — چه آشنا شه رقیب ته په نیکغل سر
دا نشان د عاشقئ دے معلومیږي — چه نجیب لکه مجنون ته په ځنګل سر

ئه دا غزل د آیبه ډیٖ د نسخې په حاشیه لیکلی شوے دے ۱۲

(۱۱۷)

ستا په عشق کښې هره غم شه دا دوخاره — چه بېرون دے له حسابه هم له شماره
هرچه کانړو په ما بانڼې خپل دلبر که — ګنړه نشي زما وېره له اغیاره
هیڅ ظالم نه په چاکړي نه به وکا — لکه ته چه په ما ظلم کړے د لدا ره
دو فالصح دِ دعله که له سبکابو — که چا سرو دی لید لی میوه دار ه
تل په مابانده کو دش دافتراق کړے — مه دِ ویم اے فلکه استمګاره
دغه خوک چه عاشقي کانړي د سبکیو — د منصور په څېر د ترس نه که[1] داره
یاره شه خو پرِ د وصل مرهم کیږده
نجیب ناست دے په هجران کښې دل افګاره

(۱۱۸)

چه رُخسار یار په حجاب که مُستتر — کړه خاطر زما سورے د غم نشتر
یار قدم را بانړې که پردی له نازه — که ئے ځان که ما په در کښې خاکستر
چه په کار د محبت حبور دارنه ئے — راته وایه چه سړے ئے که اُستر؟
پروت له تا سوه په خارو په خس خوښی یم — بے نا خه کرم د سنجاب سمور بستر
دعتي تو بزم ستا د مینے له روزګاره — چه خوښی ده پکښې کمه نه م بهشتر
غم د هجر د نجیب بنبے کړے تړا ئے[2]
څکه شته د عشق په لاره کښې پستر

---

[1] که ـ (د اکیډیمۍ نسخه) ۱۲ [2] اصل: ـ "د تړلې نکښې" ۱۲

(۱۱۹)

صد قمرِ شم د سپینې رُخسار له نُوره ... چه رِخلاص پرست جهان که له دیجُوره
وسناسیال چه هرگز نهٔ دے پیدا شوے ... همسری به له تا څرنګ کا نِن حُوره
عاشقان خو دیار وصل همیشې غواړي ... بے پروا کرزي له حورو له قصُوره
د هیبته درست جهان څنې لرزان دے ... سپین مرووند دِ دے دلبره لکه تُوره
نظر نهٔ که داورنګ وَ بادشاهۍ ته ... هغه څوک چه ستا په وصل شی مسرُوره
چه نے بے دستاله یادو دی خهٔ کړی
د نجیبؔ معصیت وُ بخښې غفُوره!

(۱۲۰)

د اشنا له سترګو سر و سامان ژغوره ... سر سامان څهٔ خبردار شه ترځان ژغوره
په نرمۍ به نے اخر درځنې مات که ... نظر غل لری د صبر ایمان ژغوره
که بادشاه شے د وصال په مسند کښینې ... فهم وُکړه چاپیره رقیبان ژغوره
هم په دا چه د ایمان همیشه غلا که ... خبردار شه له ابلیسه ایمان ژغوره
د وصال په کشتۍ مهٔ ناتېزه[1] واوره ... د ریپے ناکه د هجر طوفان ژغوره
چرے نهٔ وی په عالم کښې لے مشهور که ... راز د زړهٔ له رقیبا نو پنهان ژغوره
لکه څوک لعل وګو هر ژغوری نجیبه!
په خاطر کښې هسې خیال د جانان ژغوره

[1] له اصل کښ: رمهٔ نازین: ۲۰۵ ؟) ۱۲

(۱۲۱)

که م مال دروی ناصحه! که م ستو
وا به نه ورم زړه له مینې د دلبر

توکل زما په خدائے ور باندِ درومم
کو چه لار د عاشقۍ ده پُرخطر

د وصال دارو م وکړه گوندِ ښه شم
پروت په تبه ستا د هجریم شیبر

گویا تللے روح دروِن شه په قالب کښې
چه دیار درا تللو وُکه چا خبر

ستاله زلفو که حذر کړم عجب نه دے
له ښهما ره دچا نه کیږی حذر؟

چه همیشه پکښې غمگین گرځم صنمه!
راته د شتِ کو بلا شه پیښور

ورقیب ته گفتگوئ مه کړه دمهر
دشکر و په خوند څه پوهیږی خر

که م اوښے وینے دروی په مخ څه شو
چه م هیڅ دیار په زړه نه کړ اثر

چه ته قد ستا چو ته وُنه ده صنمه!
همسری به له تا څه که صنوبر؟

که ناصحه! تا ته عیب ښکاری څه شو!
و نجیب ته عاشقی کړه خدائے هنر

(۱۲۲)

نشته په جهان کښې ستا دحسن څوک نظیر
ښائی دلربایه! چه دِ نوم کیږ دم امیر

وُخوت سیند د هجر په ما باندے بے پایا نه
نه پوهیږم څرنگه د ختو وکړم تد بیر

کاندِ بادشاهی د هفت اقلیم همیشه دلبره!
څوک چه ستا د زلفو په زنځیر کښې دی اسیر

دروی ترِخوناب لکه سور هیشه صنمه!
لک چه م په زړه باندِ شه ستا د بڼو تیر

کله د صادق عاشق هغه بلکه کاذب دے
ناست چه د هجران په درد وغم کښې دے زهیر

څوک چه نجیب شویدے د عشق په رنځ دلبره!
کله صحت مومی په دعا د پیر فقیر

ځان دِ لَه اوله په حساب د لیونو کړه هر څوک چه ستا و عاشقئ وته وی خبیر
بنځو شوچه رونده شو په چشمانو دلربا یه ستا و سپین رخسار ته څوک نشی کتل چه کاته خیر
کاندِ لکه بنځه بوره شوی دیر د لیره؛
هسې شان نجیب کاستا په هجر کښې تل ویر

(۱۲۳)

همیشه چه دلربا که په ما جور معلوم شو چه دے راضی زما په زور
عاشقان به په قرار چرته پرته بندی چه رقیب شته دې د هر کبر کور
چه ئے حُسن ستا لرحسنه منتخب دے عالم ځکه محبت کاندِ په میوړ
ته ئے مهر دغه نور دی لکه ستوری که خوبان شته په جهان کښې طور طور
یا روے سرو اکره د وصل په عوض کښې ما په لاس کښې ورته د نیوه بالفور
که له لاسه د رقیب ورته ژړا کرم دلربا زما هرګز نه کاندِ غور
چه ئے نه وی په خاطر کښې عشق د نیکیو
تر هغه سړی بهتر نجیبه! تور

(۱۲۴)

هسې شان لری دلبر د بنړو تیر چه ئے فیل ځی له ګذاره سرو تیر
دیار زلفې په رخسار ځکه سیاه شوې چه قربت و نمرته دا لری تاثیر
ستا د هجر یاره! هسې مرثیے دی چه عشاق ئے کره تول کړی ځان په ویر
کوندِ وی چه رخسار ته نږدې قید که صدقه شم ستا د زلفو تر زنځیر؛
په کاته که دِ ځ نه ربند شوم بنائی چه رندین ی څوک نمرته کوری ځیر

چرے نڑوی چہ تہ ادبنے ځنے وران کہ
دیار خیال م دے پہ سترګو کښے تصویر

اُور پہ روځی بانډ دپیرِ دفقیر نہ دے
ھسے شان خلصت لری رقیب بے پیر

ستا دیار دیو ولیښتہ ثانی نجیبہ !
نشتہ څوک پہ هندوستان نہ پہ کشمیر

(۱۲۵)

ځکہ ناست یم دچہ شونډے ستوګرے
چہ م تل پہ زړہ تیوے دی دغم سرے

وارہ ستا وصل بچیانہ دی مهرو یہ
دلبران دزمانے دی کہ دلبرے

یو زہ څہ یم کہ پہ خدائے بانډ باور کړی
خلق شوے ستا پہ عشق کښے کوکرے

زمالاس هلہ لاسونہ دی صنمہ !
کہ پرِ دُنیسم ستا زلفے مُعطرے

خدائے دِ ګل یکښے پیدا کہ کڼے تا نہ
بل خوبوی نہ کرم زہ ستو کے برابرے

دُنیا خوارہ وماتہ شو ګل زهر
ما چہ وُ جُلبینلے ستا شونډے شکرے

تل همغارے لہ رقیب سرہ یارګوزی
چہ زہ څہ خو ورنہ دے شم واڼی پرے

هلہ پسہ کورہ حال درقیبانو
زہ نجیب کہ ستا پہ وصل شم نباچرے

(۱۲۶)

نشتہ دپریو لکہ تہ جمال لرے
یو وفادار نہ ئے نور هر یو کمال لرے

دیو عشاق دِ مرہ کړل ماپہ هم زرځانی مرګ کړی
تہ چہ دلربایہ دوہ چشمال قتال لرے

پوچ کړم زہ اُمید دستا دوصل دلربایہ
تل چہ همراهان تہ رقیبان ارذال لرے

ستا دیرو غمونو الف قد م نون ودال کہ
څو یہ ګناہ نظر لپونہ و دال لرے

شی به له تا پاتولیس له مرګه آخروا ړه ‏ ‏ ‏ ‏ ګرچه قارون طور د ډېر حسن مال لرے
تیغ دچه د ستر ګو تېز په باټ وسلاڼی کړ ‏ ‏ ‏ ‏ زر کړه تحطیل مه کړه که د مرګ م خیال لرے

یو خستہ نجیب څه د ډېر عالم به یکښې بند کړے
ته چه د زلفینو په رخسار و جال لرے

(۱۲۷)

ماچه دلید مخ د یار ‏ ‏ ‏ ‏ څه ګرم سیر د ګلزار
په دغه لیسے خزان شته ‏ ‏ ‏ ‏ بے خزانه دا بهار
خالد فردوس عدن دلبره! ‏ ‏ ‏ ‏ ستاله کویه به ګرم څار
بے له تا م دلربا یه ! ‏ ‏ ‏ ‏ خپل ژوندون نه دے پکار
ستا په عشق کښې یم دلبره! ‏ ‏ ‏ ‏ فلک طور نه قرار
که په مرګ م راضی من ئے ‏ ‏ ‏ ‏ زما ده ورته تلوار
سرو قد که وفادار وو ‏ ‏ ‏ ‏ که نیولے سرو بار
دا م روح لاړ له قالبه ‏ ‏ ‏ ‏ که یار شه له ما ویزار
فلک مو سپوږمۍ نرڅار کړه ‏ ‏ ‏ ‏ چه په سر کړه یار دستار
څه رقیب څه ئے قوت دے ‏ ‏ ‏ ‏ په ما کاندِ خپل نکار
دا غزل دے ما ویلے ‏ ‏ ‏ ‏ په جواب کښې دَ کامګار

په ناوک دِ د مژګانو!
نجیب کړ په زړهٔ اَفګار

۱۲۸

نمر پہ اورو بچو بیتہ شی چہ دِ ووینی رخسار
زرکہ شی خجلہ چہ دِ ووینی رفتار
زۂ تنھا بندی وربانذِ نۂ یم دلربایہ!
بند دی ھزار زرہ و نہ ستا د زلفو پہ ھر تار
ځکہ بے ھسا وُ درید ے نۂ شی دلربایہ!
ستا بیمارو سترګو نرګس ګل چہ کڑ بیمار
نۂ چہ راتہ حاند ے کوم انصاف دے زما جانہ!
زۂ چہ ستا پہ ھجر کښے ژړا کرم پہ زار زار
ستا دمخ دګنج وتہ رسید کران دے صنمہ!
تل چہ باندِ پروتوی ستا د زلفو تور بنھار
ښبتی پہ کړونو ملاتک دسپی لہ بویہ
تا پہ ځۂ وځان وتہ نیژدے کہ سپے اغیار
زۂ چہ آشفتہ ستا پہ رخسار شوم دلربایہ!
شوم تل تر تلہ لہ اندوہ سر بیکار
راز د عاشقیٔ چہ ما نجیبؔ مخفی ظاھر کڑ
ښائی کہ پہ طور د منصور شومہ پہ دار

(۱۲۹)

خوچہ کوئی د دلربا نۂ کړے مَقَرّ لہ وصالہ بہ نۂ شے بھرَه ور

زۀ به هم ځنې خلاص نشم که باور کړې — چه جهان دِ که دښمن کو تیغ دِ بَبَرْ
زۀ دِ ستا په عشق کښې ځان کړم صنمه! — که فرهاد په عاشقۍ کښې کړو ده غَر
چه خبر د عاشقۍ په مزه نۀ دے — نا هد کله دے اِنسان بلکه بَقَرْ
مدنګ نۀ یم ستا د در بلکه بادشاه یم — چه مې دود د دو نیمې ځی چتر پسر
یؤځل ستا هغه لبان چې په خله کړې — چه خجل دی ځنې قند نبات شکر
د وصال په تار مې وګنډه صنمه! — بیلتانه دِ کړه پاره زما ځِګر

چه له تا سره واصل شم دلربایه!
همګوره کله زۀ نجیب یم بختور

(۱۳۰)

هسې زیب لري دلبر — چه خجل دے ځنې قمر
په وصال ئې چه مسرور شي — هغه څوک دے بختور
نۀ پوهیږم سبب څۀ دے — چه له ما دے مرور
سپینې اوښې څهره زړه — د غم سیم دی دا م زَر
خدائې دِ ما وته هغو کړه — ګو چه عشق نۀ دے هنر
اوس به څۀ ځنې اِنکار کړم — چه جهان شه را خبر
سرۀ لبان دِ خدائې حقه کړه — سپین غاښونه دِ ګوهر
ستا د قد ته کله رسي — صنوبر سروِ عرعر
چه تر تله دِ وَه خجله — کبک ځکه وُنیو بَرْ
ستا د حسن سیال څوک نشته — فرښته ده که بَشَرْ

چه د باد په زلفو والوت درست جهان شهٔ معطّـر
په تنها مهٔ څه نجیبه! دعشق لار لری خطر

ستړ ټوبان به ئے نجیب که
که دلبر ترِ غوا ړی سر

(۱۳۱)

په رقیب چه که یار مهر ماته تهر ځکه څی رم په رُخسار دداو سُرونهر
تل به موم کو سُمالی چه څوک عاشق وی دائی درد[1] دریاب څیر اُوبم په جهر
تمام عمر دهجران که د بادر شی زړهٔ به ئے درکرم ستادوصل په یو پهر
په فلوس به ئے وانهٔ خلم بے له تا نه راکوی که ټول خوبان څوک ددے دهر
خدائے دِ ورکم دعشق نلوے که علمه! چه سرغواړی دعاشق مدل ئے مهر

خدائے دِ ډُباسی نجیب ترِ زرتر زره
په هجران چه دے آباد دمینے ښهر

(۱۳۲)[2]

دکتان په څیر به درست پاره پاره شم داسُکاره که سپین رخسار دِکه تمرکرے
که شانه په زلفو کیږ دے دلربا یه درست جهان به تاقافه معطّرکړے
ستاکوڅه دکه جنت ده دوتمکنار دی مے بایدچه رقیبان څیئے بد رکړے

---

[1] دالفظ په ب م نسخه کښے هم اسے دے. داکیډیمی نسخه کښے وردو ‹ اسکاری ار ډرود دریاب › ۹۰)

[2] داغزل داکیډیمی نسخه په حاشیه لیکلے دے۔ مطلع ئے نشته ۹۲!

لہ خوبئی بہ ذرہ طور یہ نخا ستم | کہ تابان را بانِدِ تۂ دمہ ھر نمو کړے
تۂ چہ د لتہ حجاب لرے کړے لہ مخہ | پہ آسمان کښے نمولہ شرمہ مکدّر کړے
چہ دحسن آئینہ لرے پہ لاس کښے | ښائی تۂ کہ بادشاھی لکہ سکندر کړے
شنو سرلہ خجالتہ درتہ کوز کہ | کاہ کہ چہ دچن پہ لور گذر کړے

دمرضہ بہ دھجر ھلہ روغ شی
سرہ لبان کہ د نجیب پہ خُلہ کښے ورکړے

(۱۳۳)

دام زړہ دے چہ جانان راشخہ یو ړ | لہ قالبہ کہ ئے ځان راشخہ یو ړ
چہ م وکہ اقامت دیار پہ کوئ کښے | غم آند وہ ئے دجنان راشخہ یو ړ
دښاشت پہ توسن سور راباندِ راغے | دلبر عقل پہ جولان راشخہ یو ړ
عاشقی چہ م اختیار ہ کړہ دښکلیو | سرومال ئے پہ تاوان راشخہ یو ړ
ځکہ زۂ لہ عبادتہ مستغنی شوم | چہ دلبر دین وا یمان راشخہ یو ړ
جَو دانہ قدرم نشتہ پہ خاطر کښے | قناعت دِ دصیے شان راشخہ یو ړ

زۂ نجیب چہ دیار رخ پہ حیرحیر کوم
بصارت ئے دچشمان راشخہ یو ړ

(۱۳۴)

راپہ ښو چہ دِ دزلفو زولانے کړے | مظلوم شو زماد قتل ساما نے کړے
چہ ھر څوک دِ لہ جفانہ پہ فریاد دی | خدائے پیدا اخۂ جفا کار پہ زمانے کړے
زۂ دِ روب پہ پیاہ دھجر کړم صنمہ! | درقیب تہ تل دوصل افسانے کړے

ستا دعشق هسې آسیاده دلربا یه! چه واړه م لې دصبر کل دانې کړې
ژړوې م چه دسپي رقیب دپاره بېهوده دې له ما توټې ډُر دانې کړې
که م سر غواړې دوصل په عوض کښې زړ لې واخله دلربا خُه بهانې کړې
یو دِ دِرهم دِ وماړا نۀ کړ د حسُن په رقیب دِ داړه تیشې خزانې کړې
عندلیب خاطرم څکه دِ یرچیا رکه چه لې وړانې عشق د عقل آشیانې کړې
دسکندر ردې غزل جواب م اُوړې چه پایلې په پښتو مستې جانانې کړې
تل وهی نجیبؔ دزړۀ په سر دپاسه
یار چه جوړې دزلفینو تازیانې کړې

(۱۳۵)

که م مال واړه تر سرۀ دیار څار کړو رقیب یار زما دسر او س طلبګار کړو
سپینې وُ بنې م په مخ دفراق لاړې چه را یاد م په هجران کښې ستا رخسار کړو
چه دیار ته په کنجکه نۀ قبلیږی خدا لې م څۀ له په اوږو باندِ سر بار کړو
دلربا چه جامې واغوستې ګلګونې څان لې بیا زما د قتل ته تیار کړو
لکه بار چه تار په تار کړې ستا زلفینې زما زړۀ غمونو هسې تار په تار کړو
ستا د مینې یو نجُرې دلربا یه! سوې سکور زما دعقل یو خروار کړو
زۀ مدام دستا په عشق کښې په دار کیږم منصور یو څله خپل څان په سر دار کړو
که نجیبؔ دې زګیروی کاندِ کوم نۀ دې
چه په زړۀ ستا دحیشمانو تیغ بیا رکړو

(۱۳۶)

که دیار په آستانه کښې ځان ملنګ کړې — په ایمعو به دُدو نې ورک زړه زنګ کړې
مَسَی کوې به تل لاسونه پښې د ښکلیو — که حنا غونډې په دیوخپس رنګ کړې
غلامان کاندِ خد مت تښتن پرِ مینه — نهٔ له ما سره په څهٔ داهسې جنګ کړې
مردوزن به دِ قصې په هرطرف که — که بښتنې عاشقی زده له پتنګ کړې
نوح د زلفو چه دِ جوړ په سپین حسار کړهٔ — کور د صبر به آخر پرِ زما ړنګ کړې
تل تو تله به دِ پروت یم په دربار کښې — که خوږونکې سپې رقیب څنې په ځنګ کړې

توتا بل احمق هیڅوک نشته نجیبه!
چه د مینې د خوبانو ته آهنګ کړې

(۱۳۷)

له حجابه که ښکاره مخ لکه نمر کړې — درست جهان به دلربایه منوّر کړې
په خپل ځان به شې عاشق که دِ باور شی — که مرآت چرې ومخ ته برابر کړې
که زما دیار قد وُوینې په سترګو — فراموش به قد دَسرو صنوبر کړې
دغه هسې ئې زهٔ سر کړم دعشّاقو — نکه ته چه خدائې دکل خوبانو سر کړې
که په زلفو دِ شانه ووهی د صبا — پیښورخهٔ درست جهان به معطر کړې
چه دِ غیښې د بنړو هیش په کورت وی — عاقبت به پرِ سوراخ زما ځیګر کړې
که په خوند دیار دشونډو خبردار شې — هیڅ به ته لذت د شهد و د شکر کړې

کوندې وی چه دُ دُنیا له غمه خلاص شی
دَ نجیب ته که لږ مې دشونډو ورکړې

(۱۳۸)

چه له سپي رقيبه هسې محرمي کړې — عاقبت به په ما زوره بې غمي کړې

نورعالم څه سليمان دِ هم محکوم دے — بادشاهي چه نهٔ د حُسن په غمي کړې

نشته هيڅ مناسبت د فرښتې ، سپي — له رقيب سره په څهٔ تهٔ همدمي کړې

چه وګښلې دِ دے تيغ تل د چشما نو — عاقبت دِ م به دلبره پرِ زخمي کړې

دهجران ياجوج به ځے پريباسي نجيبه!

که د زړهٔ د سد تهٔ هر څو محکمي کړې

(۱۳۹)

اول دا دايم چه عفوه دِ م تقصير کړې — دويم دا چه کناره رقيب بې پير کوړه

چه دِ تل راته نيولے دے په کورت کښې — دلربايه، خدائے دِ ما تا د ښهو تير کړه

ديوانه چه دِ په عشق کښې شوم دلبره! — راپه غاړه اوس د زلفو تور زنځير کړه

تاريکي دجهان لاندِ که صنمه! — نقاب لرے، مخ څرګند بد رِ منير کړه

مس صورت هو رباندِ زر کړه که دانائے — راشه زر دهٔ له مانه تهٔ دعشق تکبير کړه

که علاج دبيتانهٔ کوے نجيبه!

ديار خيال په مخ د زړهٔ باندِ تصوير کړه

(۱۴۰)

تهٔ زما دو رباندِ نا زپه رقيب مهٔ کړه — دا مرتد ګوره وَځانته قريب مکړه

بيا به نهٔ موندے له چا دلاسه مرسته — ځان په ملک دعاشقئ کښې غريب مکړه

سبزِ ونه ميوه داره هرګز نهٔ وي — دوَفا طمعه هرګز له حبيب مکړه

ځان په پټه خُله ساته پروانه طور — تل چغار لکه قمری عندلیب مکړه

چه نامحرمو ته قدم اخستے نه شے — دَ دُنیا په طلب کروه یو جریب مکړه

تل زخمی خاطر د یار له لاسه اوسه — که عاشق ئے دا دارو په طبیب مکړه

چه همیش ئے د چشمانو په تیغ وژنے

خدائے د پاره دا ستم په مُجیب مکړه

(۱۴۱)

چه هم مه معشوقه راځنے لاړه — د مجنون په څیر م وُینوه د بیاړه

بے له تا به التفات ورته وُ نکړم — که څوک راکانږ خوبان د جهان داړه

عاړه ستا د مخ ثنا کانږ د لبره! — په سحر سحر چه ذکر کانږ خواړه

بے له وصله بل مرهم د هغه نشته — چه ئے غوڅ کا د هجران مزرے په داړه

بیا به نه مومے وصال د خوبرویانو — ائے د ننگ و د ناموس په بام ولاړه

د فلک په څیر به گرزے که عاشق شے — قراری په عاشقۍ کښے مه غواړه

یار چه جوړ زنځیر د زلفو کړ مجیبه!

عاقبت به وا زنځیر که ستا په غاړه

(۱۴۲)

که یو ځل ځان له دلبر سره آشنا کړے — د جهان د گل خوشئ وته به ستا کړے

په هم ځو عاشقانو مهربان شے — خو په ما باندے یوازے تل جفا کړے

که د ښکلیو طمطراق ډیر شی تر ستوکو — فراموش به کمطراق ته د دا را کړے

که شانه په زلفو کیږدے د لربا یه! — په دا بو به شرمنده مشک ختا کړے

نجیبه! تل به ستا صفت کوم څو ژوندی یم — کړم یو ځل له دلبره خوا په خوا کړې
پس له دې م توبه له نورو مینو — کړم عفوه گناهونه ما مضا کړې

گوندې دې چه وصل بیا موې نجیبه !
که کوشه د دلربا همیش ماوا کړې

(۱۴۳)

که ته طمع له دلبره د وفا کړې — همیشه به تو که خپله مدعا کړې
هیڅ ظالم به په دُنیا کښې کړې نه وي — لکه ته چه همیشه ظلم په ما کړې
تو قیامته به دِ نوم پکښې یا دیږي — که په عشق کښې ځان مجنون غوندِ سوا کړې
زما یار غوندِ به بل یو پکښې نه وي — که د دهر خوبرویان جمع بیا کړې
که د عشق له گدائی نه خبردار شې — دا ورنګ و سلطنت به ته بې شا کړې
ځان په څه له زاهدانو شماره وې ته — چه په ورځ کړې ریاضت په شپه تل بکا کړې
ځان هاله صادق عاشق په نښکلو به له — که ځې سروومال په مینه کښې تالا کړې

وایه څه گناه تر شوې ده دلبره! ؟
په نجیب چه همیشه جور و جفا کړې

(۱۴۴)

اے بدکاره! دا کوم ښه کړې — چه تل تله دنس په پله کړې
په پیسه که څوک چه پیږي — د مکې په لوري تله کړې
خو چه وخت د عبادت شي — ستو کې پټې ځان اوده کړې
چه د غلا وخت دِ موجود شي — زر زر پاسې سستي نه کړې

ډوډۍ دواړه بېنا ستن کې — چه پر بدوته کاته کړې
دا شنوا غوږ د خدائې کو کړه — چه ذ بد و آوازېدۀ کړې
چه کنجکه د نقصان شي — په ژړا ژاندۀ لیمۀ کړې
چه بد فعل درنه اوشي — په خندا سره واخله کړې
که څوک وعظ درته کانډ — هیڅ عمل ورباندې نۀ کړې
دنیا د پاره کور ه! — ځان حاجي کړې نوی شنۀ کړې
نۀ کړې نمونځ ترسایه لاندې — ددنیا کار په غارمۀ کړې
د قیامت ساعت ډهیر دے — فراغت خراب وخوارۀ کړې
چه د مرګ خوارۍ په خوا ده[1] — ولې فعل ناپا ئدۀ کړې
وخپل خدائے وته نۀ ګورې — پیروي د شیطان غلۀ کړې
چه آخر د خوردن خاوړې — ولې اوس خوار ږۀ خوارۀ کړې
دا خوارۍ به د شي ډهیرے — که د ګور خوارۍ په زړۀ کړې
فهم نښۀ وکړه نادانه! — پس له مرګه به بیا څۀ کړې؛
بل نۀ څۀ وائي نجیبه! — دا کاروان وارۀ تۀ کړې

(۱۴۵)

خدایه! ماخوږم په وصل د جانان کړې — خسته زړۀ م خلاص له غمه د هجران کړې

---

[1] دا مصرع په ب م نسخه کښې داسے لیکلے ده ،، چه د مرګ سختے خوارے ،، په دے کښې د ،، سختے ،، لفظ په متن کښې نشته خو حاشیه لیکلے دے م!

چې م ولې همیشه د زړه په سوېږ
ربه امات د دلربا تیر دغو ګمان کړې

بڼ کو نصار م نصیبه کړې تل تر تله
بې پروا م لکه قیس له خانومان کړې

د یوسف په څیر عزیز به شم د مصر
که م غرق د یار په چاوزنخدان کړې

چه پرکه انکار زما د یار له حسنه
قلم طور د منکر قطع زبان کړې

چه ستو ګنه ښکنې سپې د دلبر کا ندِ
همیشه مسکن زما هغه مکان کړې

چه زه د کعبې طور طواف وکړم
سپین رخسار د دلربا را ته عیان کړې

مګر هله به وصل مشرّف شم
که جدا ئې له پهلو نه رقیبان کړې

ښکنې کړې چه **نجیب** د یار صفت دے
مروّج ئې په کل خلق کښې دیوان کړې

(۱۳۶)

دا زما له غیږه نن سیمین بدن لاړ
نه پوهیږم که ارواح زما له تن لاړ

دماتم تورې جامې مښکو دَ زړه کړې
چه د بوټی د تورو زلفو ترختن لاړ

خپل تندے ئې په تیشه باندِ دوه نیم کړ
د شیرینې د مرګ غږ چه تر کوهکن لاړ

له خوبانو لکه لاړ د وفا خوئ شئ
له عشّاقو هسې شان د مینې فن لاړ

ننوزی م په سترګو کښې خار و نه
چه همغاړے له رقیب سره سجن لاړ

وُ به نه وُوزم هرګز ځنې دلبره!
تن م ډوب هسې په چاه د ذقن لاړ

خو چه تر ځنې بیرون شوے دلربایه!
رنګ و بوټی نن له ګلونو د چمن لاړ

زه **نجیب** د هجر غم هسې ضعیف کړم
چه طاقت م دلربایه! د ګفتن لاړ

(۱۴۷)

چه خبره شوه زما د زړه له سوزه | ځکه سوزي شمع د رسته شپه تر روزه
چه کوه څان په الماس او ل سوري کا | هله پسه شي د بنګليو په غوږ پوزه
ستا په کوڅه کښې ناګهان په رقيب پيښ شوا | په جنت کښې م ځه طمع وه له زوزه
که له تا سره هله م شم په خريف کښې | واخريف وما ته بهه دے تر نوروزه
ياره بخه خواب وشونه و راته نوش کړه | زړه م سوزي ستا د هجر له تموزه

ستا په مينه محبت کښې دلربايه!
نجيب خوښ دے په شرط تر شمندروزه

(۱۴۸)

چه خبر دي ستا د سترګو له رموزه | په هغو ده غيره مينه لا يجوزه
او ر د هجر م چه بل شه په زړه باندِ | له تنګ ي م ځکه خيژي شنه پروزه
تيوے دار ے چه تل کوزے زما مرګ ته | خو د مه د ينم هرګز رقيبه! بوده زه!
دا دلبر دے چه په زمکه باندِ ګرزي | عو بنته که له آسمانه ده راکوزه؟
تورے زلفے بنهاران باندِ پراته دي | که ګخونه دخوبانو دي کنوزه
حُد ائي د هجر و سوم سرتو پا يه | لکه پورے که خوک اور په وچه درزه

که رسيتين عاشق ځان بولے نجيبه!
ته د ننګ و د ناموس له سرايه ووزه

له دا غزل د ب.م په نسخه کښې نشته ۱۲

(۱۴۹)

هسې شان دي ستا چشمان فتنه انگيزه چې هيڅوک ئې نه خلاصيږي له ستيزه

که له ياره زه مهجور شوم عجب نه دی د دې دهر غم نبادي سره آميزه

په رخسار زمانې ځکه پيدا شوې چې پړا د بنې ځي د ستر گو له کاريزه

دړوند ورن اميد دې پرېکا نه له ځانه چې چې اوليدې د ستا ستر گې خونريزه

ستا د هجر مقتل چه را پېښ شو زه لې ووېستم د وصل له پاليزه

ياره! ستا د بېلتانه په عظيم کانړي دا زما خسته سينه شوه ريزه ريزه

وايه کله به زه د بابې صنمه! چې په چاه کښې دې د زنې کړم آويزه

په نجيب باندې ستا ننه دخان فرض شو
چې چاره دې کړه د ستر گو ورته تيزه

(۱۵۰)

د بنکنځلو په رقيب مه کړه مکيز مه سپاره وړ د غم خره ته دا پاليز

اوس مڅري د زنې راکړه چې ئې وخورم رنځ د هجر کړم خفه په ديرپر هيز

چې بې تا چوې گل گشت کوم صنمه! هر يو گل نوخار رکي په ما تيز

هسې نه چې دې په خط حسن کم ترشه لا اوس راغې ياره ستا د حسن خيز

بې جواله به دې وصل وا خست نه شم هسې شان آسيا د غم کړم ريزه مريز

چې هغا ره له رقيب سره راغې راکوي آشنا عسل زهر آميز

له دې ملکه به آخر ووزم دلبره! کوم نه خلاص شم ستا له هجره په گريز

مود به بوره په نجيب کړې آخر ياره! چې د ستر گو په تيغ تل کوې ستيز

(۱۵۱)

پہ ښائست کښې هیڅوک نۀ لوے انبازه ۔۔۔ اے پہ حُسن لہ همہ ښکلیو ممتازه !

پہ همہ ؤ عاشقانو کښې روڼدار شی ۔۔۔ هغہ څوک چہ پہ وِصال کړې سرفرازه

پہ کوګل کښې زما زړۀ قلم قلم کړې ۔۔۔ چہ ملالے سترګے پورتہ کړې لہ نازه

پہ هر ملک لے قِصے ځکہ شی د مینې ۔۔۔ پروانہ چہ شۀ پہ شمع جان ګُدازه

عاشقی عظیم دریاب دے کہ باور کړې ۔۔۔ څوک پرِ تلے شی بے د وصل لہ جهازه

لکہ ګُل بے خاره نشتہ پہ جهان کښې ۔۔۔ دغہ هسے خوبروئی نشتہ بے غمازه

غم د هجر م اَنیس شہ تل تر تلہ
ما نجیب چہ دیا رسینہ کړه آغازه

(۱۵۲)

بے هودہ رم کا رِم د مینې کړ آغاز ۔۔۔ چہ دلبر نۀ شہ لہ ماسره همراز

همیشہ م زړۀ ؤکا بزی لہ کوګلہ ۔۔۔ تور بانړۀ د دلبر نوُکے دی دبا ز

پہ خاطر کښې زما اور د غم تازه کړې ۔۔۔ هغہ دم چہ پہ رقیب کوے تڼا ز

بے لہ تا چہ اعزاز کړے د رقیبانو ۔۔۔ ګنړه کوم سرے د سپو کا ندِ اعزاز ؟

همیشہ د رتہ تعلیم کا ښدِ د مبد ؤ ۔۔۔ چرے نوی چہ پہ خُلہ ئے د غما ز

ستا د غم نهنګ مدام چہ را پسے دے ۔۔۔ خوبہ مات کا ندِ زما د زړۀ جهاز

لکہ تۀ زما د زړۀ پہ ځ ړۀ دلبر ئے ۔۔۔ هسے کاہ دے دلبر پہ چرګہ مبا ز ؟

ما تبت بہ پکښې ؤ نخښلی نجیبہ !
چہ پہ ځ کہ دام د زلفو دلبر ساز

(۱۵۳)

که په تیر دِ د بڼو په زړه یم خوږ　　خدائے م روغ تر هغو کړ مکره نیشه یم خوږ

صد هزار له دغه زخم زګیر وی که　　زه تنها پرِ دلربا په نه یم خوږ

ستا هجران کړم بے طاقته ځکه چپ شوم　　هسے نه چه دلربا په خُله یم خوږ

چه همغا رے له رقیب سره را درُومے　　ستا په هسے بے فائدے را تله یم خوږ

چلوی چه تیغ دستر کو په کاته کښے
زه نجیب دیار په تش کاته یم خوږ

(۱۵۴)

که دِ وُخوړ تمامی جهان په نس　　ده یو ځل درته وُنه وئیل چه بس

هسے شان لے دِ دُنیا په جال کښے اُښتے　　لکه نښتے وی په شهد وکښے مکس

جوړه وه د دُنیا جاله خبر دار شه　　پرِ به وُسوزی ۲ حر لکه ققنس

یو راحت که پکښے شته دے خوږے خته که　　زحمتونه د دُنیا دی یو په لس

چه طالب د دُنیا سپے دے دا مُردار ه[1]　　ځکه ده وهر زا هد ته لکه خَس

د محشر په ورځ به پوه شے په نقصان خپل　　بے له خدایه که بل څیز ته کړے هوس

نادانان پکښے همیش خندا هوس کا　　ودانا ته ده دُنیا لکه قفس ؛

همیشه ثنا صفت د کوه کا رکړه
اے نجیبه! که دځان ته وائے کس

---

[1] لقوله علیه السلام الدُّنیا جیفة وطالبها کلاب ۱۲

(۱۵۵)

چه بې تارم دې وکښلې يو نفس — راښکاره شه ماته تېر عمر عبس
ستا د حسن په بازار دخول محال دی — چې رقيب چه د ښهر دې عسس[1]
د اشيان ظاهر آتش لې بهانه دې — ستا د هجر په آتش سوزي ققنس
هغه توبه م ستا له وصل شه دلبره! — چه حاصل م غم اندوه که يو په لس
بې له تا که ملائک که ښاپيري دي — راته هر څه نه ښکاريږي لکه خس
هسې شان د له مانزه يو ر صنمه! — لکه ورې څه په منګلو کښې کورکس
بيا به نه مومي ستا سيال په کښې دلبره! — که څوک دلته دي هند و هم تبت[2]
خرقه پوش خوښي دي دستا په محبت کښې — عشاق څه کوي زربافت ويا اطلس

ستا جفا جور مجيب خراب تراب که
نوره مه کوه جفا دلبره! بس!

(۱۵۶)

که م بر په رقيبا نو که خدا له لاس — ډېر به کاږم د ددو ستر کې په الماس
درې سپوما به علاج کړې لرغن وه — که م نه کيد ې له ياره څه وسواس
بيلوي همېشه خوبان له عاشقانو — دا خصلت دې دهر يو ر قيب خناس
په باطن کښې ذکر طور د زړه خون خوري — په ظاهر عاشق غلوي په تش لباس

---

[1] کوتوال ۱۲ [2] کن ۱- د مصرعې د مفهوم نه معلوميږي چه دکوم ملک نوم دے ۱۲!
[3] دا غزل د ب م- په نسخه کښې نشته. دا کيدې شي د نسخ نه مور انقل کړل ۱۲!

ټول زړه ور د دلربا په ملګری دی   رقیبان چه په ما کاندی کوزو پاس
هسې چارې په ما ادکړې رقیبا نو   چه له یاره ئې حاصل که زما یاس
کشکې تند د آسمان وې دلربا یه!   دوېشتلې زمانې د رقیب په راس
ډه به نرغړوم ترغاړه زه عالمه!
خوشحه وی که ما نجیب یا د په نخاس

(۱۵۷)

له رقیب سره ته کړې کنارو بوس   زه له غمه همیشه کوم افسوس
چه دِ خط په رخسار راغې دلربا یه   دښانست ښهر دِ کړم شته لا اوس
زه به څه خواب و آرام کړم ستا په عشق کښې   چه همیش راته وا دهڼ شی دغم کوس
هسې شان دِ لوغړن کړم اود رد هجر   لکه څوک چه اود او نیسی خروس
زه نجیب شم سربلند په کل عالم کښې
چه م ډنما نځی دلبر لږ په فسوس[1]

(۱۵۸)

په ښائست خوتو ښکلیو ئې نفیس   عیب دِ دادې چه رقیب لرې انیس
ګلږون مه کړه له رقیب سره دلبره!   بکار نه دې اختلاط د ذرو سدیس
ادس ارما دځان قضا راغله پوهیږم   چه له تا سره رقیب وینم جلیس
ستا دعشق په کد ایڅ کښې هسې خوښیږم   چه خسرو کیقباد نه ګڼړم سئیس

[1] له - دشنام !!

رقیبان که ماؤ نا بیلوی سبا ئی — خسیسان همیش کاروونه که خسیس

دهجران تو برے م ننه وت په زړه کښې — ډُ ډ باسه د وصال په مقناطیس

همیشان نجیب رئیس شه دعشاقو
لکه ته چه دخوبانو ئے د رئیس

(۱۵۹)

بیلتانه د زړه غمجن کړم همیشان اوس — چه به دا رنګ غمجن نه وی په جهان اوس

خوښ خورم له یاره ناست یم په وصال کښې — که موند لے م د تخت د شاه جهان اوس

سم کا ته چه راته نه کا معلومیږی — چه په خُله د رقیبا نو شته جانان اوس

خدا لے دپاره څه خو لاس راکړه چه ووزم — چه ډوب کړے دیم بحر دهجران اوس

ستا دغم سبکو په ماؤ خوت د لبره — په څه شان ځنے ساتم سر و سامان اوس

رنځ دهجر چه نجیب مرګ ته نزدے که
بے هوده دارو درمان که حکیمان اوس

(۱۶۰)

ستا له وصله م حاصل شه حکم یاس — چه واصل دے تل له تا رقیب خناس

زه خوغوا ړم ستا د شونډو مے د لبره — میخواره که شراب غواړی د ربیا ساس[1]

غرق دهجر په دریاب کښې شوم صنمه — خدا لے دپاره څه خوراشه راکړه لاس

لکه بوره ستا په غم کښې دلربا یه — همیشه په دو دسته وهم زه د راس

---

[1] کیکو ۱۲

ستا په غم کښې کُل مخلوق ژاړي دلبره! هسې نه چه که ژړا یوازې ناس
کښنیا ستۀ نۀ که د عقل په وطن کښې زړۀ م هسې ستا په لوري شۀ اوداس
نۀ نجا نَدَ ئې به هیر که دلربا یه!
که څوک وُکه د نجیبؔ دستړکو قیاس[1]

(۱۶۱)

ستا د زلفو په ځیل هسې شوم محبوس چه دلبره! له خلاصی ناست یم مایوس
نۀ پوهیږم چا تعلیم دے ورته کړے چه له مانه صنم ناست دے هسې بېړ دس
په ذره م په کار نۀ ده ستا په عشق کښې بادشاهي د کیخسرو د کیکاؤس
ځکه مال ننګ نامه لاس په سر کړه چه عشاق ځۀ که په عشق کښې ننګ ناموس
که ئې اصل سره یو دے غزا او شوره کله سم دی په عمل باز د تیهو س
د وصال معنے به هله ترڅیرون کړے که عالِم شے ته د مینې په قاموس
دا پټ راز به د ظاهر کاندِ نجیبه!
چه تل ګرزی در پسې رقیب جاسوس

(۱۶۲)

څوک چه ستا و عاشقۍ ته که هوس اور کوی په ځان آشیان لکه ققنس
د وصال خوند م بیا نۀ موند په هیڅ زور غم د هجر م حاصل که یو په لس
که اول ئې غم د هجر وے لید لے په خوبانو به مئین نۀ وه هیڅ کس

---

[1] دا وسیکو قیاس ر!

چه دِهجروَته نهٔ کاته مثبن شو ے — مړه لاس اوس د ارمان لګه مګس
درست جهان له دوده ډک شی دلربایه — په هجران کښې چه نهٔ وکاږم نفس
تول دصبر وسکون ملک م پائمال کړ — خوچه سورشوم زهٔ دَ مینې په فرس
دنجیب له عاشقۍ اعراض محال دے
نصیحت مهٔ کړه ناصحه ابس کړه لبس

(۱۶۳)

دهجران کانړی م ووری تل په راس — ځکه تل کړم زهٔ نا هتے په انکاس[1]
ناوکی م دمژګانو په زړهٔ تک شی — چه یارکه له ما دستوګو امتراس[2]
ستا په غم کښې چه همیش په صحراګرزم — په مجنون بانډِ م وکړه اقتباس[3]
دعشق نوم لے دے مشهور تر اوسه پوړے — که مجنون لره حاصل شه اندساس[4]
حبل لی له محشوقو که له عشا قو — دا رونګار که همیشه رقیب خناس
چه سختی دبیلتانهٔ پرِ تل تیریږی — شوزما خلل پذیر وا ړه حواس
بے دلبره که ناستے کړم په بوستان کښې — دا بوستان ماته په شیر دے ددیماس[5]
همې نه چه یو نجیب تر تنها ژاړی
له هجرانه په ژړا دی واړه ناس

(۱۶۴)

کړم ځان که ددلبر ودربار خس — چم پرنهٔ بدی دے قدم پروت یم عکس

---

[1] سرنګون ۲۲ [2] جنګ ۲۲ [3] قیاس ۲۲ [4] فرو رفتن درخاک ۲۲ [5] زندان ۲۲

څهٔ طاقت دے د قمر چه به سیالی کا — چه ستا حُسن آفتاب وغورزاوُ پسی

دلوستو په اُمید ستا دمخ مصحف ته — تل په اوښو د چشما نو کړم اودس

کوم عاشق به غلا د وصل ځنې وُ که — چه رقیب دیار د ښهر دے عسَس

ستا په عشق کښې خرقه پوشی خوښی یم دلبرهٔ! — څهٔ کړم نهٔ بافته کیمخاب، سمور اطلس

تا چه وغولولهٔ دام په مخ د زلفو — د خلاصی رِجا دِ نهٔ که ترِ هیڅ کسَ

همه واړهٔ به وسوه په آتش کښې — کهٔ مِ وے په رقیبانو دسترس

ځان له خپله لاسه سیزی په اوربانډِ — هغه څوک چه عاشقی ته که هوَس

التفات د ورته یار نهٔ کا نډِ له کبره

که نارے وهی نجیبؔ لکه جرس

(۱۶۵)

چه مِ زړهٔ باڼلو په تارنئیس الناسه — سکون صبر زما وو ا تهٔ له لاسه

چرے نهٔ وی چه ستا خیال ورځنے یوسی — چه مِ اوښے دچشما نو شوے بے قیاسه

اوس ئے څرنګ زهٔ له حکمه تخلف کړم — چه مِ کښیناست یار د زړهٔ په تخت د پاسه

ستا د شونډو شراب راکړهٔ که ښښه کړے — دیرمُسکرِ چه دی له میو د ریبا سه[۱]

کهٔ مِ زړهٔ له درده چوی ستا په کوڅ کښې — نارے نهٔ وهم په جهو له هرا سه

چه په اور د بیلتا نهٔ همیشه سوزی — هغې توبه د عاشقی له لبا سه

په دَوُ دَوُ درپسے ځم زهٔ مِ دُجادو — خدائے دپاره څهٔ خو مخ را وُجار باسه

---

[۱] کیکو ؟؟

دنجیب دستا په عشق کښې داروزګار دی
همیشې خوری وینې د زړهٔ له طاسه

(۱۶۶)

تل ناظر د دلربا د رخسار اوسه
چاروکش ئې همیشه د دربار اوسه

که د سر په عوض مومې دیار وصل
بې تحطیله ئې په سر خریدار اوسه

چه قربت وشا ته کړان دې بې دربانه
د رقیب په دا سبب منت بار اوسه

چه دِ نهٔ رسی ضمیر دیار و خیال ته
له چیشمانو هسې شان ګوهربار اوسه

دیار وصل هغه مومی چه بیدار وی
درسته شپه د شبنم طور بیدار اوسه

چه منصور غوندِ په دار وسنګسار نشې
پټوونکې له هر چا د اسرار اوسه

یار دستر کو تیغ او کښلې دې نجیبه!
چه غوڅ نهٔ شې په دا تیغ خبردار اوسه

(۱۶۷)

ستوکې دِ کم بخینه، بڼېره سپینه غا ښې کنړاس
اوس دِ هم نهٔ خیښ ی لا له بد وچپا رولاس

کړې همیشې بد فعل ښهٔ دِ نهٔ کیږی له لاسه
نهٔ شرم له خلقه، نهٔ له خدایه کړې هراس

زر تر تو ښه وا خله آخرت وته روان شه
دې چه دا جهان دبا د په طور بې اساس؛

شې به پټولی د نا کسوا رو سِهرم کښې
تهٔ چه تل تر تله پیروی کړې دخناس

ؤ به ګوره حال د ګوښې ګوښې په محشر کښې
تاچه دی صرف کړی بدو چارو ته حواس

خدائے چه کړه پید اعراض ئے ځښې وکړو
تړکه خاص بنده ئے نړ مګر زه چا پیر اس

نه کوے لحاظ د نیکو چارو په هیڅ وخت ته
تل په بدو چارو پسے زړهٔ دی ستا اُداس

خُله به باندے سره کړے اِکتفا به دِ او نه شی
ګوره دا دُنیا ده په معنیٰ دَ دِ ینو طاس

بےله معرفته بل مقصود ئے پکښې نهٔ وو
خدائے چه په دُنیا باندے پید اکړه جنّ او ناس

مه ګوره زما و ګفتګوئی ته که دانا ئے
ته په خپل خاطر کښې په ښهٔ طور وکړه قیاس

خدائے چه فرمائیلی دی هغه طرفته ئے بیا یه
مه بیایه بچپله رضا ته د صورت آس

تل کوم له خدایه زهٔ نجیب دا التماس
راد که امان د دوزخونو له آتشه

(۱۲۸)

یارم نه کښینی دستو کو په جاله کښې
کړم سپین شو سیاه کسی په نا له کښې

له لقوله تعالیٰ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْاِنْسَ اِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ ۝ ای لِيَعْرِفُوْنَ الآیه۔

لکه ته چه کړے جادو په تورو ستوګو	دا رنګ نشته سحرګو په بنګاله کښې
چه مجنون نیت درحلت کړ له دُنیا نه	وَئے کویښی جنون دعشق په رساله کښې
لکه ستا زلفې خوشبویه دی دلبره !	هسې مُښک نشته په نافه دغزاله کښې
په خاطرم هسې داغ کیښو ستا هجر	لکه ویني سیاه داغ په سرهٔ لاله کښې
چه له خپلو له پردیو ئے ویزارکړم	هسې کیښتم هجران په کشاله کښې

پرُخسار د آشنا خط داغ نجیبه!
حق حیران یم که سیورېمئ شو په هاله کښې

(۱۲۹)

نشه[ط] رنګ مستی بخښی مے دی ستا دشونډو په پیاله کښې
چه به دا رنګ مستی نه وی په شراب صد ساله کښې

له رقیبه یم په ویره ستا په مینه کښې دلبره !
چرے نه چه زهر راکه دوصال په نواله کښې

که زه ستا په عاشقۍ کښې دیوانه شوم عجب نه دے
چه مجنون دے جنون کښلے دهر عشق په رساله کښې

ستا هجران م هسې داغ دے دخاطر دپاسه ایښے
لکه لید چه سیاه داغ شی په سروګلو دلاله کښې

ستا دستوګو سحر کوره یو نه رسی صنمه !
ګوچه ډیر ساحران شته دے په بابل په بنګاله کښې

ط دا غزل دا کیپی یمیٔ د نسخ په حاشیه لیکلے شوے دے!!

لکه ستا د تورو سترګو زیب زینت دے دلربا یه!
دا رنګ زیب و زینت نشته په چشمان د غزا له کښے
چه دِ خط په رخسار راغے اوس دِ لاحُسن افزون شه
هم په داچه دِیو زینت که چه شی بدر په هاله کښے
تل تر تله نا قراریم د فلک غوندِ دلبره!
محبت دِ هسے رنګه کښیستم په کشاله کښے
خرقه پوش و قلندر شه که جانان غواړے نجیبه!
چاموند لی شنا پیرئی دی په کمخواب په دوشاله کښے

(۱۷۰)

لکه وی په باغ کښے تل بلبله خوښه
هسے زړه له یاره یوُ په سله خوښه
یو ساعت چه له ما کښینی ترش جبین ئے
له رقیب سره ئے تل تر تله خوښه
چه ئے قد دستا په څیر دے دلربا یه!
سروِ دُ نرم له دے کښله خوښه
هغه کار به په هیڅ رنګ نه شی آبتره
چه ئے څوک که په آغاز بسمله خوښه
ته همغاړے له رقیبه په خندا خوښ ئے
فرښته دسپی یوځائے وی کله خوښه
وَزا دهد ته زهد شته شته مانه مینه
دُ هر چا ده کړ ده خپله خپله خوښه
مدعی په سترګو رشه نرګس طوره
چه بے تا ئے معشوقه کړه بله خوښه
ته ئے ما وړه که پر خوښی نه ئے ناصحه!
دنجیب خو ده دعشق بد له خوښه

(۱۷۱)

چه تل ګوزے دا برو لیندہ بر کښه
دُ به وُلے ته زما د خا طر نښه!

کوم خوبروئی به که له تا سیالی په سترګو   چه سیاه دی ستا چشمانے تور نرګسینه

چه زما داه په نوره نه خوځیږی   معلوم شو چه دے رقیب له کوره ګسینه

ځکه ناست یم ګوښه لهڅ وکی دلربایه!   رنځ د هجر چه د تو ئی زما غونبه

وابه نه وینم په هیڅ رنګ دستا له مینے   ترمړ ځارم که په زمکه که څوک خښینه

که څوک وی بادشاهان په تخت دلبرا!
هسے شان نجیب[1] له تا همکنا رخونبه

(۱۰۲)

کرم سپین شو په دوا رکسی په ژړا کښے   دلربارم چرے ونه نیو په خوا کښے

په ستو کښے هم له تا همغا رے غوښیم   بے له تا نه کله خونبی یم په ماوا کښے

چه په وصل د خوښنو ونه شوم دلبره!   نشته ما غوندے بخت څوک په دنیا کښے

هم په دا چه لیونے په صحرا ګرزی   ځکه ونیو قیس مجنون ځائے په صحرا کښے

خدائے به ما ستا په وصال که لا سیو کله   دغه خواست کړم په صباح په مسا کښے

که تمام جهان رم دغونبنه قافه ترقافه   د اخلاص خوندم بیا نه موند په هیڅ کښے

چه دیار په درد و غم کښے ژوندے ګرزم   معلومیږی چه سرے نه یم ګویا کښے

چه له ما که ګفتګوئی رقیب نه ګوری   راکوی دلربا زهر په حلوا کښے

چه د تل په رخسار اوښے څی نجیبه!   شه به ډوب آخر دا اوښو په دریا کښے

---

[1] دا مصرعه د اکیډیمی په نسخه کښے داسے ده «هسے شان یم زه لتا همکنا رخونبی» خود دیم نسخه کښے د «یم زه» الفاظ چا وران کړے او د نجیب ئے ترینه جوړ کړے دے!

(۱۷۳)

تلم په لاره دا په ماشنه دلربا پیښی — که مړده ژوندي په ماشنه مسیحا پیښی

سلامت به څنګه رانه شي ترکوره — هر سړي چه شي د هجر په بلا پیښی

هر بوټی ګل په ډیره مینه بویه وینه — په ګلګونو د چمن چه شي بوډا پیښی

ما ته وی چه د سړي چه د سړي مړ دلبره — ستا د هجر مړی مشه په ځیا پیښی

دام د صبر مِ دے ایښے په دا طمع — پکښې خدائے که ستا وصال که عنقا پیښی

بے لرتا به ئے قبول نه که صنمه!

که نجیب ته سلطنت شي د دارا پیښی

(۱۷۴)

سمند ژغوندِ که سوزم تل پراور کښې — خوښ یم ستا د عاشقۍ په شور و شور کښې

ستا د حسن په بازار کښې هسې رخت شته — چه دا رخت نشته په ښهر د لاهور کښې

عشق پرېښو نکے زما کله دے ناصحه! — چه له اره وِمانه پسېین و تنور[1] کښې

ستا په عشق کښې چه پېغور که رانه خلق — لاشي مینه زما زیاته په پېغور کښې

خو یو خیال ستا پکښې پروت دے تل دلبره! — نور څه نه لرم دولت د زړه په کور کښې

له خوبئی به کفن خیرے کړم صنمه! — پس له مرګه که ته راشې په ګور کښې

د غه زور به دِ د هجر اَند وه زَوَم که — که رُستم ګنړے هلک نه یچپل زور کښې

سعادت ئے زړه نجیب ګڼم دلبره! — که نبدی شم چوے ستا د عشق په تور کښې

[1] دا مصرعه د ب م په نسخه کښې هم دا سے ده. د اکسیره یمټی په نسخه کښې دا سے لیکلې ده "چه له اَره وِمانه پسېین و تنور کښې"

(۱۷۵)

هیڅ بیا نهٔ موندهٔ ما ستا په محبت کښې ... تمام عمر مې ګذر شهٔ په محنت کښې

له رقیب سره چه خاندې ما ته ګورې ... ګویا زهر راکوې ته په شربت کښې

لکه څوک وي په هیبت له ښامارانو ... هسې زهٔ یم ستا د زلفو په هیبت کښې

رقیبان په در کښې مهٔ پرېږده دلبره! ... د کفارو مکان نشته په جنت کښې

که د ژوند زما پکار وي لبان راکړه ... نور مې څهٔ پو نښتې د هجر په زحمت کښې

ملائک که ښاپېرۍ که آدم زاد دی ... نهٔ رسېږي تا ته څوک په صباحت کښې

په هجران کښې ځکه زهٔ په مرګ حال یم ... چه بې یاره څوک نهٔ پائي په فرقت کښې

د خپل عشق تحلیل ئې ټول نجیب ته وکه
چه کوهکن شهٔ له دُنیا نه په رحلت کښې

(۱۷۶)

چه مجنون غونډې چا سر په هامون وُکیښې ... له خکوه هغهٔ تیر د بېلتون وُکیښې

اوس به وُمرم د صحت اُمید مې نهٔ شي ... چه دلبر له ما نه زړهٔ ولړمون وُکیښې

دانشان د قیامت نهٔ دې نو د څهٔ دي؟ ... بلند سوچه په دا دهر کښې دون وُکیښې

د غزان له درد و غمه چه خبر وُه ... قدم ځکه کبک له باغه بېرون وُکیښې

چه چینې مې د غم جوش وُکه په زړهٔ کښې ... له چشمانو مې د اوښو جیحون وُکیښې

حکمتونه د باري عجیبه ګوره ... چه ئې جوړ د کب له کیږه ذوالنون وُکیښې

چاچه صبر د قناعت په لاس کښې وُنیو ... له زمینه هغهٔ ګنج د قارون وُکیښې

درست فلک ئې په لوګي سره کبود کهٔ ... چه نجیب له درده آه د درون وُکیښې

(۱۷۷)

یاره! ستا د عاشقۍ په کاروبار کښې　　سمندر غوندِ تل نکیت کوم په نار کښې

حسې رخت نه په کشمیر نه په لاهور شته　　ځکه پروت دے ستا د حُسن په بازار کښې

هله غواړه قراري له ما په عشق کښې　　که لید لے تا فلک وي په قرار کښې

په وصال کښې د هجران له درده غمه!　　عندلیب غوندِ چغار کړم په بهار کښې

زما تله د یار و لور ته ډیر مشکل دي　　چه پراته لے رقیبان دي په دربار کښې

پښتیو ځیو چه ورته څوک کوڅې رنډیږي　　حسې رنګه دي شغلې ستا په رخسار کښې

ناست له تا سره په اور کښې خوښ خوږم یم　　نه یې تا یاره! په ګلو د ګلزار کښې

تر قامته دِ خجل سرو چنار دي　　کبک دري دِ شرمنده کړه په رفتار کښې

زه نجیب ځکه له غمه تل ژړا کړم
چه هیڅ رسم د وفا نشته په یار کښې

(۱۷۸)

عشق اوږد و اچاوه زما په دلو جان کښې　　ځکه زه کوم فریادونه په هرآن کښې

ستا پریشانو زلفو زه پریشان حال کړم　　څوک به غواړي جمعیت په پریشان کښې

په ګلابو کښې ژاله ده نه پوهیږم　　که غانبونه دي آشنا ستا په دهان کښې

خوشنودي د نوبهار ورته په یاد شي　　عندلیب چه ډیر چغار که په خزان کښې

که ستا رُخسار چه زیب کاندِ دلبره!　　دا رنګ زیب نشته په ګلونو د بوستان کښې

سروماله مِ د داره ورکړې به خلاص شم　　یار چه وُ نیوم د مینې په تاوان کښې

یوسف طور ګوندِ شم عزیز د مصر　　چه غرقاب شوم ستا په چاه زنخدان کښې

لکه ستا د زړه سختي ده دلربایه ! دغه هسې سختي نشته په سندان کښې

کوروکلې راته اورشه ستا له غمه همخانه شوم له وحشیو په بیابان کښې

ځکه هو طرف ته بوټي دروهي نجیبه !
چه نافې دي د ختن ستا په دیوان کښې

(۱۷۹)

دا دِ مخ دے چه زلفو دي په نقاب کښې که حیران یمه آفتاب دے په سحاب کښې

چه اُمید مې د ختو نشته دلبره ! هسې غرق شوم ستا د هجو په دریاب کښې

دا په میان کښې ستا د ورځو مشکین خال دے که امام ناست دے دلبره په محراب کښې

په عذار دِ پروت عرق دے نه پوهیږم که شبنم دے پروت په پاڼو د ګلاب کښې

درسته شپه باران د منګو په ما وورې چه دِ نور د زلفې وُوینم په خواب کښې

په شرابِ صد ساله کښې به هم نه وي لکه کیف دے ستا د شونډو په شراب کښې

دا لې خط د غلامئ دے درکړے لیدۀ کیږي دا تو رخط چه په مهتاب کښې

په هجران کښې په عذاب لکه نجیب دے
دوزخي به دا رنګ نه وي په عذاب کښې

(۱۸۰)

محنتونه دي بسیار د ستا په عشق کښې بیحساب هم بیشمار د ستا په عشق کښې

اشنایان ئې پیتوي له ما پتیږي بېلیتانه کړم هسې خوار کړو د ستا په عشق کښې

جاروتونې په هیڅ رنګ ور ځنې نه یم که دلبره شم په دار د ستا په عشق کښې

د آه دود مې ځکه دروهي تر د هسه چه مې بل شه په زړه نار د ستا په عشق کښې

هیڅ کوم نه یم کړم دینې ځې له ستو کو — چه خاطرم د افکار دستا په عشق کېنې
په دوزخ کېنې نه عاصیان هم دسې نه که — لکه زه کوم کوکار دستا په عشق کېنې

د وصال دارو م ؤکړه کو نه دروغ شم
زه نجیب چه شوم بیمار دستا په عشق کېنې

(۱۸۱)

تیر ساعت د ښکلو چه م مات شته په جګر کېنې — څکه دسې شان یم دلربا په شور و شتن کېنې
ستا و آفتاب مخ نه چه برتل کو رم صنمه! — پاتو رم طاقت د لید د نشه په بصر کېنې
خال دې په جبین دے دلربا یه نه پوهیږم — کړے که آشیان دے زاغ په سر د صنوبر کېنې
دې تفتیش م وکړپو زنه شکته که باور کړے — سیال دې د رخسار نشته آشنا په هیڅ کشور کېنې
ځمه اوس انکار د ورځې زه کوم صنمه! — نوم چه زما کښلے دے دهېنې په دفتر کېنې
څکه ستاو لور ته نه څېرے د رتلے نه شم — پروت چه پهرے رقیب دے د دلربا په در کېنې
سرو مال م دواړه دی د خدائے په رضا یمنې — قد د دلربا که چرے راشي په سر کېنې

ډک مې چه دے شعر تمامي له نورا کته
نشته د نجیب په څیر شاعر په پښتو کېنې

(۱۸۲)

که بیرون شے د مجنون په څیر له هوښه — زه به ځله له دلبره لکه زغو شه
عندلیب غوندې چغار مکوه په عشق کېنې — ځنې وس د سینې پرېوزه نه غوړیا غوړ شه
عقل و هوش م له خاطره بر طرف شه — چه آزاد دې د دلربا را ته ستر کو شه
سرو مال به دواړه ستا په نوا له کړم — که یو کوځي راکوے د لبو شکر و شه

چه به وران زما د خاطر څوک نه — په څدر ئیم همیشه د غم له موشه
ستا د هجر مرض هسې په عذاب کړم — چه م کلې بې آرام شه له خوبه شه

چه بې غمه پکښې هیڅ نشته نجیبه!
پس له دې له محبته نه یکسو شه

(۱۸۳)

چه په مخ دِ د زلفینو چوپړ کمند شه — زما زړه پکښې دلبره څکه بند شه
نبات قند م لکه زهر هسې ترخه کړه — چه ترخې م یاره! ستا دلبو خوند شه
زاهدان که په تقوی په زهد مینه — درِند ئی کار دَرِ ندانو ته پسند شه
چه م ستا دزنې خوند ولید دلبره! — حنظل طور مانه سیبِ سمر قند شه
دَ شاهانو دَ شاهئ ته نظر نهٔ که — هغه څوک چه په وصال دِ ستا خوښند شه
هوش م لاړ شهٔ که یاد کړې دلو بایه! — له نقابه چه دِ مخ راته څرگند شه

التفات څکه هرگز نهٔ که مجیب ته
دلربا چه سور د کبر په سمند شه

(۱۸۴)

چه[1] آدا زِم ستا د مرگ ترغوږ و نیر شه — را ښکاره راته خوب ژوند زهر کَمَن شه
له درخته د ځوانئ دِ بَرِ وُ نهٔ څوړ — بې مُدې دربانِ سیر د اَجل شیر شه

---

[1] داغزل دریسې دوه نیمې بل غزل (۱۸۴ - ۱۸۵) د اَصل د دوؤ نخونو په حاشیه بانِ لیکلی دی ۱۲۰ء

نکه بندکا ندي مارغه ځوک په قفس کښې — زړه مې هسې ستا په مرګ په غم کښې کېن شه
خوشحالي هوس له ما نه کناره شو — کړو غم د هېشه نو ما چو پير شه
بې د ستا له مرثيو چه تل وايم — بل يو ذکر مې هم له دله هېر شه
چه مدام ورباندې ژاړم ستا په غم کښې — په دا دوه سترګو زما ځکه اند هېر شه

چه دا هسې نامراده ترې ځوانان ځي
له دنيا نه نجيب ځکه په زړه سيو شه

(۱۸۵)

ستا د هجر په آتش مې زړه کباب شه — چه په تالپې د قبر پورې باب شه
ته يو ډېر ګل کانه وې پيدا شوې — په رانله د د اجل نابوده آب شه
باڼه يو باڼه تا په تار تو خاوره لاندې — په حسرت صورې د اجل ستا د تن ګلاب شه
شل ګلونه د د عمر پوره نه شو — کوچ رحلت دې له دنيا نه په شتاب شه
چه پيدا شوې زر تره بيا فنا شوې — معلوميږي چه دې عمر د حباب شه
اقربا د ځکه ويکاندي ځان ژاړي — تل تر تله چه دې کور موضع د خواب شه
چه محسن مې د شاهئ له کوره ووت — که بنګاوه لبن خراب اوس د ويرخراب شه
د نوا ورځ راباندې شپه شوه تکه توره — چه دې پټ په کفن باندې مخ آفتاب شه
اوس مې هيڅ ورباندې ننده نه ماتيږي — کوه دامان وما ته مثل د سراب شه
تو ليوم تل باران اوري د اد نبو — چه مې جمع په زړه ستا د غم سحاب شه
تر قيامته به په خود نه شي پوهيږم — محسن هسې مست د قتل په شراب شه
ستا په غم کښې مې له سترګو هسې دروي — چه پيدا زما له سترګو نه درياب شه

د وصل کاله پرانته [illegible] — ستا د هجر په دا وخت هره حساب شه

نوم په خلو د [illegible] ماخله
اې نجیبه چه حسن [illegible] شه

(۲۰۶)

هغه څوک چه آشفته په خپل یار شه — په دنیا کښې له کل غمه همکنار شه

[illegible] — په داغ شو که منصور په سر د دار شه

[illegible] — د هر چا په زړه چه څوک د هجر خار شه

[illegible] — چه په مخ د یې جنبش د زلفو مار شه

[illegible] — وهر چا ته چه د هجر زخم دو خار شه

ساقي راکړه [illegible] — بلبلان دي ثناخوان وخت د بهار شه

[illegible] — هر سړی که له دې خونده خبردار شه

[illegible] وصل انعام یاره
ستا په هجر کښې نجیبه [illegible] خوار شه

(۲۰۷)

چه په [illegible] کښې څوک [illegible] جانان شه — د هغه حاصل وصل جاودان شه

[illegible] په [illegible] اختیار [illegible] — هغه څوک د فلک طور سرګردان شه

[illegible] اختیار [illegible] په دنیا [illegible] — زمین طور له ګردشه په امان شه

[illegible] — څوک چه غرق د ستا په [illegible] شه

[illegible] — قیس مجنون په سر له غمه په بیابان شه

قمرمخ دِچه وونیم پارہ کیږی — دازماصورت په مثل دکتان شۀ
چه جُینبلې دِپه شونډو دے دلبرهٔ! — محزنِ پهر مجلس کښې ځکه پان شۀ
مرتيځ پکښې دغم همیشه وا ئې
چه بندی نجیب د هجر په زندان شۀ

(۱۸۸)

آشفته که دخوبانو په رُخسار شې — دِدُنیا له کل هوسه به کنار شې
دعشق رازساته له خلقه پټ پنهم تۀ — چرے نۀ وی چه منصورتونګې په دار شې
آمنانے به دِ دعشق په هر طرف شی — که پتنګ غونډِ سوخته دعشق په نار شې
خواست ددُوئ دمغفرت کړه تل ترتله — چه داخل دعاشقانو په مزار شې
په دُنیا کښې که دچا خاطر آزار کړے — په قیامت به هسے تۀ خاطر آزار شې
نور بے غمه پرِ دوصل متاع پیره — چه په غم کښې له دوستوګوګوهربار شې
دیار روصل تۀ هله غوارهٔ نجیبه!
که مجنون غونډِ په عشق کښې خواروزار شې

(۱۸۹)

هغه دم چه بیل له مانه خپل حبا شۀ — دهجران په اودرم زړۀ تمام کباب شۀ
چه دستا له محبته خبر نۀ دے — په محنی کښې هغه دیو دے یاد آب شۀ
وصاق وَته څوګند دے تل تر تله — له کاذبه دیارمخ پټ په نقاب شۀ

له ۱ اصل . پمخ ۳!

قمر شته دے چه دعوی دهمسرئ که ــ شرمنده چه ستا له مخه نه آفتاب شه
در بیبتی عشق قیصے نے شی ترا وسه ــ که صورت د قیس مجنون کوه تراب شه
تاریکی په جهان څکه شوه ظاهره ــ چه د پټ رخسار د زلفو په سحاب شه
دخپل وصل رسن ورکړه چه تر دوزی
نجیب پروب دستا د وصل په دریاب شه

(۱۹۰)

ستا په عشق کښے چه د چا خیر گریوان شه ــ هغه څوک کوه د کل مخلوق سلطان شه
سکوندے دی پکښے د وصل دُرّ بیا موم ــ که له ستر گو مے د اوښو جوئی روان شه
یار چه راکښو ده لیند ه د کږو ورو څو ــ د حرم غزاله هم ځنے لړ زان شه
تجارت مے ستا د عشق وکه دلبره! ــ اوس تکیه په خدائے چه سود شه کهٔ زیان شه
ځکه بیا موند کرامت په کل مخلوق دوئی ــ مشرف چه ستا په مینه هر انسان شه
د وصال اُمید دِ نهٔ کاندِ له تا نه ــ هر عاشق چه ننګے نام ته نګران شه
ستا غمونو چه همیشی پکښے مقام کړو ــ کوره څکه مے د زړه ښهر ویران شه
بے رسنه لے د زلفو خا ته کران دی
نجیب غرق چه ستا په چاهِ زنخدان شه

(۱۹۱)

چه مے تیر ستا د نظر وکه زړهٔ ریش ریش ــ ترلیمو مے ځکه وینے حی همیشی
زهٔ له یاره هرګز نهٔ یم صبور کړی و ــ نصیحت مهٔ کړه ناصحه! راته بیش
مال مے نشته چه لے زهٔ تر تا فدا کړم ــ که مے سر غواړے دلبره! در ته پیش

نکړو وچه له مجنونه ستا په عشق کښې ... هسې شان بیل شوله مانه پردی خویش

ته چه لاس وروړې دیار وسپین ګخسارته ... قبلوځې دآبرو دکړ دم نیش

ګوم خونه وه جدائی دعاشق مرګ دے ... که فرهاد واهه له غمه سَرو په تیش

د نجیب بخره ستا هجر شه صنمه!
په ازل کښې چه کیدهٔ د بخرو دیش

(۱۹۲)

عاشق توره بلا ده په جامه شه ... مسلمان په دغه غم مبتلا مشه

همیشه به سحاب طور په ژړا وی ... دخوبانو په هیڅوک شیدا مشه

بی کره سرچه دفرهاد پکښې دوتا شهٔ ... پس له دے پکښې دهیچا دوتا مشه

لاړم اوس څهٔ خوګ رام دخاطربیا موند ... دلربا رم له رقیبه پخلا مشه

جدائی په مثال مرګ دے دعشا تو ... هیڅ عاشق له معشوقه جدا مشه

چرِ درد دمینې بیا موند که صادق ئے ... ته هرګز ددغې درد په دوا مشه

چرے نه وی چه دِ بیل کا ند له مانه ... همنشین له رقیبانو بُتا مشه

غم د هجر که پرے راغے بے حسابه
د نجیب پکښې هرګز وارخطا مشه

(۱۹۳)

حقه حیرانیم داجانان راځنې لاړ شهٔ ... له قالبه که دجانان را ځنې لاړ شهٔ

په مرکب دنازمکین هاندِ راکب ده ... وَرقیب ته په جولان راځنې لاړ شهٔ

چه مجنون نسبت وما وته عاقل وه ... هوش وعقل هسې شان راځنې لاړ شهٔ

دا زما خسته خاطر که د یار ور شی | ستا په لورا فتاد خیزان را ځنے لار شهٔ
چه حاصل م دیار وصل پکښے نهٔ که | بے بها عمرارزان را ځنے لار شهٔ
زنږ دهجرم دلبره! ځکه زیات شهٔ | چه سیب ستا د زنخدان را ځنے لار شهٔ

ستا آفتاب مخ ته نجیب چه ځیر ځیر گورم
بصارت کل دچشمان را ځنے لار شهٔ

(۱۹۴)

چه م یار شهٔ له رقیبه هم آغوش | ځکه کړم زهٔ دیوانه غونډ خروش
بادشاهان ستښان بولی که باورکړے | ستا په عشق کښے دلربایه خرقه پوش
که نشته د الف نقطه دلبره! | مینے یوړله ما هیې عقل وهوش
چه دهیچا آواز نا ورم دلربایه! | غم دهجرهیې کرکړه زما کوش
که را ټشی دیکدان په جوش صنمه! | زړهٔ م هسے په هجران کښے دے پرجوش
هسے شان به مست په میوهرگز نهٔ وی | که زهٔ چه غم دهجرکړم مدهوش
د زړهٔ خونه م به شی آخر خرابه | چه ساکن دے پکښے تل دهجرموش

ستا غمونو بے طاقته کړ دلبره!
چه نجیب سر په زانو ناست دے خاموش

(۱۹۵)

دلربایه! د رقیب همنشین مشه | په صلاح په مصلحت د بے دین مشه

له اصل کښ ا (محاوره "افتان چیزان" ده) ۲ اصل "ذیر ذیر"!

خان و مان به ئے تالا په څیرد قیس کړے — ستا د عشق توسن په چا پسے زین مشه

له آند وه م ساه خپری که باور کړے — خلاے د پاره را ته غوته جبین مشه

تل به کاندِ فخر یه په عاشقانو — ستا مرونددرقیبانو بالین مشه

بادشاهان خو همیشه خپله مرضی که — په رضا د رقیبانو تابین مشه

اعانت دے له کفار وسره کفر — دلربا د رقیبانو مُعین[له] مشه

هیڅ خوربین دیار وصال موندلے نه دے
خبردار او سه نجیبه! خود بین مشه

(۱۹۶)

چه رقیب ته یار مفرون شه — درد و غم زما ؤ فزون شه

ستا په هجر کښے دلبره! — تریخ وما ته خون ژوندون شه

عقل کوچ ورځنی ؤ که — چه م عشق په زړه درون شه

د صحت اُمید م نه شی — رنځ م هسے شان زبون شه

تل په مراد د سفله گوری — دا خوئ گوره د گردون شه

تر ما نشته بل شقی څوک — چه نصیب م ستا بیلتون شه

دلبر وتیر دِ زخمی کړم — تن م ځکه سور په خون شه

نجیب ستا په عاشقئ کښے — غرق د هجر په جیحون شه

له دا کیدیمی نسخه کښے ،، محین ،، لیکلے دے دا سے ښکاری چه کاتب په غلطئ سره د (تلونکی) شعر آخری لفظ ،،محین شو،، را نقل کړے دی ځکه تر دغه شعر هم دلیک نه پاتے شوے ۱۲ دا شعر د اکیډمی نسخه کښے نشته ۱۲

(۱۹۷)

چې زړه مې ین دلبره! ستا په خد شهٔ | تل ترتله تربیرون عقل وجود شهٔ
چه ئې خُله دیار وغوړ وَته نژدې کړه | په صلاح زما دمړګ رقیب مرتد شهٔ
دا دلبر زما ونړا ره شهٔ حیران یم | که م روح دې چه ونړاره له جسد شهٔ
چې م سرښکته دفکر په زنګون که | راښکاره راته د دهر نیک او بد شهٔ
په هر ځای کښې دې قبول چه تا قبول که | هر چه تا له دره رد که هغه رد شهٔ
چه د غم ځوځې ما ځوځې ته تل کښې | اوس قریب د پریو نو ته دزړه سد شهٔ

حاجتمند د دربا نجیا نو خوشا مد که
نجیب ځکه د رقیب په خوشامد شهٔ

(۱۹۸)

معلومیږي د غم کانړې م په کور شهٔ | چه اشنا م له رقیب سره خمسور شهٔ
دا زما د خاطر کور به آخر مات که | راپسې چه تل ترتله د غم چور شهٔ
ستا دهجر په تنور کښې چه تل پروت یم | صورت ځکه تور زما په څیر د سکور شهٔ
ځکه زړه په اشارت کوم خبر ے | ستا په عشق کښې زما لار چه د زړه زور شهٔ
خلاصیږې ئې دلربا متحذر دی | هر عاشق چه بندی ستا د عشق په تور شهٔ
دا ه دود م تو خُلې ځکه همیش درومی | په خاطر کښې م چه بل دهجر اور شهٔ
دا خسته صورت به څرنګ پسې نه ځی | چې م زړه خلقه! روان دیار په لور شهٔ
چه بې تا پکښې استوږ نه کړم دلبره! | فرق ئې نشته یو وما ته کور و کور شهٔ
نه شم آوری نه شم وینې دلربایه! | نجیب هسې ستا په غم کښې کور و کور شهٔ

(۱۹۹)

چه مې ليک دزړه په سر عشق دَ صنم شهٔ
هميشه ظرف ومقرر د درد و غم شهٔ

په هجران کښې چه مې څاڅي نم له سترګو
تر تَبَ اندَ يَ پيدا اله د غه نم شهٔ

برابر ديار له قده سره نهٔ دے
صنوبر که په راستۍ کښې هر څو سم شهٔ

درست صورت ئې که خار سبت آرام ئې نشي
چه وچا وَته دوخپار د هجر يم شهٔ

چه مې دُرهٔ پرتل بار ونه ستا د هجر
داسم قدم لکه ستا آبروان خم شهٔ

محبت ئې ستا سبب دے دلربا يه!
چه انسان ترګل اَنْوَا عُومکرّم شهٔ

زړهٔ نجيب ئې په څهٔ طور تحريف وکړم
چه دلبر مې مُنَزّه له کيف و کَمْ شهٔ

(۲۰۰)

که مجنون غونډِ تل سر په ويرانه شي
درښتيا مينې به هله افسانه شي

درد و غم که د هجران اول قبول کړې
هاله پسه به واصل له جانانه شي

تو قيامته به په خود نهٔ شي هيڅ ړے
که په مے دسرو لبانو مستانه شي

عاشقي ته هوس مهٔ کوه خبر شه
دوغ نصوبنيا رئې عاقبت به ديوانه شي

بلوې چه درته يار د رخسار شمعه
پر سوخته به زر په څيو دپروانه شي

زر به را درے دوصال متاع په لاس کښې
که قانع د قناعت په خزانه شي

دوصال طمعٔ هلهٔ کوه نجيبه!
که په مينه کښې د نيکليو رندانه شي

(۲۰۱)

هسې شان شنه درد د مینې را ته پیښ
چه ئې زه کوم درمان لا کېږي بېش

ستا په عشق کښې له ما واړه کناره شو
بېګانه دي دلربا یه! که رم خویش

اوس مو هم پرېږدو وصال کېږي ده صنمه!
چه زړه شنه ستا دستر کو په تیغ ریش

ځکه سر په دو دسته نیولے ګرځم
چه وهلے یم هجران د غم په تیش

وحشي طور په کړو هونوله ما تښتې
له رقیب سره واصل کوزے همیش

همه واړه ئې وتا د رکه صنمه!
دښاشت چه په ازل کښې کیږه ویش

ما د ستا له وصل زړه دے صبر کړے
چه تر میان زموږ رقیب شته بد اندیش

ستا په مینه محبت کښې دیوانه شو
که بادشاه د هفت اقلیم دے که درویش

چه د یار د لبو شهد و ته هوس کړے
اے نجیبه! قبلوه د سبر و نیش

(۲۰۲)

که له ما وه که دلبر چرے اخلاص
ما به کاندے د هجران له غم خلاص

نور څوک هم شته په جهان کښې دلربا یه
د ستا هجر که لیدلے یم زه خاص

ځکه هسې یار همیش عاشقان وژني
چه هیڅ ترس ئې هرګز نه شي د قصاص

په هجران کښې رم دو د هسې ترس خیژي
لکه وي چه د آتش په سر رقاص

په امید د مرغلرو ورپیوزي
له دریا به ویره کله که غواص

په کیمیا ئې د اخلاص دلبره! زر کړه
د نجیب خاطر که درد و غم رصاص

۲۰۳

دلربایه دے کیمیا د ستا اخلاص — راشه زر کړه پر زما خاطر رصاص

که بل تا غونډ خوبروئ نشته صنمه! — نشته ما غونډ په عشق کښے خاص لخاص

ته چه ګرزې له رقیب سره همغاړے — په تندی شئ زما اور د غم رقاص

عاقبت به رخت د وصل له مالوټ که — چه همیش دے را پسے رقیب مواص

حکه غوارم په ژړا له یاره وصل — چه ګوهر کاږی له دریابه ډر غواص

اوس به زه د ستا له عشقه څه انکار کړم — چه خبر پر کل عوام شو هم خواص

د رقیب د مرګ د پاره په چشمانو — د غمّا قو یاره! مه کوه قصاص

زه نجیب د بند د زلفو په زنځیر کړم
دلربایه! وایه کله به شم خلاص؟

۲۰۴

که له عشقه توبه کار شے له را خلاصه — له زنځیره به د غم کړے غاړه خلاصه

چه آفتاب د د سپین مخ را ته ښکاره شی — ذره طور ئے په مخ کښے شم رقاصه

محبت د یار اکسیر[1] دے پر ځان زر کړه — اے چه ئے په ظاهر زر باطن رصاصه

ځان غرقاب همیشه د اوښو په دریاب کړه — که د یار د وصل ډر غواړے غواصه!

د غمّا قو به ئے کله خونریزی کړی — ویریدے که د ستا سترګے له قصاصه

چوے نه چه بیا پښیمان نه شے نجیبه!
د زړه راز ساته له عامه هم له خاصه

---

[1] اصل: اکثیر؟!

(۲۰۵)

چه دلبر همیش له ما کاندِ اِعماض
غوټه دی م زړهٔ د ستر کو په مقراض

څکه زړه پرِ د ببل غوندِ چغار کړم
چه ستا مخ که خدائے ډما ته ریاض

نور خوبان کله له تا سم دی صنمه!
کوم سړے به کاندِ سم جوهر اعراض

چه خبر م په احوال عرب عجم شو
ستا له عشقه م محال دے اوس اعراض

په ویل به ستا ترِ وانهٔ وړم ناصحه!
چه په ما د عشق فیض کړے ډے فیاض

بل علاج ئے بے له وصله هرګز نشته
چه وچاته شی د وخار د عشق امراض

دکامګار د دیوان پا ڼړے په لوزا شوے
دا غزل چه نجیب وکو یبنی په بیاض

(۲۰۶)

هسے شان پیر شو په ما د غم امراض
چه ئے پرے یستمه زړهٔ له انتهاض[1]

بهرمند به ستا په وصل هغه څوک شی
خو چه فیض باندِ وکاندِ فیاض

له رقیبه همکنار همیشه ګرزی
چه ما دوینی له ما کاندِ اعراض[2]

د نور چامینه به څهٔ کوم د لبره!
چه م ستا مینه په ځان کړه افتراض

له اوله دِ وعده د وصل ډُکړه
بیا په خپله هم تا ډُکهٔ انتقاض

ګویا ناسنت یم دلربا یه! په آغز وزړهٔ
بے له تا که زړه نا سئے کړم په آراض[3]

ستا په څیر پکښے هیڅوک نشته دلبرهٔ!
دد ے د هر جواهر دی که اعراض

ل پاسید ۲، ۲ فرض ۲، ۳ بستر ۲۸!

سل اغزی ئے دهجران په تهمتوخرخ شی
چه نجیب کدم شهٔ دحسن په ریاض

(۲۰۷)

چه له عشق شی پیدا دچا مرض — په هیڅ شی نهٔ دفع کیږی دا مرض
عاشقان ورځنے مری هیڅی دلبره! — ستا دعشق دے هسے لا دوا مرض
هیڅ ئے لا نحم وُنهٔ ویل حیران شهٔ — چه سنکاره کهٔ وَ طبیب ته ما مرض
چه ئے زهٔ کوم درمان لا افزونیږی — ومردن ته م کوی اِ یما مرض
یے دلبره چه م دے طبیب حاذق دے — ورک به نهٔ کا بل طبیب زما مرض
په هزارو کښے یوُ نعم تونهٔ سنهٔ کیږی — گوره هسے دے دعشق بلا مرض
په جمله بنی آدم کښے دچا نشته
اے نجیبه! لکه دے دستا مرض

(۲۰۸)

له نسیم چه ئے خوری پرهار عارض[۱] — گوره هسے دی لطیف دیار عارض
ځکه مخ دفلک شین شته دلوبا یه! — ستا په غم کښے چه وهی بسیار عارض
دچمن دگلو سیل کله کا منږ — چه لید لی دی چا ستا گلزار عارض
چه ئے کم و بیشی و بیل لکه منصور کړه — هتنیب دِ که دخط په دار عارض
سرومال په کف کښے کیږ ده که ماغواړی — راتهٔ کاندِ هیش داگفتار عارض
ځکه سوزی پرِ تپنک غوندِ دلبره! — چه سکاره دِ که نجیب ته نار عارض

[۱] دا غزل د(ب،م) نسخه کښے نشته ۱۲

(۲۰۹)

چہ پہ ماشۂ غم د هجر مسلّط | ځکہ کوزم مجنون طور مختبط
داسپوږمئ پہ هاله کښې شوې حیران یم | کہ چاپیر دیار ترمخ پیدا شۂ خط
کوندې وی اچہ اوس د وصل حرف پرې وکښم | چہ م زړهٔ دقلم طور کۀ غم قط
هر یو کوښې کوښې زار کہ ستا لہ هجره | کہ غوږ ونسے زیربم تہ د بربط
تۀ چہ تل همخارے کړنے لہ رقیبه | دوصال امید م دے لہ تا غلط
وبہ نۀ وزم عاقبت بہ پکښے غرق شم | چہ دریاب دِ د هجران نۀ لری شط

لار د مینې دیر خطر لری نجیبہ!
خبردار شہ بانې مۀ دروهہ فقط

(۲۱۰)

نشتہ شہ پیری تکہ دے یار پہ دا نمط | ځکہ لے لہ ما یو راختیار پہ دا نمط
تیغ نے د چشمانو دے وکښلے راتہ خلقه! | تل زما و مرګ تہ دے تیار پہ دا نمط
غم د بیلتانۀ نے دیوانہ پہ شیر د قیس کړم | ځکہ م نیولے دے کوهسار پہ دا نمط
دی چہ تکہ ستا دوه عذارین زما دلبره! | کلہ شتہ ګلونہ د ګلزار پہ دا نمط
هسے شان خمار لری ئے ستا د سرو لبانو | مئے صد سالہ نۀ لری خمار پہ دا نمط
تۀ تکہ پہ ما جور و جفا کوے صنمه! | نشتہ جفا جور دا غیار پہ دا نمط
ستا د محبت راز ئے چہ فاش کہ عالَم تہ | ځکہ شۂ حلّاج منصور پہ دار پہ دا نمط

لہ دیوانه ۲! ۲ه کنا ده ۲! ۳ه اصل: مخشی ۲!

رنځ د بېلتانه چه لرتا دفع کړ نجیبه!
بې دلربا کله شته هوښیار په دا نمط

(۲۱۱)

چه په مخ د دلربا پیدا شته خط — درد و غم زما له دِ له شته سقط
زړه و بیاد سوز کړل زه همیشه وایم — اُو رقیب وَ ته واهه شی تل برَبط
پرنامه د محبت لا|وس رقم شوه — د زړه سرم چه قلم غوندِ شه قط
دغم هیبې عاشقان صادقان کم دی — لکه شوه وفا له سبکلینو ځنې حط
تل به ما غوندِ غم ځنې کوزی صنمه! — چه په چاشی غم د هجر مسلط
دعشق لار د صراط[1] په دوزخ ده — خبر دار شه چه دِ پل نشی غلط
په آسانه څوک پرِ تلی نشی نجیبه!
هیبې شان سخت تړ مېنې دے نمط

(۲۱۲)

یاره ستا دے خال و خط — عقل و هوش م کړه سقط
مرڅې بانډ زړه دا یم — غم وهی را ته بربط
شاه د حسن لاسو په کوچ کړه — چه دِ مخ شه مخطط
ستا د غم دے هیبې بحر — چه هرګز نه لری شط
محبت دِ ستا د لبو ه! — په ما غم کړه مسلط

---

[1] ب.م نسخه، د صراط طوریه...... ۱۲!

تل کاروان د ماتم دروی ستا د مینې په نمط

ننگ و نام څهٔ کړم ناصحه! عاشقي کړم مُخَتَبِط

شاپیری ملائک تا ته څوک آدمي دي څوک اوسط

زهٔ نجیب ځې حال څهٔ وایم

ستا هجران اوردے فقط

(۲۱۳)

غم آند وهٔ م بله دله که اسقاط که یار نهٔ که د اغیارو اِختلاط

عاقبت به ځنې وُمرم دلربا یه! چه واهه مشم تل د هجر په اسواط[1]

زهٔ د واړو سر حلقه یم که باور کړې عاشقان که ستا د مخ دي زرا سباط[2]

واړه تا په غلبه د حسن یو ړ که څهٔ ما څخه د صبر وه بساط

په مرض د عاشقۍ کښې حق حیران دي فیلسُوف که جالینوس دے که سقراط

د ماتم جامه په هیچا نهٔ جوړېږي هم په دا چه په ما څکنېږي ده خیاط

هغه دم چه نجیب وُز دوم له موږه

دا ئي وُنغښتم د هجر په قساط[3]

(۲۱۴)

نصیحت که څو چنداں کا نډِ واعظ نهٔ یوشان په څوڅوشان کا نډِ واعظ

کړم ا رړوي له عشقه وا به نهٔ وُړم بیهوده به ستړے ځان کا نډِ واعظ

---

[1] جمع سوط. دره ۲! [2] سبط. گزوه ۲! [3] ادرنری ۲!

دی دِ که زهد و تقوی له ما نه څهٔ دی ؛ چه هیڅی د ښو بیان کاندِ واعظ
که د ستو کو رخسار و وینی په ستو کو لا به ډیر تر ما حیران کاندِ واعظ
وَ عاشق ته څو مهوی عوندِ ښکاریږی که د وَعظ دُر اَفشان کاندِ واعظ
ما ته څهٔ لر شکایت د عاشقۍ کـړ خو خپل ځان دِ په امان کاندِ واعظ

که نجیب عوندِ مئین شی په خوبانو
ځان و مان به خپل ویران کاندِ واعظ

(۲۱۵)

که له عشقه راته دوا ئې واعظه ؛ وا به نه وړم که ډیر څهٔ دا ئې واعظه
په باطن کښې ته په ښکلیو هم مئین ئې خو ظاهر وعظ په خُله وائې واعظه
بل ته وائې ته عمل ور باندِ نهٔ کړې وخپل ځانته ولې نهٔ وائې واعظه
که زهر ز قوم ما و ته ښکاریږی توبا تو که خوابږهٔ وائې واعظه
هیڅ اَثر دِ نصیحت را باندِ نهٔ که که ډیر کوم که سا رهٔ وائې واعظه

چه نصیب زما د بدو دے زهٔ څهٔ کړم
ما نجیب ته خو ته ښهٔ وائې واعظه

(۲۱۶)

زما زړهٔ ستا له رخساره مومی حظ عندلیب که له گلزاره مومی حظ
که په نور چا باندِ دُ بلوسی پر سوزی میخواران چه له خُماره مومی حظ
نهٔ دیار له خیاله حظ مومم عالمه! رقیبان که له دیداره مومی حظ
د شمشاد مخ صفت کوه مدّاحه ؛ پر م زړهٔ له دے تکراره مومی حظ

کړم خط وائخست ستا له زلفو ځنې شو — نښته څوک چه له سنبهاره لا مومي حظ

د منبرو په تیوځو له دلربا یه؛
چه نجیب ئې له پرهاره مومي حظ

(۲۱۷)

چه آفتاب ستا د رخسار وکه طلوع — عشاق ځکه شو وتا ته په رکوع

تل کویوان زما په او ښو ځکه لوند دی — چه بهیږي م د دوو سترګو ینبوع

چه ئې حال د زړه وایه وَنا محرم ته — منصور ځکه شو په سر د دار مرفوع

ځکه درومي آباسیند زما د لبره؛ — همیشان زما په ښخ دردمي د موع

بل ورق پکښې بې غمه ما اونه لو ست — چه کتاب م ستا د مینې که شروع

ستا په غم کښې له همه تو بیګانه شوم — اې دلبره! که اصول دي که فروع

بې له وصله به مور نه شم دلربایه! — په هجران کښې م پید اشه همیشه جوع

ستا د یار زلفو ته نه رسي نجیبه!
صندلي عطر یادېږي که مجموع

(۲۱۸)

که تصور کوم زه د یار ته تضرع — یار هیڅ نه که په ما باندې تشجع

دلربا م نن دسپي رقیب په خوله شه — چه عوږ نه لوری زما په تخضع

نجیب ... ادبي ... د الفاظ په ... «مینه» او «خود» ... نسخه کښې چاډا

لفظ وران کړی او «غمه» ئې ... دې چه ... درست ... اصل. فروع

... فرزندان ... زاري ... نیکي ... عاجزي

په همه ډکې ریښتینې عاشق زهٔ یم — که عشّاق دِ دمخ ډکه تجمّع
د بخت ستوری به مې هله طلوع ډکه — که بیا موم ستا له وصل تمتّع
کتهو ری له زانړی غوارې دلربا یه! — څوک چه که له تا د وصل توقّع
خدائے دپاره څهٔ خوڅ را دجار باسه — چه همیش کړم ستا دلبره! تتبّع
بلندی که ورکوی وچا د نور څهٔ
ونجیبه ورکړه د وصل ترفّع

(۲۱۹)

ستا ولور ته څکه زهٔ درومم سریع — چه اختیار دِ له ما وړی دے جمیع
وعظ وپند وما ته مه کوه ناصحه! — که عشق بد دے شهٔ وما ته بدیع
دنیکئ طمع به څهٔ کړم له رقیبه — چه همیش دده عادت دے کار شنیع
کله ناست یم په بهار که په خزان کې — ستا هجران لکه خریف وصل ربیع
داهدم دے له ما بیل شهٔ نهٔ پوهیږم — کړم روح شهٔ له قالبه په تودیع
دا شنا وصل به څهٔ مومې نجیبه!
ترملکو چه رُتبه لری رفیع

(۲۲۰)

یار چه دروی هیے شان له ماسریع — معلومیږی چه ئے زده که خوئی شنیع
محبت دخوبریانو هیے خیز دے — چه راپیری عقل وهوش صبر جمیع

له با هم آمدن ریوځائے کیدل) ۲ه برخوردارى ۳ه پیروی ۴ه خوب ۵ه بڼ ۲! ۶ه جدائی ۲!

ستا په غم کښې تړخیکه په ما تنګ دے — که جهان دے د نور خلق ته وسیع
سپے رقیب به ما وژلے لرغونے وه — که دلبر زما د دۀ نۀ وے شفیع
اور د هجر چه تور داغ دے باندِ ایښے — زما زړۀ دے که لاله دے د ربیع
هسے سرو نۀ کجوره نۀ چنار شته — لکه ته لوے دلبره! قد رفیع
ښاپیری دِ و نسبت ته حبشیانۍ دی — هسے درکۀ خدائے وَتا حُسن بدیع
یۀ نجیب در مخے څۀ وغړه وی غاړه
درست جهان چه ستا د حُسن دے مطیع

(۲۲۱)

دلبازه ستا مطیع یم ته مطاع — حُکم نۀ اختیار دوم له تا وداع
خویو سر لرم ما تا ته دے پیشی کړے — بے له سره لو رځۀ نۀ لرم متاع
په هجران کښې همیشه خونِ جګر خورم — ستا په عشق کښې ما دا وکړه انتفاع
چه دلبر د دۀ همیش معاونت که — بے هوده کړم له رقیب سره نزاع
هغه کله توانه د رباب آوری — توانه چه ستا د مینے کړه سماع
کُل جهان به ډک له نُوره شی نجیبه!
که دِ یار له مخه لرے کۀ قناع[1]

(۲۲۲)

بے دلبره که زۀ سیر کړم د باغ — د غه باغ ما ته ښکاریږی لکه راغ

---

[1] پرده!!

دُهیچا تہ لہ دماغہ نظر نۂ کہ ترشاهانو خوبان زیات لری دماغ

بے د وصل لہ صیقلہ بہ ورک نشی ستا هجران م پہ زړه کینبوهلی داغ

کہ دِ باغ د مخ تازه دے زۂ لے څۂ کړم چہ مدام وربانذِ گرزی رقیب زاغ

د ژوندو پہ حساب نۂ دے هغه مړے چہ لہ عشقہ دیار زړۂ لری فراغ

عاقبت بہ باندے وُسوزے نجیبہ

چہ تل بَل دے ستا دیار د مخ چراغ

(۲۳۳)

یو ځل شوے لہ دلو باخوا پخوا دریغہ سپے رقیب درځنے شولے جُدا دریغہ

داسم قدم دهجران غموموخم کړ قد دیار زما دلاس شوے همسا دریغہ

واصلان دِ بادشاهی کہ ددو کو نو مُشرف دِ شوے پہ وصل بیا دریغہ

یادِ مهر محبت را باندے تل وے یا لہ سره پہ تا نۂ وے مشیدا دریغہ

تا بہ خوئ د جفا کلہ وو زده کړے کہ رقیب در سره نۂ وے آشنا دریغہ

همیشہ چہ نۂ پہ ما جور وجفا کړے دا خصلت دِ شوے بدل پہ وفا دریغہ

تیغ د آه پہ لاس وُکینلے تل ولاړیم بلند سرمِ در رقیب کړے دوتا دریغہ

بیا هلہ آحوال د ځان گوره رقیبہ

کہ نجیب کۂ خدائے لہ یاره هستا دریغہ

(۲۳۴)

شاد شوے زۂ ستا پہ وصال یو زمان[ن] دریغہ فارغ شوے لہ دردو غم دهجران دریغہ

لہ حاشیہ ل د "ب.م" نسخہ کینے نشتہ ۲!

دخوبانو زینت روزګار مهرو وفا وے — یا پر مهٔ وے آشفته عاشقان دریغه!
دآه تیغ چه مې وکښلې دے په لاس کښې — غوڅ مې کړے په دغه تیغ رقیبان دریغه!
رقیبان لکه سګان راته پراته دی — تیر شوے زهٔ دستا په لور په امان دریغه!
په طلب کښې مې ئې درست عمر کړو رشته — کشکه نوش مې کړے مې ستا دلبان دریغه!
چه رقیب ئې کړے جدا زهٔ ئې واصل کړے — دا احسان راسره وکړے جانان دریغه!

چه ئې هیچرے وصال دیار بیا نهٔ موند
نجیب مهٔ وے پیدا کړے سبحان دریغه!

(۲۲۵)

چه لاله غونډې مې زړهٔ شهٔ پکښې داغ — یاره بخه کړې مې زهٔ ستا دحُسن باغ
په راتلهٔ به دِ دخط حُسن زائل شی — بیهوده وربانډِ ولے کړے دماغ
نورعشاق دِ واړه ئې دشونډو وڅښی — چه وار راشی په ما وا ئے ړی ایاغ
بے دلبره مې آرام دخاطر نهٔ شی — خدائے دې یاره که ئې راکړی څوک سراغ
عاشقان پرِ پتنګانو غونډِ سوزی — په هر ځائے کښې چه کړے بل دمخ چراغ
ترق به وچوی زما زړهٔ په هغه دم کښې — ستا له غمه که دے بیا مومی فراغ
ستا دهجر درد و غم چه دیوانه کړ — مجنون طور نجیب څکه ونیو راغ

(۲۲۶)

دلربا چه په رقیب که تلطف — څکه زهٔ کوم له غمه تتأسف

له اصل- طرق ۱۲ ؛ ۲ه بیابان ۱۲

خوږم سر د سپي رقیب نه دے پوېږي — بیهوده کړم زه دلبره! تصلّف
هغه څوک صادق عاشق نه دے کاذب دے — چه دیار د مرضۍ کاندے تخلّف
ده به خط د غلامۍ وه ورکړے — ستا په دور کښې که دے مهتر یوسف
چه دیار تبعیت نه کا خود رائي که — د هغه په عاشقۍ باندِ شه تُف!
بے له وصله ستا، صحت زما دشوار دے — که افسون که مسیحا را باندِ چُف

په مخلوق د کردګار کښې اے نجیبه!
هیڅوک نشته ستا دیار د حُسن کُف

(۲۲۷)

که شي جمع حکیمان د هر طرف — درد د مینې بهرم نه کړه برطرف
ځکه ډک ئې شه د روڼ په موغلو — چه په تشنه کیږي ه صبر کړو صدف
که وصال د دلبر پیره غوږ کړه ماته — مقطوع سر ورته خپل ونیسه په کف
وبه نه کاندِ پروا د بادشاهانو — که کړا ئې شي ستا په وصل مشرف
هغه وخت ئې پوېکوه چه دِ رضا شي — ماته سر دے ستا په مینه کښې غلف
ستا وصال رم چه بیا نه موند[1] دلبره! — بیهوده رم دَ رد او سنو کړه تلف
ستا له وصل نا اُمید لاړه صنم — سلیمان که برخیا ده که آصف
فاصبر صبر جمیل پکښې فال وخوت — ما چه وکوت یاره! ستا د مخ مصحف
د نرو په تیوے نه وُلی له کبره — که ویار نه زه نجیب کړم ځان هدف

---

[1] داشعر د اکیډیمۍ نسخه کښې نشته. ددے دوېمه مصرعه دے پسے ګلید لی غزل کښې هم راغلے ده.

(۲۲۸)

چہ[1] حاصل رم ستا د مینې کہ شوف | ځکہ شوم ترکل عشّاقو زړہ اشرف
ستا پہ مینې کښې رښتیا وایم صنمہ! | را تہ نہ ښکارېږی سر تکہ علف!
چہ رم هیڅ پرِ د وصال خویں ونہ کړ | بیهودہ رم ډر د اوښو کړہ تلف
زړہ ئې ستا پہ محبت کوم مهرویہ | کہ کاوہ پہ وزارت فخر آصف
تاریکی کل جهان لاندِ کړ د لبرہ! | لو حجاب کړہ لہ سپین مخہ بر طرف!
ستا مخ تشبیهہ بہ څہ کوم لہ نمرہ | چرتہ سیم دے د لوبا چرتہ خذف
تل دروں بہ ئې وی ډک پہ مرغلرو | کہ قانع شی څوک پہ مثل د صدف
د ښائست زکوٰۃ وما را کړہ دلبرہ! | چہ بے مائے بل هیڅوک نشتہ مصرف

چہ د ښکلیو محبت وَتہ هوس کړے
اے نجیبہ! خپس وُنیسہ پہ کف

(۲۲۹)

کہ تہ چہ پہ ډیر حسن ئې موصوف | هسے زړہ پہ رښتیا مینہ یم معروف
د ایاز پہ ظرافت محمود مئین وہ | هسے نہ چہ عشق پہ حسن دے موقوف
کہ نچوازړہ دحذیذ پہ څیر ثقیل وُم | اوس ستا مینې کړم زړہ سپک پہ څیر سوف[2]
نور خوبان بہ لہ تا څرنگہ همری کہ | تفاوت لوی بسیار جید ز یوف[3]
نہ پیښېږی ستا د مخ شغلے دلبرہ! | کہ ئې تہ پہ زر حجابہ کړے سا غوف[4]
همیشہ دِ پکښې دی څنې ومہ ؤزہ | چہ خدائے زړہ کہ زما ظرف مینہ ظروف

[1] دا غزل د ب م ۔ نسخہ کښې نشتہ ۱۲ [2] ورټا [3] کړہ ناکوہ ۱۲ [4] نغښتے ۱۲

(۲۳۰)

چه تر خوږ م ستا د حُسن شو اوصاف — شته له مانه بر طرف د صبر لاف
رقیبان به دې قربان کړه تر عُشّا فتو — که د رلود دې خوبرو یا نو خته د انصاف
دا نشان وارړه زما د بد بختۍ دے — چه د خط راغے دلبره! په مخ صاف
دا بو خته شنیع خصلت دے د خوبانو — چه فرق نه که د ارذال و د اشراف
ستا د لاس له برکته زما جامه! — شته خوشبویه د ختن د آهو ناف
لبې کړه ویره د جفا راسره وکړه — لو ږم هیڅ نشته طاقت مه کړه اسراف

د رقیب د ناکړدو علاج به وُکه
که دلبر که د **نجیب** گناه معاف

(۲۳۱)

ډُبه چوی له غمه یاره زړه له مانه طوق — هیرم که له زړه شی چو ستا د عشق سبق
نشته په جهان کښې دیوه خوبرو ځی دلبره — هسې لکه ته چه د سپین مخ لوے رونق
ځکه هسې شان په ما دلیر راځی صنم! — دے چه ستا د وصل سپی رقیب ځځه بیرق
خه خو د تلفین د یاره راشه دلربا یه — پروت یم ستا د هجر په مرض کښې نیم رمق
دادِ کوم انصاف دے په زنځیر د لو روز لفو — زه دِ مقید کړم او رقیب دِ که مطلق
خه خو تار د زلفو او سوزن د بڼو راکړه — زه چه پر رفو کړم دلربایه د زړه شق
دیو خطر لری غوږ کړه و ما وَته نجیبه! — مه دروه تنها د عاشقۍ په نسق

(۲۳۲)

خو چه سور شوم ستا د مینې په براق — تا په لاس تازیانه راکړه د فراق

دازما خاطر پہ مثل مصدر دے | تل ترکیب ی دغمونو اشتقاق
ځکہ ناست یم بے طاقت او بے مجالہ | چہ م ھجر کڑ دلبرہ طاقت طاق
چہ رقیب او دلربا ھمخاڼہ ی گوزی | معلوم شو زما د مرگ کہ اتفاق
تل تر تلہ کا ندِ قتل دعشّا قو | خدایہ ورک کڑے دخوبانو بداخلاق
پہ چشمانو کښے م ځکہ گل پیدا شہ | چہ وھی م یار دھجر پہ شلاق
چہ لہ ژوندہ دیر پہ مرگ خوښ یم صنمہ | ستا ھجران کہ پہ ما ھیسے ژوندون شاق

طمع اوس د ژوند کڑ در ځنے مکړہ
چہ پیدا شہ د نجیب دغم اطلاق

(۲۳۳)

ھسے شان سخت تر دمینے دے طریق | چہ رفتن باندِ محال دے پہ تحقیق
لہ ھر چا ځکہ مدد غوا ړم پہ عشق کښے | چہ لاس اچوی ھر بوی تہ غریق
پہ دا لار چہ خدائے روان کړم بے اختیارہ | کشکے شوے اوس دلربا زما رفیق
بیہودہ مُودّت[1] غواړم لہ رقیبہ | لہ مؤمنہ دوستی کلہ کڑ زندیق
ترغاښونو دِ خدا دُرِّ شہوار شہ | ترسرو شونډو دِ خدا شہ سرِ عقیق
کشکے وے پہ ما د دے ذرہ مہ بخرہ | لکہ دے یار پہ رقیب مشفق شفیق

کہ نجیب کوچہ اصیل اشراف زادہ[2] یم
بے پیسو دستا دلبرہ یم رقیق

لہ اکیډیمی نسخہ "زہ مدت"، ۲ لہ مرئیم

(۲۳۴)

هر سړے چه شهٔ عاشق په دین د عشق — په تندی به همیش خوری سنګین د عشق

که ځوک چین ماچین له د روهی زهٔ ئے ځه کړم — خپل وطن شهٔ ما ته چین ماچین د عشق

څکه تل بانډ سورلی د دلبر خیال که — د داره ستوکے چه زما شوے زین د عشق

خوب آرام ئے له ما یو ړ تل ستر ستله — چه م لاندِ کهٔ تر سر بالین د عشق

بادشاهی به تل د نبهو د جنون که — چه په کوته که هر ځوک نګین د عشق

که قویا د کړم که نارے و هم کړم نهٔ یم — چه خاطر م کهٔ ځمونو خوړین د عشق

چه ئے کښلے تمامی د زړهٔ په خون دے
دیوان کوره د **نجیب** رنګین د عشق

(۲۳۵)

نکه ډے[1] چه دلربا په زما سنا عشق — دارنګ نهٔ وه د وامق د عذرا عشق

حیران پاتے شو مجنون راته په کور کښے — چه ی دهٔ شهٔ ښکاره زما ږښتیا عشق

چه هم کانډ ننګ و نام هم عاشقی که — په هغه پورے کوی همیش خندا عشق

چه عاجز ئے عالمان په پاخول شی — په عشاقو هسے کښینوی بلا عشق

لکه کاندے هلکان لوبے په درو — د غم هسے شان که لوبے په تقوی عشق

چه د یار له جفا جور شکایت کړم — خدائے م هیڅ ما ختم مکړه په دا عشق

که هر ځو م پټاوهٔ په ډیر حیله — عاقبت م په عالم کښے شهٔ رسوا عشق

---

[1] دا غزل د ب، م نسخه کښے نشته دے۔

هیسے نه چه یړ نجیب پکښې ژړا که
عالمونه دی سرګرې په ژړا عشق

(۲۳۶)

درد و غم نیڅ دے ومرګ ته کړم تحقیق — دلربا یه! وګوره ته په دا تصدیق
هیي زړه د غم آندا وکا په دریاب ډوب شوم — لکه شي غوّاص په بحر کښې غریق
افتراق ئے اوس وما وته دشوار دے — چه دلبر شه له رقیب سره رفیق
هغو بیا مونډ سعادت په دوارو کونه — چه په اور کښې سنا د هجر شو حریق
خپل طورم تل اچوی بل اور ته — شه زما په ځان رقیب لکه زندیق
د وَتو اُمید اوس مه کوه نجیبه!
چه نه ډوب شوے د زنخ په چاه عمیق

(۲۳۷)

څوک چه سنا د وصل تاج نه لری شوق — هغه کوره ومعراج ته لری شوق
کښت وکو دِ ستا د مینې هله که څوک — چه اول د غم و باج ته لری شوق
ځان دِ ډوب پکښې حساب کا نې صنمه! — چه د عشق بحرِ موّاج ته لری شوق
چه د عشق په درد دردمن وصادق نه دے — چه د دے مرض علاج ته لری شوق
یار چه کا نرے د جفا په لاس کښې ونیو — د ویشتو د زړه زجاج ته لری شوق
معلوم شو چه خپل ژوند ون ئے بکار نه دے
چه نجیب د عشق وَراج ته لری شوق

له دا شعر د اکیلهٔ یمی نسخه کښې نشته ۱۲

(۲۳۸)

بیوفا شهٔ ځکه اوس د دُنیا خلق ‏— چه بیې ون شهٔ ځنې تول د وفا خلق

دیوهٔ کار په سبب دِ نا آشنا شی ‏— که دِ ډیر وی په جهان کښې آشنا خلق

چه به نهٔ وه د نمرود فرعون په قوم کښې ‏— هسې زنګ په دا زمان شهٔ پیدا خلق

چه پیدا شهٔ وارهٔ زهر قاتل کوره ‏— خدا یه! کومه خواته لاړ شهٔ حلوا خلق

پهٔ دُنیا کله نظر که خدائے رسول نه ‏— دائے ننګ وے بے ناموس، بے حیا خلق

همیشه ئے زلیست روز کا روی له درو غو ‏— په داد ورخوا موش کړهٔ رښتیا خلق

چه د دین کار ئے هرګز له لاسه نهٔ شی ‏— چارپائے بنهٔ دی که باور کړې تو دا خلق

یو ډیوهٔ نه کوښے نی بل وَ بل ته ‏— هسې لوئے شهٔ په دا دور مبتلا خلق

خو به راز د هیڅ پته سائے نجیبه!
عاقبت به دِ دا راز که رسوا خلق

(۲۳۹)

چه آشنا زما له ما نه شهٔ مفروق ‏— په آتش یم شهٔ د هجر زړهٔ محروق

دے صورت زما رباب شهبازم ژبه ‏— غږ وی ئے غم، تار و نه ئے عروق

ستا د وصل عهد وثوق نهٔ لوی ځهٔ شو ‏— که زما محبت ډیر لری د ثوق

دا نه وه کولی سورے کړم پورے دورے ‏— چه دِ وُو وښتم د هجر په سندوق

ګل سو دا یم د غمونو ځنے وُ کړه ‏— چه داخل شوم یاره! ستا د عشق سوق

دیوانتو په علاج ئے نهٔ پوهیږم ‏— درد د وصل چه وما نه شهٔ مغلوق

نهٔ به وی په ګل مخلوق وکو دکار کښې ‏— لکه دے خوبروئی نجیبه! ستا معشوق

(۲۴۰)

کوره څوک چه په سمند وی سور د عشق | وی صلاح به د دغو پیغور د عشق
شیخ! څه کوے عبث زهد، راشه واوړه | چه هر څوک وهی ناره هر لور د عشق
نه په موک څنې خلاصیږی نه په زوند څوک | چه ور پورے شی عالمه! پور د عشق
دست بسته به منصور طور ځی و دار ته | خدائے د مه نیسه هیڅوک په تور د عشق
ساکنان ئے تل بے خوب وبے آرام دی | په هر سوق کښې چه برپائے شی شور د عشق
څکه هر ځائے ئے قیصے د صدق کیږی | پروانه چه وسوځان په اور د عشق
څکه وینے م له سترګو تل جاری دی | چه م روڼ شی تل خاطر په لور د عشق

دلبا نو جیڅ ور کړه که به سبه کړے
نجیب وچیچه په زړه منګور د عشق

(۲۴۱)

که یو ځائے که دد ے د هر شکلی ګل څوک | وبه نه وینی دستا په طور بل څوک
نه پیدا وه نه به بیا له د ے پیدا شی | لکه لښته اوس دستا په شمایل څوک
د مجنون غوندِ کم عقل شی په عشق کښې | که هر څو وی افلاطون غوندِ عاقل څوک
سر دِ و نیسی پریکړے نچیل لاس کښې | چه هوس کاندِ د شکلو د بور حبل څوک
همیشه به پکښې وی و به نه وزی | چه په چاه کښې ستا د زنے پریو تل څوک
هسے ستان د بیلتانه عظیم دریاب دے | چه په هیڅ رنګه ئے نه مومی ساحل څوک

نجیب ستا د پاره بار د رقیب وړی تل
کنره وړی چرته دا همو تحمل څوک

(۲۴۲)

زړهٔ د هر عاشق چه په جفا دلبر سوری که
وصل ئې مرهم دی چه ئې داخنجر سوری که

ستا د وصل طمع د هلهٔ کاندی دلبره !
نوک چه په تیشه د فرهاد طور غر سوری که

پس له هغه شی په خوب د پوزه د خوبانو
څان چه په الماس سړاول گوهر سوری که

بام که د وصال هر عاشق جوړ کاندی په خپسر
غلیٰ ئې د هجر د غم بام په سر سوری که

بیا به مومی هله شیرین مغز دیار د وصل
نوک چه بادام طور تمامی جگر سوری که

وصل د ستا غواړی له عالم گوشه گښینی
داچه په بیابان کښې مشائخ کمر سوری که

وی چه لکه سوری د غلبیل که د بادر شی
مرگ د فرزندانو هسې شان پدر سوری که

چلپ رم که دغا سبو ستا په شونډو گیسو څه شو
داچه په منقار سره طوطی ثمر سوری که

جوړ که زړهٔ نجیب سپر د زړهٔ کرم د دلبر ته
دے په تورو غشیو د بڼو سپر سوری که

(۲۴۳)

چه په دام کښې ستا د زلفو څان بندی که
هغه کس به مدام عیش و خورسندی که

که رخسار زلفې ښکاره کړې د زاهد ته
دریا توبه به ماته په تندی که

ستا له سترگو جادوگر و سحرگر و
کوم سړے دے چه به څان ځنې خوندی که

که چشمان زړه د رته د دم قدم پرې نه ږدی
ستا د کبر توسن هسې شان تندی کبه

مشکین خال د سپین رخسار د دلربا دے
که محمود د ایاز ولاړ بر کړندی که

د رقیب علاج به کړے مالوه غن وه
ولے څه کرم چه دلبر د ده کوندی که

ستا د قد وته سرکوزی ده دلبره !
که هر څو سرو د باغ سربلندی که

کہ افسون پرِ دلبر پو کاندے نجیبہ !
مُردگان بہ دجهان دارہ ژوندی کہ

(۲۴۴)

سپین رُخسار کہ لہ حجابہ یار عیان کہ — پہ نارو فریاد بہ سر وارہ جهان کہ
حُکم مادہ ننگ و نام پسے شا کرے — چہ د رو غوچارے کلہ میز و بان کہ
تشی نظر بہ حبطہ وربانڈے نۂ کرم — کہ بے تارا تہ خوک جمع کل خُوبان کہ
لکہ تۂ دا دِ بو آرزو لرو ینہ — آرزو هسے ستا د وصل عاشقان کہ
هغہ مۂ بولہ رشتنے عاشق وا ڈرہ — چہ پہ عشق کښے رعایت د سرو سامان کہ
دیار وصل دا یئ بہ هغہ مومی — چہ مجنون غونڈ پہ عشق کښے محو ځان کہ
یار چہ کوری هسے شان پہ برند ستوکو — خود بہ وران زما د صبر خانومان کہ

پہ وصال کښے نجیبؔ هسے پہ عشرت یم
لکہ عیش عشرت پہ تخت بانڈِ سلطان کہ

(۲۴۵)

خوتاراج دِ دلربا پہ جفا نۂ کہ[له] — خوبنی خورم بہ دِ پہ وصل اصلا نۂ کہ
د هغۂ عاشق عشق نۂ منی نور خلق — چہ مسکن د مجنون طور صحرا نۂ کہ
لکہ کاندِ چہ غرور د دلبر پہ حسن — غرور هو مرہ شا جهان د دارا نۂ کہ
هسِرہ کلہ پرِ یار ن دی موهم وصل — خو ستینہ د عاشق هجر دوتا نۂ کہ

له دا غزل د ب،م نسخہ کښے نشتہ دی!

دھر ښکلی جفاجور خوئی عادت دے   زما یار د جفا رسم تنها نهٔ که
چه خزان تل په بهار پسې را درومی   کبک دری و باغ ته مینې په دا نهٔ که
که لقمان غوندې دانا د زمانے وی !   زړهٔ ضامن ئیم که ستا عشق ئے لیونهٔ که
نکه ته چه ما په تیغ د غمزو وژنے   دا رنګ قتل هیڅ یو ښکلے بُتا نهٔ که
چه همیشه ئے مُلا تړلی وی جفا ته   خدا ئے دِ څوک له هسے ښکلی آشنا نهٔ که

په وصال کښې چه نجیب هم په ژړا وُه
په هجران کښې به دِ څوک ژړا نهٔ که

(۲۴۶)

څوتیر نهٔ که جفاجور د حبیب څوک   ځان به کله وحبیب ته که قریب څوک
ستا کوڅه موم سرای زما دلبره !   دے مقام د ملائکو، سپے رقیب څوک
زنځ د هجر به رم ورک نهٔ که له ځا نه   که بے یاره را ولی ما له طبیب څوک
ستا د شونډو له لذ ته که خبر شی   وابه نخلی په دهن نوم د ذبیب څوک
نکه زهٔ چه ستا هجران عاجز غریب کړم   په دا طور دِ هر ګز نهٔ شی غریب څوک
چه آند وه ځنې پا ځی هغه به نهٔ که   له اوله که خبر شی په نصیب څوک

د زغلو توان ئے هیڅ نشته دلبره !
ستا را هوره ستونه څوک، نجیب څوک!

(۲۴۷)

چه د کبر په توسن دلبر سواری که   معلوم شو زما د قتل تیاری که
څکه ناست وی زما یار همیشه سرو سترګے   چه مدام د عاشقانو خو نخواری که

دا له مانه دلربا نهٔ دے چه بیل شهٔ — دا م روح دے چه له تنه ویزا ری که
ستا وصال بے شبګیرئ موند ؤ نهٔ شی — د رسته شپه زا هلان څکه بیدارئ که
مخ دو نری که عاشق غواړی د خپل یار ته — دوه چینے دِ د چشما نو تل جاری که
که زهٔ ستا په عشق کښے مال نهٔ لوم خهٔ شو — د وصال عشاق په سرخوید اری که
خهٔ به یار زما وستا زارئ ته کوری — ملائک ئے چه په در ولا ړ زاری که

نجیبؔ ور وست محبت ترهیسے حد ده
چه مدام د سپی رقیب منتا زاری که

(۲۴۸)

خدایه! ورک کړے دخوبا نو د اسلوک — چه عشّاق لری په هجر کښے په دوک
دهجران په درد وغم کښے که باور کړے — همیشه وهم په ستوکو باندِ سوک
انتقام م له رقیبه یار وا نهٔ خِست — که کریوان م ورته تول که شوک شوک
عاشقان ئے څکه نهٔ ووځی له حکمه — چه خوبان کړهٔ خدائے دخپل حُسن ملوک
زمانه به دِ زر لاندِ که تو خا ورو — لوٹی مکړه دستار مندره په سوهوک
یارهیچرے راته نهٔ کوری په مهر — که له غمه ئے تل زا ړم کوک په کوک

په مشرئ کښے به هم تول نهٔ شی دلبره!
تیغ د هجر نجیبؔ هسے که تهوک تهوک

(۲۴۹)

دام د زلفو چه یار جوړ په رخساره که — زما زړهٔ ئے پکښے بند بیا دو باره که
دیار وصل داتمی به حاصل کا ندے — هر عاشق چه مام وننګ مخپل هواره که

هسې شان مجزښا ئست زما د يار د ے
چه قمرځ په يوه کو ته پا ر ه کړ

له سحابه نمو بيړ ون شته نه پوهيږم
دلربا که له حجابه مخ ښکا ر ه کړ

هسې شان وهم نارے زړه ستا په غم کښې
چه رعد په آسمان کښې چکا ر ه کړ

دهرچالاس و پښې نيسي دلبر غوارې
نجيب هسې عشق عاجز و بيچاره کړ

(۲۵۰)

توهرځيز چه شوه کمتره کښته زمکه
له گردش په آمانه شوه کو ر ه ځکه

چه له ښکليو د وفا طمع اُميد کړ ے
داله زانړي کټوري غوا ر ے هکه

ستا کوتا هو زلفو زړه ځکه زخمي کړم
چه تورماره چيچل بدکا ند ے ننګه

عاشقي مه کړه که در وند لکه حديد ے
په وار وار به تر ښړ ے شے خفيف سپکه

چه د ديده د قصاص نه شي دلبره!
ته زما له مرګه ځکه نکړ ے کوکه

ستا په ځيو په سره بن کښې صد هزار شته
بيهوده هُښبياره هُموه ثوک لافه نکه

مانجيب له جواب وکه چه کامګا ر وے
چه م سيال بل شاعر نشته بے ختکه

(۲۵۱)

ستا په عشق کښې تيره دُمه هسې زړ واک
چه هيڅي م دي د زړه د يني خوراک

نکه سوړے د نے کورے دلوبا يه !
زړه م هسې په هجران کښې دے چاک چاک

هسې سخته په ما را وسته ستا هجر
چه پيدا زما اَ ږدي شو په ځساک

ديار وصل به ها له پکښې ځائے ؤ که
که ته زړه کړے د ناموس له زنګه پاک

چه دعویٰ دمیل کا ندِ په خوبا نو — دهغهٔ له بې ننګئ وی څهٔ باک

څهٔ علاج به زهٔ نجیب کړم ستا دهجر
چه دهیڅ ورته نهٔ رسی ادراک

(۲۵۲)

چه بنا ئست ئې زیات تر حور و تر ملکه — دلربا زما بنشو نهٔ دے بې شکه

بیهوشی له درد و غمه آزادی ده — ساقی راکړه ډک شو ندو پیاله ډکه

چه په مینه کښې قرار و آرام غواړے — معلوم شو چه ئې کم عقل ترکو د که

څکه هیڅ ئې ګیروی کوم صنمه — چه نیز هٔ ړم ستا د غم شوه په زړهٔ لکه

داد لیوَدے چه د زړهٔ په سو کو زی — راکوز شوے که آفتاب دے له فلکه

که و نور خلق ته یٔم ثقیل تر غره نو — دخپل یار ته یٔم عالمه سپک تر کګه

چه بے وصل د ژړوند طمع له نجیب کړے
بې اُو بو ګویا ژوند غواړے له سمکه

(۲۵۳)

که خوبان د کُل مخلوق څوک وما راکه — بې له تا پرآرام کله زړهٔ زما که

چه دعویٰ د محبت رښتونی که څوک — د مجنون په څیر دځانهٔ مسکن صحرا که

څکه شهٔ م زنګ زیړے د کوڼکو[1] طور — چه دِ مینې کړم بې آبه، بې خورا که

ستا له دره ځې تلهٔ زما محال دی — څو ژوندے یٔم په دُنیا نیم هلاکه

---

[1] اصل. کذا. غالبًا دا لفظ کونګو دے. یعنی کانګو. زعفران دے ۱۲

څکه شو ګل کبود د رنګه دلربا یه! — چه لوګے م د آه د دودمی تو افلاکه
دادلبر دے ګړندے دروَمی وکو رته — که ده سرو په رفتار چست وچالاکه
خوشحالی خوشی له مانه کنا ره شو — همیشه م سویکار دے له بخساکه

که ئے وګنډے د زلفو په تارونو
نجیب ناست دے ستا په عشق کښے سینه چاکه

(۲۵۴)

یار چه کینا ستن دسپی رقیب تو څنګ — ځکه ما وته کاته کاندِ په څنګ
چه خبر تمام جهان زما په حال شته — اوس به څه دستا له وینے کوم ننګ
ما خپل ځان درته هدف که دلربا یه! — که م وُلے د مژګانو په خدنګ
ځان دِ شمار د لیونیو په قطار که — څوک چه ستا وعاشقیٔ ته که آهنګ
په دماغ کښے له تا کله برابر وو — اورنګزیب وشاهجهان د تیمور ننګ
بادشاهان لاس په نامه ورته ولاړ وی — یاره! ستا د در چه وی ادنیٰ ملنګ
دیر عشاق ئے دی لخ وډی زه ورو ستے یم — چه تل واره خُله دے ستا د عشق نهنګ
په علاج ئے د جو رستن متحیر یم — چه م مات د زړه زجاج که د غم سنګ

زه نجیب خو ستا وصال غواړم صنمه!
بادشاهی م پکار نه ده د اورنګ

(۲۵۵)

چه په لار کښے راته پروت دی د رقیب سګ — ځکه زه د یار په لور درومم په تګ
دا ئے وُ ویه رنځ د هجر لا دوا دے — چه طبیب م کوے کښینو دے په رګ

که څوک جمع کُل ټکان که دد ے دهر　　نهٔ به وی پکښې رقیب غونډِ څوک ټک
ماچه وُجهینل ستالب، نهاتِ م تۀ وکړهٔ　　چه هرڅوک ژروی کنی غورزوی اک
ترتندی م څکه شنې لوخړے خیژ ی　　چه م پورے که هجران په زړکی اک
لویاوُتهٔ م ستا دمینې قرمبانئ لم　　دهجران لیوهٔ م مات که دزړهٔ مک

زهٔ نجیب له یاره څرنګه غافل شم
چه وَما وته نزدے دے تر شهرګ

(۲۵۶)

ستا په هجر کښې چه پایم بے وصا له　　په خپل ژوند پورے حیران یم زما لاله!
سمندرغونډِ م زیست وی په آتش کښې　　په هجران کښې م هیڅ مهٔ پوښته له حا له
زهٔ دیار په عاشقۍ کښې کن آخوښی یم　　سایه مهٔ کوه په ما د هما ئې با له
بل څهٔ نشے دے چه له تا به همسری که　　ښاپیرۍ چه ستا دحسن نهٔ ده سیا له
په هجران کښې خوشحالی له ما مهٔ غواړه　　کوم عاصی به په سقر کښې وی خوشحا له
دزړهٔ عقل ورسره مکړه دومبارهٔ!　　دا دُنیا ده په معنیٰ کښې ښځه زا له
چه هیڅی دژڼے عشاق ویرهٔ دِنهٔ شی　　علامت دِسرے چشمانے دی قتا له

چه آرام طلبی ئې په عاشقۍ کښې
تو نجیب په هیڅوک نهٔ دی اَبدا له

(۲۵۷)

که فریاد نکه جرس کرم تل تر تله　　یار وَما ته نظر نهٔ کانِ هیڅکله
که وصال دیار شیرین دے څوک ئې څهٔ که　　چه هجران ئې څنې تریخ دے پڅه سله

چې په خیږ دِ د رخسار دے دلو بایه ! محبت کرم په سمن له دے کبله

که نه نه وے زمانه زړه به لرغونچا څو دوه دیار خیال له ! په لیمو کښې مِ خمله

ستا بنا لُست به ترهمه وښکلو د وچند وی که څوک دوا ړه سره وُتلی په تله

یار له څهره راته لا نحم وُ نه کړه

مانجیب چه سپنیه خُله څنې غوښتله

۲۵۸

که خبر شی څوک زما له خوږه دِ له وابه لخلی په خُله نوم دعِشق هیڅکله

چه ستا مهر محبت پکښې مقام شه کباب طورَ ے سینه زما وُسو له

که نظیر دیار دمخ د زلفو غوا ړ ے وَالضُّحیٰ وَاللَّیلِ کوره یؤ تر مَبله

یا خوځان په خیږ د قیس پکښې خراب کړ ے یا خوعِشق د ښکلیو مه کړ ے له آد له

آباسین به ورته هیڅ شی ستا په غم کښې چه زما د اوښو سیند وَه وَهی چَپله

علامت ئے دلوګی رنګ د فلک دے چه په زړه مِ ده د هِجر لمبه بَله

څه ما نه به زړه له چا کوم صنمه ! چه نصیب مِ ستا بیلتون شه له آز له

که یار وُوینی خپل مخ په آئینه کښې آشفته به شی په ځان باندِ بخپله

هله پیسه به مُجیب له غمه خلاص شی

که جفا دِ په وَفا که خدائے مَبد له

۲۵۹

ستا رُخسار چه خدائے په مثل که د ګل ځکه زړه شوم پرشیدا لکه سلبل

نه چه زړه تنها په غم کښې د ستا ژاړ م ستا په غم کښې په ژړا دے جهان ګل

زما زړهٔ تا په مژګانو هسې ونیو ــ لکه ونیسی دُرّاج باز په منګل
بنفشه ده چه پرته ده په سمو نو ــ په رخسار دِ که پراته دی تور کاکل؟
بې له ما صادق عاشق په تا څوک نشته ــ که له ځان سره ته ادا کړې تا مل
که به رنګ مې پتنګ وی ور لوره بنائی ــ تاله نهٔ ښائی مهرویه مې پو ښل
د دُنیا له کُل اندوه به نجیب خلاص کړې
که ورنوش کړې د لوبا د شونډو مُل

(۲۶۰)

چه ترخو روپری زیات لرې جمال ــ څکه نهٔ لرې په دهر کښې څوک سیال
تر قیامته به پانهٔ سی دلربا یه! ــ څوک چه ماغوندې غمونه که پامال
په هجران کښې به ژوندې تر او سه نهٔ وُم ــ که اُمید نهٔ وې زما ستا د وصال
داد عیب دې چه وفا له هیچا نهٔ کړې ــ دلربا یه! که لرې دهر یې کمال
په را تلهٔ دِ دخط حسن لا افزون شهٔ ــ نهٔ چه مِهر د ښائست وکه زوال
عاشقان چه مې د لبو مومی شومی ــ لطو نهٔ که په ثواب و په وبال
دیوانه دی ستا په عشق کښې مجنون طور ــ دد ې دهر که ښناء دی که رجال
افلاطون که ارسطو که نور حکما دو ــ ستا په غم کښې وو د لبرهٔ! کل ابدال
دراستی دعوې دِ نهٔ کاندِ دلبره! ــ چه عاشق سانې په عشق کښې سرمال
زهٔ نجیب دِ په کمند دزلفو بند کړم ــ چه په میان کښې دِ دانه کیښو ده خال

(۲۶۱)

لکه نهٔ ې په ښائست کښې بې مثال ــ هسې زهٔ یم ستا په عشق کښې ذی کمال

مالہ دوا پرولاس پہ سوکوړہ دلربا یہ! ماپہ څۀ ویروے تۀ پہ سرومال؛
هسې شان رم پہ بارخوا ونښې دغم ځی تۀ بہ وائے دے باران دېښہ کال
کہ ابوعلیؔ سینا غونډِ هوښیار وی سناپہ عشق کښې بہ دلبره شی ابدال
داپہ تخت بانډِ بادشاه پہ عشق تن ناست دے کہ دِ ا یښې دجبین دپاسہ خال
ستاپہ هجرکښې تل ناست یم دلربایہ! بے قوتہ، بے طاقتہ، بے مجال

بے دلبره کہ آهن وی هم بہ موم شی
کہ نجیبؔ ورتہ بیان کړم دزړۀ حال

(۲۶۲)

درک لہ ماکۀ عاشقۀ هسې شان عقل نکہ نشتہ دلربا دحیوان عقل
چہ دعشق پہ کارکښې راشی، شی بے عقلہ کہ دے زیات تر درست جهان دلقمانؔ عقل
پہ لیدۀ دستا دمخ ورځنې ووزی پہ صورت کښې کہ هرڅو وی سلطانؔ عقل
ستا دعشق پہ لویہ لارے دلربا یہ! عاقبت رم بہ شی ستړے ستومان عقل
پہ جوار دعاشقۀ دیسا نۀ کہ کہ هرڅوساتم پہ څار پہ قربان عقل
کہ هرڅو زیرک ئۀ لاڅې کا ندے شی پہ کار دعاشقۀ کښې نادان عقل
دادروند بار دعاشقۀ څۀ هسې نۀ دے چہ ئے واخلی بے قوتہ ناتوان عقل

کہ برهم کۀ دنجیبؔ عقل عشق څۀ شو
چہ برهم کہ عاشقۀ دجهان عقل

(۲۶۳)

نادے ایښې دلربا پہ شونډو خال کہ ولاړ دے دَ مکے پہ دربلالؔ

ستا لبان د نورونبکلیو به څوک سم کا　　لری ډیر تفاوت لعل و کُتی لا ل

کتوری لکه ملک له زانړی غوا ړ م　　چه له یاره کوم زړه د بو سے سوا ل

هیڅ په تا رم قد رنشته دلربا یه !　　کړم باڼے کرړه ستا په عشق کښے سروما ل

چه د هجو نړے رنځ زما نصیب شه　　ځکه شوم په تن نړے لکه هلا ل

لکه ستا ملا ے ستر ګے دی دلبره !　　هسے زړه یم ستا په هجر کښے ملا ل

په هجران کښے به زړه خه خوښ وخورم　　په دوزخ کښے به وی کوم سړے خوشحا ل

چه دِ هیڅ آثر په ما نصیحت نه کا　　بیهوده مه کړه ناصحه! قیل وقا ل

چه ئے کا ندے افسانے خلق دلبره !
نجیب بیا موند ستا په عشق کښے دا کمال

(۲۶۴)

د وِصال جواب ئے زر راوړه رسوله!　　دیار غم کړم نهایت په زړه ملوله

ستا په عشق کښے چه واعظ که راته وعظ　　ګویا اَچوی د سیند دَ غه ته پو له

لیں له مو که هم، سړے نژ نه خلاصیږی　　په هرچا چه شی بلا د عشق نزو له

د وصال خوندرم هر ګز لید لے نه دے　　په تش خیال ئے همیشه ناست یم مشغوله

د شا هانو مرتبے ته نظر نه که　　چه د وصل مرتبه که څوک حصو له

ځان عاشق بولی اوډنا مونګ ته ګوری　　عاشقی دا هسے کله شی مجهو له

تل دِ ګوزی کناره له عا شقئ　　هر سړے چه ساتی ځان د زړه له نو له

له خوبانو چه وفا غوا ړے نجیبه !
ستا په غیر به هیڅوک نه وی نامعقو له

(۲۶۵)

که په وصل مِ خوشنود کاندِ جانان خپل
سروومال به هغه دم کړم تر قربان خپل

لکه کاندِ دوزخیان په جهنم کښې
په هجران کښې هسے رنګ کنړم ګذران خپل

تا دستړګو په فتنو عالم مفتون کړو
اوس تر غواړم دلربا هميشې امان خپل

په رقیب ئے څکه نه پیږ زو کوُم زه
چه ګنړم محشوقه دین وایمان خپل

ته به وائے چه ئے ښلے د زړهٔ خُون دے
چه په پانو دلبر سرهٔ کاندِ لبان خپل

دملک اژدسکا نو زیست محال دے
یاره؛ لوے کړه له څا نه رقیبان خپل

چه دزړهٔ وینے مِ څی هیش له ستړګو
څکه تل په وینو سور لرم ګریوان خپل

عاقبت به پکښې ړوب شم دلوبا یه؛
تاچه جوړ که ژړا نه چاه زنخدان خپل

ستا دمخ په بله شمعَ دلوبا یه؛
دپتنګ غوندِ پړ سیزوم نجیبؔ ځان خپل

(۲۶۶)

همیشه لکه مجنون خراب نراب یم
ستا په هجر کښې زهٔ هسے په عذا ب یم

یاره؛ څهٔ لاس د وصل وما را کړه
چه غرقاب دِ د غمو نو په ګرداب یم

هسے شان مِ له دمُو ستړګو او بنے لاړے
چه په سرئے په ګردش لکه حبا ب یم

هیڅ دسوال جواب طاقت مِ پاتې نه شو
په هجران کښې دِ زهٔ هسے رنګ بیتا ب یم

دهجران په سور انکار با ند ے دلبره؛
په ګدا زهیڅی په مثل دکبا ب یم

په دُنیا کښې به بل نه وی دلربایه؛
لکه زهٔ چه ستا په مینه کښې بے آ ب یم

دمُرده ؤ په حساب یم په باطن کښې
په ظاهر که د ژوندیو په حساب یم

دمُږګانو په ناوک م چه تل وُلی
ځکه رنګ نجیبؔ په خُون لکه خضاب یم

(۲۶۷)

دهجران په غم کښې هسې فریاد زهٔ کړم
چه کور کلې په فریاد بیدار اود ئې کړم

چه په ماباندِ خفه کاندِ دلربا که
بیهوده به له رقیبه خفه ما نهٔ کړم

آهن زړهٔ د دلربا پرِ نهٔ نرمیږی
په ژړا سره که سپین دواړه لیمهٔ کړم

ګاه کښې چه زهٔ د وصل طعام وُخوړم
هغه دم ئې په وزر د غم ستا نهٔ کړم

خوبرویان که په داعصر کښې بسیار دی
ولې زهٔ بې دلربا نور نښکلی څهٔ کړم

کشکی هُره خوږ وند ې وې په دُنیا کښې
چه لاسونه د رقیب په وینو سرُ کړم

نورعالم په صورت روغ خوشحاله ګرزی
زهٔ د هجر مرض وُرځ لکه دور مه کړم

چه هیڅ خوندم د وصال پکښې بیانهٔ موند
عاشقی به زهٔ نجیبؔ نوره وُنهٔ کړم

(۲۶۸)

که د زلفو په زنځیر دِ زهٔ اسیر یم
خوښ خورم یم دلربا نهٔ چه زهیر یم

ستاد عشق په کدا یئی کښې دلربا یه!
پروادار نهٔ د بادشاه نهٔ د وزیر یم

هم په داچه عشق پا یه لری بلند ه
ځکه زهٔ دستا دَمینې و ته خیر یم

د چیشمانو تاریکی زما بیدا شو ه
چه کتونې دِ وَهم ته په خیر خیر یم

ګوندِ وی چه م په حق کښې دُعاوُ که
په خدمت استاده ځکه دهر پیر یم

ملنګی ستاد دربار ما لره لبی د ه
بې پروا د بادشاهانو له سریر یم

په سبب د ستا د مینې زما حیا نه ! — آئینه غوندې صفا روشن ضمیر یم
ستا دغې د مصحف هسې عبارت دے — چې حیران ئې دلربا یه په تفسیر یم
چې ستا زلفې معطرې په لاس نسیم — غنی ځکه له مشکو، له عبیر یم
هسې شان دې یاره! ستا د بڼو غشي — چې ئې تللې له ګذاره سرو تیر یم
چې م خه خو تسلّه ورباندې کیږي — سامع ځکه د رباب د بم و زیر یم
زر و سیم نه کړم زه لکه کودرے — غنی هسې ستا د مینې په اکسیر یم
ځان خو ستا خاصه غلام کړم دلبره — که لا بېږ زه د ململو د حریر یم
د شعراؤ سرحلقه عبدالرحمن دے — زه نجیب د ده د شعر دامنګیر یم
چې ئې شعر لا مثل دے باندې بنا ئې — که رحمان وائي په شعر عالمګیر یم
د کامګاره دا بیهوده خبره کوره — چې وئیل که خان بادشاه زه ئې وزیر یم
ته خوشحال وه خه کامګار وه خه شعر — په احوال د کوښې کوښې زه خبیر یم
چې د شاه د غلام فرق نه شي کولے — حق حیران زه د کامګار په دا تقریر یم

زه نجیب د مېلتا نه په درد و غم کښې
لکه بوره همیشه د ځان په وِیر یم

(۲۶۹)

ستا ناسازے به دلبره! څو زغمه؟ — د غم پېټې به د څو په تندی وړمه؟
چې ښکاره په درست جهان ئې له خورشید شو — اوس به مینه له چا څرنګ پټومه؟
دیوانه چې دې په عشق کښې شوم دلبره! — مجنون طور دې شپې ځکه ښکلومه
یو ساعت چې له تا بیل شم ځان کندن کړم — تمام عمر بې تا څرنګ تیرومه؟

محبت دستا آتش دے دلربا یه ! — دا آتش زۀ په خاطر کښے ساتوٗمه
چوے نه چه له تطوره شے صنمه ! — ځان په خیر دسپیلنو درلوګوٗمه
خدائے دِما هسے احمق نۀ کړه دلبره! — چه چنار به ستا له قده سمهٗومه
تار د زلفو، دشکانو سوزن راکړه — چه پاره خاطر نجیب پرِوٗګنډمه

چه وَیار ته په کنځله نۀ قبلیږی
بیهوده سر نجیب څۀ له لوزوٗمه

(۲۷۰)

چه دِ لک دبڼو غشے په تیغ وُړم — ځان په وینو آلود ځکه پائے تو سروُړم
چه حجاج به هم په هیچا کړی نۀ وو — ستمونه ظلم هسے د دلبر وُړم
دفلک منجم دے ځکه کبود کړے — دآه دود چه له دهنه تل بدٗرګوُړم
چه دهمنۀ وی مشکل یار ته رسد دے — منتونه هوُره ځکه د دهبس وُړم
اوس دعار خبرے مۀ کوه وَما ته — چه څوګند زه محبت په خیږِمن وُړم
چه مدرک دِ نوربانۀ کړم دلوبا یه! — که باور کړے په خاطر کښے زۀ نیشتروُړم

چه نجیب ستا دلبانوځ دی څنبلی
زۀ په لاس کښے ورله ځکه دریت جګروُړم

(۲۷۱)

په ظاهر کښے که هوس ویا خندا کړم — څۀ شوتیخ دبیتانۀ باطن ۲ داکړم

له اصل :- کذا- بدر؟!

بهره مند که ستا په وصل شم صنمه! ‏ دا ورنګ و سلطنت وته به شا کړم
نور څهٔ نهٔ وه واړه عشق دآهو چشمو ‏ چه مجنون غونډې ئې سرتل په صحرا کړم
په الماس سره مې اوکاږه چشما نې ‏ که به تانه په بل شکلی بانډې وا کړم
په احوال مې څوک خبر نهٔ وو دلبره! ‏ محبت د اوس په درست جهان رسوا کړم
سن زر سل اووه اویا دے د لوبا یه! ‏ ستا په غم کښې چه نجیبؔ ثانی انشا کړم

تهٔ یوځل سم په رضا زما را نځلے
زهٔ نجیبؔ که همیشه دستا رضا کړم

(۲۷۲)

چه همیشه پرستا د هجر پیتې وړمه ‏ سر زانو څکه مدام پیوست لرمه
محلومیږی چه مې مینه په دروغ ده ‏ چه تر اوسه ستا په هجر کښې پا ته یمه
بیلتانهٔ مې زړهٔ ریش ریش که په کوکل کښې ‏ خدائے دِ راوله دخوږ خاطره همه!
همسے شان دِ قد قامت دے دلربا یه! ‏ چه دِ سروِ تر قد ده کج و خمه
رنځ د هجر همسے رنګ کړم زبون حاله ‏ چه اُمید مې دژوند نهٔ کیږی تردمه
په سقر کښې که له یاره هم آغوش یم ‏ دا سقر و ماته بهٔ دے تر ارمه
که مې پیری که مې پلوری هر چه کاندے ‏ زهٔ نجیبؔ د یار ته غُذر نهٔ لرمه

(۲۷۳)

زړهٔ مې وُچاوُ دستا له جوره له ستمه ‏ پس له دے مکره جفا نوره صنمه!
داد ه شمع په ظلمت کښې نهٔ پوهیږم ‏ که ستا ځے لیدل شی د زلفو له تورتمه[۱]

[۱] اصل کذا. دلته دالفظ هم بې مینې ورکوی. خو ظلمت په مقابله کښې "تورتم" هم کیدے شی ۱۲

ستا د هجر هسې سخت یم دې دلبره! خدائے دِ وُ ساتی مُسلم له د غمه یمه

هم په دا چه م ژوندون وِ ستا په عشق دے خدائے م مکړه د زړهٔ مینه له تا کمه

ستا په عشق کښې چه م نم له ستړکو د روي آیا سیند که خدائے پیدا له د غمه نمه

فقیری م ستا په عشق کښې سعادت ده هئ توبه م د شاهانو له حشمه

تهٔ به وائے چه کمان دے دلربایه!

د نجیبؔ ملا کړه ستا هجر هسې خمه

(۲۷۴)

په تیشه که سودوه نیم لکه فرهاد کړم دریښتنې مینې نوم به هله زباد کړم

ستا په در کښې رقیبان هزار پراته دی نهٔ پوهیږم زهٔ له کوم یوهٔ جهاد کړم

پس له دے به مینه وُنهٔ کړم هیچرے چه خبر زهٔ خدائے د هجر په فساد کړم

چه م یار خدائے پیدا کړے جفاکار دے بیهوده ور څخه طمع د مراد کړم

هیڅوک نشته چه له تا په حُسن سم شی که خوبان په یوځائے ټول د کُل عباد کړم

په دولت د ستا د عشق هسې غنی یم چه پروا نهٔ د خسروؔ نهٔ د قبادؔ کړم

نوم نشان م پاتے نهٔ شهٔ په جهان کښې غم د هجر کوره هسې بے بنیاد کړم

هله لیسه کوره حال د رقیبانو

که دِ چرے زهٔ نجیبؔ په وصل ښاد کړم

(۲۷۵)

چه زخمی دِ د چشمانو په خدنګ یم څکه درست د سالو طور په خون رنګ یم

مګو خدائے م یونس طور تر بیړون که چه خوړلے د هجران عظیم نهنګ یم

هم په دا چه درد و غم پرېکے مو مې | سامح څکه درباب وُ نے و چنګ یم
ستا ددر په خاورو خوبنی یم تل تر تله | بے پروا له بادشاهئ د اورنګ یم
خلاصید ن م بے له مرګه تر دُشوار دی | لاندې دهیے ستا دهجو تر قلنګ یم
په سبب د عاشقئ شاهجهان شوم | کوچه زهٔ دستا د در اَدنیٰ ملنګ یم

څکه کیږی افسانے زما د مینے
چه سوخته د په رُخسار رلکه پتنګ یم

(۲۷۶)

چه په غاړه م شوه ستا د زلفو لومه | د خلاصی اُمید زما دے اوس معدُومه
ستا په طور بل خوبروئ نشته دلبره! | که څوک اولټوی ملک تر شام و رومه
په ظاهر له خلقه نا ست خندا هوس کړم | کوم ژړا لکه بد نامه تل مکتومه
صد هزار رحمله توبه زما له عشقه | چه سختی شوه ستا دهجر را معلومه
د دے دهر له عالمه کو بنه کر زم | دا خبره را شه زده کړه تهٔ له بُومه
دا دی غایب دستا په څُله کیږی نهٔ پوهیږم | په سرهٔ تا رکه مرغارے دی منظومه
بد نجئ زما سخت که تر فنوّ لا دهٔ | دآشنا خاطر که نرم وُه ترموم مه

غم دهجر خوار و زار کړم نهٔ پوهیږم
چه به دا خواری نجیبؔ پیځم ترکومه

(۲۷۷)

خو چه ستا د محبت په سودائی درد شوم | همدم له نکو نامه زهٔ بیوںشوم
کشتکے مهٔ وے پراُخته سراسر غم دے | چه خبر د عاشقئ په مضمون شوم

چې مې دُ وینې هرڅوک کوتې په خُله که
دهجران په رنځ کښې لږ هسې زبون شوم

که نڅوا په قد الف ووم به ئې څه کړم
اوس په غم کښې دلربا په څیر دلون شوم

را په غاړه دِ د زلفو زنځیر نۀ کړ ؛
که په عِشق دِ دلبره ؛ زمجنون شوم

چې په دارنګ مفتون چالیدلے نۀ وی
ستا د سترګو په فتنو هسې مفتون شوم

د وَتو اُمیدِ م نۀ شي تر دلبره ؛
هسې غرق نجیب د هجر په سیحون شوم

(۲۷۸)

چې پتنګ غوندِ په اور د عشق ښاد شوم
آشنا نې مې په هر ځائې شي ځکه یاد شوم

هسې شان دولت مې بیا موندلو ستا په عشق کښې
چې غني له بادشاهۍ د قباد شوم

نور و واړ و عاشقا نو مراد بیا موند
خو یو زۀ ستا په عشق کښې نامراد شوم

راضي من ئې بیا په بند یم دلربا یه !
ستا د زلفو له زنځیره چې آزاد شوم

محبت مې ستا مُرشد دے زما جانه !
بے پروا د مُرشد انو له ارشاد شوم

سیّده ! یو غم تللے نۀ وي دویم راشي
زۀ خسته نجیب یو څۀ د غم بلا د شوم

(۲۷۹)

چې د هجر په سور و دِ زۀ تاراج کړم
راته وایه اوس په څه د مینې راج کړم ؟

چې به تل زما په دربا ندِ ولاړ وو
زمانې و هغه چا وَته محتاج کړم

سوو مال مې دوا رۀ و رکړۀ پوره نۀ شۀ
اوس په څۀ باندِ پوره د هجر باج کړم ؟

چې بلند آوانه اوکاږم نه هیریږم
رنځ د هجر هسې زنګ ضعیف مزاج کړم

ستا رخسار که څراغ سراج، زه پروانه یم — عاقبت به ځان سوخته په دا سراج کړم
که تهمت م ستا په عشق کښې په سر تاج شه — په دا تاج بانډ دلبره ابتهاج کړم
مګر فضل د خدائ چه ځنې ووز م — هسې شان د ډوب د غم بحرِ مواج کړم
یار چه زلفې کړې مهار زما د پوزې
زه نجیبؔ ور پسې تلنه لاعلاج کړم

(۲۸۰)

هسې رنګ عاجز د ستا جور و ستم کړم — چه په قد ئې لکه ستا ابروان خم کړم
که کایل د شوم دستر کو په تیغ خوښ یم — خدائ د نه که چه د دې زخم مرهم کړم
یار له نازه هرګز نه ګوري وما ته — که زاري وعاجزي ورته هر دم کړم
د میږي په دود پایمال شوم تر د لاند — ستا د هجر فیل چه لاند تر قدم کړم
که نور څوک د ستا په وصل خوشنود ګوري — خوشنود ي زه دلربا په ستا په غم کړم
عالمان به ئې له لوستو تول عاجز شي — د زړه حال که په کاغذ ورته رقم کړم
ستا په عشق کښې قسم راکړه ما نجیبؔ ته
که بې تا به زه نظر په جام د جم کړم

(۲۸۱)

هله پسه به د وصل ګفتګو ئې کړم — که زه ستا د رقیبانو و ینې تو ئې کړم
دوه کږدم دي په لشوم سوغوینه — چه په زړه کښې نقش خیال ستا د ابرو ئې کړم
د رنځور په آه فریاد د زړه د مه شي — ځکه زه ستا په هجران کښې های وهو ئې کړم
که شاهي د ګل مخلوق وما را که — پر به کله ستا د زلفو وریږ مو ئې کړم

خاکوونې که پیاړو کاندِ نور خلق — زه په زیړه خاکوونې دیار دکوڅې کړم
بورا طور سر وهلې همیشې کوزم — لا په کله کل زه ستا دعنا د بوڅې کړم
سو وِ قد دیار پر لا تا زکې موسی — له چپشانو چه جاري د اوښو جوڅې کړم
چاسوراغ د اَشنا را نه که حیران یم
زه نجیب ور پسې تلنه په کوم سوڅې کړم؛

(۲۸۲)

تل تر تله خپسوا لینې په زنگون یم — ستا په هجر کښې اَشنا هسې محزون یم
غولاس واتګړې خانه زما رشو اردې — غوق په لاڅې کښې دهجران تر ملا تړون یم
دصحت اُمید م نه شي بې وصا له — مبتلا چه دِ دهجر په طاعون یم
که د وصل دُر په ما کښې پریوزي سنا ئي — چه صدف غوندِ پاره تمام لړمون یم
که د لبرم زیات په حُسن تر لیلا دے — زه په مینه کښې تیرشوے تر مجنون یم
ستا په عشق کښې تل تر تله دلربا یه؛ — فارغ ناست دپر دو خپلو له ګلون یم
نجیب پُر لوم دامن په دُر د اوښو
بې پروا له خزانو د افریدون یم

(۲۸۳)

که په مینه کښې دشکایو خوار و زار شوم — باندِ خونې یم چه مدنګ د دربار شوم
دے بې له ماهوګز په هیڅا مه کسې د — چه دیار له جور و ظلمه خبردار شوم

له اصل: کذا (سراغ) ؟!

چې یاره ژوندے پاتې په هجران کښې — له دے خپله محبته شرمسار شوم

د خلاصۍ اُمید مې هیڅ ورځې نه شی — ستا د زلفو په ځنځیل هسے گرفتار شوم

چا وے یار خو ځه وی وصل نو رځه نه وو — بے تعطیله ئې په خپسو خو بیدار شوم

ځکه زنگ آواز مې ځکه تر خانه ځیږی — چه د غم په تیو سوڅے په زړه ئې دار شوم

لا مې اوس ریښتنے مینه شوه ترسره

چه منصور غوندې نجیبه په سر د دار شوم

(۲۸۴)

زړه چه آشفته په تا جانان لرم — څه پروا به زه د سرو سامان لرم

ستا له درد و غمه چه ژړا کوم — ډک لمن تل له دُر مرجان لرم

باغ چه دې د لځ په رقیب زاغ وسپارځه — ځکه زه بلبل غوندې افغان لرم

ځکه مې خوناب د روبی له دواړو سترګو — رنګ چه په زړه تیو ستا د سترګان لرم

خیال مې ستا د سترګو په کشتۍ کښې پروت دے — تن که ډوب د اوښو په طوفان لرم

یار که د خپل وصل بها غواړی له ما — نور را ځه هیڅ نشته خو ځان لرم

بس که په وصال یې اوس خوشنود کړه یاره

نور د هجر کله نجیبه توان لرم

(۲۸۵)

جفا جور دې په زړه هسے خسته کړم — چه ئې مور له عاشق په هسته کړم

دغه وار ده دے سبب د ستا د هجر — چه وهنه تل د سر په دود سته کړم

په بوده د سرو مال چه پوره نه شوه — اوس پوره په قدم د مینې تنسته کړم

ستا په مینه محبت کښې دلربا یه! / لکه قیس گوشه له خلقه کښیناسته کړم
اوس د وصل مومیائی را له لازم ده / چه په کانړي دِ د هجر شکسته کړم
ستا په هجر کښې زما ماه تمامه / جرس طور فریاد و نه پیوسته کړم

ځکه زه په هر طرف ور کښې گرزم
چه نجیب مین باری په سبائسته کړم

(۲۸۶)

چه نظر ستا په رخساری سپین لرم / استغنا ځکه له یا سمین لرم
قدم دهجرے له کبره بانډ نه بدی / که تل آس یارته دستو گوزین لرم
چرم وُلی تل په غشیو د مژگانو / صورت درست لکه سالو زنگین لرم
تو نظرم کیخسرو کمتر غلام دے / آستانه چه دِ د سر بالین لرم
لکه نه د فلک وینې دلربا یه! / ستا له غمه خاطر هسې شئین لرم
چه د زړه صفائی نه لرم عالمه! / په راخه شو کم لباس پشمین لرم
عاقبت به رِم مجنون سو په کوهسار که / زه په خپل محبت دا یقین لرم

همیشه چه ستا صفت کوم صنمه!
نه نجیب ځکه گفتار رشتین لرم

(۲۸۷)

سپے رقیب چه ستا په در کښې گداوینم / که باور کړے په فردوس کښې تو ساوینم
داورنگ په مسند و نو پورے خاندی / ستا په عشق کښې جانشینِ بوریا وینم
داده شمع په فانوس کښې چه ځلیږی / په حجاب کښې که رخسار د آشنا وینم

خدا خوړاکړه چه په څنبل ئے لایعقل شم | ساقی! ستا په لاس د میو مینا وینم
زعفرانی څهره زما پکښے شکاریږی | آئینه دِ د مخ هسے صفا وینم
هسے شان حُسن لرے زما دلبره! | چه محتاج دِ انبیاء د لقا وینم
ما نجیب دِ خدائے په دوار وستو کوکورکه
چه پړ سنکلی دلربا یه! بے تا وینم

(۲۸۸)

داقعهٔ شور دے چه ئے په دور د قمر وینم[1] | اطواف واړه ډک په شور و په شر وینم
نهٔ یو ورور محبت کا نڼ په بل باندِ | نهٔ هیڅ مینه د پدر په پسر وینم
لونړه کانڼ جنګ جدل همیشه مینډ | خامن واړه بد خواهان د پدر وینم
تازی آس ولیږ ده تر کټے لانڼ | زرین طوق ادس په غاړه کښے خر وینم
چه کل خلقو به خندا پورے کو له | په تندی د هغو تاج وافسر وینم
چه ئے پلار وهم نیکونه امیران وو | دلو کو کیږے د هغو په سر وینم
داوڕه وعظ د حافظ دروم نیکی کړه | چه دا پند بهتر تر کنج و گهر وینم
چه ئے څوک په عقل سیال نهٔ دی نجیبه!
نوکوان ئے وکم عقل، اکثر وینم

(۲۸۹)

چه له تا نه جدا شوے دلارام یم | که باور کړے سیماب غوندے بے آرام یم

---

[1] دا غزل داکیډیمی نسخے په حاشیه لیکلے دے، دا د حافظ شیرازی د غزل ترجمه ده چه شعر یـئ دا دے کـه د ورو قمری بینم ..... الخ ۱۲!

چه کوغالے ستا د سپیو م نصیب شهٔ اوس دلبره مستغنی د جم له جا م یم
څکه ورسیدهٔ سو م تر فلکه ! چه خپلے ستا د عشق پر بلند بام یم
ستاله جوره چه ژړا کوم صنمه ! معلوم شو چه دِ په مینه کښے لاخام یم
ستا د مینے په سبب شاجهان شوم اوکه نهٔ وی زهٔ خو ستا کمتر غلام یم
سعادت د دوارو کونو دے دلبره ! ستا په عشق کښے که بد نام یم که نیکنام یم
سیاه کیسی زما څکه دواړه سپین شو چه گویان لکه سحاب علی الدوام یم

اُمید وار عاصی نجیبؔ د مغفرت یم
چه اُمت د محمدؐ خیر الانام یم

(۲۹۰)

آشفته چه په رُخسار د جانانه یم پرسوخته څکه په شان د پروانه یم
سر یکارم همیشه وی له غمو نو له خوشئ له هوسه بیگانه یم
خرابات م دے وطن پکښے ساکن یم د ساقی له لاسه مے ځنبم رندانه یم
تهٔ کوه خپله شیخی له ما دِ څهٔ دی شیخه! خوبنی زهٔ درباب په ترانه یم
لا به کله شم یوسف عزیز د مِصر چه په چاهِ دِ دزنخ بند بیخانه یم

چه دیار د ہجرِ و غمونو دیوانه کړم
نجیبؔ څکه له وحشیو همخانه یم

(۲۹۱)

که په غشیو د نظر د خوبئ په زړه یم بانډِ خوبنی یم په طلب د مرهم نهٔ یم
لکه ستا د حُسن سیال نشته دلبره په عشاقو کښے بے مثل پیدا زهٔ یم

چه پیچم تل زحمتونه راحت نشته — په هجران کښې راضي من په دم خاته یم
که وَ بل طرف ته کوزم په پښو باندې — په چشما نوستا وَلور وَته په تانه یم
د بدنامۍ په غیرپته خله زړاکړم — په داغځه شوکه ظاهر خندان په خله یم

زهٔ نجیب تر خلاصې نهٔ غوارم دلبرهٔ!
بندیوان دِ د زلفینو په حیل بنهٔ یم

(۲۹۲)

چه فریاد که ستا دهجر له اَلَمه — هغه څوک صادق عاشق نهٔ دے صنمه!
په ذره زړم ژوند پکار نهٔ دے مرګ غوارم — یو ساعت چه شم فارغ د ستا له غمه
درسته شپه به له ګل رخو واصل اوسے — که حاصله شبګیرئ کړے له شبنمه
هر یو تار ئې موڼې واڼي د هجر — راشه واوره د رباب له زیر و بمه
بے له وصله قراري له ماممهٔ غواړه — دمّا هي کله قرار کیږي بے یمه
که هر څو سم قامتي لري صنمه! — سهي سرو په قد نهٔ ده له تا سمه
ستا له خیاله مشغولا کوم مهرویه! — چه کوښه زم نیولے له ما لمه
هسې شان ستمګار یار زما نصیب شهٔ — چه حجاج ئې امان غواړي له ستمه

ستا په غم کښې د نجیب له دواړو سترګو
جوئ دا او سبو همیش ځي د زرهٔ له یمه

(۲۹۳)

ستا و مخ ته چه دلبره چشمان نیسم — ګویا کسي زهٔ په نمر درخشان نیسم
ستا په عشق کښې چه آرام غوارم صنمه — وَ قمر دَ ته جامه د کتان نیسم

وگوی دا بانڊِ ځکه دغَم کانړی ی ؛   چه په سرتل ستا دهجر آسمان نیسم
سیند دا وښو بانڊِ کله منع کیږ ی   که وستوګو ته هرڅو انګُستنان نیسم
دَا وموشو دوپیړ وے دے ورانیږی   په خُله څونګ سره لبان دجانانن نیسم
دا منره دسمرقند دکه نهٔ پوهیږم   که په خُله کښے زهٔ دیار زنخدان نیسم

دلبانو جړی راکړه دلوبا یه ؛
ستا د زلفو چه نجیب ښهاران نیسم

(۲۹۴)

گرچه ناسته د زمرو په حضُیر کړم   عاشقیٔ بلند پایه تر عالمګیر کړم
ځکه تد کوم زګیروی دزړهٔ له سره   چه زخمی دِ دلربا د بنړو تیر کړم
په ظاهر له خلقونا ست یم ستا په غم کښے   په باطن کښے تل تو تله دځان ویر کړم
له ژوند وته مِ مرګ خوښ په هزار ځوے   جدائی هسے په ځان پورے زهیر کړم
خیال دځ دِچه مِ مَل وی لپس له مرګه   بے پروائے له منکرو له نکیر کړم
دلاله سیاه داغونه به دِ هیر شی   که ښکاره درته داغونه دضمیر کړم
هسے حسُن دلربا لری عالمه !   دروغژن به شم که حوره لے نظیر کړم
لا دیوش کاله مِ دغمو پوره نهٔ دی   بیا نجیب ستا دهجران غمو نو پیر کړم

(۲۹۵)

دارا غے زما صنم، داکه دے آفتاب دوئم   داکه دے آفتاب دوئم دارا غے زما صنم

له پوزے ۱۲

ستا د هجر درد و غم وُسیتم له کاره زه
وُسیتم له کاره زه ستا د هجر درد و غم

مه کوه یاره! نور ستم، هیڅ طاقت یې نه لرم
هیڅ طاقت یې نه لرم، مکوه یاره! نور ستم

ژارم چه پر زړه هر دم، ستوري م شو ځکه سپینې
ستوري م شو ځکه سپینې، ژارم چه پر زړه هر دم

دې کچنار هر خوسم، ستا له قده دې خجل
ستا له قده دې خجل، دې که چنار هر خوسم

کله پر یار ږدي قدم، ځان که ورته زمکه کړم
ځان که ورته زمکه کړم، کله پر یار ږدي قدم

ځي چې م له ستوګو نم، شم به پکښې زه غرقاب
شم به پکښې زه غرقاب، ځي م چه له ستوګو نم

شته تمام جهان تورتم، زلفې کړه له مخه لرې
زلفې کړه له مخه لرې، شته تمام جهان تورتم

کله به شم خوښ خورم، زه نجیب د وصل ستا
زه نجیب په وصل ستا، کله به شم خوښ خورم

(۲۹۶)

په هجران کښې د صنم، فریاد و نه کړم هر دم
فریاد و نه کړم هر دم په هجران کښې د صنم

تل م ځي له ستوګو نم، د ناسور په څیرګه کوري
د ناسور په څیرګه کوري، تل م ځي له ستوګو نم

چه د لب شبنم په فم، راته هیڅ شهد و شکر شي
راته هیڅ شهد و شکر شي، چه د لب شبنم په فم

د هغو به وي څه غم، چه له تا سره واصل وي
چه له تا سره واصل وي، د هغو به وي څه غم

په معنی عیسی دم، ستا وصال دې دلربایه
ستا وصال دې دلربایه! په معنی عیسی دم

جوس طوره صبح دم، په نار و سو مدام یم
په نار و سو مدام یم، جوس طوره صبح دم

دلربا څه دی آدم، ملائک د ثاني نه دي
ملائک د ثاني نه دي، دلربا څه دی آدم

دا اوبه دي د زمزم، که د لاړې دي دلبره
که د لاړې دي دلبره، دا اوبه دي د زمزم

که پر یږدي دلبر قدم، دوه چشمان به نجیب فرش کړم
دوه چشمان به نجیب فرش کړم، که پر یږدي دلبر قدم

(۲۹۷)

که بې نازهٔ نعمتونه د نِعمَ خورم | باوَداوکړهٔ دلو باپه ! کویاسَم خورم
وُبه ولم سپي رقیب د آه په غشی | ستاپه غم کښې چه لیندهٔ غونډِ تل خَم خورم
یوغمخور په درست جهان کښې زما نشته | اوزهٔ کوره تل غمونه دعالَم خورم
زړهٔ م څکه بادام طوره درست سُوردَی | د نیړو غشی چه تل پرِ د صنم خورم
نورخوراک نشته زما دستا په عشق کښې | بې له وینو دځګرچه ئې هر دم خورم
هسې شان کاذب عاشق نهٔ یم دلبرهٔ! | ستا په عشق کښې چه دننګو دنام غم خورم

بې له تا به په فردوس کښې هم خوښ نهٔ شم
زهٔ نجیب دستا په سر باندِ قسم خورم

(۲۹۸)

رقیب که په مانا سازې صنم هُم | نهٔ کروهیرې ی په مسجد په حَرَم هَم
هسې داغ م هجرا ینې په خاطر دې | چه پرِ لاس د طبیب سوزی مَرهم هُم
که وفا واسره کړې مهربانی ده | اوکه نهٔ وی خوښی یم ستا په سِتم هُم
که هوښیار ئې زړهٔ تر و له هیچا مکړه | دا آواز درباب زیرکاندِ بَم هُم
رقیب هسې دلوبا زمابد راه کهٔ | چه م نوم هیچرې نا خلی په قَلَم هُم
له کوڅې سره دستا زما خیا نانه ! | برابر نهٔ کړم خُلد څهٔ نِعَم هُم
که بې تا ئې څوک وصارا که دلبره ! | وابه نهٔ خلم دشاهانو حَشم هُم

که نجیب ستا د هجران درد و اَلَم کښې
لاس به ستړې شی دلبره ! قلم هُم

(۲۹۹)

چه دلبر رقیب را درومي سم په سم — معلومیږي راځي ما له غم په غم
عاقبت به پکښې غرق شم معلومیږي — چه زه او ښه په مخ درومي دم په دم
هیڅ پوښتنه له ما نه کوه صنمه! — ستا هجران که زما حال بوهم درهم
اوس به څرنګ راز د مینې پټ پنهم کړم — چه زه کور په کور قصې شي چم په چم

سرومال دې صدقه شه له ریباره
که نجیب که له دلبره فنم په فنم

(۳۰۰)

برا به شپه له دلبره ځله په ځله وم — ځله په ځله صد په صد پرې ترې اوده وم
رابیدار چه شوم له خوبه که کاته کړم — دلبره نه وه پاتې شوې تنها زه وم
حق حیران په کټ کښې کښېناستم له غمه — له چشمانو باریده که اوره تم
نه خبر وم له جهانه نه له ځانه — لکه مې صد ساله ښځلې په خوب نه وم
چه نه کوم ړشوم اځ نه پرند شوم زه له غمه — معلومیږي چه سرې نه دم نور ځه وم
د هغه ساعت پوښتنه که له ما کړې — د بادام په څیر سوري سوري په زړه وم

که مرور په هغه دردو الم کښې
زه خسته نجیب صادق عاشق هاله وم

(۳۰۱)

همره کښېنو عشق په ما انبار د غم — چه دې کم ترې د کل خلق بار د غم
د خزان خوار ګوزی په خاطر کښې — چه بلبل په باغ کښې که چغار د غم

چې راز د عشق ښکاره لکه منصور کړ ځکه دُ دراوه شه ما ته دار د غم

دے د هر دِ خوښی ګلونه څه کړم همیشه چه ورسره دے خار د غم

د خوښی یاران ډیر دی په دُنیا کښې ډیر م اولتاوه لښته یار د غم

کړم خدائے ورځنې خلاص که بختور یم وازه ځله راپسے زغلی مار د غم

زه نجیب ئے په دخول باندِ پښیمان شوم

چه ستا عِشق دے سراسر بازار د غم

(۳۰۲)

ستاو مخ ته دلربا یه چه نګاه کړم مقرر خذف په زړه کښې مهر و ماه کړم

فلک پاس له تاوه وُسوزی کیږ شی ستا په هجر کښې دلبره چه زه آه کړم

که هیڅ مال دولت نه لرم زه څه شو عاشقئ دِ په پایه بلند تو شاه کړم

نه ویښیږی پر دلبر د ناز له خوبه که فریاد لکه جرس په صبحګاه کړم

چه دِ صبر تو ښه هیڅ راځمه لښته یاره؛ قطع په څه ستا د مینے راه کړم

چه او نه خته دده په بیلتانه کښے

زه نجیب خجل تر یاره پورے ساه کړم

(۳۰۳)

څو چه نوش د ستا د سرو شونډو صهبا نکړم سو به ستا له آستانے نه جدا نکړم

بلا داده چه دلبرے منکیری که کله زه در قیبا نو پروا نکړم

عاشقی رم په رښتیا نه ده دروغ ده څو چه ځان په ځیر د قیس رسوا نکړم

کړم بوځل ستا زلفینې په لاس کښیوزی څو ژوندے یم یاد به نوم د خطا نکړم

ستا د رپه کدا بېن کښې دلربا یه! | هیڅ پروا داورنګ زیب د دارا نکړم
چه ئې ووب په غم د هجر کړم دلبره! | ستا په هجر کښې به څونګ ژړا نکړم
کړم لاس دخدائے په چار وڅخه وسپېږی | میل به ستا بیږ دن له دِله بتا نکړم

چه په تیغ ستا د چشما نو د ے صنمه!
نجیب ځکه د د ے زخم دوا نکړم

(۳۰۴)

که یوځل له تا دلبره! همکنار شم[1] | په عالم کښې به درست عمو با وقار شم
چار وتونی زه ترکله یم ناصحه! | تو مجنونه که په مینه کښې لاخوار شم
چه وایه م د زړه راز و سپی رقیب ته | سزاوار یم که منصور غوندې په دار شم
بادشاهی دا ورنګ زیب م پکار نه وی | چه دستا د در له سپیونه زه څار شم
ځان به مر په تیغ ندئ کړم دلربایه | که دستا له محبته زه ووزګار شم
چه له یاره سره هم ژړا فریاد کړم | تر و هلم بحال څه شي چه بے یار شم
بے آلمه بله هیڅ سودا و سنکړم | زه چه کله د ستا دحسن په بازار شم

چه په هجر کښې رِمړ نه شوم دلبره!
زه نجیب له خپله عشقه شرمسار شم

(۳۰۵)

چه له تا نه جدا شوے دلربا یم | سحاب طور هیش ځکه به ژړا یم

---

[1] دا غزل د ب،م نسخه کښې نشته دی!

څکه پروت یم کنارہ خاموش دلبره! — چه مګ نقوش د سرو شونډو په صهبا یم

وسوزش ته رم نظر کړه لکه شمع — په داخځه شو که ظاهر مجلس آرا یم

چه خوشبویه زلفې ستا شته دلربا یه! — د خطا ختن له مشکو بې پروا یم

چه نه مرم نه رم صحت ور ځنې کیږي — په سخت رنځ همیشه د هجر مبتلا یم

بیل له تا نه ستا په هجر کښې صنمه! — لکه کب تويیب وموک وته بې ما یم

پریشاني رم ستا د زلفو نصیب نه ده — که شانه غونډې په زړه دوتا دوتا یم

نجیب خوښ یم ستا د در په ملنګۍ کښې
بې پروا له سلطنته د دارا یم

(۳۰۶)

چه مدام پرستا وځم ته په کاته یم — کم دیده په دوه چشمانو څکه زه یم

له حبابه د بقا په اقتضاء یم — له دلبره چه د وصل په غوښتنه یم

ستا هجران د نوح له قومه زه محسوب کړم — همیشه چه غرق دا د ښو په اوبه یم

په چشمانو چه بې تا وبل ته ګورم — زلیخه غوندې خوښي ادس په وکښه یم

بیو نه تله رم د پتنګ غوندې د شوار دی — څو د سوی د رخسار په شمع نه یم

که د یار له لاسه غشی د خدنګ دی
زه نجیب یې قبلوُنې په لیمه یم

(۳۰۷)

هم په دا چه زه ملنګ دیار د در یم — مستغني له بادشاهۍ د سکندر یم

که د سینه محبت آتش وه څه شو — په دا اور کښې خوښ په څیر د سمندر یم

پرکتوزلوم داونبو په درد و نو — ستا د مینې په تخت ناست شاقیصر یم
مال م تش دے که باورکوے دلبره! — ستا په مینه کښې آرکله زهٔ په سر یم
ستا په مینه محبت کښې دلربا یه! — د مجنون په څیر له کل عقل بد ر یم
ترنظره م شاهان کل گدایان دی — غزا وُ شوه که مسکین د قلندر یم

ما نجیب له اوس د شونډو دجرئ راکړه
چه څوړلے د د زلفو په اژدر یم

(۳۰۸)

زهٔ به څرنګ شکوه نهٔ کړم له کوردونه — چه زنبارے کړه په ما غم د دردو نه
همیشه چه جفا کاندِ په عشنا قو — خدا یه اورک کړے دخوبانو رادودونه
ساقی! راکړه اوس شراب مستی لازم دۀ — په لاس وُنیوه رما نو سرودونه
د وصال روېمال اوس راکړه که به نښه کړ — ستا هجران م په مخ پرے یاسته کوردونه
عاشقان لے بے حسابه شهیدان کړه — چه خوبان که تل په ستوکو ننبږ دونه

په آسمان کښې به زهره په نڅا کړه شی
که نے شی ترغوږ نجیبه ستا فردونه

(۳۰۹)

زړه له مایا ریو رهیی تشا په زوت نهیں — دابے رحمی کوره چه لانې دکهلاوت نهیں
ناستا یم وُچ شونډې په هجران کښے سیه تدر — آب راته د وصل دلبو کیو ن پلاوت نهیں

له ۱ صل کینو ۲!

وې که عمل یار د رقیب په قول پوه شوم — تله چه په شتاب که میری بات سنا وت نهین

بې له ما مصری به یار سا نه موږي بل هیڅوک — ولې دنیا ئست زکوة دما د لاوت نهین

جو ړې مار نیزه کړې د مژګانو د خولا دو — تل یم پر وهي را ته ګنه بتلاوت نهین

نشته دکافرو د مصحف مناسبت هیڅ — ولې له رقیبه دلبر مې چهپاوت نهین

تل یم کنډ ولې ورته نیولې دې د ستر کو — څه کړم یکښې خبر یار د حسن یاوت نهین

ناست وي تل تو تله له رقیبه هم آغوشه — هیڅ مې له ما سره دلبر ښکاوت نهین

خوشې چه دلربا کړم د چشمانو په تیغ باندې — اوس پرې د خپل وصل مرهم کیږي لګاوت نهین

ستا د دې غزل دې دا جواب محي الدینه! — غواړم مې دلبو مغبچه دلاوت نهین

څه لره ناصحه! ما نجیب ته نصیحت کړې
مینه د خوبانو مې له زړه جاوت نهین

(۳۱۰)

چه همیش دربانږ دې بالا نشین — څکه درې دلبر له ما نه دل و دین

چه همیش مې نه خوناب د روي له ستر کو — همېشان مې ساله غمه شته زړه خوږین

د نور سنګلیو لبان ستا لب ته نه رسي — کوم سرې به سم که زهر و انګبین

تل تو تله به شي خلاص له اضطرابه — څوک چه ځان که د زمین غونډ کمین

همیش ستا په غم کښې مې وهي دلبره! — دا فلک څکه همیش لیدل شي شین

په سبب د د سپین مخ د تورو زلفو — محبت کړم دلربا په تور و سپین

ک۱ اصل: میربات ک۲ اصل چپاوت ک۳ اصل: بتهلاوت ک۴ اصل: کینو

زهٔ نجیب چه کړم دعا د یار په عمر
ملائک را سره کړ شی په آمین

(۳۱۱)

چه مهرو یه په منځ دوهی خالونه — له عشاقو لوټه که د اسرو مالونه
په نکهت ئې تمامی جهان خوشبوئ شی — چه ئې والوزی په زلفو شمالونه
که ئې څوک دعاشقۍ د ته هوس کا — رباب طور به تل مومی کو شمالونه
که بانڑهٔ د دوئ تیرونه لاجبری دی — دعشاقو دی سینې ورته ډالونه
تکه ونیسی خروس څوک په اوربا ندی — هسې شان زما هجران وسوبالونه
هیڅ جواب دیوهٔ سوال هم ورته نهٔ کا — که عشاق ورته کوی هزار سوالونه
دسیاه چشمانو حال به ئې څهٔ وایم — چه همیش ئې په غمزو که قتالونه
نهٔ ئې شوم نهٔ ئې ویره شی له خدا یه — همیش اخلی دعشاقو وبالونه
که نهٔ حال دنجیب واوری په عشق کښې
فراموش به کړې دقیس فرهاد حالونه

(۳۱۲)

درد د غم دې بې هوش هسې کړم جانانه — چه خبر نهٔ یم له ځانه نه له جهانه
چه همیش یم د رقیب د پاره دښې نی — دلربا کړې خدا ئې له دې کاره پښیمانه
تکه باز په منګل زړکه واخلی د روهی — دغه هسې دلبر زړهٔ یوړه له ما نه

ا. [illegible]

دا مِ خواله دلو با راغے حیران یم — که راکوزه فرښته شوه له آسمانه

چو په کړې مِ کښتئ د قناعت د ه — که مِ خدائے خلاص که د هجر له طوفانه

چه مرض مِ ستا د هجر لا دوا شه — د ژوند ون اُمید مِ قطع شهٔ له ځانه

نجیبؔ ځکه پکښې همره واویلا که

چه د هجر سختی زیاته تر نیرا نه

(۳۱۳)

که نهٔ ژوندیږ د ستر کو ستمونه — نو به صبر کړے د حجاج نَصر ظلمونه

یا مکه یا مدینه یا هغه ځائے دے — چه دی ښکلیو باندِ ایښی قدمونه

تور سنبل دی چه په سپین سحر پراته دی — که دی زلفے د خوبانو په مخو نه

هسے شان زما د یار لطیف رُخسار دی — چه شمال وربانډ هم بِ د ی پوهرونه

قد مِ هسے غم د هجر خمیده کړو — چه زیاتی کړم په خمی له دال د نونه

چه مِ ځان د ستا په عشق کښې دیوانه کړو — داسبق دے ما اخستے له مجنونه

ته په کډه شے په چمن کښے ستاله شرمه — پژمرده شی د چمن د وار ه گلونه

په لیده ئے د ستا مات کړم دلو با یه — که نهٔ د خوبر و هوار ځله قسمونه

زهٔ نجیبؔ تر دے ځکه چرته نهٔ ځم

چه اِرَم ، ماوا ، فردوس شو سوبه نه

(۳۱۴)

دادی زلفے باره ستا په عِذارونه — که په کښې باندِ پراته دی ښهارونه

بے دلبره که زهٔ گشت کوم په گلزار کښې — دا گلونه دی د ماو ته خارونه

عجب گروه دے د خوبانو په دنیا کښې — چه مدام که د عشاقو آزاردونه

بے له غمه بل خرید پکښې بل نشته — چه م ولیده د حسن بازاردونه

ځکه سرپورته کولے هرګز نه شم — چه هجران م په سر ایښي دي باردونه

په خاطر کښې دي داغونه زما هرګوره — لکه ستا په مخ د زلفو دي تاردونه

د رقیب را باندې دار دے هر چه کاندې — ګوره ماکه پرې راشي زما داردونه

یار چه وبلبله ټینګه دې دکې د دردونو

د نجیب په زړه به وکه ګذاردونه

(۳۱۵)

چه م ولیده د هجر شدّتونه — فراموش م شو د وصل لذّتونه

لکه ته چه په ما جور کړې دلبره! — کافر نه که په مسلم هرګز جوردونه

ستا په غم کښې م په مخ ځي هرګز اوښې — لکه دي چه ترږکه اندې سیندونه

چه قصابې ستر ګې ستا بارې پیدا که — ځکه کاندي د عشاقو تل خونونه

چنار، سرو، که تنبنتر دے که کجور دے — شرمنده دي د خوبانو تر قدونه

داشبنم دے د ګلاب په ورقا باندے — که خوّلے دي یاره ستا په ګلا رونه،

همیشه جور و جفا تهر و شدت کم — راشه وګوره د نبکلیو دادردونه

که څوک عشق د نجیب وګوري عالمه!

وا به نخلي د وامق فرهاد نومونه

(۳۱۶)

که د ترکو په مخ نه وے حجابونه — په رخسار به زمانه تله سیلابونه

دسقر و جهنم په هسوره نهٔ وی کله دی چه ستا د هجر عذاب بو نه
کلاس آچوم هر څهٔ ته خپته نهٔ شم هسې غرق شوم ستا د غم په گرداب بو نه
د آشنا په لور په کومه لاره لاړ شم راته پورې رقیبان نو کړه باب بو نه
خواب آرام دِ مینې څکه لمایو ړ چه عشاق په عشق کښې کله که خواب بو نه
چه رنړ زړهٔ ستا د هجران په تیغ زخمي شه څکه د دومي همیشه تر خونا بو نه
هر اسباب د ننگ ناموس چه ما تخمه ود مینې پورې له ما واړه آسباب بو نه

زهٔ نجیب کړم څهٔ جواب و دلربا ته
د ناتوان شهٔ د توانا ترجوا بو نه ؛

(۳۱۷)

ستا د هجر غم به خو کا کړم هسې شان چه خبر نهٔ یم دلبره! پیخپل ځا ن
یوسف طور همیشه پکښې بندی یم ستا په غم کښې شهٔ کور ما و ته زندا ن
چه رِم کور و کلي واړه بې آرام کسر ډه په هجران کښې هسې شان کوم فغا ن
سره لبان ئې گویا لعل د بدخشان دی سپین غابنونه دیار د دُرِ را ٹکا ن
یو به نهٔ وی زما سیال پکښې دلبره! صد هزار که ستا دم دی عاشقا ن
نهٔ چه زهٔ ئې تنها بیل کړم له دله ره دا کار و نه په هرچا کاندِ دوران
تکه زلفې دِ پریشانه په رخسار دی هسې زهٔ له درد د غم یم پریشا ن
هله پسه به علاج د رقیب وُ که که نجیب شی ښاد په وصل د جانان

(۳۱۸)

گُل رخان که بر هنه کاندِ مخونه منوّر به ئې په نور کاندِ ملکو نه

تهٔ به وائې په ګلابو کښې ژاله دهٔ   چه ښکاره ئې تر لبانو شي غاښونه

دَ نختر د سرو وُنه څنې پسته   هسې شان لرې دراز، دراز قدونه

چه ریښمینې جامې هم باندې څرخیږی   لطیف نرم لرې هسې اندامونه

غُنداره دې غنچې دی د ګُلونو   بلبل طور پر عشّاق که آوازونه

هم د دوئ د تماشې د پاره ګوره   پیدا کړی خدائې هڅ دهٔ هزار قومونه

ای سرو مال مې خار له هره تا ره   چه په زلفو ئې عشّاق وهی لاسونه

چه په سیل چرې دوزې وچمن ته   پژمړ دهٔ خجل تر دا ره شي ګلونه

په غمزو د ستړګو هسې عشّاق وژنی   چه ویره هرګز نهٔ کیږی له خونه

هُمره خلق ئې په عشق کښې نیست نابود شهٔ   چه وَتلی ئې له شماره دی نومونه

دلاله داغ به دِ هیر شي ستا په عشق کښې

که خبر شې د **نجیب** له اندرونه

(۳۱۹)

داله مانه جدا کیږی سیمین تنه   که اَرواح مې په واتهٔ دی له بدنه

سروِ وُنه به بار داره هرګز نهٔ وی   د وَفا اُمید به څهٔ کړم له سجنه

په خپل ملک کښې هجر هسې زهٔ غریب کړم   لکه څوک شي په وطن کښې بې وَطنه

په فلک ئې کبود رنګ اَثر وُګوره   چه لوګې مې تل د آه ځي له د هنه

بادشاهان د زمانې هم هسې نهٔ دی   لکه دهٔ فرقه د ښکلیو کبر جنه

مقتضا د خپل خاطر که په هر دم کښې   د خوبانو په هیڅ نهٔ دهٔ وَتنه

رنځ د هجر به مې ورک کاندې له ځانه   که دلبر مې چرې راشي په پوښتنه

دا نجیب دې په هجران کښې آه فریاد که
که بلبل په چغار راغې له چمنه !

(۳۲۰)

چه مدام ئې همنشین دي رقیبان   ځکه محروم ما نه کاندې جانان

همېشه ئې ځان ملنګ د آستانې کړه   که وصال د دلبر غواړې جاویدان

که لاس پښې د دارېږه وهې ترې به نه شي   چه په چاه د هجر ورځي طوفان

دا کوهم دې تر سبزې لاندې دلبره !   که دې لاندې تر خط چاه زنخدان

یار په زلفو رخسار پټ که نه پوهېږم   په سحاب که نمر پټ کا که په آسمان

تر هغه د عاشق لاف د مینې نه که   څو په عشق کښې نه شي بې سر و سامان

زه به څه د یار صفت و چا ته کړمه   و بیان ته څه حاجت دې د عیان

د هجران درد و غم سهل دې ګران نه دې
که خپل فضل په نجیب وکه منّان

(۳۲۱)

دا چه هسې یار کنار کړ زي له مانه   معلومېږي چه په خُله شه داغیار نه

دچا یار له ښهارانو همسره نه شي   لکه کیږي ستا له زلفو زما یاره

آبه د شونډو ئې مرهم کړه دلربایه   چه زړه کړې ستا دستر کو تېغ اتګانه

چه بې تا ناست یم د هجر په تنور کښې   خپل ژوندون زما په زړه نه دې په کار نه

لکه ستا د حسن رخت دې دلربایه   دا رنګ رخت کله موندې شي په بازار نه

که زما چوي ګرېنګ ته ورپېږي نو زم   یار له مانه هسې شان لوی اغیار نه

هسې شان سنګار چو کړې دلربا دے | چه پرې ئې آشفته شوے په سنګار نن

د نجیب خاطر دِ درست سوړ سوړے کړۀ
چه دِ غشی د نظر د کړه پرِکن ا د نن

۳۲۲

ستا په مینه کښې چه غواړم آنند و نه | ګویا اَچوم د بحر ته سبند و نه
هیڅ اثر د ناصح وعظ په ما نۀ کړه | که هزار ځله کوی را ته پند و نه
همیشه مرګ په بار بار غواړم دلربا په | ستا غمونو هسې موړ کړم لا ژوند و نه
دادوه توره دی د مصر نۀ پوهیږم | که له ساق نه دِ څوک لند کړل مړوند و نه
زاهدان دِ ځکه عشق ته هوس نۀ کړه | چارپایان چه همیشه څړکه یا شخوند و نه
چوے نۀ وی پکښې پروب ئے دلربا په | چه په مخ دِ تل د اور نیولي سپند و نه
تکه خوند چه ستا لبان لری د لبره | قند نبات که لری همره خوند و نه
دو شاله کیمخاب زربافت د بادشاهانو | صد قربانه د عشقا تو تر کند و نه
تل ئے یار راته باعث که په شکنځ لو | رقیب هسې ترمنځ د اچول کند و نه

په عوض کښې که اِرَم څوک د ما را که
دد به نۀ کړم زۀ نجیب پرِ سر کند و نه

۳۲۳

چه مې ولیدۀ رخسار د ګل بدن | فراموش ام شو ګلونه د چمن
لیونتوب د محبت ورنه د وخار ښۀ | ځکه سر په بیابانو ښۀ کوهکن
ستا د زلفو نسبت ته لکه پیاز دے | که هر څو خوشبو په مشک دی د ختن

یاره! ستا په عشق کښې هسې ښا خوشنود یم ... لکه خوبن په بادشاهئ کښې د بهمن

عقل و هوش ورځنې ځکه بېرون وُ وت ... چه ستا عشق مې د زړه لاندِ کړ وطن

نجیب ځکه تل مقیم شهٔ ستا په کوئ کښې
چه بهتر لښته له تا نه بل سجن

(۳۲۴)

پر برِ را شه ماهِ مَن ... نو رکن شب سیاهِ مَن

په غمزه مې ولې وژنې ... بگو چیست گناهِ مَن

فلک وسهٔ تور کبود شهٔ ... ببین دودِ آهِ مَن

تر جرسه دیر افزون دے ... فریاد صبحگاهِ مَن

صدقه تاج د بادشاه شه ... از کهنه کلاهِ مَن

ستا په هجر کښې صنمه! ... بلب آمد ساهِ مَن

بے له ادښوستا په عشق کښې ... دِلبر نیست گواهِ مَن

هرچه کړے په نجیب کړه ته
مَن غلام تر شاهِ مَن

(۳۲۵)

کړم تلله سترګو دردمی ادنے وینے ... ستا خاطر پر نرم نهٔ شهٔ دل سنګینه!

اَبتر کړے لکه قیس د لیلیٰ عِشق وَه ... هسې شان ابتره زهٔ کړم د ستا مینے

خهٔ پوښتنه مې له حاله کړے دلبره! ... خودِم حال درته عیان دے ته ئے وینے

کوندِ ومې چه ئے په بوئ جهان خوشبوئ شی ... پرشانه کړه تورے زلفے عنبرینے

څکه شوې دیحقوب وې دلربایه! — په ژړا شوې ستړګې هسې زما سپینې
زه دستا په عاشقۍ کښې ځان کنم — فرهاد غر کنود په عشق کښې د شیرینې

دَ نیکۍ طمع تړِ مهٔ کوه نجیبه!
طالبې د رقیبا نو دی بې دینې

(۳۲۶)

ما چه وُلیدهٔ دلبره ستا هجران — فراموش شهٔ م سختۍ شوه د نیران
ولې نهٔ را آچوې رسن د زُلفو — چه غرقاب دِ کړم په چاړه زنخدان
څهٔ خورا کړه آب د شونډو دلربایه! — ستا په هجر کښې یم پروت سینه بریان
عشق و سرو سامان لرې دی ناصحه! — را ته څهٔ وائې د سرو د سامان
چه هیڅوک ځنې وَتے نهٔ شی دلبره! — ستا د غم بحر دے هسې بے پایان
ستا د مینې یاره! هسې سخت مرض دے — چه ئې نهٔ کیږی هرګز علاج درمان
چه رم بیا نهٔ موند وصال دستا دلبرا — را ښکاره شوه عاشقی سراسر زیان

کورو کلے م ګل دیا ستهٔ له خواب
فریادونه زهٔ نجیب کړم هسې شان

(۳۲۷)

هغه څوک چه آشفته شو په خوبانو — همیشه ګرزی په بَر له غزالانو
نام و ننګ م ځکه پریښو ستا په عشق کښې — کار د روغو کله شی له دیوانګانو
بے له وصله ئې مرهم و دوا نشته — چه کائل کړه د دلبر کښ و مژګانو
هسې شان د عاشقۍ مشکل مرض دے — چه ئې نهٔ کیږی دارو له حکیمانو

می خوروهسې په میو کښې خوند بیا موند | چه دا خوند نه دے موندلے زاهدانو
په دربانه د بادشاه قربت مشکل دے | ځکه زه کړم چاپېر وسی د رقیبانو
هره نشته شیریني په قند نبات کښې | لکه ده چه شیریني ستا د لبانو

چه له عشقه کناره کوزی نجیبه!
سړے نه دے په شماره د چارپایانو

(۳۲۸)

چه مټین شوم په سنګار د توروزلفو | نوربندی شوپه هرتار د توروزلفو
نه یوازے زما زړه پرګرفتار دے | هزار زړونه ګرفتار د توروزلفو[له]
کافران به د کنها رحم هسې نه وی | ما چه ولیده کفار د توروزلفو
لابه کله څه د صبح دمیده شی | چه پرِ راغے شبِ تار د توروزلفو
شیخ صنعان ځکه ساکن د بتخانے شه | چه ترسادرکړ زنار د توروزلفو
اوس د شوندو د چرګی راکړه چه پر دوغ شم | چه دِ وخوړم ښمار د توروزلفو

سروماله به نجیب دوالها تریارځار که
دا په غاړه کړ هار د توروزلفو

(۳۲۹)

په ګلونو د ګلزار کو | د بلبلو په چغار کو
چه مدام په ځم پرتے دی | ستا د زلفو په هرتار کو

له دا غزل دا کیدیمی نسخے په حاشیه لیکلے دے ۱۲

چه سپالی که ستا له قده ... په هغه سروِ چنار کو
چه معشوق عاشق واصل که ... په هغه صادق ریبار کو
چه له یاره تل مهجور وی ... په هغه عاشق خوار وزار کو
د ژوندیو په سرو نو ... د مړو ده په مزار کو
چه صادق مؤمن هم دے وُه ... په صدیقِؓ رستګار کو
چه مخزن د عدالت وُه ... په عمرِؓ دُرّه دار کو
چه موسوم په ذالنورین وُه ... په عثمانِؓ نیکو کار کو
چه مزرے وُه په کفار و ... په علیؓ دلدل سوار کو
لوړم وُکوړه سوګندونه ... لا تر دے نه صد هزار کو

زړه م وُ سوځو اور د هجر
زه نجیب په کردګار کو

(۳۳۰)

نصیب شان م څې لسترګو چونټي دا اُوښو ... نه به وانړ چه څې سینه په روټي دا اُوښو
کَدُورَتْ م د هجران خاطر خچن که ... کنګښي دلبره پاک په شوټي دا اُوښو
چه وصال د خوبر دیا نو برمونده شي ... شه فدا مشکِ خلق تر بوټي دا اُوښو
مبتلا به ئے وصال د دلبر د ز که ... که په هجر کښې کړے ځانځلے لوټي دا اُوښو
نه پوهیږم دا م ځ دے که چګان شه ... چه هیڅي وربانډ کیږدي کوټي دا اُوښو

ﻠﻪ ب م نسخه کښ ,, کیږدی ،، تو ے جوړ کړے شوے دے !!

که وصال د خپل صنم غواړې نجیبه!
همیشه کړه ځې مسکن د کوڅې د اُودبو

(۳۳۱)

څوک چې غرق د ستا په چاهِ زنخدان شو
په دُنیا کښې د یوسف په څیر شاهان شو
هغو بیا موند سعادت د دواړو کونو
ستا په عشق کښې چې بې سر و بې سامان شو
چا چې جوړه کړه کِشتۍ د قناعت خپل
د نوح طور خلاص د حُزن له طوفان شو
زاهدان که دِ له حُسنه خبر دار دي
ستا د دربه همه وارې ملنګان شو
آشفته چې ستا په ځې شو هغه خلق
له وحشیو هم خانه په کوهستان شو
ستا په غم کښې چې همیشې وریانږ ژړا یم
د یعقوبؑ په څیرِم سپین دواړه چشمان شو
د وفا اُمید به څهٔ ځنې نجیب که
هم نشین چې له دلبره رقیبان شو

(۳۳۲)

چروان د عشق په لارې عاشقان شو
کُل مجنون غونږ دِ دلبره! میړوبان شو
تل هم غاړې له وحشیو سره ګرزي
همیشه جدا له خپلو خانومان شو
که هر څوکړې لاف د زهد زاهدان نو
ستا د زلفو په زنځیر کښې بندیوان شو
چه منکر دِ له ښانسته دي دلبره!
هغه خلق ملامت په درست جهان شو
چه حجاب دِ له رخسا ره کنا ره که
شمسی قمر ترِ منفعل پاس په آسمان شو
چه ځه نه درلود طاقت د سختئ ځکه
ستا له عشقه کناره کل زاهدان شو
که عشاق له غمه ژړا ېې هیڅ کرم نهٔ دی
چه بې مهره جفا کاره خوبرویان شو

چاړې نوم په ژبه وانه خست نجیبه!
هغه څوک چې غرق دهجر په طوفان شو

(۳۳۳)

درد و غم دِ کړم دمینې مجنون درو، درو — څکه کوزم دیوانه په هامون درو، درو
ستا چشمان چې هسې رنګ فتنه انګیز دی — عاقبت به پرعالم کړې مفتون درو، درو
کړم خپل کړم پردی دی ستا په عشق کښې — پریکړه ماله هره یوه پیوستون درو، درو
ګفتګو د صبر مکوه ناصحه! — مینې یوړه له ما صبر و سکون درو، درو
چرګواته لې دمال نه ورکا وه کوره — څکه ځي تحت الثریٰ ته قارون درو، درو
نکه قیس دستا په مینه کښې فاضل شوم — ما چې ووایه سبق دجنون درو، درو
هسې نه چې زه تنها دهجر خراب کړم — عالمونه دِ خراب کړه بیلتون درو، درو

ستا به څه ؤشي که ومري تر د لبره؛
چې نجیب که غم دهجر زبون درو، درو

(۳۳۴)

دهجران په آتش وسوم حبیب درو، درو — چې غمازې که وځان ته قریب درو، درو
چې مرض م ستا دهجر لا دوا شه — له قالبه م به روح شي غریب درو، درو
دضد ینو جمع کله په یوځای شي — یو رعشق له ما ادب دادیب درو، درو
څکه سوځه په نبکنځلو یار وما ته — لمسوی لې چې په بدو رقیب درو، درو
دا له ما سره درد، درد وکه یار خبر ې — په پرهو کړم مرهم به دی طبیب درو، درو
دا بد نامه ره نا رې چې په درو، درو که — ستا له ویرې که فریاد نجیب درو، درو

(۳۳۵)

کہ شی نیت د دلربا راتہ پہ ښو — نو ربہ خلاص شم د رقیب لہ خوځښو

ستا پہ عشق کښے ځکہ مرګ غواړم دلبرہ! — ګوندې ستا لہ دردو غمہ شم پہ ښو

لک د ستا د بڼو تیر زما پہ زړهٔ دے — ځنې مرم چہ ئے قصد اوکړم د وُکښو

پہ ډېر بیا پورے زړهٔ مۂ تړہ هوښیار ره — چہ آخر پہ لړ دے سوا یہ شے پہ لښو

سر و مال بہ ستا د شونډو د پیرے ورکہ — هر سړے چہ ورتہ مینہ کہ د څښو

یار بخښنہ کالہ کہ زما د جُرم — لکہ سپے کہ ئے سر مړم تل پہ پښو

اُور د هجر د **نجیب** زړهٔ هسے وُسۂ

لکہ پورے کاندِ اُور څوک پہ وَښو

(۳۳۶)

چہ پہ مخ کمند د زلفو د لدار وُنیو — یو زړهٔ څۂ پکښے ئے خلق بسیار وُنیو

تو سپوږمئ چاپیره هالہ شوه نۂ پوهیږم — کہ دِ خط چاپیر تر مخہ حصار وُنیو

ګنج د مخ بہ ئے هلہ پہ لاس کښے کښیوزی — هر عاشق چہ ستا د زلفو ښهمار وُنیو

اوس د هوش خبرے مۂ کوه ناصحہ! — بیهوشئ چہ م پہ زړهٔ کښے قرار وُنیو

ځکہ زهٔ همیشہ پہ هجر کښے نو لیږم — تخت د وصل چہ لہ ما نہ اغیار وُنیو

د خلاصئ اُمید م نۂ کیږی پہ عشق کښے — بَرَمُتہ لہ ما نہ زړهٔ چہ نګار وُنیو

داستالب دی چہ **نجیب** ئے پہ غا ښی نیسم — کہ ثمر دی چہ طوطی پہ منقار وُنیو

(۳۳۷)

کہ هر څو تو زهٔ د وصل کړم آرزو — د یار کلہ دے پہ ما وصل پیرزو

تور بانړۀ دِ دی نیزے زما دلبره! سوځه وی ړم همیشه په دے نیزو
چه رقیب درسره ناست دے اوّ ما بولے کښېنوے ړم دلربایه! په اغزو
چه آخر م به دستر کو په تیغ غوڅ شے دا رموز که همیشه یار په غمزو
دل و دین په تش لظر له ما یاد یوړۀ له توانا سوره څه کار د ستیزو
چه نا سته به ئے په تخت که د سوو زرو اوس نا سته که د میز دو په پوزو
عاشقان ئے تماشه کاندِ نجیبه!
یار که لوبے په رقیب لکه بیزو

(۳۳۸)

خوښ یم زۀ په دے عادت د مهرویانو څکاه کيږي چه مهر که په عاشقانو
زۀ سینه ورته هدف له خوشحالۍ کړم چه م وُلي یار په غشیو د مژګانو
یو دبل په فعل بنو په قیامت نۀ شی دے له ما سره څۀ کار د زاهدانو
دوئ دِ که خپل عبادت له ما ئے څۀ دی که کوم زۀ همیشه کار د رِندانو
لکه ستا آبدار غاښو نه دی دلبره! کله شته دے هسے آب د دُرِ مرجانو
غم د هجر ئے عاجز که لکه ما شے هر عاشق څخه که زور دی د هاتیانو
فرښته د سپیو کله پرورش که یاره! مۀ کړه پرورس د رقیبانو
چه پرتل ستا آفتاب مخ ته نجیب کورم
روشنائی م ځکه لاړه د چشمانو

(۳۳۹)

سپے رقیب راته په لار کښے ناست پۀ څو راته وُښیه آشنا د در تللو دړ

د شناب تلوڅن دُ دربېره دلبره ؛	د زړهٔ حال چه دربیان کړم ګُل یګړ یګړ
خوبرویان د هر وار ه دلربا یه !	وابه نهٔ خلم زړهٔ به تا په یوهٔ جَو
دارِم ستوګے که ناسور دی نهٔ پوهیږم	ستا په غم کښې چه تېر دروغی همیش نو
پړلو هم ره نهٔ د مهر نهٔ د ماه شته	لکه د ے زما د یار دَ مخ پړ تو
آهو چشم دلربا کله نیوے سشم	که هر څو در پسے ځمه په دَو دَو

پر پتنګ غوندِ نجیبؔ دُ سهٔ عالمه،
کناره چه یار له ځمه که پلوُ

(۳۴۰)

چه هوس مِ کړ و عشق ته دَ خوبا نو	قبلوُم به نا کړ د ے د رقیبا نو
په شرمځ کښې رم اوس پښې کړه دلربا یه	چه تړوک تړوک دِ کړم دستر کو قصابا نو
مابه بیا په واویلا سر که د لبره !	ربابو نه چه په لاس کړه مطربا نو
وابه نهٔ یَ ږم نظر له تا هیچرے	څو په وند نهٔ یم دلربا په دوُ چشما نو
ستا په عشق کښې ځکه هر څوک له مایل شو	چه کلهٔ ون نهٔ که هیڅوک له مجزوبا نو
په راتلهٔ دِ د خط ځکه حسُن کوچ که	چه ځهٔ کار په پر دی ملک د غریبا نو
ځکه سو په د واړه لاسه وکم ژاړم	چه محروم دِ شوم که میو د لبا نو
که هر څوک راته سَبو یکار مِ نهٔ شهٔ	چرته عشق، چرته ادب د ادیبا نو
دا نجیبؔ د ے په هجران کښې زګیروی که	په دوزخ کښې که زګیروی دی دعا صیا نو

(۳۴۱)

مشاطے دِ سیاه خال په جبین کیښو	که تور داغ ئے عین په میان دسپین کیښو

چې ئې ولیده ستا صورت دلبره! — نقش له لاسه نقاشانو د چین کېښو

د دیدن په بدله سر و مال غواړې — خوبرویانو هسې شان قوانین کېښو

زه مدام په خسو خار د هجرناست یم — و رقیب ته یار د وصل قالین کېښو

ستا په مخ چې آشفته شوم دلربا یه! — کار و بار مې اوس له لاسه د دین کېښو

محبت ئې چې ستا ځائې وکه په زړه کښې — عاشقانو ځنې صبر و تسکین کېښو

ادس کوی یخمان د زړونو معلومېږی — چې دلبر په سر دستار د زرین کېښو

شاعران به د خټک ورته حیوان شی — هسې شان نجیب د شعر تزئین کېښو

معلومېږی ستا قضا را غله نجیبه!

چې دلبر د رقیب سر په بالین کېښو

(۳۴۲)

نشته دلربا یه ستا نظیر په دا زمان یو — دېر خوبرویان شته دي ولې نشته ستا په شان یو

مال متاع مې نشته خو یو ځان لرم صنمه! — ستا له سپینه مخه شه فدا زما دا ځان یو

هم د عشاق غرق دی چې حساب ئې په چا نه شی — نه چې زه غرقاب یم ستا په چاه زنخدان یو

نه دِ سیال لعلونه د سرو شونډو دی دلبره! — نه دِ دغا نبو دې ثانی د دُرِ مرجان یو

تا غوندې معشوق چېرته نشته دلربا یه! — ما غوندې عاشق به هم بل نه وی په جهان یو

دېلې به له غمه شی د موموپه خیر یاره! — غم د بېلتانه که کړم و غرونو ته بیان یو

دا زنګه غزل چې ما نجیب په مضمون وو — کښلې هېڅ شاعر د خټک نه دې په دیوان یو

له اصل کښ ا: د یخما؟) !!

(٣٤٣)

تر دماغه د خوبانو رسد نشته د شاهانو
لمسوی ئې تل په بدو څخ شه تور د رقیبانو
دا د خښلی زما وینې که د لب سره دی په پانو
ستا په حسن م قسم دے په بزرگی د بزرگانو
په ښه حسن د گلونو په چغار د بلبلانو
په خوښئ د مقیمینو په اندوه د غریبانو
د پیرانو په پیرئ په تقوی د عالمانو
په ډیر ناز مکیز د ښکلیو په ډیر غم د عاشقانو

یو ذره د نجیب نه وزی
بے د تا په مهرویانو

(٣٤٤)

وظیفه دے چغار څکه د بلبلو چه اُمید ئے د بقا نشته له گلو
گونځے کیږ دی په غوږ د نوکښې څاکونږکه و دلبر ته چه شم زه په حال ویلو
دغمزے توره یار وُنیوه په لاس کښې ویره نه کړه د هیچا له قتلولو
چه دا خل زه ستا د عشق په میزان سرائی شوم اندوه م نصیبه شه تل نه تلو
دعاشق په سر و مال باندِ آئین نشته دی خدائے امان راکړه د عشق له محصلو
ستا د عشق درد دوا لم چه دیوانه کړم لکه قیس شوم کناره له پردو خپلو
نورعشاق دِ واړه سیر په ل وصال کړه خو یوزه دِ تنها تیر کړم په غلولو

نور عالم که مست په میو د عنب دی
نجیب مست دے بارہ ستا د لب په ملو

(۳۲۵)

دلربا یه، ستا د وصل په اُ سرو | زړه مې بند شو د غمونو په پنجرو
ستا د هجر درد و غم یم ضعیف کړے | ځکه زړه مے خیرے کوم ورو
همره او ښکې مې په مخ څی ستا په غم کښے | چه زیاتی په ورید ځکه تر اودو
رقیبان دی لکه خوږه چه دِ گلزار دے | سپارے ولے دُ گلونو باغ په خرو
په زیړ رنګ په سپینو او ښو چه غنی یم | ځکه نه کوم نظر په سپینو سرو

دے خو ستا له حکمه نه غږوی غاړه
همره ظلم په نجیب کړے ولے ترو

(۳۲۶)

تل ترتله چه قانع دَ شیطان لس شوے | ځکه بند دُ کناهونو په قفس شوے
پیغمبر دُ نیا مردارہ دہ شمیر لے | دسپی طور در ته ولے په هوس شوے
همیشه چه جوړوے د دُ نیا حاله | ولے ته دځان په سوو لکه ققنس شوے
چه طلب دُ نیا کوے ادُ خدائے دِ هیر کړے | دکندکی په تالاش لکه مکسی شوے
یو راحت دِ بیکښے بیا موند په دیر ځډر | گرفتار ئے په غمونو یو په لس شوے

همیشه د ناکسئ مذمت کړے
اے نجیبه! په ځان ولے ته ناکس شوے؟

(۳۴۷)

تهٔ چه غشی د بڼړو تیار روے — وایه بیا به ئے په چا ګذار وے؛

درست جهان دے منتظر در ته دلبره؛ — لا به څه تر پلو کله ښکاره وے؟

پښیمانی چه بیا کوے هیڅ نفع نهٔ که — کار د مینې ولے اوس اختیاره وے؟

تا چه خال په جبین کیښو دلربا یه! — لاله طور زما زړهٔ داغدار وے

شمس قمر د زینت د ته حیران شی — چه زری دستار تر سره څاره وے

موږ په موږ ئے حال و نا وته معلوم دے — ما په خپل محبت خهٔ اقرار وے

چه درمان ئے د وصال نکړے دلبره؛ — عشاق ولے په چشمان بیمار وے

زهٔ نجیب ئے سعادت ګڼړم دلبره؛
کړم ته له خپلو سپیو شمار وے

(۳۴۸)

شومنډ چه یاره زړګے ستا تر تله شوے — څکه تل په هامون دشت په ګوزیډ شوے

که ژړا کوم که فریاد کوم هیڅ کرم نهٔ یم — چه همغاړے له رقیبه سره ته شوے

چه د نوح طوفان و دنیه دے پرنډ وکے — هسے شان له سترګو توئے نما او به شوے

دا یا نړهٔ د ستا د سترګو دی حیران یم — کرم یکے دلربا نیزے په زړهٔ شوے

لوړ عالم پورے کوی دا نجهٔ په سترګو — ستا د پلهٔ خاورے وما و ته رانجهٔ شوے

داکوم عدل کوم انصاف دے زهٔ ژړا کړم — ته په غټو سترګو کوږے ویښی او ده شوے

له غلام څښتن کله مانه کا ښندے
له نجیبه یاده! ولے په مانه شوے

(۳۴۹)

ستا غمونو دیوانه کړم هسې شان زه — چه ئې سر لکه مجنون کړم په بیابان زه

چه دِ ګُود وینم تمومې پاره کیږم — خدائ ئې جامه کړمه دلبره، د کتان زه

په تندی یم د غیرت آتش بلیږی — ستا په در کښې چه تل وِینم رقیبان زه

ځکه ستا له لاسه ژړا یم هم وَتا ته — فریادرس چه بل نه وینم په جهان زه

نه پوهیږم چه به کله نړیږون شم — چه غرقاب دِ کړم په چاهِ زنخدان زه

ستا د هجر په غمونو کښې صنمه! — همیشه لکه فلک یم سرګردان زه

د شادئ نوبت به تل رانه وایه شی — که داخل شم ستا د وصل په ایوان زه

ما نجیب چه ستا د هجر عذاب وُلید
د دُوزخ په خیو ترِ غوارمه امان زه

(۳۵۰)

کله به لا خلاص شم د هجران له غمه زه — تل د بلبل طور کړم فغان له غمه زه

راشه ساقی راکړه مې دلبو پیاله یکه — خلاص ئې چه په څښل شم د دوران له غمه زه

ستا د عشق په کار کښې هیڅ ادراک د عقل نشته — ناست لکه تصویر یم تل حیران له غمه زه

زخم یم ستا د مینې لادوا شته دلربا یه! — شکر چه ئې خلاص کړم د درمان له غمه زه

کورم چه نجیب د ستا وَ مخ وَ ته صنمه!
شم د بید مجنون غوندې لرزان له غمه زه

(۳۵۱)

چه وصال د یار حاصل شی سلطانی ده — که په عشق کښې هر څو ډیره پریشانی ده

زاهد ځکه تعلق ورپورے نه که
که په هجر کښې مې وصرم راضی مَن یم
دا فرقه د هیچا نه ده خپله شوے
چه هیڅ کرے جدائی د دوؤ مینو
ساقی څه خو شراب راکړه که به نه کړے
د یار خیال که م په سترګو کښې مقام شه
چنګ رباب له لاسه مه آچوه مطربه!
سر حلقه ده د غوری د خنبی ژبه

چه کړده ونه شکاره دُنیا فانی ده
بے دلبره زما څه زندګانی ده
د زړه مینه په خوبانو نادانی ده
اے رقیبه! دا دِ څه مسلمانی ده؟
یو وخت دنوبهار، بله ځوانی ده
د زړه غوښه م مې کړے مهمانی ده
پر زما د خوږ زړه شه خو آسانی ده
څه سکندر ردے څه ئے ژبه کښ لانی ده

چه راځی درله وُکښلے تیغ د سترګو
په نجیب د دلربا مهربانی ده

(۳۵۲)

ستا په عشق کښې چه بے ننګ دے نه هغه
دا نور زړونه څه زړه په حساب نه دی
چه ئے ځائے په زړه کښې مینه دیار نه وی
که نه سر د ګل خوبانو ئے صنمه!
که پر نور ځه ګفتګوئی کاندِ خُله نه ده
ځنې تل که عبادت، ځنې رندی که

چه طالبِ ننګونام دے، څه هغه؟
چه مسکن دستا د خیال دے، زړه هغه!
په ظاهر کښې که ژوندی دی، مړه هغه!
چه د ګل عشاقو سر دے، زه هغه!
چه مدام پر ستا صفت که خُله، هغه!
اے نجیبه! ته نه دا شوے نه هغه!

له اصل- دا ذیمی !!

۳۵۳

تورې زلفې په مخ څکه د دلبو شته — چه هر چوته ښهاران دگنج په سر شته
که په دهر کښې خوبان دي بې حسابه — دلربایه! ستا تا که بل بهتر شته
سیال دستا د قامت نۀ دے دلربایه! — چنار، سرو، که عرعر، که صنوبر شته
ستا د زلفو بوئ رم بس دے زما ځه کړم — په جهان کښې که ډیر مشک اذفر که عنبر شته
که نۀ چه لوړے حسن دلربایه! — دا رنګ حسن د آفتاب نۀ د قمر شته
ملائکو ځکه ځائے په سماء ونیو — چه په زمکه ترِ ستا حسن افزون تر شته

لا فې مۀ کړه د ربنتینې محبت نۀ
څو نجیبه! په تنه پورے دِ سر شته

۳۵۴

یاره! ستا د مخ نظیر په جهان نشته — پرئ نشته، ملک نشته، انسان نشته
معلومیږی چه زړم زیم د زړۀ تمام شۀ — چه له سترګو مِ داوښو باران نشته
یو ساعت د ستا په راتلو بیا د بل کوزی — اعتبار و نکیه هیڅ په آسمان نشته
ستا په کوڅې کښې چه مقیم شوم دلربایه — په خاطر کښې مِ اوس غم د جنان نشته
که ستا چه دی شکر شونډے سپین غاښونه — دُرّ و لعل د یمن بدخشان نشته
نۀ بادشاه شته دلربایه! نۀ ګدائی شته — چه په زړۀ کښې ستا د وصل ارمان نشته

دَ هجران په هسې سخت رنځ مبتلا شوے
چه ئے هجر نه نجیبه! درمان نشته

ھ

(۳۵۵)

دَ جنون په دائره کښې ځان بند کړه — نور په ملک دَ عاشقۍ کښې خورسندی کړه

ذکویا غونډ که غواړې دیار وصل — دهجران آزره قبوله په تندی کړه

چرې نه وی غل رقیب ځنې خه یوسی — ځان عسس دخوبرویانو دکندی کړه

څکه شوه مدام بې بره دلربا یه! — سناد قد په څیر چه سرو بلندی کړه

رقیبان دکه سګان درته په څو دی — چه دیار و لورته ځې تله ګړندی کړه

عشق وعقل په یو ځای کې اُسنوګنه نه که — که عاشق کې توکه نه خردمندی کړه

دا جواب دې دهغه چه سکندر وې — لاس له بد دکړه کوتاه ژبه خوندی کړه

وازه شوله خوبرې دهجرو رلیسې وی — خبر دار شه اې نجیبه! ځان خوندی کړه

چه فردوس، خلد کې ثانی نه دې نجیبه!

تعریفو نه دمکان سربندی کړه

(۳۵۶)

په خبر و چه صدف نسونې کړې وا ته — نږ راتو کې کړې مرغلرې بیش بهاته

دا تنا غږ میا دَ دَعه به کړې هیره — که په هجر کښې نارې واکړې زمانه

کونډ وی چه کې په خپل له غمه خلاص شم — ساقی! راکړه دشراب دکه مینا ته

چه دِ وکیښی تیغ دستر کو را له را غلې — ولې قتل بې ګناه کوې آشناته

ددوغم دِ دهجران یم عاجز کړې — دخپل قد راکړه په لاس یاره! هماته

له دا غزل دا کیدهمې دَ نسخې په حاشیه لیکلې دی ۱۲

ھ

دېلار شعر دِ نبات خپل دِ شکو کړ
گفتگوئې ولې سکندر کړې بې حیا ته؟

زهٔ نجیبؔ خرنگ وتا ته سجده نهٔ کړم
چه قبله کړې خدائے دلبره! دهر چا ته

۳۵۷

کهٔ آواز واؤرم په کور کښې د سجن زهٔ
له هوسه به پاره کړمه کفن زهٔ

چه صاف تن لکه ستا مې لری صنمه!
محبت کړم همېشه ځکه په سمن زهٔ

په خاطر کښې مې نیت خوید دے ستا د وصل
چه له ستوګو تویه ؤم دُرِ عدن زهٔ

چه دِ مخ وته نظر ؤکړم دلبره!
بې پرواشم له ګلونو د چمن زهٔ

ستا صفت بر دهم تمام نهٔ کړم صنمه!
که پیدا کړمه لس ژبې د سوسن زهٔ

هله پسه به نجیبؔ صادق عاشق شم
چه مجنون غوندِ صحرا کړمه وطن زهٔ

۳۵۸

چه په غشیو د نېږو دِ کړم افګار زهٔ
لکه نے همېشه ځکه کړم کوکار زهٔ

سزاوار یم چه مې راز د عشق ښکاره کړ
که په طور د منصور شومه په دار زهٔ

ستا د مخ د باغ ګلونه زما لبی دی
تماشه څهٔ کړم دلبره! د ګلزار زهٔ

پروانه غوندِ ور درومه د ځان سوو له
خوچه اُو دِ وینم شمع د رُخسار زهٔ

کوندِ وی چه د دلبر ته شم مخ روڼ رے
په مخ اوښکې بهیوم قطار قطار زهٔ

داخوږ ژوند مې په ما تریخ که تر ذقومه
لا به کله ستا له غمه شم ؤزګار زهٔ

لا ته ؤوائی مرض دِ لا دوا دے
رنځ د هجر چه طبیب ته کړم اظهار زهٔ

دا د هجر مرثیه وایم نجیبه!
هسې نه چې له خوښۍ کوم اشعار زه

(۳۵۹)

لولم والضحی چې د یار رو وینم زه ... ولولم واللیل چې یې ګیسو وینم زه

خدای یې م یې مسکن کړه پکښې خوښ یم دلربایه ... هېر م خلد ارم شي چې دکو وینم زه

ستورګې یې چې نور مستا ستا په خیر دي مهربانه ... ځکه خوښ خورم شم چې آهو وینم زه

یادم ناوکي شي خو چې وینم مژګان ستا ... یادکړم کږدمان چې د ابرو وینم زه

زړه م له دلبره صبر نه کانه نجیبه!
ګو چې جفا جور تر هر څو وینم زه

(۳۶۰)

که دلبر پرکا نه تله ما فوش کړي دي لیمه ... ما فوش کړي دي لیمه، که دلبر پرکا نه تله

نه چې واکړ حقه خله، تو به وي نر مرغلرې ... تو به وي نر مرغلرې، نه چې واکړ حقه خله

دهمه یې شا ته، نو خوبان د امیران دي ... نو خوبان د امیران دي، دهمه یې شا ته

ناوکي د توبا نره، عاشقان پر همیشې وله ... عاشقان پر همیشې وله، ناوکي د توبا نره

شته بیهوش زما زړه خو چې ته یې دستا ولیل ... خو چې ته یې دستا ولیل، شته بیهوش زما زړه

ورته وایم زړه ځه، تر وېښته د ملا باریکه ... تر وېښته د ملا باریکه، ورته وایم زړه ځه؟

دلربا چې شته اوده، وایم زړه فتنه اوده شوه ... وایم زړه فتنه اوده شوه، دلربا چې شته اوده

یاره بخاوره ستا دپله، و نجیب و ته رانجه دي
و نجیب و ته رانجه دي یاره بخاوره ستا د پله

(۳۶۱)

که په تیغ مې د ستوګو سر قلم شه
درقربان شه چه دِ زړه بانډِ خودم شه

ستا د مینې په دولت چه دولتمند شوم
فراموش مې داد زنګ ملک وحشم شه

څکه ګونم زنګ زیړې د زعفران طو
چه نصیب مې تل د عشق د ردوالم شه

تاچه پټ رخسار په زلفو کړ دلبره!
تاریکۍ د جهان لانډِ که نور تم شه

تل به ما غونډِ غمژن ګرزې صنمه!
د هرچا چه نصیبه د هجر غم شه

له قالبه نه د روح په سختئ لا ړ شه
که جیلن یم له نجیبه لا ړ صنم شه

(۳۶۲)

څوک چه کانډِ په کاکل د د لبو مینه
هغه کله که په مشک و عنبر مینه

سینې او شې څهره زیړه مې دولت دے
څکه نه کوم په سیم د په زر مینه

که وَ تا ته عیب نیکارېږي ته د مه کوه
خدائے د وما ته کړه ناصحه! هنر مینه

که د خوند د ستاد لبو ته خُله درشي
وُبه نکړه څوک په شهد و شکر مینه

نه به ما غونډِ په ما بانډ عاشق شه
که په زړه بانډِ دِ اوکه اَثر مینه

که زه ستا مینې د ستا نفر کړم نیائي
چه محمود غونډِ بادشاه که نفر مینه

معلومېږي چه ریښتینې عاشق نه دے
چه نجیب کانډِ په عشق کښې سپر مینه

(۳۶۳)

چه مې تک شنه ږیر د هجر په سینه
څکه شوم تمام په وینو رنګینه

ستا هجران اختر په ما څکه عشوه رکړ — چه قیامت به وی په ورځ د آدینه
څکه نه مومی نرمی زما په اوښو — چه خاطرم د دِلبر دے سنګینه
په خپل ځان به شی عاشق که دِ باور شی — که ته اونیسی د مخ ته آئینه
خوږی عادت چه پکښې نه وی د مروانو — مړو دے مه بوله هغه دے ارتینه
صفائی د زړه په کار ده په دا ځنګه شو — که د چاوی پوشاکو نه پشمینه
ستا په مینه کښې د ما نه کله رسی — قیسؔ، مجنونؔ، وامقِ دیرینه

ستا د عشق په نوکرئ کښې عجیبؔ خوښ دے
که ته دور کړے د خپل وصل مهینه

(۳۶۴)

دوصال د رو رقیب وته وا زه کړه — ددے شپی په دغه چارے اعواز مه کړه
چه پیدا کړم زه خدائے ستا د ناز د پاره — بے له ما نور په هیچا بانډِ ناز مه کړه
پریږده دغه بانګ چه همیشی وائی ستا د مینے — د زړه چرګ مِ شکار د سترګو په باز مه کړه
تل به که درته تعلیم د بدو چارو — سپے رقیب ګوره له ځانه همراز مه کړه
که له ما درته ښه ګوائی صنمه! — خبردار شه ځان په خُله د غماز مه کړه
یا خوځان په ځیر د قیس کړه پکښې محوه — یا هوګز د عاشقئ آغاز مه کړه
چه دِ کتبیناوه په ځنګ کښې دلوبا یه! — له رقیب سره زما د مرګ ساز مه کړه
د مخ شمع چه دِ بله کړه صنمه! — بے عجیبه د چا زړه پرِ ګداز مه کړه

(۳۶۵)

چه نظیر دِ د مخ ګُل د باغ موجود شهٔ — په صرصر د خزان څکه ز رنابود شهٔ

ستا له حُسنه چه منکر وو دلربا یه!   مَا اُکُوَّل څکه په لیشه مغز د نمرود شهٔ
په آسمان لے کبود رنګ اثو پیدا شهٔ   چه بیرون نه زما له خُلے نه د آه دود شهٔ
چه لے وُلیده راستی د دے آ فزو نه   صنوبر دَ دلربا ته په سجود شهٔ
بادشاهان لے تر نظره کدایان دی   هغه توک چه په وصال دستا خوشنود شهٔ
سستی مهٔ کوه واعظه! کوه وعظ   محبت زما په وعظ لا افزود شهٔ

اَفسانے لے څکه شی په هر دیار کښے
چه دلبر لے شهٔ اَیاز نجیبؔ محمود شهٔ

(۳۶۶)

دلربا د زړهٔ په وُرلو مائل مهٔ شه   دعشاقو نه حذر کړه غافل مهٔ شه
دعمد[1] قتل جهنم یاد دے؟   ته په قصد د عاشقانو قاتل مهٔ شه
آزارین ی څو کفار هرهٔ ثواب دے   په آزار د رقیبانو کاهل مهٔ شه
په زوال م به لے روح له تنه وُوځی   محبت م ستا له زړه زائل مهٔ شه
یار چه جوړ د نیړ وعشی کوهٔ عالمه!   مسلمان څهٔ هند و هم پرکائل مهٔ شه
سر حلقه چه د کل شکلو دے مداحه   بے آشنا زما دَ بل په ستائل مهٔ شه
له خوبانو چه وفا غواړے نجیبه!   ځان عالِم بولے بے عقله جاهل مهٔ شه

(۳۶۷)

چه ستا مخ را ته عیان شهٔ فراموش م ماتابان شهٔ   فراموش م ماتابان شهٔ، چه دِ مخ را عیان شهٔ

---

[1] خورده شده ۹۲ وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءُهُ جَهَنَّمُ الآیة ۲!

گودرم نہ دے د کوہستان شئہ چہ بے تا پکښے ساکن یم — چہ بے تا پکښے ساکن یم، گودرم نہ د کوہستان شئہ

چہ د لبو ستا خندان شئہ، توندے ئے دُر خجل شئہ — توندے ئے دُر خجل شئہ چہ د لبو زما خندان شئہ

بلبل ځکہ پہ فغان شئہ چہ خزان پہ گلو راغے — چہ خزان پہ گلو راغے بلبل ځکہ پہ فغان شئہ

جور و ما وته داستان شئہ د هجران یوه خبره — د هجران یوه خبره جور و ما وته داستان شئہ

د عشق بحر بے پایان شئہ ځکہ زۀ ترِ وتے نۀ شم — ځکہ زۀ ترِ وتے نۀ شم د عشق بحر بے پایان شئہ

غرق چہ ستا پہ زنخدان شئہ ورکوہ لاس نجیب یق لہ

ورکړہ لاس نجیب یق لہ غرق چہ ستا پہ زنخدان شئہ

(۳۶۸)

چہ سوختہ د عشق پہ اور شئہ زما زړہ — ځکہ تو پہ ځیر دسکور شئہ زما زړہ

چہ اختیار ئے د نسکلیو عاشقی کړہ — د گل درد و د غم کور شئہ زما زړہ

کہ طلب کہ خو تل ستا د سپین رخسار کہ — هیڅ نہ لہ پلار و مور شئہ زما زړہ

ځکہ تل دانا رکل پتړہ سور دے — چہ د خپل صورت خونخوار شئہ زما زړہ

بانډِ بنائی کہ فریاد لکہ جرس کہ — بے انیسہ بے غمخور شئہ زما زړہ

کہ پہ ورځے هر خوبروئی حنک کو سانبائی — چہ د هر یوه انځور شئہ زما زړہ

ځکہ بیو لکہ منصور شم نجیب دار تہ

چہ بندی د عشق پہ تور شئہ زما زړہ

(۳۶۹)

آشفتہ چہ رِم پہ مخ شئہ د جانان زړہ — سرود ونہ د غم کانړ هر زمان زړہ

خو چہ ستا د زلفو خیال پکښے ځائے ونیو — لکہ زلفے همیشہ شئہ پریشان زړہ

چه رُخسار دِ چې ئې ووینم له ورایه — له هیبته زما شي پاره ! لخ زنا ن زړه
لکه وریت کباب چه کوړے دلوبا یه ! — هسې شان زما اور د هجر کړه بریان زړه
د هغه و زړه دِ خدا ئے هم پرسو ختنه کا — په آتش د هجر خه د مسلمان زړه
چه زما د زړه له داغ خبردار شه — داغدار ئے څکه د لاله شه په بیابان زړه
غوړے زلفې سنبل کې توره په مخ راغې — دلربا زما له مانه کا یغما ن زړه
په توسن د حُسن سور دلبر مدام وی — دکوی طور وړی د زلفو په چوګان زړه
چه ئے بیا په لاس د انته مُتحذر دی — دلوبا یوړ له مانه هسې شان زړه

چه زړا پرستار شو نه که نجیبه !
معلومیږی چه دِ یار لری سندان زړه

(۳۷)

خدائے د پاره له حجابه مخ بهر کړه — په آسمان کښې منفعل شمس و قمر کړه
چه وانه خلی نوم په خلهٔ د مشکو هیچوک — توره زلفې بیا په عطر و معطر کړه
چه ما وینې نغاړے له رقیب شے — له دے حاله م دلبره ! لږ خبر کړه
ګوندِ وی په آوریده عشاق خوشحال شی — په جهان آواز د وصل منتشر کړه
سنا د حُسن د زکوة مصرف عشاق دی — دلوبایه هریوه له خه خوړ کړه
چه زما د خاطر حال در ته ښکاره شی — خه خوځ و آیینه ته برابر کړه
توره زلفې بنفشه لوے دلبره ! — تار په تاوے پخپل قدِ صنوبر کړه
چرے نه وی چه پر و سوزے دلبره — ته زما د زړه له آهه نه حذر کړه
که امید نِړ د وصال کوے نجیبه ! — خان په در کښې دیار کوره خاکستر کړه

چه فدا شم زه نجیب د ستا تر ځانه
یاره! بیا هغه زري دستار په سر کړه

(۳۷۱)

چېرې اولیدې مهرویه لا یې هوش د زړه له کویه | لا یې هوش د زړه له کویه، چېرې دې لیدې مهرویه
که د سرو په قد لویه له تا کله سمېږي شي | له تا کله سمېږي شي که د سرو په قد لویه
چه له تا یم وفاجویه، کتوي له زانو وغواړم | کتوي له زانو وغواړم چه له تا یم وفاجویه
ته پیدا وې ملک خو د سپي ځي و دله چا وا حسنت ؟ | د سپي ځي و دله چا وا حسنت ته پیدا وې ملک خو یه
ستا د مخ د گل له بویه، زه مړم شوم دلربا یه! | زه مړم شوم دلربا یه ستا د مخ د گل له بویه
یاره! ستا له گفتگو یه صدقه شکر نبات شه | صدقه شکر نبات شه یاره ستا له گفتگو یه

تل د دوستو کوله بویه د نجیب ځي او نبي دینه
د نجیب ځي او نبي دینه تل د دوستو کوله بویه

(۳۷۲)

له ځا به راته مخ ځغه خوږ نما یه | غم د هجر دې خپه کړم دلربا یه
خو را نکړې وصال اس ته د خیل وصل | ډوبه نه وځم د هجران له بده لایه
په سایه دِ له هجرانه مستغني شوم | تر دو زړو دِ نسم ځار د عشق هما یه
چه ژړا رم اثر نه کا ملې په زړه ستا | غور زومه ډېر کوهر عبث بې ځایه
چه رم هیڅ پرنم زړه نه شته نا صحه! | بیهوده نور نصیحت راته مه وایه

د خاطر مراد به څه دي ځني غواړم
چه مینې کړم زه نجیب ځان له په خود رایه

۳۴۳

ستا دَ نور وستوګو په ما بانډ آګ ګکا یه — تن زما د لیره په دا آګ بانډ جلا یه

غم زما آنیسی شته همیشه زما جلیس شه — ګورګا سپی رقیب ته چه تم کو اپناکول بټلایه[1]

نه دِ تل په غم کښې مرڅي د هجر واڅم — خوبئ ستا په وصال کښې سپی رقیب بت بجایه[2]

جوړ دِ رانه فوج که د غمونو که باور کړے — زړه دِ دلوبا یه په دا فوج سیوا لوټا یه

روغ به څنګه نه شم په پرِ لو هینږم چه به څومرم — هسے شان مِ زړه ستا د مټو کانو تیر دکا یه[3]

شته رابانډ کور و کلے او که دِ باور شي — تاچه خپل صحبت لره رقیب یاره بلایه

غم د کل مخلوق لے برابر نه دے صنمه! — ستا په عاشقئ کښې آند وه اِنتا بچ کو آیه

عقل و هوش دِ دوا یه له حبیب له دلبر یوړه
تاچه له حجابه سپین رخسار ورته دګلا یه

۳۴۴

په حیرت یم ستا د روخو و عقرب ته — چه لاس نه پریږدی زما د سیم غبغب ته

چاچه مے ستا د لبانو دی نوش کړی — اِلتفات نه کړم و َ میو د عِنب ته

د رقیب و شور ته مه ګوره تیر یږه — کاروان نه ګوري د سپي و شو رشغب ته

د رقیب ته د راستئ خبره مه کړه — بد مذهب کله نظر کړه و مذهب ته

ځان دِ او ګڼړه اخوځو پریوه نو نے — چه هوس که ستا د وصل و مرکب ته

رقیب طور بے ادب چه سادر ناد وی — نه کړه غوږ د ادیبانو و ادب ته

---

[1] اپنا کول بٹھلایا [2] دکھایا [3] دکھلایا ۱۲

هسې شان دې لوړ منصب دستا د مينې | چه اورنګ دې په آرزو ورے منصب نه
په هجران کښې دِ بې وصل مرم دلبره | لکه بې اُوبو نه پاتې کوره کب نه

چه تجمع د اُور اُوبو دے د لربايه
حيران يم زه مجيب دستا ولب نه

(۳۷۵)

همېشه چه مې رقيب لرې همراه | ځکه نه کېږي زما په تا ويساه
اول پرېږدې ځه لاسو نه نه له ځانه | که دِ نيت دی چه به ځم د عشقو په لاره
چا په کسب د عشق نه وه اختيار کړے | که اول په غم د هجر وے آګاه
هره ستا د نورو ښکليو تفاوت دے | لکه د مه چه تفاوت د مهرو ماه
په آتش لو سوزم و شمانځه دلبره | ماچه شمار که ځان پو سپه ستا درګاه
چه خپل يار همره له ما سره شفقت که | نه پوهېږم چه مې څه لوم ګناه
زړه مې هسې ستا د هجر آتش وسوه | لکه وه لېږ وے اور په وچ ګياه

د هجران مرض مجيب په هسې حال که
چه نيز دے ځو ورتو وته د ه ساه

(۳۷۶)

که مې پروت يم تل شکور په ستا نه | نظر ونه کاندې زما ته جانانه
ورته به ماغونه مجنون دستا په عشق کښې | که يوسف وے پيدا ستا په زمانه
تورزلفو که يار د زلفو ور په ما ده | چه عاشق که ځان په عشق کښې ديوانه
هم په دا چه نهايت ځه غمکسار دی | ځکه ماسکن ماوا کړه ميخانه

کہ وماتہ خوک لاکوی خروار د عقل — دربہ نکرم پرِ د عشق یوہ دا نہ

قیس دستا پہ عاشقئ کښې دیحانہ وہ — دلیلٰی[1] عشق ئے وَہ کرے بھَا نہ

کہ خلق ئے غنشے د بڼرو درکڑہ دلبر لہ — زمانزړہ ئے ورتہ جوړ کہ نښتا نہ

کہ تہ خان صادق عاشق بولے نجیبہ!

د مجنون غوندِ شہ سر پہ ویرا نہ

(۳۷۷)

پہ کوښہ چہ یار د سترګو ډکا تۂ — کہ باور کړے زمازړہ ئے ډُنا تۂ

ستا دزلفولہ بنہارہ بہ روغ نۂ شم — چہ م زهر پوستہ زړۂتہ ډُخا تۂ

چہ همیشہ ئے د بستو دپا سہ خوب کړ — هغہ خلق اوس پہ خاوړ و دی پرا تۂ

ماچہ ډُلیدۂ پہ درکښې رقیبان ستا — پہ لیمو کښې م آغزی نښوا تۂ

دلربا د زړہ ونوچور دے کہ باور کړے — نجتورد دی چہ ئے زړۂ تو ډُسا تۂ

چہ دیارپہ زړۂ اَتر نۂ کہ نجیبہ! — ولے سترګے ړندَ وے پہ ژړا تۂ

(۳۷۸)

چہ کړہ بلہ د مخ شمع جانا نہ — باندِ ډُسوم زۂ پہ خیر د پروا نہ

خوچہ ستا پہ مخ مثین شوم دلربایہ! — هوش وعقل شۂ لہ ما نہ بیکا نہ

دحباب لہ فوارے نہ بقا غوا ړی — چہ لہ تا دی څوک د وصل جویا نہ

ځکہ ډُلی ترکوړنکہ ځان دلبرہ! — چہ رفتار دِ پہ کبک اوکړہ کا نہ

---

[1] داشعر پہ دعاپو نسخو کښې بیا درست کړے شوے دے پہ اول کښې داسے لیکلے وو "چہ رفتار دِ پہ کوکب کړہ کانہ" د بام نسخہ کښې دا د د کړے شوے دے "چہ رفتار ستا پہ کبک کړہ کا" او ځکا کیدی نسخہ کښې داسے دے "چہ تلو پہ کبک د دوکړہ کا نہ"!

اوس وَماته دخو دئ خبره مه کړه   چه پرې شوم ستا دلبو مستانه
خوشحالی ورباندِ ځکه ویسا نه که   زمانړه چه شه د دردو غم خانه
ستا دمینې په سبب سره دلبره!   لکه قیس شوم دکل خلق آشنا نه
قیس مجنون نسبت وماته لقمان ده   هسې شان کړم ستا غمونو دیوانه

درست جهان په خوشبویئ دک نجیبه!
تار په تار چه کړې یار زلفې پرشانه

(۳۷۹)

قدم خم شه تل په یار د بیلتانه   زړه م وچاود په کوکار د بیلتانه
چه منصور غوندِ م راز دمینې وُوې   ځکه وُختم په دار د بیلتانه
دغمو نو خریدار م وُکړ بې حسابه   چه داخل شوم په بازار د بیلتانه
تمامی صورت م تور په شان دسکور شه   هسې شان وُسوم په نار د بیلتانه
ځکه سور م دکنجې سپنړه سر شه   چه واهه شم په پړزار د بیلتانه
دعیشه بتر م خوناب لکه ناسور ځی   څوک زخمی مه شه په خار د بیلتانه

ستادغم له رهزنانو بیم په ویره
چه نجیبؔ دروم په لار د بیلتانه

(۳۸۰)

غم ستاد هجران م شه په زړه کښې نشسته   ځکه هسې شان ناست یم عاجز ودل خسته
کله منع کیږی سبب په بند دخلو باندِ   گوئے که هرڅو کړم زړه وسنوکو ته دسته
نیو د دمژگانو په ځنو سره ژړا ده   گوره چه م نه شی په خاطر کښې شکسته

غواړې که وصال د خوبرو یانو تعجیل مکړه | رسی و مطلب د ته طالب په آهسته
ستا په بېلتانه کښې که باور کړې دلربا یه! | تل په خیر د بورې وهم سر په دوسته
کومه خواته لاړ شم چه د لبره ځنې خلاص شم | غم د بېلتانهٔ را پسې ګرځي پیو سته
حورې که پرې عاکه آدم زاد که ملائک دي | ستا په طور کله دي د لبره سباسته

مینې د منصور کا نه پر ووکړه معلومېږي
بیوچه شي نجیب سر تور و دار دست بسته

(۳۸۱)

ذکریا[1] غونډ لو که شم ذرهٔ په آره! | ستا له عشقه به هم نهٔ شم کناره
ګونډۍ خهٔ خوړم غم لوې شي له دې له | په لاس و اخلهٔ اې مطربه! چار تاره
دلاله سیاه داغونه به دې هیر شي | که داغونه د خپل زړهٔ کړم د ینکاره
آه فریاد کولې نهٔ شم له د هشته | چه رقیب د دلربا شهٔ هرکاره
له اوله مې د هجر سبق ووې | چه شروع مې کړه د مینې سپیاره
ګونډي دي چه په رحلت کښې دیار مل شم | هر سحر چه کړم جرس غونډې ناره

دیار زلفې به هله مسې کړې نجیبه!
که شانه غونډې کړې زړهٔ پاره پاره

(۳۸۲)

خپل پردي را ځنې ګل شو کناره | ستا غمونو هسې شان کړم بې چاره

---

[1] اصل- ذکریا ؟!

نصیحت دِ هیڅ فائده نۀ کړه ناصحه ! ننګ د نام کړۀ ما په عشق کښې آواره

ستا له وصله بهره‌مند نۀ شوم شیرینې که م سر لکه فرهاد که دوه پاره

پرې یستم به ستا هجران ځنې دلبره ! چه ختم ستا د عشق په منا ره

درست جهان به آشفته په سپین خسار کړې که یو ځل ئې له حجابه کوې ښکاره

ستا په عشق کښې سعادت کنړم دلبره ! که شم ستا د در په سپیو کښې شماره

د نجیب ژړا پرِ هُکه اَثر نۀ که

چه ئې زړۀ دے د دلبر سنګِ خاره

(۳۸۳)

دا په مخ بانډ زلفینې زۀ د یار د وینمه که پراته په ګنج د پاسه ده ښهاروینمه

دانما د مرګ جلات راغې هیڅ نۀ پوهیږم که همغا رے له رقیب سره دلدار وینمه

بې له یاره که زۀ سیل د ګلزار کړم خلقه ! هر یو ګل په دے ګلزار کښې لکه خار وینمه

نور م هیڅ په عاشقۍ کښې حاصل نۀ کړ یاره تهمتونه د عالم په تندی بار وینمه

بې له تا م په ذره نۀ دی په کار دلبره ! خوبرویان که د دے دهر صد هزار وینمه

دا نښان د شهادت نۀ دے نور څۀ دے یاره سرۀ لاله چه د عشاقو په مزار وینمه

دا دلبر دے له رقیبه هکناره کوزی که مؤمن و هندو د دا ره همکنار وینمه

چه ئې بې دیاره سر و شونډ د صحت دشوار دے

نجیب مسے د هجران په رنځ بیمار وینمه

ملہ دا کتیبې سنخه کښې د دے مصرے په سر کښې د "نش" لفظ په سبب خط زیاتے کړے شوے یعنی "تش تهمتونه د عالم ..... الخ"

(۳۸۴)

طائفه د رقیبانو په خوا را غله — نه پوهیږم که ږم خوا له بلا را غله
لکه وورې د پسو لې بالان دلبره! — ستا په غم کښې هسې ما له ټر را غله
هسې شان سیاه چشمان لرې صنمه! — چه خجل تر غزاله د خطا را غله
داسم قد د دلربا را غے په لاس کښې — که په لاس کښې ږم همسا د موسیٰ را غله
دا مې نه دی دا له غمه آزادی ده — چه په لاس معشوقه پره مینا را غله
معشوقه را غله په څه نن په لار کښې — که زمین ته فرښته د سما را غله
تا چه پورې کړه را لجه په دوا روستر کو — معلومیږی چه اوس ماله قضا را غله
چه دِ راغے سیاه خط په مخ خوشر نکه — نښانه د وصل اوس لا اُبتا را غله
دَ ازل په ورځ چه ویشی کیدهٔ نجیبه!
د دلبر جدائی بخره د ستا را غله

(۳۸۵)

په ما راغے ستا د هجر غم اَندوه — که ږم کینبو زمانے په تندی کوه
دا مچئی په انگبین باندے شوے جمع — که په مخ د دلبر خط دُ که اَنبوه
تا چه دُغوا لړوه دام په مخ د زلفو — راته وایه چه به خلاصی ترِ کوم کړوه
وا به بخلی په خُله نوم د عاشقئی — که اول شی څوک د هجر په غم پوه
همیشه چه لاف کوی د خپلے پوهے — زهٔ هغه کنړم په مینه کښې ناپوه
د دارا هره شکوه نه دوه دلبره! — لکه ته لوے د خپل حُسن شکوه
ستړ تر خط لاندِ ئے جور د زنے چاه — نهٔ نجیب پکښې دلبر د وب کوائه دروه

(۳۸۶)

چه زه درومې تل له ځلې لوګې د آه — ځکه مې شوه د فلک پر درست سیاه
ځکه نه وینم پرهر د ستا دلبره! — چه په سترګو کښې مې پریوت د غم کاه
نوره مه کوه جفا طاقت مې نشته — نه زما وعاجزۍ ته کړه نګاه
که د عشق په تور پریکیږي دلربایه — راته نه ښکاریږي سر لکه ګیاه
که ته وغواړې رد د هر ګواهان ټول — بیا به نه مومې رقیب غوندې ګواه
وبه نه کړم بې د ده له یاده نور څه — که مې داخل دلبر و بخښي ګناه
اوس مې وباسه د زلفو په رسن ته — چه د عشق غرق کړم د سیم ذقن په چاه
ما په پرې نه بندی له تا سره هم غاړې — چه لوګه سپې رقیب غوندې بد خواه

زه نجیب د بادشاهۍ افسر څه کړم
چه په سر مې ستا د مینې کړه کلاه

(۳۸۷)

دلربا چه دې په خپل حسن غره — ځکه نه که اختلاط له ما سره
بیا به نه مومې بل ستا په طور ښکلې — که څوک زمکه آسمان دواړه که پره
ځکه خلق مسخرې[1] راپورې کاندي — لیونی چه دې د روغو مسخره[2]
هله چیسه د بېښتنی عشق دعوی کړه — زکریا[3] غوندې که ځان کړې په اره
زه نو ستا په مېلمانه کښې مرګی حال یم — ته نو بیا وکه د سپي رقیب کره

---

۱ اصل. مخنوے ۲ اصل- ۳ اصل- ذکویا ؟!

دوصال سمند به هله د تیزې تهٔ ... که پرِ و موږ ې د صبر خَوځَوَه

ستا په عشق کښې خوار عاجز شی دلربایه ... که په سر کښې هر عاشق لوی ځوره

چه په وصل د دلبر نجیب سیر نهٔ شوم

نهٔ پوهیږم چه پیدا شوم څهٔ لره؟

(۳۸۸)

چه یار مهر و وفا نهٔ که نخهٔ بلا شوه ... اوس به و مرم را معلومه مکر دا شوه

هر عاشق چه شبګیر ی لکه شبنم که ... دیار وصل نصیبه د هغه چا شوه

جنون ځکه د قیس مل شهٔ نل تر تله ... چه په زړهٔ کښې ئې نقشی مینه دلیلا شوه

نوے رنګ چه ستا دَ مینے زمامَل شهٔ ... تر زعفرانو زما زیړه څهره لا شوه

په کلاب بانډِ غوټئ د شبنم دی ... که خَوَله دِ په عذار بانډِ پیدا شوه

چه له بویه ستا د زلفو شرمنده دو ... د عنبر و میشتهٔ ځکه په صحرا شوه

د زلفینو په تارونو ئې رَفو کړه ... چه سینه م ستا دغم په تیغ ټوټا شوه

ځکه هسې نجیب ډیر آه و فریاد که

چه همدمه معشوقه ځنے جُدا شوه

(۳۸۹)

آشفته چه شوم په تا بانډِ مهرویه! ... سرګیا رم شهٔ مدام له ها لې وهویه

تهٔ په څهٔ له سپی رقیبه هم آغوش شوے ... چه دور ګرزی فرښته د سپی له بویه

زمکه څهٔ دله چه آسمان هم معنبر شی ... چه زلفینے په شانه کړے عنبر بویه

دابه خوښی دِله رقیبه مکر واخست ... تهٔ په اصل خو دلبره ئې نیک خویه

ستا وقد ته پسته کچه معلومیږي   که په قد قامت ده سرو سمه لويه

ستا په مثل پکښې یوخوبروئ هم نشته   که راوړي زمانې دي بې شمار زويه

ته پرِ مه کړه جفا جور که به ښه کړے
چه خسته نجیب له تا دے وفا جويه

(۳۹۰)

څو دِ نه دے دردوغم په سر توده   دیار وصل هم ره مه غواړه اوده

چه دلبره تلے نه وړاندِ شم نه وروستو   هسې شان کړم زه ستا هجر ربوده

سرو ونه به بار داره هرګز نه وي   له دلبره وفا غواړم بې هوده

ستا په غم کښې چه خوناب م څي له سترګو   درست صورت م شه په وینو آلوده

ستا د عشق په سخته لاره کښې دلبره   دا زما سمند دعقل شه سوده

که مجنون دوکه فرهاد دوکه وامق دو   نه دوماغونډ په عشق کښې آزموده

نه به وي هسې بادشاه په بادشاهي کښې
لکه دے نجیب په عشق کښې آسوده

(۳۹۱)

که وخلقو ته ښکاریږي جهلا   عاشقان دي ګل په عشق کښې عقلا

دیوانه شي همیشې ګرزي له وحشیو   چه نازله شي په چا دعشق بلا

تریوه څاڅکي داوښو دعشاقو   صدقه شه دجهان لوء لوء لالا

له ښکره به دهجرشه په آمن   که ترڅان چاپیر دصبرکړے قلا

هیڅ زما په رنځ دهجرنه پوهیږي   په حکمت کښې افلاطون غونډِ علا

که وصال د دلربا قند و نبات دے هجر دے زهر قاتل کوره اَ لَا
چه بے یاره پکښې ناست په زړه غمژن دے
شهٔ سربند نجیب ته دشتِ کربَلَا

(۳۹۲)

که یو ځلې ستا د لارو پکښې تل شی ذم زهر به خواږهٔ لکه عسل شی
تو تندی ام همیشه دردمی لوخړے چرم او ردبیلتانه په زړه کښې بَل شی
سرو چشمانو د دلبر که جهان قتل لائے کوره که کاه تورے په کجل شی
چه بد بوئی ورځنے دردمی بخته کړے که د پیا زغونډ جامه د چا مَلمَل شی
که دِ باد په زلفو والوزی صنمه! مشک به واړه له پیریوه معطّل شی
دمخ شمعَ ورته بله کړه دلبره چه عشاق پرِ پروانه غونډ حلبل شی
سر و مال به د ځاړه ور که په عوض کښې
که یو دم نجیب له یاره هم بغل شی

(۳۹۳)

څهٔ شوا دښې رم په مخ که همیش دردومی سنګین زړهٔ چه پرِ دیار نری نړمومی
د دُنیا له غمه خلاص شو تل تر تله هغه څوک چه شراب ستا د شوندو ښومی
یار د نازله خوبه کله بیدا ریږی د عشاقو په نارو دُچیا د هٔ کسُو مې
په حذر د پریو تو دِ وی دلبره! څوک چه خیږی ستا د مینے په بیچو می
کناره له هرچا پرِ دِ یم ذکیره ی کړمه هسے شان خپه کرم ستا د هجر دو[۱] می

[۱] له داکیدیمی نسخه کښې دا لفظ "دردومی" لیکلے دے۔

داد لبر د ناز رفتار کا ندِ حیران ئیم کہ مُلک دے چہ د زمکے پہ سر دروی

ستا غلامِ زر خرید دے دلربا یہ!

پہ داغ شو پہ نامہ کہ نجیب نومی

(۳۹۴)

گاہ وصل لہ ما کہ لہ رقیبہ جانا نہ ئے
هیڅ درنہ پوهیږم چہ م خپل کہ بیگانہ ئے

مہ کړه دریغ زکوٰة لہ عاشقانو فقیرانو
نہ چہ غنی شوے د ښائست پہ خزانہ[1] ئے

ځکہ ستا پہ کوڅہ کښے تل پراتہ دی دلربایہ!
تہ چہ پہ دا دور د همہ ښکلیو ستانہ ئے

قد دِ صنوبر رخسار دِ نمو زلفے سحاب دی
لعل دِ لبان پہ غاښو دُرِّ یکانہ ئے

هر ځو درښتی عاشق نوم تہ پہ ځان منړدہ
ځو پہ عاشقئ کښے مجنون نہ ئے فرزانہ ئے

گرزے چہ همغاړے لہ رقیبہ تل نو تلہ
وارہ دلربا زما د موک پہ ساما نہ ئے

طمع د وفا چہ لہ [illegible] نو کړے نجیبہ!

پوہ شوم پہ تا بانِ هوښیار نہ ئے دیوانہ ئے

(۳۹۵)

یارہ! چرے خوخورم پہ وصل ستا شوے
خُلہ پہ خُلہ ئمدا پہ صدف خواپہ خواشوے

آمنا نِ م د وصال ورو، ورو ویټلے
ترمینځ ورکہ دهجران د یو غوغا شوے

در بیار گفتگوی دوتے لہ میا نہ
زہ وتا تہ، تہ وما وَتہ گویا شوے

---

[1] د «ب م» نسخہ کښے دوے شعرونہ د دوستو پہ دوہ پانرے نشتہ. ځکہ دا غزل اُو دوے یو ځو نورے غزلے د اکیڈیمی نسخے نہ یکلے شوی دی!! [2] دا غزل د «ب م» نسخہ کښے نشتہ!!

چہ پرد سینہ زہ ځان پروانہ طور | شمع مې د لہ فانوسہ هویدا شوے
چہ دِ نۀ د باغ لہ سیرہ مستغنی کړم | غنچہ خُلۀ دِ پہ خبرو راتہ وا شوے

دا اُمید بہ نجیب هله کہ لہ تا نہ
کہ ځان لہ رقیبانو نہ بېتا شوے

(۳۹۶)

کړم ذرۀ وسنا پہ وصل سرہ نبادشی | درک بہ هله دا زما آہ وفریاد شی
مستغنی شی تمامې جهان لہ مینکو | چہ پریشانہ یارہ زلفې ستا پہ باد شی
چہ راشی پہ نظر د چمن سرو | سم قامت دِ دلربا راتہ پہ یاد شی
کہ شیرینې غوندِ ښکلی دی بې شمارہ | ولې کله بہ پیدا عاشق فرهاد شی
زمانہ بہ ئې د رقیب پہ ستوکو ولی | کہ عاشق د معشوقې د در زما د شی
خو حکم ئې پہ سوگند نۀ کړے دلبرہ | ستا پہ عهد زما کله اعتماد شی

راضی من پہ مرگ نجیب پہ هغہ دم دے
لہ زنځیرہ ستا د زلفو کہ آزاد شی

(۳۹۷)

کوم خوبروئې خلقہ زما د یار پہ شان دے؟ | چہ لہ مخہ ئې خجل نمر پہ آسمان دے
د عرقاب تلی ئې نۀ لوی پہ زمکہ | ستا د هجر بحر هسې بې پایان دے
ځکہ ستا زلفې پریشانہ تل پہ مخ دی | پہ کوکل کښې زما زړہ هسې پریشان دے

۱، ۲، ۳ دا غزل د بل نسخہ کښې نشتہ ئہ. دا زیاتې من یم

پہ فرقت ئے ځکہ مرمہ زۂ عالمہ ! چہ دلبر زما پہ مثل درو ان دے
نرتی بہ وی دچا لہ تا پہ حسن ستا لہ رویہ چہ پیدا تمام جہان دے
دُر دندان لعل لبان چہ پکښے ستا شتہ پیښبور دے کہ یمن کہ بدخشان دے

پہ پیرو دکښے تعطیل مہ کړہ نجیبہ !
کہ دیار وصال پہ سر موے ارزان دے

(۴۹۸)

ځکہ جورشہ خوبانو عادت ستنا ہے رقیبان چہ ھمیشہ کہ صحبت ستا ہے
سیرو منبکو پہ کښکہ ځوک ھم نا خلی چہ پریشانہ شہ د زلفو نکہت ستا ہے
کہ ظاھرے دی گلونہ بھنہ کړی بلبلان کاندِ پہ باغ کښے صفت ستا ہے
دکمیخا بو پہ جامو ھم ذھر یبږی نسے زنکہ دے دتن لطافت ستا ہے
قند نبات بہ ترخلہ تو کہ لکہ زھر کہ ځوک بیا موی د شونډو لذت ستا ہے
زا ھدانو کو نشہ ځکہ دہ نیولے چہ منشأ د درد و غم دے تربت ستا ہے
نو رعشاق رم کہ خدمت کہ پہ لاسو نہ پہ لیمو بہ زۂ کومہ خدمت ستا ہے
کل مخلوق لاس پہ ناسہ درتہ ولاړ دے نسے شان دے دنیا ستا سلطنت ستا ہے

چہ ئے کړی دی دا ھمو ہ صفتی نہ
دخستہ نجیب مطلوب دے وصلت ستا ہے

(۴۹۹)

حالہ عین ئے نہ پوھیږم زما یار ځی کہ رم رُوح دے چہ لہ تنہ پہ تلوار ځی

ئہ ... - داغزل ئے ذیب ہم نسخہ کښے نشتہ ۱۲

زهٔ چه ؤکړم تصور ستا د مژګانو — په زړه کی کښی دلربایه زما خار ځی
ته چه لرې کړې نقاب له سپینه مخه — نمر سپوږمئ د رخسې دواړه شرمسار ځی
رقیبان همخاړی کړزی له خوبانو — عاشقان جور و جفا په تندی یار ځی
محبت د بے اختیاره کړ د لبره — زړهٔ مې کله ستا ؤلورته په اختیار ځی
چه ئې ډیر درد و الم کړ بے طاقته — فریاد ی مې زړهٔ له هجر جرس دار ځی
سروِ دُ نه په رفتار شوه نه پوهیږم — که له باغه ځئ وکور وَ ته ښکار ځی
ورځخه چه ستا د شونډو زهر مهر وی — زهر کله پرې د زلفو د ښهمار ځی

دا ترلے دے **نجیب** په تور د مینې
که منصور دے دست بسته سوته د دار ځی

(۴۰۰)

دا ؤلور د رقیبانو ته [illegible] ځی[۱] — حق حیران یم که زمانور دَ نَصَر ځی
ستا له عشقه چار ؤ تونے هیڅ زنګ نه یم — که مې مال ځی دلربایه که مې سر ځی
طالبان ستا د وصال دی دلربایه — چه دا هسې مضطرب قمر نمر ځی
تصور چه ؤکړم زهٔ ستا د مژګانو — دلربایه په خاطر کښې مې نشتر ځی
ستا د زلفو خوشبوئی په هسې شان ده — چه خجل تر دلربا مشکو عنبر ځی
دا دلبر په خرام د روځی نه پوهیږم — که عالمه سهی سرو وصنوبر ځی
ستا د عشق په لار تله ډیر ګوله دشوار دی — دا یه څوک به په دا هسې لار د زړه ور ځی

۱ دا غزل د ب، م نسخه کښی نشته ۲ دا شعر زیر د ورپسې دره نور شعر نه د ب، م نسخه کښی نشته

چه د دا پهو سوحلقه ئے زما جا نه ! دا نور سبکلی له تا څکه مو خو ځی

ستاد ستوګو له شمشیره که یادوکړے

دا خسته نجیبؔ پاره پاره ځګر ځی

(۴۰۱)

دا اثر دا په زما د آه و دود دے د فلک مخ چه اَ شنا هسے کبود دے

کل جهان ئے په طلب ګرځی صنمه ! نه تنها د ستا وصال زما مقصود دے

دا د تیب دے چه له یاره سوګیناست که حیران یم له خیله ناست نمرود دے

خوبرویان که په جهان کښے هرڅه پره دی دلرباستا د رخسار نظیر نابود دے

دے مامحرم شرے له خپله دره هرطرف وته نام تیلی ستا وجود دے

عاقبت به ماله تابیل که صنمه ! چه همراه دِ همیشه رقیب حسود دے

محلومیږی چه دیار په لوږلا پرښته په کوګل کښے م دلبره! زړه مفقود دے

په هیڅ ځائے کښے ئے څوک نه پریږدی دلبره! هغه څوک چه ستاله دره نه مردود دے

ستا د هجر په آتش باندے دلبره!

د نجیبؔ صورت سوخته لکه وقود دے

(۴۰۲)

زړه نه دی دلربا په چه له ستوګو م بیلیږی دذړه وینے دعا په سر د نږه و راشی روا نیږی

شین لوګے م د آه څکه همیشه له خلے نه درومی چه م اورستا د هجر همیشه په زړه بلیږی

دا زما فریاد هیڅ نفع نه کاندے عالمه ! چه هیڅ زنګه سنګین زړه م دجانان پرنه نرمیږی

څکه ګرځی سرګردانه تل په کانړو بوتهو تکی چه دیا د په کوګه راشی نحیل نه کاندتیریږی

حشر مقام خوشحالی کاندِ زما د زړه په سرائے کښې — همیشه چه کاروانونه ستا د غم پرِ دیره کیږی

نو ښتے ښاپیرئ حورے چه دِحُسن ته نه رسی — آدم زاد څه دی دلبره! چه له تا سره سیمیږی

دا دِ یار دے له رقیبه همکنار درومی نجیبه!

که دِ رُوح دے په سختئ سره له تنه وېزاریږی

(۴۰۳)

چه رئیس د همه ترکو د با کرام دے — هم همغه م د اختیار وړے زمام دے

که باور دِ نشی کوغالے ستا د سپیو — ما ته عینِ دلربا یه! رحمِ جام دے

عاشقان پکښې مرغانو غوندِ نښلی — یار چه ایښے په رخسار د زلفو دام دے

زه کتان یم په لیدو ئے پاره کیږم — که رُخسار د دلربا ماهِ تمام دے

چه ګکیادی دِ پرِ مدام د ما تم مرے — پر لیو تو تم نن دے دخاطر بام دے

په هجران کښې پوخ عاشق لا خوښ خورم دی — چه دیار له هجره زاری عاشق خام دے

په هجران کښې تسلّا باندِ کوم زه — خیال دِ مخ م دِ په زړه کښې صبح شام دے

په دشت کوزی څکه نه راځی چمن ته — کبک د دی دِ خجلته تر خرام دے

زړه م څکه اقتدا پسے کوینه — چه محراب دِ میان د وروځو خال امام دے

چه په تله دِ د ده ساه خیبری له تنه

اے نجیبه! دا دِ روح که د لارام دے؟

له داغزل دا کیږی یې د نسخے په حاشیه لیکلے دے؛ ۲ داشعرا ول دا سے لیکلے د وجه "کوکب شرمساره تر خرام دے" نجیب دیرځائے کوکب د کبک په ځائے استعمال کړیدے، اُدبیا دا لفظ په بل قام در کړه شویدے دلته هم د مصرع بیا دا دد سنګرے شویدے "کبک در دی دِ خجلته تر خرام دے" زما په تردید دا سے غوره وی چه کبک دِ شرمسار تر خرام دے"!

(۴۰۴)

نک په زړهٔ م همره غشی د مژګان دی | چه وتلی له حسابه له بیان دی
سپین غاښونه دِ دُر ونه دیمن دی | سرهٔ لبان دِ ګویا لعل ویدخشان دی
ډُوبې یاسه په رسن د نور وزلفو | غرق په چاه کښې ستا د زنې عاشقان دی
د وصال اُمید دِ نهٔ که ترِ هیچرے | چه په عشق کښې ځوک د ښکلیو ځو شمنان[1] ادی
په جنت کښې به خدمت که ستا د ورانِدِ | اے دلبرهٔ! حورے کله ستا په شان دی
ځکه ناست دی په ګوښه کښې کاندِ زُهد | بے خبرهٔ[2] ستا له حُسنه زاهدان دی

یار ضسته نجیب ته ځکه نظر نهٔ کړه
چه لے دهٔ غونډِ په در پرانه ځیندان دی

(۴۰۵)

چه دلبر م له رقیبه هم آغوش دے | د خاطر د بیګدان زما ځکه په جوش دے
عاقبت به ورانه زما د زړهٔ محل شی | ګیدے چه پړستا د هجر موش دے
رانه مکړه ګفتګوئ د هوش ناصحه! | بیرون شوے اوس له دله زما هوش دے
تل مهجو رله تا نه ګرزی دلربایه! | د عدد ځکه په آسمان کښې په خروش دے

سوومال به زهٔ نجیب په یو ګوټ ورکړم
چه م یار له سرو لبانو مے فروش دے

---

[1] د اکیډیمی نسخه کښې د دے مصرعے په بدل قلم داسے اصلاح شوے دهٔ "چه په مینه کښې د ښکلیو ..... الخ"!! [2] بے خبر چه ..... د اکیډیمی نسخه!!

(۴۰۶)

بې له وصله به هجران کښې ځان په دوک شي — بد یې دې ده چې تن بې روان په دوک شي

چې د تل څو د مخ وینې د لبره! — په شلیدۀ زما د تن کتان په دوک شي

ستا په مینه کښې زۀ ځکه بې آرام یم — چې په اور کښې د سرې ګډا ن په دوک شي

پلوشې لوې کوه رخسار مستو رکړه — یو زۀ څۀ یم اوس به درست جهان په دوک شي

خو چې قصه د حال و یلو یا رته و که — له بیانه شي عاجز زبان په دوک شي

زړۀ م بایلو ګل اعضام په عذاب شوو — دیو بد په سبب ډیر نیکان په دوک شي

چې په څهو دلبر و کوری وَ ما ته — بیا مجنون غوندې م تن ارزان په دوک شي

تو قیامته چې بې خوده دې دلبره! — ستا د شوندو په شراب مستان په دوک شي

چې فې یاد کاندې نجیب د عشق له درده

انس و جن څۀ دی آشنا دیوان په دوک شي

(۴۰۷)[۱]

یم که سحاب طور په هجران کښې تل ژړونې — کله یم ناصحه! زۀ له عشقه صبر کړونې

ستا د بیلتانه سخت سر د رد آد و خارښته — څۀ خو وما را کړه د خپل وصل سزتړونې

زۀ چې تو یه وصه په رخسا باندې تل ادبنې — کوندې شم په عشق کښې خپل یار وته مخ رونړونې

هیڅ لې چې و نه ویل، طبیب پستنه لاړ شۀ — پوه شوم چې د هجرانه مرضه یم زۀ مړونې

څکه هیسې رنګه تو ر لیدۀ شم دلربایه! — هجې د تنور زما صورت دې او رلړونې

---

۱ دا غزل د اکیډیمۍ د نسخې په حاشیه لیکلی دې!

ذړه ئې د آدم ځه د تمام یوسف زیځی یو ړ   لوے چه له سره ډُرخانئ کهٔ پیدا نے

دړې ادر بانا نومنت څوک چه شا له دروی
ځکه دے نجیب د رقیبا نومنت وړونے

(۴۰۸)

که دلبر همدم له ما شی   زما غم به بیے شا شی
په خندا چه شونډے وا کړ   د خاطر غنچه م وا شی
لا اندوه په ما دوچند کا   له رقیب سره چه را شی
عاشق ستا دم په باغ کښې   بلبل طور په نوا شی
بادشاهان بادشاهی پریږدی   چه مئین په رخسار ستا شی
د پله خاورے لے رانجهٔ کړه   کور چشمان د چه بینا شی
عاشق اُچوی بل ادر ته   محبت په خپل بلا شی
که عاشق په زور رستم دی   په هجران کښې وار خطا شی
چه زلفینې په شانه کړے   پیښور ختن خطا شی
د نجیب شعر که واوړے
په حیوت به گل سترا شی

(۴۰۹)

چه دستړکو تیغ وکښلے دلدار دُروی   عشاق ځکه ځځے تل د دل افگار دروی
چه د خط په رخسار راغے دلربا یه   معلومیږی خزان راغے بهار دروی
هسے شان حُسن لرے زما دلبره   نمر سپوږمئ د چه خجل تر رخسار دروی

چې ئې بحر و نسبت ته دے د نن وکے | په رخسار ئې هسې ا د بنګ بسیار دروی

سپین رخسار د تورې زلفې دیار ګوره | چې هم دام سره مسلم و کفار دروی

چې فرقت د دۀ سبب ستا د ممات دے

اے نجیبه! دا د روح دے که یار دروی؟

۴۱۰

چې مین شوک په رخسار د جانانه وی | تل به ما غوندے د خلق افسانه وی

ستا په عشق کښې به مجنون شی د لویا یه | که لقمان غوندے غافل د فرزانه وی

چې مستان ئې د دنیا له غمه خلاص کړه | تل تر تله دِ ودا نه میخانه وی

په زنځیر د زلفو ځکه دلبر بند کړم | چې تل بند په زنځیرونو دیوانه وی

هیڅ خبر نۀ وی له ځانه له جهانه | چې په مئې شوک ستا د زلفو مستانه وی

عاشقان د عشق په کار کښې که باور کړے | له پردیو هم له خپلو بیګانه وی

د ناوک ستا د مژګانو ته صنمه!

د خسته نجیب خاطر دِ نشانه وی

۴۱۱

کشکے زۀ دِ آشفته په رخسار نۀ وے | چې په غم کښې دِ دلبره خوار زار نۀ وے

هوښیاری چې دِ همه عمونو سر دے | دریغه دریغه پیدا شوے هوښیار نۀ وے

قربت ستا د مخ و ګنج د ته آسان وه | که پرې پروت مدام د زلفو ښامار نۀ وے

خو پروا به وه زما له سپی رقیبه | که ځپلے م دلبر جفا کار نۀ وے

په سحاب به ئې مخ ولے پنها و نه | ستا له مخه که آفتاب شرمسار نۀ وے

زما زړه به طرق له غمه لوغونې چاوډ وو — که ستا خیال پکښې صنمه! حصار نه وے

له زانو به زما سر کله پیوست وو — درد و غم که ستا د هجر پرهار نه وے

یار به کله د جفا رسم و دستور کړه

همنشین ئے که نجیبه! اغیار نه وے

(۴۱۲)

چه دلبرم له رقیب سره قرین دے — غم اندوه ځکه زما پسے تحین دے

مشاطے دِ په رخسار باندِ خال کینیو — که ئے ایښے سیاه داغ په گل نسرین دے

معلومیږی سپی رقیب دے بد راه کړے — دلربا چه هسے شان غوته حین دے

په هجران کښے چه م ونیے څی له سترګو — درست صورت م د سالو په څیر رنګین دے

ځکه زړه ئے په پنجو کښے زما یوړه — چه دلبر په سترګو باز و یا شاهین دے

څرنګه ستا د محبت حکومت لوړ م — چه م تل د زړه په تخت بالا نشین دے

نکه تړ د فلک د ینی دلربا یه! — ستا له غمه خاطر هسے زما شین دے

چه په روځ د خدا ئې رسول هم نه کړو هیری

اے نجیبه! رقیب هسے شان بے دین دے

(۴۱۳)

ما چه او کړه ستا په مینه آغازی — حصله ئم به دِ وصال په سر بازی

ستا په غم کښې به لوغون مړ ئم صنمه! — خپل ساه که له ما نه کړے غمازی

کړم به ئې دا د نبوتل د روحی له سترګو — سر وِشان پرلایار موحی سبزازی

ستا د مخ په بله شمعه دلربا یه! — پروانه غونډِ کوم جان ګډازی

چنار سرو صنوبر دے کہ کجو رہ ... نہ رسیږی ستا و قد تہ درازی

پہ جنت بہ د وصال هله دیرون شی
کہ نجیب شی پہ کافی رقیب غازی

(۴۱۴)

چہ همدم چرے رقیب و دلدار کیږی ... کہ باور کړے پہ لیمو کښے رم خار کیږی

بالایجاب ستاپہ رضا ربانہ عاشق شوم ... کنزہ څوک بہ پہ اختیار پہ سرۀ نار کیږی

چہ څوکند کہ دلو یار خت دخپل حسن ... شمس قمر ئے پہ دو کاخوین ار کیږی

ستا وصال بہ هغہ بیا مو می صنمہ! ... چہ منصور غوندہ د میږے پہ دار کیږی

کہ څوک وخښی ستا د شونډو مے جانانہ! ... تر قیامتہ بہ ئے کله خمار کیږی

وائی څوک کہ لاس ور د رسو بہ پرېږدی ... چہ پہ کنج د مخ د زلفو ښها رکیږی

ملامت بہ کہ پہ ما څوکؔ کہ ئے خدائے کہ ... دیوانہ بہ د پہ عشق کښے سبا رکیږی

زۀ نجیب چہ د مخ د وینم صنمہ!
کنارہ م لہ زړۀ صبر و قرار کیږی

(۴۱۵)

چہ پہ مخ پریشانہ زلفے بتا راشی ... گویا تللے روح پہ بیرتہ زما راشی

درست جهان کانہ خوشبو کہ د باور شی ... چہ دستا پہ خوشبو زلفو صبا راشی

همیشہ آه و فریاد کہ زړۀ ئے چوی ... درد و غم د بیلتانہ چہ پہ چا راشی

لہ ملامت بہ پہ ما څوک کہ ... الخ (د اکیډیمۍ نسخہ) ۱۲

د غم شپه دِ په ما هسې شوه درازه — نه پوهیږم چه به کله صبا را شی

ستا د زلفو بو عالم لبی، پکار م نه دے — که په لاس کښې عنبر د صحرا را شی

چه د کښیا تیغ د ستو کو همیشی کړے — معلومیږی چه به ما له قضا را شی

بے له وصله ستا، پکار د نجیب نه ده

که په لاس لے بادشاهی د دارا را شی

(۲۱۶)

شمس قمر چه هسې شان په سما کوځی — په اُمید ستا د وصال دلربا گرزی

دا دِ خط دے په رخسار باندے دلبره — که چپان ترا نگینه خوا شا گرزی

چه ئے سترگے ستا له سترگو نه شرمیږی — د لړسا ځکه آهو په صحرا گرزی

عاقبت به ئے په شنبل باندِ مدهوش شی — چه په لاس کښې یار د شونډو صهبا گرزی

عاشقان چه ستا لبان جُبینی دلبره — دنیا تول له حلوائے پروا گرزی

داله غرونو لړے پورته شو حیران ئیم — که دا دود زما د آه په هوا گرزی

د نجیب درته احوال شو معلومیږی

چه غماز دِ په دربار کښې بُتا گرزی

(۲۱۷)

که په باغ کښې ئے د حُسن سجن پریږدی — عاشقان به تماشه د چمن پریږدی

ستا د هجر نرے زخم چه ور دو خارشه — معلومیږی زما روح به بدن پریږدی

که ئے ستا د زلفو بوئی تر دماغ ورشی — سوداگر به باره مشک د ختن پریږدی

که شیر له ابدا ریٔ شی ستا د غاښو — جوهریان به جواهر د یمن پریږدی

بے اختیاره غم دعشق کړم بے وطنه — په اختیار سره به کوم یو وطن پرېږدی
وُبه وُځم دزنخ له عمیق چاهه — که م شنارا ته د زلفو رسن پرېږدی

مګر هله زه نجیب ورته نیږدے شم
مار د زلفو ستا دنخ که مخزن پرېږدی

(۲۱۸)

عاشق کړه په ما زوره بے غمی — همیشه م ده له غمه همدمی
بے له ما چه ستا دهجر زورے زغمم زه — ګنځ فیل به دا زور کله وُزغمی
د رقیب په کمی هیڅ پروا دا رنه وُم — دلے یار م شته په خیله په کمی
اوس م قطع تر د وصل توقع کړه — چه دلبر که رقیبه محرمی
ځکه وینے م جاری شوے تر چشمانو — چه دِ تیر کړم د ښکر دپه زړه زخمی
ستا د وصل په وعدہ اعتبار نشته — په سوګند لے مګر وکړے محکمی

په هجران کښے به نجیب هله خورم شی
په سقر کښے که عاصی که خورمی

(۲۱۹)

ووایه دلبره! چه له ما ځان په غصه لے؟ — بے له تا نه صومعه په تا پایم ژوندم تنګ لے
ستا دے تورے زلفے په رخسارو ددو نشته — خلق دروغ وائی ته م افتاب مهتاب نه لے
ځکه په ما بانډِ دیر شیرین لے دلربایه! — نه چه په معنے کښے زما زړه لے یا لیمه لے

لے دا شعر د اکیډمۍ نسخه کښے نشته دے!

زړهٔ م درته وچاؤ د پېڅارو نارو دلبرهٔ! غوږ راته لږ کښېږده هرګز نکړې که اُوده يې؟

شي به د نجيب عمر بسيار په خير د خضر
آب که لږ ورنوش کړې د حیات چشمې په خُلهٔ يې

(۴۲۰)

چې م هجرېدل کړے د زړګي نیم دے
جارې څکه تل زما له سترګو نَم دے

د يو عالم به پکښې بند شي معلومېږي
دام د زلفو چې په مخ ايښے صنم دے

په هجران کښې چې د پروت څانکندن یم
معلومېږي چې ستا وصل زما دَم دے

که مې قیاس عاشقان وړه کاندِ صنمه!
تر حجاج ظالم زيات د ستا سِتم دے

څکه زړهٔ د سوز وَ بیا وایم پرِ ژاړم
چې دلبر م له رقیب سره همدم دے

څکه زړهٔ د جنت سوال نهٔ کړم دلبرهٔ!
ستا کوڅه چې زما خُلد فردوس نعَم دے

زړهٔ نجيب څهٔ درمان وُکړم صنمه!
ستا د هجر لا دوا درد وَ اَلم دے

(۴۳۱)

که نبکاره دِ دلربا د مخ جمال شي
خوبرويان به واړه نقش د دیوال شي

هغهٔ مهٔ بوله رښتنے عاشق واوړه
چې په غم کښې دَ آشنا خاطر ملال شي

څوک به ستا د مخ تشبيهه له مهر وماه کړه
برابر به چرته سيم د زر سفال شي؟

د مکې په دربلال نفّ ولاړ دے وایم
چې سرګند دِ دلبانو په سر خال شي

افلاطون يې که ثاني نهٔ وي په عقل
چې عاشق شي تر مجنون هم اِبدال شي

زړهٔ يې پرېکړهٔ ورله بوسه تحطيل مکړه
اے ربياره! که په سوموندهٔ وصال شي

بهره مند به شی هله دیار په وصل
که نجیب غوندې څوک تر سر مال شي

(۴۲۲)

چه یې خاڼې په زړه کښې مینه دستانه وي — د سرو په شمېر هغه بُتا نه وي
چه یې زړه ته تماشه کړي ن په باغ کښې — د غه گل به شگفته تر صبا نه وي
زړه به خه دستا په غم کښې خوشحالي کړم — دا ژړا به خاڼې هیڅوک په خندا نه وي
تر هغه عاشقان مه بوله عُشّاق ته — څو یې اېښې سر د ښکلیو په پا نه وي
که ستا زلفې خوشبویه دي دلبره! — په دا طور به عنبر د صحرا نه وي
که ستا شونډې خوږې دي دلربایه! — خوږه دا رنگ د نبات تو حلوا نه وي

که پوره کړې گُل عشاق د تمام خلق
د نجیب غوندې عاشق به په تا نه وي

(۴۲۳)

مخ ېم دیار نمر دے، که منې که نه منې! — بلکه تر بهشت دے که منې که نه منې!
زلفې پرېوتې د بنفشې په طور کوره — قد یې صنوبر دے که منې که نه منې!
شاه دے که گدا دے که مابین دد ځي دواړه — پروت یې تل په درد دے که منې که نه منې!
ته که تورو زلفو وسپین مخ ته یې نظر کړې — یو شام و بل سحر دے که منې که نه منې!
غواړې که له مایار خپل وصل په غوغا کښې — پلیشي ېم ورته سو دے که منې که نه منې!

له ۱ - بل کښې ۲:

غشي لي بانړه دي او ليندۍ کږې وروځې — ليندۍ م ځکه دې که مني که نه مني!

بې ياره چه نه ويني مجيب د وار و ستو ګو

تورې د لېمو دي که مني که نه مني!

(۴۲۴)

معلومیږي چه له عقل ئې تښتي — چه د عشق له درده غواړي ته ښتي

ستا د زنې په ځېږ کله دي دلبره! — که منتوره که نا شپا ئې ده که ښتي

لرنا وکه د سبا وبه ډې د روغ ستم — چه ډې وويشتم دلبره ناڅاپه کړې

مابه نه وه عاشقي اختیاره کړې — که مې وي په غم د هجر آګاه کړې

ستا په مینه محبت کښې فقير خوښ يم — په ذره هم بېکار نه دي د باد شاهي

په دنيا چه څوک محروم شو ستا له عشقه — په قيامت به دوزخ سته تنده وي

سرې لمبې ستا د هجران سلام دلبره!

په خاطر کښې ئې خسته مجیب سوځي

(۴۲۵)

که هر څو م د رقيب د پاره زوري — وابه نه وړم زه هرګز د يار له لوري

بېهوده دانو رخوبان[۱] له تماشالي که — څوک به سم کاندي دلبره! څوک ستوري؟

مقدر د هر سړي[۲] وته رسيږي — نه وړا ندې ئې د محفوظ په تخته توري

---

۱ ب م نسخه "بېهوده نور خوبرويان..... الخ" اکیډمي نسخه بیهوده خوبان..... الخ خو په بل قلم "دانو" ئې زيات کړې شوي دې. ۲ اکیډمي نسخه کذا. ب م نسخه "مقدر به و سړي ته..... الخ"

عاقبت به شی چشمانې زما سپینې — چه ذ اوښو باړانو نه ترتل ووړی

عقل و هوش مې محبت له زړه بیوړن که — خو چه راشی زه د دَور دروې کمزوری

دَ دے هسې معشوقې وَ ته څه وایم — چه زړه راخنې یو پر په سر لوری

عاشقان دِ اوس د وصل طمع پرېږده — رقیبان چه شوله تا سره خسوری

خوږو زړه یم چه ستا عشق سا تم په زړه کښې — کټره کله څوک لیښې په زړه کښې ژغوری؛

ستا دشونډو وخِه ځـ ښلی دی صنمه

نجیب ځکه هسې شان له مستۍ سپوی

(۴۳۶)

نمو سپوږمۍ په له تا څونګ که سیالی — کله سم دی سیم د زرد سفالی؟

ستا د در په خار و خس با ندِ پرتِ وخوښ یم — مستغنی یم د حریرو له نهالی

له ژوندو په مرګ خوښ یم هزار باره — که خاطرم ستا له عشقه شی خالی

چه کل ښکلی تعلم څخه د خیال که — دلربا دے زما هسې شان خیالی؛

چه داخل دِ شوم د حسن په بازار کښې — پکښې کو نم رنګا رنګ کوړم کالی

خو چه ستا په مخ مئین شوم دلربایه — له خاطره م کوچ وکه خوشحالی

ځکه شه نجیب عالی تر کل عشاقو

چه ئې یار دے تر همه ښکلیو عالی

(۴۳۷)

چه په عشق کښې دیوانه د دلبر شه — معلومیږی چه له عشقه مجنونه شے؛

راز د مینې ظاهر مه وایه وچا ته — خو منصور رغونها تیر شوے نو سر نه شے

په سفر کښې به همراز نه شې له یاره په فریاد لکه جرس څو سحر نه شې

خپل لبان شهد و شکر لوې صنمه! طالب څکه نه د شهد و شکو نه شې

همرکاب زینښتې مه ګرځه په عشق کښې لکه قیس چه په بیابان بانډ سوزنه شې

صبح و شام چه نصیحت کوې نجیب ته

اې ناصحه! عاشق شوې مګر نه ځې!

(۴۲۸)

تار په تار چه په مخ زلفې د دلبر شي که باور کړې مخ د زړه کې معطر شي

چه هیڅ استفاده که ستا له حُسنه شمس قمر به له تا څرنګ برابر شي

لیمو تر و ګچو شوندو د دې ته کورم را په یاد چه ستا په عشق کښې تجربه شي

بې له عشقه زندګي زما دُشواره ده بې آتشه کله ژلیت د سمندر شي؟

لکه کانډ عالم ډیره له بنهماره زما هیسې ستا له زلفو نه حذر شي

غم آنده د بیلتانه خراب ترابکړم لا به وصل د ستا کله میسر شي

چه د یار زلفینې دوینم مشکینې فراموش م هغه دم مشکو عنبر شي

چه ځې ژاړم زه له غمه په هجران کښې یار په آوښو لکه سروِ تازه تر شي

جاویدان ژوند به حاصل کاند دلبره هغه څوک چه مو کې خاورې ستا د در شي

ګُل خوا به بې ځنې تو کاندې دلبره!

که تر خُلې د نجیب ستا لبان شکر شي

(۴۲۹)

که زاهده به جنت کښې دې د پریشکلې بې دلبره، ما د تا تر دې بخښلې

ترقیامته دخو دیٔ اُمید ترمهٔ کره   کوره چاچه ستاد شوندو ومٔ دی څنبلی
مدینه مکه چاپتهٔ پهٔ اطلس کــره   رخسارین که یار پهٔ زلفو دی پوښلی
ستا دهجو غم دلبره زما ځتے   فریښتو دی دا زل پهٔ ورځ آښلی
دادِ خط دے پهٔ رُخسار یاندِ صنمه؛   پهٔ ورق که دعا حروف دمصحف کښلی؟
دلبر وُرمے زره پهٔ لاس کښے کله راغے   که هرڅو رم پسے بحر و بر دی منبلی
کهٔ مٔے سر له زنګنو پیوست شهٔ بنائی
پهٔ نجیب چه وی تل پیښی د غم لښلی

(۴۳۰)

پهٔ رُخسار چه پهٔ نقاب همیشی بناځی   عُشّاق څکه له دید نه بے نوا ځی
ذفلک مخ باندے تورشهٔ دلربایه   چه دو دو نه دا ته تل ترخُلے زما ځی
چه له ما شی لرٔ پهٔ بیو ته ساه رم خیژی   دارم روح دے نهٔ پو هیږم کهٔ اشنا ځی
خبر دار چه ستا له حُسن شهٔ صنمه   زهرهٔ[1] څکه پهٔ آسمان کښے پهٔ نڅا ځی
چه ستا زلفے خوشبوئی دلته شته دلبره   سودا ګر د مشکو څهٔ له تر خطا ځی؟
که زهٔ تهٔ له دُنیا درومو پهٔ داخته شو   پهٔ ارمان چه شاه جهان او زیک[2] را ځی
چه حیران ورته باران د ښکال شهٔ
نجیب هسے ستاله جوره پهٔ ژړا ځی

(۴۳۱)

هسے شان سیاه چشمان د دلربا دی   چه نخجل ځنے هر سٹی د خطا دی

[1] اصل - منظر ؟!

ستا له عشقه چه خبر نه دی صنمه! سړی نه دی چارپایان هغه کو یاد ی
عشّاق ستا د مخ گلزار کوری دلبره! د چمن له سیله ځکه بې پروا د ی
بې درمان یې نشته بې ستا له وصاله چه په رنځ څوک ستا د هجر مبتلا دی
خوار عشّاق د ستا په عشق کښې دلربایه بې پروا له سلطنته د دارا دی
که په سرو په مال شونډې د یار مومم دا بها زه د دوی نه ګڼم ویړیا دی!

که نجیب دِ فراموش که عجب نه دی
چه عُشّاق دِ په دربار کښې بې احصا دِی

(۲۳۲)

تورې زلفې په مخ باندِ د جانان دی که په ګنج باندِ پراته دوه ښاماران دی
صوفیان ټل په درد و غم کښې مستغرق دی چه کنار له غمه کړزی میخواران دی
د وفا رسم و رواج به تر څوک غواړی همنشین چه له دلبره رقیبان دی
تل یې وینې د زړه درومی له چشمانو چه کاتل د څوک په غشو د مژګان دی
تر صبا به تازه نه وی که باور کړې دا ګلونه چه په باغ کښې نن خندان دی
زه رئیس یم د همه وا لهوه دلبره! ستا د مخ که بې حسابه عاشقان دی
ننګ و نام ته دِ نظر نه کړه هیچرې هغه څوک چه ستا د وصل طالبان دی

نجیب سرور کوی ځکه په عوض کښې
تو نبا تو چه خوانې د یار لبان دی

(۲۳۳)

قرار صبر م هرګز بې یاره نه شی په هیڅ رنګ به سهل دا دشوار نه شی

بلبل نه موهي قربت همره د ګل ته — ځوا ول ئې زخمي پښې له خاره نه شي

لکه زه یم په حذر د ستا له زلفو — همره ویره د هیچا له ماره نه شي

چه د ننګو نام ته ګوښه تل تر تله — په دا طور عاشقي هښیاره نه شي

سر و مال و رکړه که وصل د یار غواړې — دده رنځ دارو دخدائے د پاره نه شي

آبادي د وصل د همره کله کیږي — ځوي د خانه د زړه مسماره نه شي

ځکه وائي حال د مینې نجیب سپړی
چه منصور غوندې ئې ترس له داره نه شي

(۴۳۴)

چه د حسن تر آفتاب و مهتاب تیر دے — وایه کوم خوبروئې دلبره ستا په څیر دے

کښلیو چه رقیب دے تا پسې ځنګ کښې — په دوو ستر کو م آشنا ځکه اندهیر دے

ستا د زلفو په حلقو کښې دلربایه! — دا زما وحشي خاطر همیشه ګیر دے

له سحابه نمو بنکاره شه نه پوهیږم — له حجابه که رخسار د یار برسیر دے

چه تشبیه ستا د رخسار شعرا له د ه که — محبت په سمن ځکه زما دیر دے

ستا د هجر په دیدن څونګه زه موړ شم — وایه کوم سړی د نمو له قرصه سیر دے

عاقبت به نجیب مات کاندې صنمه!
د رپسې چه همیشې ستا د هجر شیر دے

(۴۳۵)

په اکثر کښې زما تل د غم نارې دی — د رقیب کره سندرې نغارې دی

په غمزه ستا د چشمانو دلربایه — د خسته عشاقو زړونه دوپارې دی

ساقی راوړهٔ اوس شراب مستی باڼدهٔ ده | چه په لاس کښې د ي ما نوچارتارے دی
لاس دِ پریوینځی له ځانه دلربایه | هغه څوک چه ستا دمخ په ننداره دی
ستا په کوڅ کښې عاشقان همره پراته دی | چه وَتلی له حسابه له شماره دی

دَ نجیبؔ په ننداره راشه صنمه!
چه ئے ستوګے ستا له غمه خوارے دی

(۲۳۶)

یار چه مینه له اغیار سره کوی | شه نو نه له ما خوار سره کوی
عاقبت به خدائے هم دے کاندِ بدکاره | چه مَجلس څوک له بدکار سره کوی
دچانیت چه نزدیکت وی وَبادشاه ته | آشنائی دِ له چوبدار سره کوی
ته ئے دوست ګڼړے له نادُشمنی وُکه | څوک به څرنګه اعتبار سره کوی
پریشانی سیاهی دزلفو دِ ملحوظ که | چه قربت څوک له رُخسار سره کوی
دآشنا په زلفو مه وهه لاس نه | لوبے کله څوک له مار سره کوی

اے نجیبه! اوس باڼده دی زرسپیلکو
محبت شیکلی زردار سره کوی

(۲۳۷)

چه رِم کړه له جفاکار سره یاری | ځکه بخره شوه زما ناقراری
په داته زما ساه راغله معلومیږی | چه دلبر کاندِ له ما نه ویزاری
مُدام زړونه دعشاقو په پنجه وُړی | باز دستړګو دیار هسے دے ښکاری
زهٔ له تا نه کوم طمع ته له ما کړے | آشنائی ده دکل خلق خرخاری

چه دُرّ و مرجان نشته دلربا یه — هیې شان د ه ستا د غاښونو آبداری
خدایږد ېږبه زما وُچه که صنمه! — که پرېږغوا رم ستا له عشق وزګار ی
چرت نه و ته چه دِ خیال ورځنه یوسی — جوئ دا وښوم له سترګو شته جاری

یار د ناز په توسن سور ږده پروانه که
که هر څوک هم زه نجیب ورته زاری

(۲۳۸)

شام سحر پیدا له زلفو د رویه ستا دی — قند نبات پیدا له ګفتګو یه ستا دی
بشیران دجنت دا غله نه یو هیږم — که دا غلی قاصدان له سو یه ستا دی
دا ګلونه په چمن کښې چه لیدل شی — تازه تره د وصال له جو یه ستا دی
توم دخوئ د فو ېښتو په ږبه نا خلی — هغه څوک چه خبر دار له خویه ستا دی
په هیڅ در کښې څوک نه پریږدی شرمنده — یاره څوک چه مر دوران له کویه ستا دی
مشک عنبرو نسبت ته نکه پیاز دی — تورو زلفو هیې شان خوشبو یه ستا دی

خوبرویان د تمام د هر دلربا یه!
فدا کړی ما نجیب تر مو یه ستا دی

(۲۳۹)

ستا په روئ تحقیق مهتر آدم پیدا شوی — یو مهتر آدم څه، کل عالم دے پیدا شوے
ستا د نور له نوره زما د زړه سرور ته! — عرش د کرسی لوح وبل قلم پیدا شوے
واږدی له تا نه مؤخر مقدم نه دی — هر نبی له تا که مقدم دے پیدا شوے
ستا له برکته ته هر چا عالی همت ته! — کوږ هر انسان چه مکرم دے پیدا شوے

ستا د نور له نمه ای چه به ئی شو عالمه / خلد عدن فردوس هم نعیم د پیدا شوے

ستا له سپین خساره هم زیری له هر تاره / یو زرا د وزر بل نور تم دے پیدا شوے

کله ئے راستی د ستا په څیر ده ای سروړا / سرو صنوبر که هر یو سم دے پیدا شوے

ستا څلور یاران دی چه هم واړه شاهان دی / هر یو په دا دهر کښ اعلم دے پیدا شوے

یو د ابو بکر رض چه موسوم دے په ریښتینی / هم عمر رض عادل کوز د دویم دے پیدا شوے

بل کوز عثمان رض د چه د زویه د عفان دے / پس له دغو دواړو دے دریم د پیدا شوے

پس له دغو دریوارو علی رض د لدل سوار دے / د دې یارانو څلورم دے پیدا شوے

ستا په شفاعت ئے مګر خدائے ورکړے سروره !

ما نجیب ته هسے عظیم غم دے پیدا شوے

(۲۴۰)

شمع مخ د له نقابه چه برسیره شی / پروانه غوندے سوخته پرے عالم ډیر شی

چه بے مثله بے نظیره خدائے پیدا کړے / کوم سړی به یاره ستا په شکل و څیر شی

د فلک په ورکړه هیڅ اعتبار مه کړه / په ساعت کښے که باد ورکړے په بل پیر شی

د سباشت بادشاه به زر ستا قلابند شی / چه د خط آهن حصار دې څنے چو پیر شی

عاقبت به ما دوه نیمه که دلبره ! / هسے ترس ورم ستا د ستوګو له شمشیره شی

درست جهان به نیست نابود کاند صنمه ! / که تعین ورپسے ستا د هجر شپیره شی

هغه کسی صادق عاشق بوله نجیبه ! / چه دیاو وته تر سرو مال تیر شی

(۲۴۱)

چرم وا غوست ستا د مینے سروپا ئے / څکه تل راته و دعل شی چنګ و نائے

څل فوجونه چه دغم پرښوو زړی — څو به ورانکاندِ زمادخاطرسرا ئے

کوراوکلےم ګل وارَه بے آرام که — ستاپرغم کښے چه همیشہ کوم والے وائے

زهٔ تنهائے تعریف نهٔ کوم دلبره! — تعریفونه ستا دحُسن شی هرځائے

چه دحُسن ذخیره لرے صنمه! — ولے نهٔ مانځے په خیر ماګدا ئے

څهٔ خولاس راکړهٔ دلبره که به نبهٔ کړے — چه شوم غرق ترزنګنو دغم پهٔ لائے

ځکه زهٔ لے پهٔ دفا بهره مند نهٔ شوم — چه دلبرم خدائے پیدا کړخودنمائے

زهٔ نجیبؔ لے کرم بادشاه دتمام خلق

عاشقی دستاسایه دَه دهمائے

(۴۴۲)

اے سنبل کاکل پهٔ مخ ګل بوستاندچائے؟ — زهٔ بلکه بلبل یم تهٔ غنچه دهان دچائے؟

دیرهٔ[1] طالبان دی سکندر و خضر طور — تهٔ په سرو لبانو اوس مطلوب حیوان دچائے؟

ستادبیلتانهٔ پهٔ محرق دا دریهٔ څیردشمع — زهٔ پهٔ سوکریان یم تهٔ پهٔ حال خندان دچائے؟

ستاعاشقان دیردی ترشمارے نوحساب تیر دی — تهٔ پهٔ نن زمانا ره مخفی عیان دچائے؟

ستامخ له نوره روشنائی دَه ګل ظهوره — قهٔ پهٔ ورځ مهر پهٔ شپه مه تابان دچائے؟

تیغ ستادچشمانو دیرعشاق دی زخمی کړی — وایه دلربا پهٔ لب مرهم درمان دچائے؟

سبکلی عاشقان دهمه وارهٔ سپاهیان دی — هیڅ پرنهٔ پوهیږم تهٔ رئیس سلطان دچائے؟

نشته دنجیبؔ پهٔ زړهٔ کښے هیڅ بے ستاله مینے

دے خوستاعاشق دے وایه تهٔ جانان دچائے؟

---

[1] اصل ـ ٭٭ ـ ٭٭ ـ ۲ ـ ۱ ـ

(۲۴۳)

حیرانیږم تورې زلفې څه د یار دي
په صفحه که د کاغذ خط ګلزار دې

هر عاشق د خپل معشوق ته تل ساجد وي
برهمن څکه د بت ته نګون سار دې

تل ترخې زما لو خوږه څنګه درومي
چې په زړه م لګیدلې د عشق نار دې

چې شارب ئې تل کوشه له هوښه کوزي
ستا د شونډو د مې هسې شان خمار دې

ستا په مینه کښې صادق عاشق دلبره!
بې پرواله دلالته د ربیار دې

په کروهونو فرښته له سپي نه تښتي
یار په څه له سپي رقیب همکنار دې

د منصور په څیر به شي له یاره وصل
هر عاشق چې قبول کړې د عشق دار دې

معلومیږي چې ئې حسن لامثل دې
چې ملک د یار د وصل طلبګار دې

نیک و بد زما د ځان د ده د ځان دي
د ناصح پوچ کوټي له ماسره څه کار دې؟

هر طرف ته چې م بیائي درپسې ځم
د یار مینې له ما وړې ګل اختیار دې

ستا د عشق په درد و غم کښې دلربایه
د نجیب خاطر لاله غوندې داغدار دې

(۲۴۴)

چې م ولیده د در هر مکاري
توبه ګار شوم د خوبانو له یاري

څکه لب ئې همیشه بې پانو سره وي
چې تل یار زما د زړه کړه خونخواري

داورنګ سلطنت څه کړم باندې خوښیږم
که په عشق کښې هر څو پروه د خواري

که رښتیا په یار مین ئې دیوانه شه
چرته مینه چرته عقل و هوښیاري

د یوسف په څیر به څه بدل په جا کړې
که د ده په طور او کړې څه کساري

په قیامت به مخلد شي په دوزخ کښې ... بې ګناه مکره د چا دِل آنادي

چه مې مرنه شوم د هجر په ماتم کښې ... ده تریار پورې زما شرمساري

چرې نه وي چه دِ یوسي دلربا یه ... جوئ داوښوم له سترګو شه جاري

التفات چا ته له کبره دلبر نه که ... که مې ماغوندې په درکه سل ناري

چه جهان دِ ګل په زلفو معطر دې ... ځکه نا خلي هیڅوک نوم دَ عطاري

د **نجیب** د اسفاهت وحماقت دې

چه له ښکلیو غواړي دې وفا داري

(۴۴۵)

څوک چه ستا د لب په میو مستانه دي ... تر قیامته به د لبره دیوانه وي

قبلوي به د دار سر د منصور طور ... هر عاشق چه له دلبره یګانه وي

دیار زلفې ځکه پروت په سپین مخ دي ... چه پراته تل ښامار ان په خزانه وي

څو دِ سوي په مخ نه یم وابه نه وړم ... جار واته له شمع عار د پروانه وي

د عشاقو خسته زړونه دلربا یه ... تل د ستا د ښهونیو تر نښانه وي

څوک به خلاص شي ستا د زلفو له تور دامه ... پکښې ایښې که د خال توره دانه وي

زه ریښتني هغه بولم ستا په عشق کښې ... چه مدام مې مسکن کړې ویرانه وي

دَ ډوم به زه **نجیب** شنم له سترګو

که دیار د خلې غنچه پرخندانه وي

(۴۴۶)

هر یو ستا له درد وغمه په فریاد دې ... اې دلبره که مجنون دې که فرهاد دې

جهان ځکه قاف تر قافه معطر شه
الوتلې چه دستا په زلفو باد دے

ستا د وصل طالبان دی دلربایه
کیخسرو دے که جمشید که کیقباد دے

هغه څوک همیشه خوشحال کوزی صنمه
له کمنده ستا د زلفو چه آزاد دے

سلطنت د درست جهان به تا د لبره
رښتیا دایم مانه خاوري یا رماد دے

ستا د عشق په کار کښې د طفل مکتب شی
افلاطون که په هر علم کښې استاد دے

چه زما ژړا فریاد پرې اثر نه که
معلومیږی د یار زړه سخت تر فولاد دے

چه م هیڅ وصل بیا نه موند زړه م بائلو
دانارے وهی هر یو غل دے که ساد دے

د وصال خوند م لیدلے هر گز نه دے
دلربایه په تش خیال م خاطر ښاد دے

نور عالم خلد و فردوس غواړی صنمه
د نجیب خو محض وصل ستا مراد دے

(۷۴۴)

خبر دار چه ستا د سرو شونډو پیوند شوی
د هغو پکار شکرے وی نه قند وی

په دے قید کښې له شاهانو همسری که
چه نبکے څوک ستا د زلفو په کمند وی

عاقبت به ئې ځاشی د خاوړو رولانه
هو سرے که فلک طور سر بلند وی

چه ریښتني عاشقان دی به د لبره
دوی پریکړے له هر چا ځنې پیوند وی

لکه که انند شاهان په تخت دیاسه
عشاق هسے په وصال کښې په انند وی

په قیامت به آزاد بیا موهی باور کړه
په دنیا چه څو د بل چا په کمند وی

په هجران کښې به نجیب هله خوند سند وو
په سقر کښې که مومن سرے خوند سند دے

(۴۴۸)

د ګلزار په تماشه چه سحر راشي ... منفعل څنې هر ګل د چمن راشي

ته به وائې چه غنچه شګفته کیږي ... چه دلبر مې په ویل د سخن راشي

دلربا چه نقاب لرې که له مخه ... ملائک ئې په آرزو د دیدن راشي

ستا د زلفو په سبب ترې مستغني یم ... که په لاس مې نافې ګل د ختن راشي

چه دلبر مې ګفتګو ئې که له رقیبه ... د غم تبه مې شیبه په تن راشي

آشفته که ستا په حسن حمید شي ... هر خوشحال د زمانې به حزن راشي

که زه نور څه وایم ستا په محبت کښې ... بې اختیاره مې ستا نوم په دهن راشي

عقل و هوش مې له خاطره دا ره یوسي

چه آشنا مې سوړ د ناز په توسن راشي

(۴۴۹)

چه رقیب ته یار زما د وړاندې کوري ... خود به پرې باسي زما د عمر ستوري

سرو مال به د وارې ورکړم بې تعطیله ... خپل وصال که دلربا را باندې پلوري

د طوبۍ د ونې سیورې صد ته شه ... دلربا یه د غم ستا د قد تر سیوري

ستا د حسن د بهار په وخت دلبره! ... له چشمانو مې د اوښو باران ووري

لکه بید مجنون وینې د لربا یه ... ستا د لبو په ځې هسې مستانه نوري

په هجران کښې چه پرېتل ژاړم صنمه! ... یعقوب طور مې شو سپین د سترګو توري

لا به کله په دا لور راشې دلبره! ... د وارې سترګې مې څلور شو ستا په لوري

د نجیب زړه که له غمه چوي نبا ئې ... چه ئې یار د سپي رقیب د پاره زوري

(۴۵۰)

چرم ګُلیدهٔ د ښکلیو ځُدا ئي — توبه ګار ځکه زهٔ له آشنائي
دستا هجر که باور کړے دلوبا یه — یوړهٔ ګُل زما دستر ګو بینا ئي
ستا په مینه محبت کښې زما جانه — بے پروا یم داورنګ له باچا ئي
چه مدام جفا کاري د دوئ عادت ده — محبت په خوبرویانو نهٔ ښا ئي
رنګ مې ستا په عاشقۍ کښې دلوبا یه — شهٔ بدل ارغواني په صفرا ئي
ځکه تل زما نصیب درد و اَلم شهٔ — چه دلبرم خندا ئے پیدا کهٔ هر ځا ئي
حسُن د زیب چه ګڼه ته لوے دلبره — د پردیو دا رنګ نشته زیبا ئي
عاقبت به رېزمرېز خسته نجیب کا
چه پرِ فیل د هجر تل زور آزما ئي

(۴۵۱)

ستا د هجر شپه کله په ما باندِ تیرېږي — سترګې مې صبا ته شوې څلور نهٔ صبا کیږي
شمع په فانوس کښې روښنا ئي کاندِ لا زیا ته — کله په نقاب کښې دِ ښکلا د مخ پټیږي
ستا په مخ دي زلفې د دوئ نښته دلوبا یه — شمس قمر به څنګه په ښا ئُسته تا سیږي
خدا ئے مې زندګي دیار په وصل کړه موقوفه — سا مې پسے څیږي چه یو دم له ما بیلیږي
وائي چه به کله لا په دا طرف ګذر که — خوږ دِ دیدن ته منتظرے هوسیږي
ځکه ښا پیریو د ے مقام کو نه نیو لے — ستا له سپینه مخه دلوبا یه څه شرمیږي
څوک چه دوا علیٰ هغه ادنا ادنا اعلیٰ شو — کار د زمانے وارهٔ معکوس را څرګندیږي
کړے که هر څو وعظ ناصح به سترے هوډ کړه — هیڅ دِ وعظ و پند په ما واعظه نهٔ لګیږي

بے دستا له مخه له زلفینو چه دی جمع — کله ورځ وشپه په یوه ځائے کښے جمع کیږی

رنځ د بیلتانه نجیب ترهسے حد ورو ست
نه ورځے مری نه تر صحت مومی رغیږی

(۴۵۲)

چه تل کوزے په مخ زلفے کوتے کوتے — شی ترزړه مِ بر چاپیر لکه پیړ وُتے

ځکه زړه ئے د تمام مخلوق بادشاه کړ مِ — چه ستا عشق د ے دلربا سلیمان کټے

له ژوندونه مالاس ولی دی دلبره! — چه تل غشی د بڼو راته په کوزتے

ته چه گل شوے په چمن کښے غنچو ټولو — ده دید ن نه دِ پاره پاره کوے ځتے

چه د موئے قدر په زړه مِ آتونه کړ — ناصحان څه له کوی خبرے پوتے

هوش مِ لاړشه گویا نقش د دیوال شوم — چه په مخ داغے دلبر تن ئے پرا نتے

په یوه گناه نجیب وژنے دلبره!
شے عا فی که په رقیب شی زړتا بتے

(۴۵۳)

هغه څوک چه روند د عشق په راه دے — همیشه ئے درد و غم مل و همراه دے

نه زما له عاشقئ انکار مه کړه — چه زیړ رنگ مِ دلربا یه باندِ گواه دے

چه هر کن مِ دختو امید نو نه شی — ستا د زنے یاره! هسے عمیق چاه دے

ځکه هسے شان کبو د لید شی دلبره! — چه فلک سوے په تا وُ زما د آه دے

چه مِ تل یکښے باران د اد نبوادری — نه پوهیږم پیښور دے که تیراه دے

زړه خوستا په وصل پائیم دلربا یه! — که د نور خلق ژوندے وظاهر په سادے

گاه کیږي په سحاب مخ پټوي ځکه | چه خجل دِ له رخساره مهر و ماه دے
کشتګي راځي کړے وما پيښے د وصل | چه رم شوي په دلبر د عشق تنخواه دے

د رحلت په وخت جرس د چه فرياد که
که نجيب په فرياد ونو صبحګاه دے

(۴۵۴)

چه له ما نه جدا شوے دلرباد ے | سر يکار رِم هميشي ځکه واويلا دے
که هوخوږ م د مجنون په نامه بولی | ميني هسے عقل وهوش وړے له ما دے
تورے زلفے ځنے لرے کړه دلبره! | چه جهان دِ د رخسار په نور رڼا دے
تول احوال درته معلوم که سکندر شے | چه جبين دِ د مرآت غوندِ صفا دے
ستا له عشق دِ کنارګوزے دلبره! | هر سړے چه عقل و هوش لري دانا دے
چه ئے حوړ کړے هوس کاومز دورڅ نه | منصف په هسے حُسن يار زما دے
تورے زلفے دِ په مخ باندِ صنمه! | وَعُشّا قو ته دام ايښے د قضا دے
کفتنکو د جنت مه کوه ناصده! | ديار کوڅے زما فردوس وهم ماوا دے
دا زما په مخ دا دښو رود بهيږي | حق حيران يم چه نَدَئ که نو بلا دے
ته زما له حاله خه کوے پوښتنه | خود م حال درته دلبره! هويدا دے

چه نجيب له ياره طمع د وصال که
معلوميږي عقل نه لري يا وا دے

(۴۵۵)

چه دلبر زما بے مثله بے همتا دے | شرمنده ځنے نمر ځکه دسما دے

په ظاهر صحیح سالم یم ستا په عشق کښې — که م زړهٔ دننه اوګورې دوتا دے

دا هاله چا پیره شوې تر مخ دهٔ — که دا خط چا پیر تر مخه د آشنا دے

اوس به څهٔ څښې انکار کوم صنمه! — محبت م چه تر لمره هویدا دے

مُردګان ئې په خبره ژوندي کیږي — دلربا زما په شان د مسیحا دے

په علاج د آبادۍ ئې نهٔ پوهیږ م — ستا په عشق کښې چه م کور د زړهٔ تالا دے

که په سودیار وصال مومے دلاله! — په پیسه د کښې ئې ډیل مهٔ کوه ویړیا دے

نهٔ تنها واویلا نهٔ کوم دلبره! — ستا په غم کښې هر سرے په واویلا دے

چه شکن شکن کړې زلفې په مخ باندے — هر شکن ئې دلربا ختن خطا دے

فرض عین که څخدائے په ما باندې ناصحه — که په تا عشق د خوبانو ناروا دے

چه ستا مینې دیوانه که نجیب څکه
ذ مجنون په څیر سر شوې په صحرا دے

(۲۵۶)

له نقابه چه رخسار د یار عیان شی — تاریکي شی کل محل تو ملک روښان شی

د یوسف په څیر بادشاه به شی د مصر — څوک چه غرق د ستا په چاهِ زنخدان شی

ملائک دِ که ئې ووینی دلبره! — د تصویر په څیر به کل د تحیران شی

آن د هجر دِ په ما کال شی صنمه! — د وصال کال دِ وما ته لکه آن شی

ستا قمر رخسار چه ووینم دلبره! — دا زما صورت پاره لکه کتان شی

تا چه شمع د مخ بله کړه دلبره! — پر سوخته به پتنګ طور عاشقان شی

سودا کر به د یمن د زړهٔ وانخلی — که ښکاره ورته د لبو ستا دندان شی

دهوا مرغان پرڅا رې دلربا یه؛
چه نجیب دِ په هجران کښې غزلخوان شي

۴۵۷

چه دِ زلفې په رُخسار توده توده شي
په جهان ظلمت دلبره افزوده شي

ستاد عشق په سنګینه لارچه دروم
عاقبت به م دعقل آس سوده شي

پروانه غوندِ پرې ځان سېزم دلبره!
د مخ شمع دِ چه ما ته نموده شي

ستاد عشق له تېښتې م طمع نه شي
چه پوره به ئې په سرومال بوده شي

ځا يې م هسې دَعنونو په ترشئ شو
چه به توئې دا زړه له ځلې په فالوده شي

که م زړه په نارو وچوی نه ویښیږی
معشوقه م چه دنا ز په خوب اوده شي

چه په عشو د مژګانو نجیب وژلې
عاقبت به درست په دینو آلوده شي

۴۵۸

بندیوان چه څوک د عشق په پلو شي
لو رکاروان دعقل و ګموش ځنې په سبو شي

که دلبر راسره مَل وی غم م نشته
که هرڅو رقیب بدکار په خوښبو شي

تواِبده به خلاص نه شي دلربایه!
چه ئې ستاد تورو زلفو ځیل په پښو شي

زړه م هسې ستا هجران وسۀ دلبره!
لکه پورې اور په ځېږ دَ دَ سبو شي

له رقیبه د نیکئ طمع نه کړم
له دُ ښمنه به دچا طمع د ښو شي؟

که څوک نه اِختیار ری دښکلیو مینه
دُ بیالـه دردو غمه به پښو شي

سرو مال دیاد دَ لبو په ځې ورکړه
ای نجیبه که دِ قصد ورته دښبو شي

(۴۵۹)

څو صورت دِ دا اندوه په سنګ کښې نۀ شي — دا اندوه به دِ بدل په هوس نۀ شي
مګو هله غلا د وصل څښې وکړم — که رقیب د یار د حُسن عسس نۀ شي
که اول شي خبردار په غم د هجر — آشفته به په خوبانو هیڅ کسې نۀ شي
ګوندِ وي چه باندِ وا خلم د یار وصل — که م ذره ځوره په مینه کښې حبس نۀ شي
قدم بوس به هغه کله حاصل کاندِ — څو عاشق د معشوقې د دررسي نۀ شي

د غمزې په تیغ که دِ ستړ نجیب قیمه کړې
ستا له مینې محبته به پس نۀ شي

(۴۶۰)

چه منصور غوندِ په سر د دار لیدۀ شي — ستا د وصل هم هغه خریدار لیدۀ شي
د رقیب له دښمنۍ نه ویره بۀ یه — په ظاهر څه شو که دې دوست دار لیدۀ شي
دا رنګ سبهو د کشمیر نه د لاهو شته — لکه ستا چه د سنبل نست بازار لیدۀ شي
هیڅ عاشق دِ طمع ستا د وصل نۀ که — چه په در کښې دِ تل پروت اغیار لیدۀ شي
خدائے دِ څوک د عشق په اور داخل نۀ که — ښادي کله پکښې غم بسیار لیدۀ شي
سپین رُخسار و تور زلفې دِ دلبره؛ — ما ته مثل مسلمان کفار لیدۀ شي
یا رچه تیغ د سترګو تیز په باڼو د میل که — دا وه قتل ته زما تیار لیدۀ شي
کوم عاشق به ورته دې شي د لربایه؛ — چه په کښې د مخ د زلفو مار لیدۀ شي

اور لمبې د تنور دې نۀ پوهیږم
که نجیب سوې د عشق په پنا لیدۀ شي

(۲۶۱)

خوچه د مجنون په څېر په عشق کښې خراب نشي | همره به له وصل ستا عاشق مزقاب نه شي
خوک چه رعایت د ناموس ننګ که عاشق نه دے | ګرزی که په شمع پروانه به زباب نه شي
کله به عاشق د وصل دُر راوړي په لاس کښې | خوچه غواص طور پروب د غم په یانه شي
زه مے عالم نه بولم جاهل دے ترچاریا یه | خوک چه پوه د دلبره ستا د مخ په کتاب نه شي
تل چه م اغوږ د غم په ستر کو کښې غرین ی | څکه ما ستا په عاشقۍ کښې خواب نه شي
دیر شکله م ستا په خیال کښې ی صنمه! | لارکه م له سترګو د دموع په سیلاب نه شي

سهل دے علاج د سپی رقیب نجیبه یاره!
مل وکومکی لے که نا ترس احباب نه شي

(۲۶۲)

چه خوک ننګ تمام په خون لکه خضاب شي | لامو پښو ته نز دے هله د احباب شي
ستا لږ غم را کښې خواب د آرام یوړه | له قطر قطره دے باران جوړ په سیلاب شي
بے له مرګه لے خاته متعذر دی | خوک چه غرق د ستا د هجر په دریاب شي
ته چه خواب غواړے له ما په بیلتا نه کښې | په دوزخ کښې راته وایه چا خواب شي
په دیدن به دِ هله موړ شم دلبره! | د تشنه سیرابی هم که په سراب شي
ته به وائے بنهاران په کښې پراته دی | چه دِ زلفې په رخسار ویچ وتاب شي
ته چه زلفې په شانه کړے په مخ باندِ | دِک جهان تمام په منسکو په ګلاب شي
هرطرفته عاشقان تر په لرزان شي | چه دلبر د ناز په آس پښه په رکاب شي

له اصل - زباب ۲؛ ۲ له ادبنې ۲؛

چه مئین شی ځوک دښکلو په غم بانذ   همیشه په حرکت لکه دولاب شی

سربلند به زړهٔ نجیب شم په عالم کښې
که دیار دخُلے دسپی راته خطاب شی

(۶۲۳)

ګلید لے چه پرستا دهجر اور دے   ځکه سوے م دلبرهٔ دزړهٔ کور دے

عاقبت به رخت دوصل له مایوسی   راپسے چه تل عالمه رقیب چور دے

ځکه پایم ستا په هجر کښې صنمه!   چه ستا خیال م په مرکب د شمشور ستور سور دے

سر و مال م په بدله کښې درکاوه شی   هسے سخت ستا دلربایه د عشق پور دے

ځکه ځان م دیوانه که ستا په عشق کښې   چه هر ځوک واړی ئی جنون د عشق انځور دے

دست بسته لکه منصوبیو[1] شی دار ته   کورهٔ هر ځوک چه نبلی د عشق په تور دے

چه م تا یکښې تنهانا ستن دے صنمه!
برابرخسته نجیب ته کور و کور دے

(۶۲۴)

همیشه چه دِ له ما سره عناد دے   دلربا یه دا رُخ که دِ وِ داد الله دے

اوس مُخَلَصْ ځنې زما متحَنَّ ر دے   غم دهجر چه له ما سره همزاد دے

چه هیڅ ملم ځ زما په ژړا نهٔ شی   معلومیږی دیار زړهٔ دے د فولاد دے

چه ځ د یِستا دهجر له آسیا شی   دغم په دوددوه نیم زما فواد دے

ستا له وصله چه محروم یم صنمه!   که م عمر هذا رساله شی برباد دے

---

[1] دو سنی (حاشیه) ۲:

تل وکښلې تېغ ولاړ دی زما مرګ ته — کوږ هسې ستا د دوو سترګو جلاد دی

چې تعلیم د رېنه مدام د بد وکا ندی — د رقیب غرض نور هېڅ نه دی فساد دی

زنځې د هجر زما کله دفع کیږي — که پر لوستې مې آیت د اِنْ یَکَادُ دی[1]

چې بې هجر یکېږي نور څه نه خبرېږي — یاره! ستا د حُسن هسې رنګ بلاد دی

چې رقیب له ځانه لرې که ما وصل — په دلبر مې همره کله اعتقاد دی

هیڅوک نشته زیات درس چې د نجیب شي — ستا له لاسه ئې هر چا وته فریاد دی

(۴۶۵)

ته په لاړې تلمه په خوا ماله دلبرا غې — هیڅ پرې نه پوهیږم فرېښته که بشر راغې

وې که په فلک ئې نه تولانې به چې پیت وه — ستا د بېلتانه آندوه مې همره په سر راغې

یوز ماکور نه څه چې تمام کړي مه طور شته — باد چې دلربایه ستا له لوریه سحر راغې

دا ستا د وصال پیغام ریبار را د صنمه — داکه د یعقوب ته له یوسفه خبر راغې

پورته ئې کوم زه له نوې طور له زمینه — ستا د بېلتانه چې په ما باد صرصر راغې

ستا د غم ورېځ چې را په زړه راغله صنمه — ځکه مې د اوښو باران هسې شبېر راغې

ما نجیب خاطر ورته هدف که دلربایه

ستا د نظر وغشي چې په ما برابر راغې

(۴۶۶)

نه پوهیږم دا له ما څه دلبر دی — که آرواح مې له قالبه نه بېزار دی

څه سیالي به له رقیب سره بخت کړم — چې په غیږ کې ئې نیولی سمنبر دی

---

[1] تلمیح د قرآن پاک آیت ته. د اِنْ یَکَادُ الَّذِیْنَ کَفَرُوْا... الخ د سورة قلم، ۲۹ سیپاره، رکوع ۲

کم نمرخولوی راستی زما دلبره
چنار کله ستا له قده برابر دے؟

ته به وائے نمو په زمکه پانِدِ کوزی
ستا په حُسن جهان هسے منوّر دے

چه ئے نهٔ وینم په ستوګو م اندهیرشی
دلربا م په معنیٰ نور د بصر دے

چه هیڅوک په ژبه نوم د مښکو نه اخلی
ستا په زلفو جهان هسے معطر دے

ځکه بے تا زندګی زما محال ده
چه حیات م ستا په وصل مقرر دے

ځکه شمع غوندِ زهٔ مجلس آرایم
چه م اور د یار د مینے بَل په سر دے

په آخو به ما **نجیب** په څیر د قیس کړے
ستا په حُسن زما هسے شان بادر دے

(۲۶۷)

که داورى دى ډیو ښکلی زما ئے
ستا نظیر پکښے یو نشته جانا ئے!

د قارون د خزینو داهمره نه وے
لکه ستا چه دی د حُسن خزانے

شرمنده دِ له رفتاره دی صنمه!
زرکو ځکه دی نیولے ویرانے

ځکه روند شوم په چشمانو دلربا یه
چه پرخورم تل ستا د زلفو تازیانے

چه مجلس ئے له رقیب سره آغاز کهٔ
دلبر که زما د قتل سامانے

په عِوض کښے خپل وصال را کړه صنمه
دردکوم چه تل د اوښو دُر دانے

لیمه تر شوندے م وچے شهره زیره
نورے څهٔ غواړے د مینے نښانے؟

د مجنون په څیر ئے سوے په دښته کهٔ
عشق دِ هسے په **نجیب** وکړے کانے

(۲۶۸)

چه زما د یار تر میان غماز لاشته دے
پتهول م د خاطر د راز لاشته دے

ژړه به دُسکنړي زما جامه د حُزن	چه رقیب سره د هجو کاز لاشته دے
دُتاج طور به خاطر راځي یو سی	دلربچه ستاد سترګو باز لاشته دے
دا دُنیا لاته دَ دانه معلومیږی	په عشاقو چه د ښکلیو ناز لاشته دے
مُ خوَرو! تو به له میو سره دُ کابږي	په آتش د کباب سوز ګدازلاشته دے
محتسب که نورساز ونه مات کړه خه شو	خوښي یم زه د یار د زلفو ساز لاشته دے

تجارت د مینے مه پیږه د نجیبه!
چه دلبر دِ د ښا ښت بزاز لاشته دے

(۲۶۹)

که جهان ے د تهمت په غوندو ونی	محبت م له زړه نه د روسی د ښکلی
د هستئ اُمید کړم څه د زړه له کوره	چه فوجونه ستاد غم دی پرِ ختلی
چه مشهور رے کړېت راز د عا شقئ	په منصور شو څکه جوړ د کانړخلی
کونے ږدم په رو ر د اوښونه ودریږی	د دریاب په فم کښے څه وُکانړِ خلی؟
ستاهجرانم په ښترباندِ اور توی کړ	وایه څوک به په سره اورباندِ ځملی؟
ښباننه ځ دے لاله په مزار باندے	چه په تیغ ستاد چشمانو دی کوتلی

عاشقی د ښکلیو ګرانه ده نجیبه!
سرومال چه د وصال عوض ئے خلی

(۲۷۰)

به د ے ترحفته چه جانان وی هغه ځائے	څه کانړِ څوک هوسے چه خوبان وی هغه ځائے

له مقراض ۱۲

ناز و کرشمه وی که خیالونه که قنجونه
دا پره مهیا وی چه ترکان وي هغه ځائے

ډېر به کا تعلیم ورته آخوند بد وچارو
مه ورځه آشنا چه رقیبان وی هغه ځائے

غم اندوه همیشي په فرزانه ولیږي کوزی
کله غم ویسا که چه مستان وي هغه ځائے

ګوټي م به د زړه یوسي د زلفو په چوګان کښې
ستا د ناز توسن چه جولان وی هغه ځائے

ماوته ښکاریږي د سقر په دود عالمه!
ګوره چه وی ارم چه غمازان وی هغه ځائے

ډېر به وی کوتلي یو نجیب غوندې د صنمه!
ستا د دوه عینین چه قصابان وي هغه ځائے

(۲۷۱)

زړه م هسې ستا په هجر کښې چاک چاک دے
چه صحت ئے بیرون شوے له ادراک دے

دا نور ښکلي د ده څکه نوکران شو
چه دیار په سر م چتر د لولاک دے

بې دلبره م آرام د خاطر نه شي
محبت ئے له ما وړې هسې واک دے

څکه یار زما سره شونډې همیشه ناست وی
چه څخون د خسته زړه زما خوراک دے

د خپل ځان په سوو باعث لکه ققنس یم
چه م زړه د ستا عشق ته هوسناک دے

چه اختیاره م کړه مینه د خوبانو
اوس زما له بې ننګئ ته څه باک دے

خواست له خدایه د مرګ څکه کړه صنمه
بې له تا چه د خسته نجیب څه ژواک دے

(۲۷۲)

ستا مخ د مصحف هسې کوان تفسیر دے
چه حیران پکښې آشنا عالم کبیر دے

د وصال طمع زما ده له تا بوچه
چه همراه د همیشه رقیب بې پیر دے

چه م وژنی تل په تیغ د برند و سنو کو | بې له عشقه وایه څه زما تقصیر دے
چه حیران ئے په علاج یم د خلا صئ | نه هم هسے ستا په زلفو کښې اسیر دے
عاشق به م پرې ووځی صنمه! | چه د تل را ته په کورت د نیمه تیر دے
یو زه نه یم دلربایه که باور کړے | هر عاشق د سر په هجر کښې په ویر دے
تورے زلفې د هاله څنګه چاپیر دی | سپین رخسار د دلربا بدر منیر دے

نجیب ستا په عاشقۍ کښې دلربایه!
بادام طور ناست سوز سوز ضمیر دے

(۴۷۳)

ځوک چه ستا په سپین رخسار باندې شیدا وی | بې پرواه نور د ښکلیو ما سیوا دی
عاشقان چه رنځوران د عشق په رنځ شی | سر لبان د خوبرویانو ئے دوا دی
په داد ور کښې صادق د عشق هغه دے | چه مجنون غوندې په مینه کښې سوا دی
که هزار بلا په عشق کښې دی ناصحه! | په تماشه دا بلا د ګل په ما وی
عاشقی به ئے په زمکه باندې ولی | تر فلکه که د تبه د چا بالا وی
تیغ د سنو کو چه ونیلې دلبر راغ | نه پوهیږم چه به تن د چا قضا وی

بې دلبره جهنم ورته ښکاریږی
که مکان د نجیب جنت الماویٰ وی

(۴۷۴)

له رقیبه یاره! شوے هغه نا روله؛ | تل تر تله شوے له ما نه کنار وله؛
مشکوک په لاله زار کښې نه ښائیږی | په رقیب سپاری د حسن ګلزار وله؟

چه پیدا م بیماري شوه ستا له سترګو ‌ دلربا نه کړې پرسش د بیمار ولې؟

هیڅ ګناه م بې له عشق کړې نه ده ‌ د حلاج منصور په څیر شوم په دار ولې؟

عشاق که مرضي د ښکلیو، او که نه وي ‌ شیخ صنعان شو مرتکب د زنا ولې؟

جدائي د ستا محرقه نکه ! درد ه ‌ چه بېلیږې بیا م سینې په نا روا ولې؟

چه مقوبر درست جهان دې دلربا یه ‌ مدعي دِ کړه له حُسنه انکار ولې؟

زه مدام ستا غم خورکی کوم صنمه! ‌ نه پوهیږم ته زما شوې خوښخوا ولې؟

چه زما د وړاندې مهو په رقیب کړې ‌ نه پاسې م په سترګو کې خار ولې؟

چه ئې تول د دنیږ وغشي پر تمام کړه
په **نجیب** همره ستم که نګار ولې؟

(۲۷۵)

نمو دِ منفعله له رخساره معلومیږي ‌ زړګه دِ خجله له رفتاره معلومیږي

نن چه د فلک سیالیږه شي دلربا یه ‌ دا زما دآه له دنده وکاره معلومیږي

ته خدا ئې پیدا کړې بې سنګاره ښائسته ئې ‌ زیب د نورو ښکلیو له سنګاره معلومیږي

ګل د لاله ګوره که په باغ که په کوهسار وي ‌ ستا په بېلتا سینه داغداره معلومیږي

تل عاشقان وُلي د زړګي په سر دلبرا! ‌ تیر دِ د نیږ وکله بې کاره معلومیږي

ځکه عاشق بولې و بڼو مه ګوره له داره ‌ صدق د منصور ګوړه داره معلومیږي

ستا د قد په څیر ده څکه ډیاند عاشق یم ‌ سرو د چمن لږ چه بې یاره معلومیږي

هیڅ چه په ژړا د عاشقانو نه نرمیږي ‌ زړه د خوبرویانو سنګخاره معلومیږي

دیره شي زما چه ئې دیوان پر سوڼه ختمه شي ‌ ستو د **نجیب** نسب له اشعاره معلومیږي

(۴۷۶)

هر عاشق چه جستجو که جانان غواړی — کوز ګوری که ګویا نمود د آسمان غواړی

دائے واړه سفا هسته او آبلهی ده — چه عاشق په عاشقی کښے سامان غواړی

په غمزه دِ چه زخمی د عاشق نهٔ دے — چه طلب د درمان طبیبان غواړی

چه مدام د ښیرو غشی په ګوت اوری — څوک به څرنګه تِه دلبر امان غواړی

مهمانی دِ ورله وکه ځکه د اونیوی — دیار خیال که په لیمو کښے مهمان غواړی

چه مقیم شی ستا په کوڅه کښے څوک دلبره — خُلهٔ ئے پرلو زه که به چرے جنان غواړی

خهٔ جواب ورته نجیب د که حیران شهٔ

سر و مال تِه یار د مینے ناروان غواړی

(۴۷۷)

نازکه نوکه دِ مدام د حسن باغ دے — څوک ستهٔ که چه مسکن د رقیب زاغ دے

هسے داغ م ستا هجران په خاطر کیښو — چه حیران ورته ولاړ لاله د راغ دے

چه ستا هغان ئے په آرزو د دین کوز — باندِ مستانی که دیار دهمو د ماغ دے

خویوځان لوم ساقی او د م شهٔ نشته — ما د دکوړے په عوض کښے د اياغ دے

خال دِ هسے په جبین زیب کا صنمه — چه ئے اینے د لاله په خاطر داغ دے

سر و مال م تو هغه سیاح فدا شهٔ — چه راکوړے ئے دیار د لور سراغ دے

چه په تش نظر دِ زړهٔ د نجیب غوښ که

ستا د سترګو یاره هسے تیز په چاغ دے

له پچاق - بچاق - چاړهٔ دی!

(۴۷۸)

څوک د زړه په سر چې لاله طور داغ لری | تل به ستا د لبو په غم پُر آیاغ لری
زه به همیشه ثنا خوانی لکه بلبل کړم | یار مې چه همیشه تازه د حُسن باغ لری
یار مې چه د حُسن په دولت سره غنی دے | ځکه تر شاهانو هم زیات دماغ لری
تا چه د رُخسار گل دے سپارلے و رقیب | څه مناسبت دلبره گل و زاغ لری
ستا په عاشقۍ کښې ځکه زه په صحرا شوم | هر چه دیوانه وی تل میشته په راغ لری

شی به پرسوخته آخر نجیب پروانه طور
یار چه ورته تل مدام د مخ چراغ لری

(۴۷۹)

چه ئے تا غوندې مهرویه تر خنګ کوزی | در دو غم به له هغه نه په خنګ کی زی
عاقبت به مې و نغوړی معلومیږی | چه تل وازه خُله د هجر نهنګ کوزی
پادشاهان د زمانے نفران بولی | که عاشق د ستا په عشق ملنګ کوزی
عاقبت به په چا باندِ که موربوره | چه په کورت یار د مرګانو خدنګ کوزی
دانسته اچوی ځان وسرو لبو ته | هغه څوک چه د د عشق په آهنګ کوزی
دا زما د زړه شیشه به ریزه ریزه کا | چه آشنا مدام په لاس ئے د غم سنګ کوزی

چه نجیب د دَ غمزے په تیغ زخمی که
درست په دینو د لاله په دوه رنګ کوزی

(۴۸۰)

چه مدام خلعت د حُسن په بر کوزی | ځکه هسے په دماغ کښې دلبر کوزی

ستا په طور ښکلې غواړي نه مومي | پور ته کښېنسته چه تل شمسي قمر کوزی
زه ګدا ځکه یم چه ستا په طلب ګرزم | ستا دوصل په طلب سکندر ګرزي
عاقبت به کښې دور دماتم وُکه | چه آسمان هم تل د هجر په سر ګرزي
ستا دزلفو له ښماره دلربا یه | یو زه څه چه درست جهان په حذر ګرزي
عاشقان به ستا له لاسه دلربا یه | فریادي واړه په ورځ د محشر ګرزي

که څوک نوم د مجنون پرېږدي په نجیب ښائي
چه تل ستا په عاشقۍ کښې اوتر ګوزی

(۲۸۱)

نه دي هم ستا په مینه کښې آرام کله لری؟ | هرچه په آغاز وي آنجام کله لری؟
مخ وزلفې کوره دد لبر چه سر نیست که | زینت یو ځائې کښې صبح شام کله لری؟
څو منصور په دار که عاشقۍ کړې تر سره | څوک چه پخته کان وي فکر خام کله لری؟
بې دستاله حُسنه لکه وي هسې به دِینه | نور خوبان آشنا حُسن مدام کله لری؟
ځې دسرو لبانو لکه ستا دمستي بخښي | دارنګه مستي دانور مدام کله لری؟
خال دِ دجبین دپاسه مه بیږده دلربایه | هسې شان عالي رتبه غلام کله لری؟
نه چه په خوام رفتار کوې صنمه! | زرکه د کوهسار هسې خرام کله لری؟

ستا دخال دانې نجیب دام دزلفو بند که
فکر کوه سنه مرغه د دام کله لری؟

له اووه ستوري سیات النحئ ر   ۲ !!

(۴۸۲)

چوی زما زړے چه له دلداره جدا کیږی — روح د قالب کله په قولو جدا کیږی ؟

دا دے دلربا چه په شتاب له ما نه تلهٔ که — دا که د طبیب چه له بیماره جدا کیږی ؟

ستا جدائی زړه په نارو سرکړم دلربایه — زانړے که چه له قطاره جدا کیږی ؟

ستا دمخ له باغه ببلبل ل زما دشوار دی[1] — کله وِی بورا چه له ګلزاره جدا کیږی ؟

اوس به بوږد وصل وخوږنهٔ دعشق وُنے — هر چه ثمر پوخ شی له شاخساره جدا کیږی ؟

بیل که په سختی سره رقیب نجیب له ما نه
کله په آسانه څوک له یاره جدا کیږی ؟

(۴۸۳)

ستا په مینه کښے وما ته فرهاد خشهٔ دے ؟ — چه ثمر خپری ستوی وا استاد خشهٔ دے ؟

له عاشقه ډیره مینه په آغیار که — په خوبرو د زمانے اعتماد خشهٔ دے ؟

خوچه راشی زور آور کزورے دروی — ستا وعشق ته دعقل بنیاد خشهٔ دے ؟

بے له دے چه دِ په هجر کښے اونهٔ مر م — ګنړه نور زما په عشق کښے فساد خشهٔ دے ؟

چه ما او وینے لا مینه په رقیب کړے — دا دِ واره دشمنی ده وِداد خشهٔ دے ؟

چه دستا له محبته خیر نهٔ د ے — بیهوده د زاهد ورد داوراد خشهٔ دے ؟

که مِ مال غوارے که سر د ر پیشکش دی — وایه نور دِ دلربا یه مراد خشهٔ دے ؟

دا ستا له سبا لسته مخه نجیبه !
بنا پیری ادی شرمنده آدم زاد خشهٔ دے ؟

---

[1] اصل ببلبیدی !!

(۴۸۴)

خیال مې ستا دمخ دې په چشمان کښې پریو تلې
ځکه مې فرحت په دل وجان کښې پریو تلې

داره منتظر دی که دِ وګوري صنمه!
ستا دحُسن شور دې په جهان کښې پریو تلې

جوګړ مې کښتي کړه دچشمانو کونډ دوزي
یارم دے داوښو په طوفان کښې پریو تلې

ځکه همیشه وي کبود رنګه دلربا یه
دودچه مې د آه دے په آسمان کښې پریو تلې

تور په شیې دسکونسته خوچه وَسه پر دلبره!
زړه مې دے دهجر په نیران کښې پریو تلې

خوښ یم باندِ زړه که یار وړی دکوي په طور
سر مې دمینې په میدان کښې پریو تلې

زړه په لولپه شي که باورکوے نجیبه!
ستا دشعر سوز دې په دیوان کښې پریو تلې

(۴۸۵)

ناوکی که د نیمه دد لبر سشته دے
زمانه هغه وریته عالم سپرشته دے

ستا په سر مِ دِقسم دی دلربا یه!
که په عشق کښې مې هیڅ دیږدِ سرشته دے

عاشقان بے التفاته باندے دروی
ګرچه ستا دعشق په لار کښې خطی دواشته دے

که ستا زلفې خوشبو یه دی صنمه!
هسې کله خوشبوئي د مشکو عنبر شته دے

عاقبت به دِ په ځان باندِ عاشق کړم
په خپل عشق مې یاره هغه بادرشته دے

ستا دلور ته درتله زما دشوار دی
نګهبان دِ سپي رقیب چه ددرشته دے

بے دیار دتور وزلفو له رُخساره
یو ځای کله جمع شام وسحر شته دے

معلومیږي چانه نیلا د زمانے ځے
چه نجیب په خیر دِ قیس اخترشته دے

(۴۸۶)

دا له مانه دلربا په شتاب درومی | که له تنه مې ارواح په عذاب درومی
حبشیان چه دِ د خط په رخسار راغله | دښت نست باشناهٔ دِ پښبهٔ رکاب درومی
فوښتې اوسپې یوځای دی نه پوهیږم | لاس نرغاړه که رقیب احباب درومی
خړ دے گل چه به له تاسره سیالی کا | چه خجل دِ له رخسارهٔ آفتاب درومی
د فلک آسیا پرې گرزی قرار نه که | چه همیشې زما دسترگو میزاب درومی
نبه ولاړے بیماران په گنج جنبش که | چه په مخ زلفې دلبر پیچوتاب درومی

په عراق ئے د نجیب له سترگو نور لاړ
چه دلبر ځنې مخ پټ په نقاب درومی

(۴۸۷)

چه مې زړهٔ دیار په مینه کښې گډ و دے | ورپسې ځکه همیشې زما هوهو دے
گوندِ وی چه دلربا مې په دارا شی | په امید مې د دین نیولے زړو دے
هم په دا چه مې مقصود د خاطر نه ئے | بل خوبروئ مې پکار کله په نیم جو دے
ستا د ورځو په لارهٔ باندِ دلبره! | د عشاقو د کلو همیشه لوږ دے
دا زما د خاطر موش به آخر وخوری | چه رقیب ورته پیشو غوندِ په غو دے
که بے تا څوک بادشاهی د جهان راکه | په ذره مې پکار نه ده خدائے خو یو دے

دا تعلیم دے د رقیب ورته نجیبه!
چه نیولے دِ دلبر مخ ته پلو دے

له د بام نسخې په حاشیه کښې دَ مصرع دا ل دا سے دَ مم لیکلے دے «تهٔ به وائے چه سمن سنبل پراته دی» ۱۲

(۴۸۸)

چه ژوندون یکښې عالَم یو نفسی دے — په دُنیا کښې دچا خهٔ خندا هوس دے

د نبو فضل به ئې څونک شي له لاسه — دَ سړي چه یو شیطان مل د کبل نَسی دے

خهٔ به خوب دے غمیٔ کړم په دُنیا کښې — په فریاد چه راته تل د مرګ جرس دے

د ګِنسی شیطان له بند نهٔ څوک خلاص شي — چه آدم ئې هم بند کړے په قفس دے

زاهدان ورځنې ځکه دست بردار شو — تعلق چه دُنیا پوچ و عبث دے

چه سینه پرے سړي مړي باندې سور ځي — دا دُنیا لکه آشیان طالب ققنس دے

محبت په دا دُنیا کله د کړو دے — چه خوښي یکښې یو ه غم یو په لس دے

هر سړی چه عقل و هوش لري په زړګي کښې

د نجیب دا وعظ و پند ورلره بس دے

(۴۸۹)

هځي توبه م شه له هسې رنګ هستي — چه همیش یکښې کوم خود پرستي

هسې نشته په شراب صد ساله کښې — لکه ستا د شونډو ئې لوري مستي

فلک ځکه سرګردان شهٔ تل تر تله — چه ئې ستا په عاشقۍ کښې کړه سستي

خپل پردي راځنې وا په کناره شو — خدایه څهٔ بده بلا ده تنګ دستي

ځکه زهٔ تل زګیروي کوم صنمه — چه هجران یو وړه له مانه تند رستي

همیشه چه ځنې درومي دلربا یه — او بشو ورانه ورانه کړه د دوستو بستي

خهٔ مانه نجیب له چانه که دلبره — چه ستا هجر ئې نصیب شهٔ الستي

(۴۹۰)

زهٔ م چه په تیغ ستا د غمزے سر چاک دے — تل م دلربایه خون د دے زخم خوراک دے

څه به همسری کاوړي زلفې ستا له زلفو — لږ تفاوت کله د عنبرو د خاشاک دے؟

بے د ستا له مینې پکښې هیڅ نشته صنمه! — زړه م د دُنیا له نورو مینو هسے پاک دے

څه له طبیبان زما عبث دارو درمان که — وصل م د دلبره ستا د خوږ خاطر تریاک دے

دود زما دا ده چه همیشه وربانډې ټکی — ځکه دلربا همیش کبود رنګ د افلاک دے

کل عرب عجم چه م په حال بانډې خبر شو — اوس زما د ستا له عاشقۍ نه څه باک دے

تل ژړا فریاد که هیڅ خندا هوس مې نشته

ستا په عاشقۍ کښې نجیب هسے رنګ غمناک دے

(۲۹۱)

نه پوهیږم دا دُښمن دے که م یار دے — همیشه چه له رقیبه همکنار دے

که م عمر هزار ساله لکه نوح شی — بے له تا م په ذره کله بیکار دے؟

د ناصح په نصیحت نه منع کیږی — زړه م هسے ستا په مینه استوار دے

خواب آرام به زما څه کیږی صنمه! — په لیمو کښې م چه ستا د هجر خار دے

بلبلان که چغاروته په چمن کښې — ساقی راکړه مے د شوندو نوبهار دے

هغې تو به د عاشقۍ له روزګاره — چه راحت پکښې اندک زحمت بسیار دے

نبسا م شین لوګے د آه تر خُلے ځی — چه م بل د بیلتانه په خاطر نار دے

هر ګلزار له ره خزان شته دلربا یه! — مګر بے خزانه ستا د مخ ګلزار دے

د مخ کښې له ره دِلاس ځونګ ځوک وَرُدیږی — چه پرېږدوت مدام د زلفو تور بسیار دے

ځکه د روم نے خوناب له دوا هوسته ګو

په غمزه دِ چه نجیب خاطر افګار دے

(۳۹۲)

چه لیدلے مې دستا قدِ موزون دے — په لړزان مې تن په خیر د بید مجنون دے
بے دلبره چه تیریږی په هجران کښې — په ذره مې پکار کله دا ژوندون دے
چه عشاق ئے د وصال ته فردوس وائی — معلومیږی چه سفر د یار بیلتون دے
که رستم دے هم ئے وار پکښې خطا شی — غم د هجر کوره هسې دګوګون دے
که مې وژنے د غمزے په تیغ دلبره — ماوتا وته پل کړے داخپل خون دے
چه ئے زه په ژوندانه پورې په کوکړم — نه پوهیږم عاشقی ده که طاعون دے؟
چه ژوند بخښه د مسیح دے هم دلبره — ستاد شونډو دلربا هسے افسون دے

چه همیش دِ په بار خوبانو بهیږی
اے نجیبه! دا دِ اوښه که جیحون دے

(۳۹۳)

سیاه خال دلربا په جبین دے — که حبشی دے چه په تخت بالانشین دے
شیخ صنعان څکه بے دل وبے دین کښیناست — چه ترسا ورځنے وړے دل و دین دے
د زړه خونه به مې ورانه کړ پوهیږم — چه همیش راپسے فوځ د غم تعین دے
چه مدام په ځنیځی د غم په ما لګیا دی — د مهتی ایوب په طور مې تن خوږین دے
صفائی دِ د جبین په هسے شان ده — دلربا چه هر یو راز پکښې مبین دے
دلربا پورې سور لی کله که له نازه — که مې تل توسن د ستر ګو ورته زین دے
څکه زړه دا ځنے وړی د ځتا ج طور — چه دلبر مې په چشمان باز و شاهین دے
درست دیوان ئے رنګینه شه څکه غلطه! — چه پېرِ کښلے د نجیب شعر رنګین دے

(۴۹۴)

تل له ما سره دستا قهر وشدت دے ... نه پوهیږم چه په دې کښې څه حکمت دے

چه له تا د وصل طمع کړم دلبره! ... بې هوده م همه وارې حماقت دے

چه خورشید استفاده که ستا له حسنه ... هسې شان د دلربا د ځ زينت دے

که په عشق کښې ملامت که راته څوک ... په ليمه زما قبول دا ملامت دے

که چنار دے که نښتر دے دلربايه ... منفعل دستا تر قد وتر قامت دے

په معنی کښې گويا ديو دے يا دواب دے ... څوک چه ستا له عاشقۍ فراغت دے

تا چه ځ په نقاب و نخښت دلربايه ... ظاهر شوې په جهان څکه ظلمت دے

د دنيا کاروونه وا ره بې وفا دی ... اختيار کړے تر زاهد څکه عزلت دے

زه نجيب خو سوال له ياره د بوسې کړم
گرچه سوال له هر کوره مذلت دے

(۴۹۵)

چه نوش کړې دی چا ستا د شونډو مے ... خبردار نه دے له حاله د هيڅ شے!

چه خوړلې م طعام دستا د وصل ... په ورځ م ستا د هجره تهول قے!

که زما په ځ دا د بنو رود و گوے ... فراموش به نړ بد اکړے هم ندے!

هسې شان د غم د هجر ليونے کړم ... چه ويزار ره شه له ما نه خپل پردے

که هزار دا روم وکړه دلربايه! ... دنغ د هجر م هيڅ نه کاندِ کے!

تا چه زلفې په رخسار و پيچوتاب کړے ... په جهان د که دلبره! تروږمے

له اصل. يو رنه ۱۲

هر طرفته چه غوږ و نسیم دلبره؛ ستا په غم کښې واره سرد ی په هغې
ځکه هسې رنګارنګ فریاد په خله کړم چرم زړه شته ستا په غم کښې لګه ئې

ما نجیبؒ چه د لبر ولیده حیران شوم
چه سرې که فرښته دے که پرے؟

(۲۹۶)

په کمند چه ستا د زلفو شوم بند ی په عالم کښې شوه زما سر بلند ی
ستا له دره به لا پرته شم وبل درته که د مصر توره وخورم په تند ی
ګدوی خورسند شاهان په بادشاهۍ کښې ستا په عشق کښې هسې یم په خورسند ی
زړه به باڼلے خالی لاس به ځمے دوزے که داخل شے د خوبانو په کمند ی
ډیر عشاق به پکښې کیبا سے دلبره! چه تل غوړے ته د زلفو غوړوند ی
چرے نه چه ئې په خله شے دلربایه! که هر څوم رقیبان درته غند ی
ناصحان چه وعشاقو ته که وعظ لاشی دوی د عشق په کار کښې ګوند ی

تر ارم و تر ماوا به دے عالمه!
د نجیبؒ وته مکان سربند ی

(۲۹۷)

نن زما په زړه کښې جمع همه غم دے چه صورت م له دیر غمه کج و خم دے
یو ساعت دِ د فراق را یاندِ کال شه اؤ یو کال دِ د وصال را ته یو دم دے
که م نور غمونه ډیری دی په خاطر کښې د ستا غم تر همه وار و مقدم دے
څو چه جوړه قافیه د غم آدم شوه چه بے غمه دے تل ناست کله آدم دے؟

نور خوبان په عاشقانو هم ستم که | که په مابانذِ تنها د ستا ستم دے؛

څه به وایم چه به کله ځنې خلاص شم | چه ستا غم زما له عمره سره سم دے

ستا د حسن سیال څوک نشته دلربایه | لټولے م تمام عرب عجم دے

دا عرق د ے ستا په مخ بانذِ دلبره؛ | پریوتلے که په ګل بانذِ شبنم دے؛

لکه حال د دوزخیانو دے دلبره؛
په نجیب دے بے تا هسے حال قسم دے؛

(۴۹۸)

چه ځے غوښ دستا د هجر په تیغ سوشی | د هغه عمر له خضره برابر شی؛

دشاهانو د دولت ته نظر نه کا | هغه څوک چه ستا په وصل تونګر شی

که په عشق کښے د منصور غوندِ په دار شی | تر فلکه به د رتبه د هغه بر شی

عاشقی خورا ته نفع اوس نښکاریږی | خدائے ز ډیری له دے بیا نفع که ضرر شی؛

که دِ ووینی رخسار چرے دلبره؛ | ملائک به دِ په مینه کښے ابتر شی

غم د هجر نجیب هسے بے آرام کړ | چه قرار ځے نه په سمه نه په غر شی

بخت به هله د ده یار شی دلربایه
که نجیب د ستا له وصله بهرور شی

(۴۹۹)

هغه دم چه یم له موره زیږیدلے | یم په چاه کښے ستا د زنے پریوتلے

پریوتلے په اختیار یکښے زه نه یم | تا د زلفو په زنځیر یم زه راکښلے

څه وې زه څه یم ستا هم ګوره دلربایه! | د ستا عشق یم دے مقام ته رسولے

ګوند وي د رقیب سر و رباند پرېکړم — د آه تیغ چه مې په لاس کښې دے ډُکېنلے

محبت په مثال اور دے که باور کړے — ما دا اور ګوره په زړهٔ کښې ډېر سا تلے

دعشق کسب مې پرېښودلے هرګز نهٔ دے — که ئے سپک کړم وهرچا ته نکه ښکلے

نهٔ به ما غوندې عاشق وي په دُنیا کښې — نهٔ به تا غوندې خوبروئ وي چا لیدلے

داشنه خهٔ خوږې د وصل مرهم کېږ ده — چه د سترګو په قصاب دې یم کوتلے

نکه رنګ دا ورلړوني وي دلبرهٔ؛

نجیبٓ هسې دے دغم لنبو وهلے

(۵۰۰)

ګوره هرچا چه لیدلے ستا رُخسار وي — دهغو پکار ګُل کله د ګُلزار وي

چه حساب ئے په چا نهٔ شي بې له خدایه — عاشقان دې هُموره جمع په دربار وي

هرچه تا غوندې خوبروئ پکښې ساکن وي — مُستمي به په ارمْ هغه دیار وي

ډُبه نهٔ کاندې هوس وعاشقۍ نه — که خبر څوک دهجران په مشکل کار وي

سر و مال به دوا ره ورکړم بې تعطیله — په عِوض که د دوئ ستا د زلفو تار وي

وهچا ته نظر نهٔ که بې د لبره؛ — هغه څوک چه روند دعشق آلار وي

نهٔ ډېرېږي د رقیب له دُښمنۍ نه

خپل صنم که له نجیبه سره یار وي

(۵۰۱)

نهٔ پوهېږم دا جانان مې دے موندلے — اؤ که لعل دبدخشان مې دے موندلے

دیار وصل وه عنقا که ډېر باور شي — حق حیران یم چه څهٔ شان مې دے موندلے

که زه بیا موند سنا وصالِ سره مال خپل — بے حسابه چه یارزان زه دے موندلے
یو ساعت چه زهٔ له تا په گفتگو یم — گویا عمر جاودان زه دے موندلے
زهٔ نجیب چه له دلبر سره واصل شوم
سلطنت د شاه جهان زه دے موندلے

(۵۰۲)

گوره هسے بے پرواه موږ سبحان دے — چه محتاج نهٔ د کل نهٔ د سلطان دے
څوک به وُدروی بوه کوته بے ستنو — او درولے بے له ستنو د آسمان دے
ډیر قوی توانا عالم شته په دُنیا کښے — ولے هر قوی توانا دهٔ ته ناتوان دے
هر مکین د زمانے معیوب منقوص دے — مگر بے له دهٔ چه بے عیب و نقصان دے
هسے څوک دی چه به اور کاندے گلونه — دهٔ آتش په خلیل کړے گلستان دے
څوک دِ وُرسوی رزق و یوٗ ځیز ته — دے رازق کوز هیش د کل جهان دے
چه شویک مانند د دهٔ پیدا کوی څوک — د هغو سره مسکن ما وانیوان دے
څوک خبر نهٔ دی د دهٔ له حقیقته — پرِ داوړے نا دیدهٔ خلقو ایمان دے
نهٔ دے جسم نهٔ جوهر دے نهٔ عرض دے — منزه دے له دے شک له د گمان دے
دهٔ عالم دے پیدا کړے په څو قسمه — او تعظیم تکریم ئے کړے د انسان دے
څوک و بام ته بے پای طاقو ختے نهٔ شی — دهٔ بیولے محمد تو لا مکان دے
هسے څوک صفت د دهٔ نهٔ شی کولے — لکه دهٔ چه صفت کړے د خپل ځان دے
ما نجیب هم په دا طور غزل وُ وے
که و یبلے د ونیری عبد الرحمٰن دے

(۵۰۳)

هغه یار چه وفا نهٔ کاندِ یار نهٔ دے
که دلبر ورته وایهٔ شی دلدار نهٔ دے

که مخلوق دِ په بشاشت باندِ مقر دے
مګر یو مدعی کړے اقرار نهٔ دے

چه بوئ نهٔ لری که باغ ورځنے ډک وی
هغه خار دے، هغه ګُل دګلزار نهٔ دے

که څهٔ کار دے په دُنیا کښے خود عشق دے
بے له عشقه که بل کار دے څهٔ کار نهٔ دے

نام وننګ ئے چه کا تهٔ کاندِ په عشق کښے
دریښتنو عاشقانو په شمار نهٔ دے

که دستار دِ چا په سر دی مردی نهٔ که
د پرونی په حساب دے دستار نهٔ دے

هغه څوک چه عاشقی که، که فقیر وی
دا اورنګ و د دارا پروادار نهٔ دے

نو دیکت دګل موند[1] کوم ببل دے
چه اول ئے څوخ په پښو باندِ خار نهٔ دے

عجب نهٔ دے که منت کړم د رقیب زهٔ
کوم امیر د دربانچی منت بار نهٔ دے

که رِم دیر مشقت ګوکه ستا په عشق کښے
په داخهٔ شو چه وَنا تهٔ اظهار نهٔ دے

که په عشق کښے د منصور غوندِ په دار شے
اے نجیبه! دا معراج کنړه دار نهٔ دے

(۵۰۴)

په هوچا باندِ چه پیښی د هجر شپی شی
که رستم د زمانے وی وارئے تیر شی

چه آواز ورباندِ ګکاندِ له همه
ځاجهانئے له هیبته د وا په هیر شی

ښاپیری حُورے چه نهٔ دی وَنا تهٔ
سرپی څهٔ دی چه به ستا په شکل وخیر شی

که وهوچا تهٔ ژوند خوږ دکتربَناتو
دا خوږ ژوند بے تا وما ته کنړ هیر شی

یوساعت چه له تا بیل شم که باور کړے
رنړا ورځ په ما په څیر د شپے اندهیر شی

[1] اصل - رنړیان یو!

شبانه د وفا داده که ئې ګورے — چه په مخ د خوبرویانو خط برسیر شی

بې د وصل له مرهمه نه رغیږی — هغه ټوک چه غوښ د هجر په شمشیر شی

بخت به هله د دهٔ یار شی تل تر تله

که نجیّب د ستا په وصل بانډِ سیو شی

(۵۰۵)

چه په ما په سفر تللے جانان راغے — له قا لبه تللے بیرته روان راغے

د هجران توره به ګُذری په سوبانډِ — هغه ځوک چه ستا د عشق په میدان راغے

یار چه جوړ فوځ د حبشو په رُخسار کړ — معلومیږی چه د جنګ په سامان راغے

چه ئې تورے دوا ړه سنوګے په رنجو کړے — ګوره یار زما دَ زړهٔ په یغما ن راغے

همه واړه ئې خراب که فوځ د مینے — چه د صبر و د سکون په ایوا ن راغے

دسے نه چه ننداره ئې تماشه کړم — ستا د حُسن تما شے له جهان راغے

کار د مینے زما سُود کا نړهٔ دلبره! — وئے ځهٔ کړم اوس بے حدٌ تاوان راغے

غونډ ځهٔ خوړم غم لرے شی له دله — چه د خیال زما په ستر کو مهان راغے

مګر رب به ئې د نوځ طور ځنے خلاص که

په خسته نجیّب د هجر طوفان راغے

(۵۰۶)

تار په چه دِ زلفینې په مخ صاف شی — دِک جهان له خوشبویئی نه قاف تر قاف شی

په یوه ګناه یار تل زما احد ادکا — ورقیب ئې نه هزار ګناه معاف شی

له په دواړو نسخو کښې دا لفظ «ګناه» لیکلے شویدے. بیا به م نسخه کښې به بل قلم درست کړے شویدے!!

یار ئے نۀ کتلې ی د وصل په نا رونو — که له غمه م خاطر شکاف شکاف شی

نوم ئے ما خله د عشاقو په شمار نۀ دے — چه په عشق کښې د روغزن وعده خلاف شی

هم په دا چه بے نظیر و لا مثل ئے — په هر ځائے د دنیا ښت ځکه انصاف شی

تل په ما جور و جفا کوے دلبره! — په رقیب د همیشه مهر و الطاف شی

مرد هغه دے چه همیش د نیکو کار که — نۀ هغه چه څوک په اصل کښې اشراف شی

د هجران قلبی به هله که معلوم
که نجیب غونډ په عشق کښې څوک صراف شی

هیڅ عاشق به ترې آزار نۀ شی نجیبه! — د خوبانو طالعه که په انصاف[۱] شی

(۵۰۷)

ستا په غم کښې وارۀ سرې په هائے هائے — هغه څوک چه ساکنان دی د دې سرائے

ستا د در خاک نشینی ما لوه نبی ده — دلربا په سایه څۀ کړم د هما ئے؟

زۀ د غم مرتبې دائم دلربا یه! — د رقیب و ته وصل شی چنګ نائے

کشکے بیا موندے ما وصل په عوض کښې — چه م سر و مال په عشق کښې کړۀ بیتابائے

ترڅو دوسه په وما و ته سبکا یوې — چه مقرر د دلربا دے، هغه ځائے

وارۀ ستا په طلب کړزی دلربا یه — که بادشاه دے د دے در که ګدائے

همیشان د غم د هجر زۀ عاجز کړم — چه د هر یو سرې نسیم ستا ښت پائے

د نجیب په عاشقۍ آفرین شه
هم په دا چه نۀ خود کام دے نۀ خود رائے

۱ دا شعر په دوارو نسخو کښې د بل غزل په سر کښې لیکلے شوے دے۔

۵۰۸

درست جهان دِ په سبا لښت کړے اقرار دے — خویوازے مد عی نږ په انکار دے
که د نور و وَنه دا رښکاریږی څنګه شو — د معراج غونډِ منصور نه سر د دار دے
چالیده لے اور ادبه په یوُځا ئے د ی — دا قدرت د یار په شونډو کښې اِظهار دے
د مژګانو په شتیو دِ چه تل ولیښت شم — ځکه زړه م په خون رنګ لکه انار دے
لړ د زلفو دِ په مخ با ند ے دلبره — پیچو تاب مدام په مثل د ښمار دے
نه پوهیږم څه جواب به وما را دری — چه م تلے دد لبر په لور ربیار دے
فکه کل د نمو له مخه چه شرمیږ ی — هسے شان دِ نمو له مخه شرمسار دے

احمد شاه دے چه په تخت د دیلئ ستا دے
که نجیب دے چه له یار سره کنار دے

۵۰۹

عاشقان چه ستا دلبره لبان پیږی — ګویا د وغه د قند نباتو دوکان پیږی
شوخ به نوی ترهغه کاروانه پل څوک — چه په مال متاع یوسف د کنعان پیږی
په عوض کښې ددکوی خپسر د لبره — رخت د وصل چه له تا عاشقان پیږی
په مبداء کښې د هیښی دیار رضا که — هر سړے چه په معاد کښې جنان پیږی
پکښې پرے به وُزے کو یے پکښې عمیق شته — هر عاشق کوږ چه ستا زنخدان پیږی
که سوریږی ماتوسن د ستوکو زین کړه — دلربا څه له توسن دا یران پیږی
ستا رُخسار چه په لاس د رشی دلربا یه — هغه کاله کلد سته د بوستان پیږی
نکه څوک لعل وګوهر پیږی عالمه! — هسے شعر د نجیب سخندان پیږی

(۵۱۰)

دا شنا له ډیره جوره ژاړې ولے ؛ — اؤ وصال ته بې محنته غوا ړے ولے ؛
د دلبو په وخت پوره شه، هله وا یه — د خوږهٔ طور په سحر کېنا ړے ولے ؛
نصیحت دِ هیڅ اثر نهٔ کهٔ ناصحه! — لا یعنی وما ته لونے لا ړے ولے ؛
زهٔ دِ پرېښودم دهجر په تنور کښې — له رقیب سره هغا ړے لا ړے ولے ؛
لاسید ه م ستا وصال نهٔ دے موندلے — دهجران سېړ دِ تیرے کړے دا ړے ولے ؛

ډیر محتاج دے پرین دهٔ خط به څنګ واخلی
کښې دغې دِ له نجیبه نغا ړے ولے؛

(۵۱۱)

کشکے پنډ ستا دهجران زما په سر وے — نو د لاندې م صورت زیر وزبر وے
له دلبر سره هغا ړے کوز ید لے — را پېښ د رقیبانو شور و شر وے
زهٔ په تا پسې مجنون نهٔ وم دلبره! — ستا په څیر که ما لیدلے بل دلبر دے
یا م لوم په خله دعشق اخستے نهٔ وے — یا په عشق کښې د مجنون په څیر اوتر وے

کمالات به دِ د وصل وموندلی
که په ور کښې ته نجیبه! خاکستر وے

(۵۱۲)

دلربا چه له رقیب سره همدم شی — په خاطر زما دوچند پېټی د غم شی
دوصال نښه به وولی هغه څوک — که کمان غوندِ دعشق وتیر ته خم شی
چه مجنون غوندِ په عشق کښې دیوانه شی — نوم دعشق په عاشق هله مسلّم شی

بل مرهم نے بے دیار له وصله نشته | چه په تیغ د جدا یئ ځوک کړم شی
زما یار د همه نبکلیو مقتدا دے | هغه څوک دے چه له دۀ سړه به سم شی
چه د چا خاطر شی چاک په عاشقئ کښے | علامت ئے چکیده له سترګو نم شی
د مژګانو په ناوک د زړۀ ګائل کړم | روغ به شم که م د آب د لب مرهم شی
د رقیب د دشمنئ م هم توان نشته | زۀ به څۀ کړم چه م یار د ورسره ضم شی

دائم وصل به حاصل کا ندِ صنمه!
که نجیب غوندِ مئین ځوک په صنم شی

(۵۱۳)

که په سرِ باندِ ئے ا ببیه قرقرے دی | ستا په عشق کښے خوانږ خوارو تراږے[1] دی
ځان دِ سپی د ستاد در کاندِ دلبره! | چاچه کړے ستا د وصل ته اسرے دی
زۀ به څۀ له سیاره طمع د وفا کړم | د زړۀ د هر خوبان وار په بے بهرے دی
قیس مجنون و امق فرهاد په عاشقئ کښے | تر نظر زما طفلان د کوهرے دی
چه رنګونه ئے سرۀ سپین د عشاق نۀ دی | نښانے د عاشقئ زیږے ځهرے دی
زکوٰة دا کړه چه دِ غاړه شی تر خلاصه | یاره تا څخه د حسن ذخیرے[2] دی

که عاشق ئے ځان مجنون کړاے نجیبه!
د عشق چارے کل وشتے مسخرے دی

(۵۱۴)

زړۀ م هسے ستا په هجر کښے غمجن دے | نۀ به واے چه مجنون دے یا کهکن دے

[1] اصل کذا - (ترخاورو ترزیږے دی) ۲: [2] ا زخیرے ۲:

خکه زۀ دعند لیب غوندې چغار کړم — جدا شوے چه له مانه ګل سجن دے

بنفشه سنبل د زلفو نه رسی — له رخساره د ګل ګل د چمن دے

ستا د زلفو له زنځیره نۀ خلاصیږی — که قبا دے که ختن و دے که یمن دے

وارۀ کاندی تعریفونه ستا د حسن — که بلبل دے که قمری داده که زاغ دے

په سبب د خوشبوئی د ستا د زلفو — پیښور دے که خطا دے که ختن دے

د هیڅ فن نه نظر نۀ کاندی هیڅ رے — هغه څوک چه خبر دارو عشق فن دے

چه مهجور وی له دلبره که په کور وی — هغه خلق له وطنه بے وطن دے

هسے نه چه زۀ تنها دیوانه ګرځم — دیوانه د ستا د عشق کښې مرد و زن دے

حکیمان ئے له علاجه عاجز ناست دی
ستا د عشق په درد نجیب هسے درمن دے

(۵۱۵)

دم یو زړۀ چه څوک د غم په ذوالفقار شی — بے له وصل رغیدۀ د دۀ دشوار شی

آفرین به پرواۓ شی ترقیا متّه — چه په عشق کښې څوک منصور غوندے سنګسار شی

هغه څوک چه عاشقی کاندی اختیاره — ملامت ئے د هجران په ننداره شی

نۀ به وانۀ نیهاران په ګیږ جنبش کا — چه زلفینې په جنبش په فن دیار شی

ستا په غم کښې به ماندی د لرباے — دنیا و رخ کوره په خیږد شپې تار شی

ماته عین سفر شکاریږی مهربانه — که بے تا مسکن زما دارالقرار شی[1]

نو دیکت ستا و رخسار ته چه څوک کاندی — عاقبت به یکه زلفے تار په تار شی

[1] له دا شعر د اکیدمی نسخه کښې نشته ۱۲

هله پسه دِ اُمید که ستا دَو صل　　که اول دِ څوک په عشق کښې خوار وزار شی

زرقسمه که د وصل ورته ځُ که
د نجیب په دلبر کله اغنیا رشی؟

(۵۱۶)

چه په ځ دِ جوهر د زلفو انجمن شی　　گویا جمع دَ سُنبلو په سمن شی

پَڼ مخ به د چتو په پلاس ور شی　　که په عشق کښې څوک خوار بکه رتن شی

که زما خوارئی ته وُگوره په عشق کښې　　فراموش به د خوارئ د کو هکن شی

خوبرویان که پسجهان کښې هر څو پر دی　　زما یار غوندِ به کله بل سجن شی

چه یار چوره داخل شی پر چمن کښې　　په مَقدَمْ ئې غنچې گُل وا د چمن شی

بیا به موږ جاودان د دلبر وصل　　خضا زَوَلَن که څوک یوب غوندِ په تن شی

د جهان وکُل فنونو دَ ته شا که　　هغه څوک چه خبر دار د عشق په فن شی

تل تر تله به غنی شی څو تر ونده وی
که په لاس د نجیب را سیمی ذقن شی [1]

(۵۱۷)

مه ئې وینم یاره ستا شوخې چشما نې　　چه ئې څوک د عشاقو کړې ویرانې

چه به نه وی په هیچا باندِ دلبره　　په مارا وسته ستا هجر هیسې گرانې

نه پوهیږم چه به چرته مقام وُکه　　د زره کړې م شوې ستا په لور روانې

ستا د زلفو په زنځیرو کښې به بند شی　　که رُستم غوندِ که لاف دَ مرانې

[1] رصل کذا- ر را سیم ذقن شی؟)

هسې ښائست لوی زما دلبره !　　چې پریې دِ وَښائست ته دي حیرانې

نورې کوانې، کرانې مهٔ کنړه **نجیبه**!
که په تا شي د هجران کړانې آسانې؛

(۵۱۸)

چې ئې هر طرف له درده وَئې وَئې کیږي　　د دلبر به په زړه باندِ زړه سوی کیږي

چې یوسف غوندِ معشوق ئې په راڼه راشي　　زور عاشق زلیخه طور زلمی کیږي

څو قوت د معشوق ورسره نهٔ وي　　د عاشق په رقیب کله بری کیږي

بار؛ تازه رقیب سم کړو او که نهٔ وي　　د سرې اُو د سپي کله سمې کیږي

نکه زهٔ په ځبینل ستا د شونډو مست یم　　مستي کله د چا هُمره په مې کیږي؟

دهٔ به مرم آخر به ساه زما خپه شي　　چې همیشې راته د هجر لوګي کیږي

زهٔ **نجیب** پرنهٔ یم خوښ هرګز دلبره؛
که مې ستا د عشق له رنځه نیم کیږي

(۵۱۹)

چې آئینې د یار رقیب شته فتوري　　په وصال مې دهٔ دُشواره مسروري

څکه صبر له ما یو یې عاشقئي　　چې په ادرکښې به څوک څهٔ کړم صبوري

فراموش مې د شاهانو مغروري شوه　　چې مې دُلبره د نسکلیو مغروري

بې له وصله مې اُمید د صحت نهٔ شي　　هسې شان ده ستا د هجر رنځوري

چې متاع پکښې د وصل موندهٔ نهٔ شي　　ستا د عشق له بهره تله دي ضروري

څکه هسې تږهٔ ګرځم زهٔ [illegible]　　عاشقي چې مې پیدا کړه تږهٔ ګوري

لہ نجیبہ زرہ هغه خوبروی د دړے
چه نه نیسی ملائک په مزدوری

(۵۲۰)

تل د نس په نغوته مه څه که دانا ئے — وګړنګ وَته به پریوزے بیا به واے
چه د نس تل پیروی کړی خدائے دِ هیر شے — دا نه وایه آدم زادئے که چارپائے ؟
لہ دُشمنه سړ کله څوک دوستی که — ولے تہ لہ نس سره په تَوّ لائے
عذاب نه د دوزخ دِ فراموش دی — څکه هسے په دُنیا کښے په خنداے
ولے اوس پښیمانی نه کوے لہ بد و — چه پښیمان په بدو چارو بیا فر داے
نورے خاورے به دِ خائے شی پس لہ مرګه — په ژوندون که اورنګ زیب که دارائے
دمحشر ګرمی چه راشی ترو به څه کړے ؟ — چه داوړی په ګرمی کښے وار خطا ئے
په دُنیا کښے اوس بے خدا یه نور څه مکره — په قیامت که د دیدار په تمنا ئے
په قیامت به دِ پوښتنه د عمل شی — هسے نه چه وایه زوی د لمسے دچا ئے
کوره غوږ باسه زما د اپند و وعظ — چه په دوا به د غوږ کونه ئے شنوائے

تاریک کور به منوّر کړے پرِ نجیبه!
که چراغ د نیک عمل در سره بیائے

(۵۲۱)

څوا دل د حنا طور پر خون نه شی — لاس د ښنو ته به د شکلیو مقرون نه شی
څه له ځان ستړے کوے رانه ناصحه! — هیڅ لہ یاره زما صبر و سکون نه شی
چه ئے وصل زما قوت لا یموت دے — بے دلبره زما څکه ژوندون نه شی

معلوم شو چه مې رسد وی یا ته کړان دے — خوم خضر مهتر الیاس رهنمون نه شی

روغ به نه شم ستا د هجرله مرضه! — را په خُله خو ستا د شونډو معجون نه شی

په جوار د دِ خوبانو نه کړېږی ی — دیوانه چه څوک په ځین مجنون نه شی

هسې زخم راته دو ځا رکه عاشقی — چه پرې هیڅ د عیسی په افسون نه شی

څوک مس په تنه پورے دی دلبره!

ستاله درُه به نجیب همُر ستون نه شی

(۵۲۲)

داله خُلے نه فریاد ونه دمهجور څی — که داور لینې عالمه له تنور څی؛

هیڅ نظر نه کا زما وعاجزئ ته — دلوبا هسې په کبر و په غرور څی

څه بلا تیغ آسبا ر لرے دستر کو — چه هر څوک تر دلربا په زړه چور څی

هسې شان مې درومی اوښه له چشمانو — لکه نم هیشی د لبره له ناسور څی

همره نور دِ د رخسار دے دلربایه — هر طالب چه د مطلب په دا نور څی

ستا د هجر هسې بد غم دے دلبره! — پوزه څه پکښې تمام مخلوق تر هور څی

څوک به څه کاندِ انکار دیار له حسنه — چه خجل تر ښا یادی ملک تر حور څی[1]

بے له عشقه نجیب څه گناه ده کړے

چه د دار ته دست بسته لکه منصور څی

(۵۲۳)

را په غاړه که چه عشق د مجنون پورے — ملامت او س په ما وله که ډکړے؛

[1] اصل کتاب = ملک او حور څی) ب

چه د یار له ظلم و جوره ژړا نه کړم — نشته ما غوندې په عشق کښې څوک نړې
چې ئې ذره راځنې ورې برمته دے — ځکه نشم سر و مال له یاره تغرے
هیڅ بدی ئې ما ته مه وایه ناصحه! — کار د مینې چه ادس ما دے غوره کړے
چې نه وی چه په دار و یا سنګسار شے — راز د عشق لکه منصور مه وایه سپړې
چه بې ما په هیڅ عاشق تاخت نه نه که — معلوم شو چه یم د هجر پوره وړے
زه به تا صبر و سکون په څه دستور کړم — چه د عشق دے له ما صبر و سکون وړے

یارم او بنې په هجران کښې اوچې نه کړې
که ژړا کړم زه نجیب لکه مور مړے

(۵۲۳)

که د یو ځل له حجابه مخ عیان شی — په نارو فریاد به سروا ره جهان شی
چه راحت د دنیا نشته بې زحمته — ځکه مینه د همائ په استخوان شی
څوک به نوم د عاشقۍ په خله وانه خلی — که خبر په عذابونه د هجران شی
چه زما د ژړا دفعه هو ګز نه که — چرے نه وی چه یار د وب په دا طوفان شی
چه یو آن له تا نه بیل شم دلربایه! — سل کالونه په ما باندې هغه آن شی
چه همیشه پرې د هجران فوځو تاخت که — عاقبت به زړم دا کور د زړه ویران شی
چه ئې ځائې دے تورے خاورے په داخه شی — په دنیا که څوک اورنګ د کیوان شی
سره لبان چه دستا د و سیم صنمه! — فراموش به م وا لعل د بدخشان شی
ملائک به پکښې هم پریوزی دلبره! — که کنډ د ئې ستا په چاه زنخدان شی
هله پسه به نجیب خندا هوس کړم — که له جور و جفا یار چرے پښیمان شی

(۵۲۵)

لکه ته کړې دِچېل حسن سُلطانی — دارنګ نهٔ ده سلطنت شاه جهانی
چه د روغو لیو نیو کې نهٔ شی — مجنون څکه ده پرا ییښے ودانی
د یار خیال ئے په خُله کله بندی عالمه! — ورکوم که د زړهٔ غوښے مهمانی
چاسپارلے ګنج د زرو دے وَغلهٔ ته — په رقیب مهٔ کړه د حُسن پاسبانی
زړه وے رم د کافر رقیب دپاره — ده عجبه یاره! ستنا مسُلمانی
فرهاد غمر کړو د زهٔ ځان کړم دلبره! — بهتری د عشق زما که د فلا[1] نی
بس کړه، دیر دِ له دلبره نه مهجُور کړم — نور ه مهٔ کوه رقیبه شیطانی
ولے اوس په عاشق مهر و وفا نکړے — چه د خط په وخت کښے کړے پښیمانی
ستا هجران په زړهٔ نتلے حیرانست ئم — راشه اوګوره زما دا حیرانی
همیشه چه پیروی د زیږمه دَ لَس کړے — اے نجیبه! دا خوئی پریږده حیوانی

(۵۲۶)

که په زړهٔ م پورد د هجر نهٔ وے — نهٔ به وو زما صورت لکه سکو سوے
لکه شمعه دل افروز به شم په عشق کښے — پکښے پریکړے که زه و پسر پیدا کړے نوے
نهٔ پو هیږم کومه خوابه ځنے خلاص شم — غم د هجر راپسے شنهٔ لکه زړتوے
ستا دستر کو آبدار تیغ به رم دوهٔ نیم که — که په ما باندِ ئے ورکی تشی لوّے
څکه زهٔ په هنی جُبینبم عالمه! — دیار شوندے دا دومو شو دو پیرے
د یرِ عُشّاق ور باندِ مړهٔ شو دلربایه! — هسے سخت دی ستا د هجر شپے کوّے

[1] زما په خیال دا مصرعه به داسے غوره وی «بهتری دے عشق زماکه د فلانی؟» «ن»

څکه چینګې دارې ناست یم دلربا یه؛ — تا چه زه یم د هجران په اور اولوې

نه هله نجیب ناقص بوله په عشق کښې — که عاشق په تا ترې ده زیات وي بل ژړے

(۵۲۷)

درانه وي که م غمونه د زړه سرائ — پوره به نه پړ دم عاشقي، تکیه په خدائ

توبوم مه سپینې اوبنې په زیړ مخ تل — دا دولت راکه د ما د عشق هما ئ

د شاهانو پروا دار نه وي هیچرے — ستا په عشق کښې دلربا به خوار ګدائ

د سیماب غوندې دلبره ستا په عشق کښې — قرارے نه شي زما په یوه ځائ

چه هر چا ورته ما هذا بشر ووے — له ما ورے دے زړه هغه دلربائ

اوس م سر ورته پیشکش کړ دلربا یه — کړم مال که ستا په مینه کښې ګل بائ

تخلف چه د خوبانو له مرضي که — خدائ د نه کاندې نجیب هیڅ خود رائ

(۵۲۸)

څوله ما سره همغارے دلبر نه شي — په قرار م به زړه هم ره مضطر نه شي

خام باله شي لا عاشق په عاشقۍ[1] کښې — څو واقف د عشق په زور اور په زړه نه شي

نوم د ناخلي د استا د وصل هره — په بیابان چه څوک مجنون غوندې سر نه شي

نوي رنځ یم ستا د هجر عاجز کړے — ډُ به مرم که د وصال میسر نه شي

د هجران اغزي م هر په ملا بنځ شو — چه قرار م د کمخاب په بستر نه شي

که شانه په زلفو کړه کړے دلبره — زه ضامن یم که جهان معطر نه شي

که زه ټار م له چشمانو ویښ خته شو — چه دیدار په ما د مهر نظر نه شي

---

[1] د کلیدي نسخه کښې په دې قلم د «لا» په ځائ «هر» لیکلے شوے دے۔

د نجیب نښتنک به ورک نه شي دلبره؛ خو حروب د لبان په کوثر نه شي

(۵۲۹)

دا ئې خالونه زما د لاره راغه / نه پوهیږم که دا ماته تمام راغه

حاتم هم ورته کچکول په لاس کښې ونیو / چه دلبرم په انعام په اکرام راغه

توبه کاره زه د مینې له آغاز کړم / چه غم د بیلتانه په انجام راغه

نه پوهیږم کبک دری که گوزی پسم کښې / که په لار کښې دلربا په خرام راغه؛

تر هغه به نیکنام بل په جهان نه وی / چه په مینه کښې د نیکلیو بدنام راغه

نورے زلفې تا د پټنار په مخ دیار شوے / که په سپینه رنړا ورځ کښې شام راغه

بشارت د جنت او شه د نجیب ته
ستا له لوریه که د وصل پیغام راغه

(۵۳۰)

په قد سرو په مخ ګل لسرین ته ئے / هسے رنګه دلربا نازنین ته ئے

دی مقام د ملائکو په سما کښې / په خط توک سره راکوز په زمین ته ئے

هر خوبروئی م د چشمانو په تیغ وژنی / نه تنها زما د مرګ ته تعین ته ئے

څګ راز د عاشقانو پکښې لید شی / د مرآت غوندې چه صاف په جبین ته ئے

چه بے نام هیڅ آرام نه شی صنمه؛ / محلومیږی چه زما دل و دین ته ئے

څوک به څرنګ تا ته اورسی دلبره؛ / چه عالی په مرتبه تر پروین ته ئے

که څوک ما په فرهاد بولی عجب نه دے / چه په دهر دلبره شیرین ته ئے

چه تل لیږه د عاشقانو په منګلو کے / په چشمانو باندې بازو شاهین ته ئے

له دُنیا که قیس رحلت وُکه نجیبه!
اوس نائب ددهٔ زما په یقین ته ئے

(۵۳۱)

چه م بَل که تا دلبره! په زړه اور درجل یئ — خوږ وند ئیم دا به نخلم په خله نوم د آشنایئ
دغه هسے خوبرو وُ له پارسایانو پارسائی وړی — مکه ورکړے ترسا، وه له صنما نه پارسائی
عاقبت به په رانګنه د نوخط زیر و زبر شے — بیهوده کړے دلربایه په خپل حُسن بډائی
که هر څو ډ سرفرازهٔ په چمن کښے دهٔ ممتازه — سرو که رسیدے شی ستا د قد تر بالائی
د جنت له نعمتونو بے پروا شوم که یاد کړے — چه م وُخوړو د لبو ستا د شونډو مٹهیائی
بوند ے سترګے چه راپورته دلربا کاندِ له نازه — د زاهد زهد برهم که د مُلا هم مُلائی
یُورخته چه د پریمخلوق به باندِ غوځ کړے دلربایه — چه تیرهٔ د تیغ دستو کړه به بات د سلائی
پسے له ډ زما توبه ډ که فریاد وُکړم له درده — کړم داخل دلبر با که معاف عفوه خطائی
ترمړی به آخر ما په زمکه ږوب کاندِ صنمه — ستا هجران چه په ما باندِ همیشه زورآزمائی
ستا د عشق په کار وبا کښے مکه طفل مکتب کښینی — که لقمان غونډِ خوک کاندِ هر خو لاف د دانائی

په ژړا به فریاد وصل دیار موند نهٔ شی نجیبه!
صبر وکړه خاموشی کښینه د غه کار دے عطائی

(۵۳۲)

ستا د غم پیټے م هره په سر پروت دے — چه م لاندِ تر دلبره خم کمر دے
په ظاهر لباس ے مهٔ غولیږه هُنبیاره — رقیب کوږ په معنیٰ مرغ دِ کور دے

ك دوېم نسخه ،، ترمړی م په زمکه آخر ډوب کاندِ صنمه! ،، !!

په آرزو ستا د وِصال دے دلربا یه ؛ شاہجهان دے که دآرا که سکندر دے

ستا د زلفو خوشبوئی ده یاره هُوره چه جهان پرِ قاف تر قافه معطر دے

حبشیانو مکه لاندِ کړه دلبره ؛ که ختلے دِ په مخ د خط لښکر دے

لاس په سر کړه ستا په عشق کښے له واړو که عزیز دے که مِ پلار که برادر دے

که هُنوکنړی نور خلق نام و ننګ خپل بے ننګی د هر عاشق عظیم هُنر دے

چه بے مثله بے مانندہ بے نظیر ئے کوم خوبروئی له تا په حُسن برابر دے ؛

ستا په مخ چه آشفته نهٔ وی دلبره ؛ سړے نهٔ دے دیو و دَدُ هغه مکر دے ؛

په نجیب مرهم د وصل یاره کیږده
چه وهلے دِ د سترګو په خنجر دے

(۵۳۳)

یار چه زلفے په قبیلو کړے نن غوړے ځکه راغلے په ما پیړے د غم لړے

د هجران د غم له تا ختنه نهٔ خلاصیږم که هر څو ورته کوم زهٔ عزے پړے

نعیم زما د هجر رنځ ئے دفع نهٔ کړ که فرقے د طبیبانو شوے ګل ستړے

فوسنته تو دیکت کله که وسپی ته تهٔ په خهٔ دسپی رقیب په غیږ کښے رغړے ؛

چه تخم مِ ئے د زړهٔ په سودی ایښے کروړے که دیار زلفے دی تاؤ کړے ؛

چوګ د مینے له ما ګل دانے د صبر وُخوړے که ورته هر څو وایم کړے

عاقبت به نجیب و تړے دلبره ؛ چه همیشه ورته رسی د زلفو غوړے

(۵۳۴)

ستا د شونډو په ګبینسل مِ زبان ښلی هم په دا چه شیرینی خوړے لبان ښلی

د فقیر ه سره کله سپی جو ړیږي که — ځکه ما سره مدام رقیبان ښیلي

ښیته مکړه په دنیا که آدم زاد یې — په مردار ه سړي کله، سګان ښیلي

ستا د خال په اُمید ونښتم په زلفو — په اُمید د دانې دام کښې مرغان ښیلي

زړه م شه میئین تمام صورت م خوار شه — دیو بد په ځانې کښې کوره نیکان ښیلي

ما د زلفو دام په مخ جوړ که نجیبه! — یو ته څه یکښې عالم صد چندان ښیلي

(۵۳۵)

د هجران له ویره درده م سر خوږ شي — سر لا څه چه م دلبره! ځیګر خوږ شي

ښکاول بیا ستا دستو کو د تیغ غواړي — په تبلو د طبیب م پر هر خوږ شي

تیغ د ستو کو د په مخ وی تل وکښلي — په کاته م ورنه ځکه نظر خوږ شي

ځکه ګرزي سرې ملنې دلربایه! — چه فلک په تیغ د آه م سحر خوږ شي

په چپه د غنو خوبي له تا سره یم — بې له تا م یاره! آرخ په بستر خوږ شي

تل به تا غوندې ژړیږي کاندي نجیبه! — هر سړی چه د هجران په خنجر خوږ شي

(۵۳۶)

را معلوم شو ه یاره! اوس ستا دشمني — چه همیشې په ما کوې ناشدني

یار له کبره دُو د شړی له ځانه بیرته — که زه ځان کړم لوډ په څیر د سپیلني

نور به لا ړنه شم هرګز د عشق آلاره — چه خبر شوم د هجران له رهزني

تا چه ببیل کړم له همده زه رقیبه! — پښتنی د پریوزه کانړې سل مني

د ختکو شاعران نقش دیوال شي — چه پر راشي شاعران سرېني

له اصل۔ سړی له مینې ؟!

عاشقان دِ وفانهٔ غوا پری له ښکلیو — رقیبان چه ورسره دی خندنی
له چمنه یار روان شهٔ څنګ وکور ته — په رفتار که شوه داسرو چمنی
چه تمام عالم وَ دهٔ وَته محتاج دے — ښائی داکه یار کوی کبر و منی
زهٔ نجیب څکه له هر ځاکنارګو زم — چه له روغو کنارګو زی لیونی

(۵۳۷)

چه م ناست همیش دِ لبرِ زړه په تخت دے — څکه صبر دهٔ له ما وَرپے یک لخت دے
په هیڅ ښهر کښې به نهٔ وی په دادور — دلربا په لکه ستا د حُسن رخت دے
چه مرضِ م لا دواشی بیا به ښهٔ کړے — که درمان م کړے دلبره داد وخت دے
چه داو ښو په اُوبو م نوم نهٔ شهٔ — ترستا نه دِ دلبرهٔ خاطر سخت دے
چه خورم دِ په وصال شی تل تر تله — د نجیب همره دلبره کله بخت دے

(۵۳۸)

څوک سنګ دبیتانهٔ په سرو ورنهٔ شی — ستا په وصل به عاشق هومره نهٔ شی
که هزار طبیبان راشی دلربا یه! — بے له تا م به رنځور خاطر جور نهٔ شی
د رقیب په چا پرو سیٔ اعتبار مهٔ کړه — هر طعام چه پکښې زهر وی خور نهٔ شی
نورے زلفے ستا زلفینو ته نهٔ رسی — برابر به دلربا، ریحان پرد نهٔ شی
څواو به د سرو لبانو د رنوش نهٔ کړی — کرم زړهٔ به د نجیب هومره سور نهٔ شی

(۵۳۹)

ہال اے بت سر بندی — زلفین[1] تو کمندی

[1] اصل زلفینو؟!

جانم شود فدا یت قتلم اگر پسندی
چیزے بمن عطا کن بر هر دو لبت قندی
هجرت بمثل آتش من چوں کنم اسندی
سروِ زقدت پسته داری چناں بلندی
شد هر دو زلفِ[2] دلبر مهر منے[3] پا بندی
دل میبری زدستم آن دم که تو می خندی
کے میرود زکویت گر تیغ خورد په تندی
رفت از نجیب جانان در عشق تو خورسندی

(۵۷۰)

یار چه سور په آس د ناز دے راوتلے
څکه فوځ دے دغم په ما ختلے
که زهٔ غرق شوم ستا د زنے په چاه ځنه شو
چه یوسف دے په دا چاه کښے پریوتلے
عاقبت به مې پرېږدي تري پوهیږم
چه د زلفو دے دلبر رسن نښتلے
داد خط دے په رُخسار د بانڑِ صنمه!
که حیران یم په سبزه کښے اوړ نخښتلے
په شرټی کښے مې د وصل راشه پنډ کړه
چه قصاب دِ د چشما نو یم کوتلے
په همهٔ د عاشقانو کښے به نهٔ وی
نکه زهٔ یم ستا هجران په زړهٔ نیتلے
محبت د ښکلیو اور دے په معنیٰ کښے
مادا اور کوره په زړهٔ کښے دے ساتلے
کښیکے دوه ستر گے زما نهٔ وے هزار وے
چه همیشه مې پرېدیار رُخسار د کتلے
په وصال به ئے هلهٔ نجیب مسرور شم
که دلبر د رقیبانو نه نخوتلے

---

[1] اصل. زلیخے ۱۲ [2] اصل. بهری منی ۱۲

(۵۴۱)

چه حجاب راته په مخ کښې دلبر نیسي
په آتش مې کباب طور جګر نیسي

چه مې اوري ناصح دستا له مینې
د آفتاب وته د موم و سپر نیسي

د رند وله طاقت نه د رخسار شمار که
چه چشمان په رخسار برابر نیسي

نه چه تل له رقیبانو هم هی کړې
په خاطر کښې مې غم ځکه مقر نیسي

چا چه ستا مشکینې زلفې دي نیولې
هغه کله په لاس مشک و عنبر نیسي؟

له چلقته چه بیرون دوځې صنمه!
څوک به ستا د بر و تیر ته ټټر نیسي

په نیوه د د زلفینو حق حیران یم
وایه څوک به دمه څونګ اژدر نیسي

ولې ته زما له رنځه غافل کوزې
طبیبان خو د رنځورو خبر نیسي

چه پرېوزي د غم کاڼړې له آسمانه
دلبرایه عاشقانو ورته سر نیسي

آباسین وته بند اچوي حیران یم
که نجیب دې په ژړا کښې بصر نیسي

(۵۴۲)

چه مجنون غوندې په عشق کښې جریده شي
دربستنې محبت ته رسیده شي

په هیڅ رنګ به ځنې لاړ نه شم صنمه!
که مې سر دستا په کوڅې کښې بریده شي

لا مې یار پرتازه کیږي لکه سرو
چه روان مې جوڅه د اوښو تر دیده شي

د مسیح په افسون کله صحت مومي
چه په چاه ستا د هجران بلا رسیده شي

پسې ز غلم که هرڅو رسیده نه شم
غزال چشم چه له مانه دویده شي

کسوف لاندې کاندې مهر په آسمان کښې
چه رخسار دې په حجاب کښې پوشیده شي

چه بې مثله بې نظیره ئې دلبره!
وایه څوک به ستا په طور آفریده شي

څکه ماکه مجذوب ځان په عاشقۍ کښې / په احوال مې کوندِ بنکلې خندیدهٔ شی
دا زما د زړهٔ غنچه به بانډِ وا شی / څهٔ خو باد که ستا د وصل وزیدهٔ شی
د ځوګانو له شنیو دِ شم په ویره / خو چه قوس دِ د ورو ځوخمیدهٔ شی
چه دوکان دِ د سبا اُست همیشه تود دے / پړ به زړهٔ زما دلبرهٔ کوویدهٔ شی
چه مُ لیدهٔ ستا قمر رخسار دلبره / دا زما د تن کتان به دریدهٔ شی
یار پړ کله خرڅوی متاع د وصل / که نجیب ځنې پخپس خویدهٔ شی

(۵۴۳)

آشفته چه څوک په مخ د آشنا اوسی / د مجنون په څیر همیشې په صحرا اوسی
چه تل مخ دیار د خیال پکښې زړهٔ د یم / آئینه مې د زړهٔ مُصفّا اوسی
څکه زړهٔ تل کناره کړم له خلقه / لیونی له روغو کو نبی تنها اوسی
دا څهٔ خوئی دے وایه ستا ملک صورتهٔ! / سپے رقیب چه تل په کوڅې کښې دستا اوسی؟
څرنګ زړهٔ له غمه نهٔ ژاړم عالمه! / چه رقیب تل همنشین د بُتا اوسی؟
دیر عالم به دیوانه که یو زړهٔ څهٔ یم / چه په لاس کښې یار د میو مینا اوسی
چه په زمکه شو میدې دستا له حُسنه / فرښتې څکه آشنا په سما اوسی
نهٔ به وائے چه باران د پشکال دے / ستا په غم کښې چه نجیب په ژړا اوسی

(۵۴۴)

چا چه څنبلی یاره ستا د شوندو راح وی / عقل و هوش ئے تر قیامته نا صلاح وی
پړ به وُسوزی عشاق پروانه طور / چه مدام د رته بل ستا د مخ مصباح وی
خون خورګی کاندِ زما که دِ باور شی / چه آفاق د فلک سوځ په هر صباح وی

تا خلې نوم د سمرقند د سبب په ژبه — چه خوږې ستا د زنې چاتخا ح وي
سلامت به ځې د دنم د نوح طور — د هغه طوفان چه ستا خومنډ ملاح دی
بې تا څونګ نجیب د پاڼم صنم ؟ — زندګي د قالب کله بې ارواح وي ؟

(۵۳۵)

هغه کسې چه رخسار د جانان کسي — راندهٔ شوی دی که بې د ټه پر جهان کسي
زاهد څکه ستا د عشق ته هوس نه که — چه همیش په لاس د هجر سندان کسي
عشاق څرنګ ستا د لوری نه در درومي — چه په در کښې د تل سپي رقیبان کسي
ځان م پوهه په مرض که م درمان کړې — چه دارو ورکوي نبض طبیبان کسي
څکه زه سروسامان ته نظر نه کرم — کله دي عشاق چه سروسامان کسي
پټ په زړه م شي د غم شستي یکې — چه رقیب تا ته دلبره! عیان کسي
څکه غواړم زه وصال په ډیره څله — نتیجه چه څوک وکا بې برهان کسي
خپلې زلفې د ملحوظ په رخسار که — که احوال م دلربا پریشان کسي
چه خبر دی د رحمان له خوږه شعره — هغه څوک د سلیم کله دیوان کسي
دا جواب م د سلیم د دې غزل دې — چه په خپله خو د بېنې کښې څوک ځان کسي

دا غزل ووې نجیب د دې د پاره

ـنډ وی چه ئې سریو نکته دان کسي

رُباعیّات

هميشى مدام کړه دخدا ئے ثنا
څو ده دا ژبه دستا گويا
بے دے څۀ مۀ کړه که ځان سړے بولے
نجیبہ! واؤره دالفظ[1] له ما

(۲)

گوره هرڅوک چه ثنا د رَب کا
دوان ثنا ته د ځلے مرکب کا
باور پرِ وُکړه نجیبہ یاره!
چه زر پوره به هريو مطلب کا

(۳)

قربت که غواړے ته د مولا
تل صلوٰة وايه په مُصطفیٰ
هيڅ ويره مۀ کړه له روزِحشره
که دا خاصه شی نجیبہ! ستا

(۴)

گنج دے د زرو مخ د بُتا
نور ے زلفے پرِ اژدها
ځرنگ منیژ دے به ورته نجیب شی
چه پرِ پراته وی تل دا بلا

[1] اکيډيمی نسخه "واوره وعظ له ما". ۱۲

چہ آشفتہ شوم پہ مخ د ستا
تل م نصیب شۀ فریاد ژړا
دخدائے دپارہ نجیبؔ نا توان دے
نورہ پرې مۀ کړہ جفا آشنا

(۶)

کہ بو ھتہ کړې رُخسار آشنا
جهان بہ سوکړې پہ واویلا
واړہ مخلوق دِ فریاد پہ عشق کښې کہ
نۀ چہ نجیبؔ کہ فریاد تنہا

(۷)

چہ دلبر زلفے پہ رخسار خَم کا
قید و اسیو بہ پکښې عالَم کا
چہ دا اَحوال دے دوا پرو خلقو
یو نجیبؔ څۀ دے چہ پکښې غم کا

(۸)

چہ دا رنګ مینہ پرِ تل حبیب کا
زما پہ مرګ بہ باعث رقیب کا
پہ پریکول ئے کہ حبیب خوښ وی
دریغ بہ ترِ کلہ خپسر نجیبؔ کا

جو ړچه وښکاره نه د سترګو بازګا
دُ تاج دزړهٔ م ګلـه آواز ګا
په پښبوئے وُنسی په خُله ئے پریکه
منبوکه جوړه نجیبه! کازګا

(۱۰)

که په راستئ م دلبر دوا ګا
لبان به دواړه په خُله کښې راګا
که داکار وکه رښتیا نجیبه!
مرض به دفع هله زما ګا

(۱۱)

دلربا ګوره له ما نفرت ګا
د رقیبا نو مدام صُحبت ګا
دا قیامت نهٔ دے نجیبه! څهٔ دے
نوښته ګوره سپو ته قربت ګا

(۱۲)

څو رخسار چه ښکاره جانان ګا
پاره پاره م د تن کتان ګا
څهٔ نن ورځ نهٔ که دارنګ نجیبه!
دغه کار و نه تل مهو شان ګا

اور د هجران کړم سینه کبابه
او به د شو نړو راکړه احبابه
لب به ئې نه کړے له ما نجیبه!
که خبردار شې له دے ثوابه

(۱۴)

په تن ئې را غلله د هجر تبه
څکه ئې تند ے ؤچه کړه ژبه
که دا مرض د نجیب مدام وی
زر به ئې ؤوزی رُوح له قالبه

(۱۵)

کله به را شې د ما محبوبه!
تر همه ښکلیو په حُسن خوبه!
همیش طلب کړم نجیب د وَصل
اغماض م مه کړه له دے مطلوبه

(۱۶)

یار له ما یوړو خاطر په لوبه
څکه ئې زړه کړم بے خوروخوبه
ئؤ نجیب څه دے جهان په غم کینې کړې
ارمان ارمان دے د عشق آشوبه

چه نمو زیب اخلی دتا له زیبه
ځکه دِ عشق کړم زهٔ بې شکیبه
چه دوا ړه ډُروځ په خیر دلورلري
د خاطر دلی د **نجیبَ** ریبه

(۱۸)

چه دِ شوه مینه په ما غالبه
تهٔ م مطلوب شوے زهٔ دِ طالبه
بیلتون دِ هسې وَ ما **نجیبَ** ته وے
لکه چه بیل شی رُوح له قالبه

(۱۹)

که ئې دَ مرګ ته زما راغبه
کړه د غما زو ګلږ ون صاحبه
دو ئې دشمنان دی **نجیبَ** دِ دوست دے
قتل ددهٔ دے نامناسبه

(۲۰)

چه ئې خبر شوم له حقیقته
توبه م وُکښه له محبته
چه دا احوال دے دعشق **نجیبه**!
بڼ فعل مهٔ کړه بې له عزلته

مزرے د هجو ناست دے وخوته
نفوت تړ وکړم وکوم پلوٹه
هزار دهنره که زهٔ نجیب ډکړم
خلاص به نړے نهٔ شم هرګزے موته

(۲۲)

وَ چا ته ثابړم د ستا له دستنه؛
له چا نه غواړم زهٔ خپله مرستنه؛
چه داد فریاد درته زهٔ نجیب کړم
له تا نه څوک دے بل زبرد ستنه؛

(۲۳)

دستا په طور کله خوبروئی شته
نهٔ سیمین تنه، نهٔ عنبر موئی شته
لکه چه تهٔ کړے خدائے بے نظیره
د نجیب طور عاشق کوم سوی شته؛

(۲۴)

څهٔ خو ځرګند کړه رُخسار روماته
اے ترپریو په حُسن زیاته
بےتا نجیب دے مرګ ته قریب دے
اے عالی ذاته! والا صفاته؛

د ذره خانه م غم کړه ميراته
حيران يم وکړم فرياد وچاته
فريادرس نه لرم نجيب بې تا څوک
ګو رم زه څکه د ستا قضاته

(۲۶)

ابان خواب ته دی ستا ترښاته
سبکه تڼ لا دی دلبره! زياته
څه خوښې ورکړه چه کام ئې خوږشي
دا التماس که نجيب وتاته

(۲۷)

ديار له مخه شرمنده ګل کښيناست
هم ئې له زلفو خجل سنبل کښيناست
کيف ئې د شونډو نجيبه! هسې دے
چه شرمنده تر کيف د مل کښيناست

(۲۸)

د غم ديوال م په صورت پريوت
خاطرم څکه په سلا کښيوت
نجيب به وژنې خلاص به نړنه شې
چه د ستا هجر تل درپسې ووت

ئه اصل - بل کښې ؟!

چه تل ستیریږی بے تا عبث
دا ژوندون څهٔ کړم آشنا عبث
څهٔ په مادی وایه له تا دی
نجیبؔ مانه کړم له چا عبث

(۳۰)

هڅې توبه توبه د عشق له راجه
چه نهٔ خلاصیږم د غم له باجه
بیهوده مینه خسته نجیبؔ کړم
چه خبر دار یم له دے رواجه

(۳۱)

تیغ م د هجر زړهٔ که مجروح
ځکه مدام کړم د دلبره نوحؔ[1]
څهٔ به پو ښتنه له ما نجیبؔ کړے
احوال م ګل دے در ته وضوح

(۳۲)

که هر څو کانږِ رقیبان رخه
زهٔ به دا نهٔ کړم دیار له مخه
لکه دکانړی کړ سینه نجیبه!
عشق م په زړهٔ کښې هسے راسخه

[1] نوح از نوح است و نوح فریاد را گویند ۱۲

مینه د ښکلیو همیې بلا ده
عاشق پر ییا سې له لاده باده[1]
چه پرِ خبر وے بیا دِ کوله
نجیبه یا ره دا دِ سزا ده

(۳۴)

په عشق کښې نهٔ شوم چرِ دل‌شاده
همیشه گرزم غمژن ناښاد ه
اختیار م نشته نجیب مجبوریم
که نهٔ وی کله زما رضا ده؛

(۳۵)

دا دِ رُخسار دی تر زلفو لاندې
که دا کعبه ده اطلس پرِ باندے
عقل و هوش یوسی له ما نجیبه!
چه شوندے واکړے رانه وُخاندے

(۳۶)

چه له رقیبه خبرے کاندے
په اورم سینې په خیر دسپاندے
صلاح دمرگ م کاندے نجیبه!
چه باندِ ناز که زما دوړاندے

[1] اصل کذا. نسخهٔ ژ به کښې "له لاده باذه" وا ئی بر؛

کر چه روا ده یا نا روا ده
مینه پرینبوځ کله زما ده
چه کاندِ وعظ واعظ **نجیب** ته
د غه خبره د دهٔ خطا ده

(۳۸)

که څو دیر دی سکو لذیذ
لب دِ ترِ لا دی بهتو لذیذ
د یعقوبٔ طور **نجیب** بینا شوم
چه تر ما راغے خبر لذیذ

(۳۹)

دستا په عشق کښے زما دلداره!
لکه فلک یم تل نا قراره
څهٔ به تر دے نه **نجیب** زیات وایم
خود رم په حال ئے تهٔ خبرداره

(۴۰)

ستا په هجران کښے زما دلبره!
مدام فریاد کړم د زړهٔ له سره
په اور د هجر دِ **نجیب** وسوم
زړهٔ سوے رو نهٔ شی آ فغان په سره

ئه اصل، په سپو نګښی یا!

دستا په ستر کو زمانکاره!
چه بې تا مرمه دخدائے دپاره
لرغون به مرحوم نجیب له غمه
که د چا مرګ وي بې خپله واره

(۲۲)

چه د ډوسیم رخسار دلبره!
عقل کوچ وکه زما له سره
چه دا رنګ حسن لري نجیبه!
تر ډه دے کوم یوخوبرو بهتره

(۲۳)

که هر څو حسن یاره ممتاز لرے
قامت دسروِ په څیر دراز لرے
دوصل طمع نجیب له تا نۀ که
چه نالائقه رقیب همراز لرے

(۲۴)

دام چه دزلفو په مخ پریشان لرے
قید پکښے څکه تمام جهان لرے
دخلاصی طمع به نجیب څرنګه کړم
چه دا رنګه کاروا رنګه شان لرے

همیشه ناست یم بې خپله یاره
د لاله طور سینه داغدار ه
یا ما نجیب کړې خورم په وصل
یا م تږ خلاص کړې پروردګاره

(۴۶)

چه دلربا که خوږې خبرې
څخې فدا شه قند وشکرې
ګنج د رخسار به ما نجیب ؤ نیو
که ښهمار ان وی له زلفو لړې

(۴۷)

څه خوله ما شه یاره همرازه
ځان کناره کړه له سپی غمازه
بخت به هله وی د نجیب یاره
که ئې په وصل کړې سرفرازه

(۴۸)

چه د چارهٔ کړه د ستو کوتیره
حیران یم کړې به د چا خون ریزه
نجیب مهٔ وژنه د ستا غلام دے
اے د همه ؤ ښکلیو پرویزه!

چه پکښې نښته خندا هوَس

مینه ښکاره شوه را ته عبس

چه د یار وصل گران دے نجیبه!

درد سر مکړه بے هوده لبس

(۵۰)

مدام تازه دِ دمخ گلزار اوسه

تل کناره ترِ زغن اغیار اوسه

چه له نجیبه دِ گوره بد راه نهٔ که

له رقیبا نو یاره! کنار اوسه

(۵۱)

چه یار رِم کښیناست دَ ذرهٔ پاسه

ځکه عالی شوم له همه ناسه

که یار جفا په ما نجیب نهٔ که

له رقیبا نو یُم بے وسواسه

(۵۲)

او بنے شوے هسے زمانے قیاسه

چه نهٔ بند یږی په دوارهٔ لاسه

چه دا احوال م تل په هجران کښے دی

نجیب بد بخت یُم تر همه ناسه

که دلبر راشی زما تر لاسه
صرفه دِ نهٔ که رقیب خناسه
نجیبؔ بیان دے واقعی کړے
باوَد پرِ دُکړه سخن شناسه

(۵۴)

چه با ندِ را غلې د نوخط جَیشه
رُخسار دِ وُوبیت له حسنٔ عیشه
په دا احوال چه نجیبؔ خبر شهٔ
خاطر ئے وُسوهٔ د غم له طیشه

(۵۵)

دلبره! ښهٔ خو له ما همتا شه
له رقیبا نو چرے جُدا شه
ساعت د هجر په نجیبؔ کال دے
دخدائے دپاره ور لره راشه

(۵۶)

غم دِ د هجر راته دریاب شهٔ
صورت م څکه پکښې غرقاب شهٔ
چه دِ عمونو وران که نجیبه!
داتن م نهٔ دے گویا حباب شه

چہ پہ رُخسار دِ سبکارہ خط تورشۀ
زیب و حُسن بازار دِ خوار شۀ
اوس جفا مۀ کړه په نجیب باندے
که دِ پخوا کړه اوس دور تورشۀ

(۵۸)

خدائے دِ نابود کړه هجرہ مواصه
په مرګ رِم راضی ئے بے له فضاصه
تۀ خوشحالی کړے اندوه دِ نشته
نجیب دِ نۀ کۀ له غمه خلاصه

(۵۹)

حسُن دِ زیات شۀ آشنا له خطه
ھم د خالونو له خو نقطه
نجیب دِ څکه محروم له وصل شۀ
چه دِ رقیب کۀ پرِ مسلّطه

(۶۰)

بے هوده وعظ مۀ کړه واعظه!
بنده له وعظ خُله کړه واعظه!
د نجیب سرو عشق دی تړلی
د زهد چارے نۀ کړه واعظه!

(۶۱)

چه لاله رنګ مې سینه ده داغ

هیڅ مې زلیست دے له دا غمه

زه نجیب مې ځکه په دا احوال ئیم

چه مې د دلبرکه خدائے بد دما غه

(۶۲)

بو د دسترګو له تیزه تیغه

دوا له ده مهلک دی زه نجیب وائیم

په حسن ته ئې لهستر د خلق

چه جدائی د نجیب ستا غواړی

(۶۳)

باب د نیزه ده د نیزو نیغه

خدائے په ایمان کړے ورځ د دا لیغه

چه عاشق کړی زه سر د خلق!

کانه ی د پریوړی په سر د خلق!

(۶۴)

چه کړے ناسازے په ما فلکه!

محلوم مې شو خوا د و ما ته ده که

خلاص به نجیب شم له تا نه څوکه

راشه کډے ملا بستر کمکه

(٦٥)

په کودت چه یارم د نږوتیرکه
کله وا له ه خلق دخان پر ویر که
که پېر ورولی هاتی نجیبه !
په یوځکښ ادے به سر د تیرکه

(٦٦)

که حجاب لرے د مخ د دلبر که
پروا لے نه شی هیڅ ونجیب ته
فریبسته خو یه پیری مثا لـه!
خونب به پیږ نه شم نجیب دلبره

(٦٧)

پاس په آسمان به شرمنده مخ که
که نه په هجر کښې شور و شر که
عیش محروم نه یم ستا له وصاله
که م شی عمر به تا ذر کاله

(٦٨)

د مخ زینت د ذیات د م ترحمله
شونډه م د سرے دی زیاتم ترحمله
نجیب د و سته په اور د هجر
سیځی به نه سنبل کا کله!

(٦٩)

چه د گوره شمعه د رخسار بله
یار پتنګ شوم یار جل بله
چه یار تیریږی بیا تا د لیدو ؟
زوندون پکار دی د نجیب کله ؟

(٧٠)

لیږه په آدینو هغتیس ته لیدم
لا یم پر زیات شی اندوه تیږدی نه
چه د خوښی د وصال په ذله کړم
چه له اندوه د هجر خلاص شم

(٧١)

په اور د هجر سوی جگر لرم
نجیب چه هسې لیکار د لیدو لرم
نجیب تا له م فریاد په خوله کړم
په سترگو حیران یم ترخ نه یې پر وکړم

(٧٢)

عمر یې د هجر هسې خراب کړم
چه یم عاجزه له سوال جواب کړم
نجیب له خدایه حکم مرګ غواړم
چه له د ژوندون مو له اضطراب کړم

(٢٣)

له درده و غمه ګله کوګار کړمه
چه تیغ د هجر په زړه افګار کړمه
چه په نجیب کړې همه واره تکیه
بیا تا د لبره! وچا ته لار کړمه؟

(٢٤)

بېلتون د هسې پاره تاراج کړمه
مرض د هجر هسې افزون شته
خو چه له تا نه پاره جدا شم
ودې ژوندون ته نجیب حیران شم

(٢٥)

چه یې محتاج ته هم زه محتاج کړمه
نجیب حیران یم چه څه علاج کړمه
له هغه وخته سر په ژړا یم
چه یې د لبره څرنګ زه پیا یم

(٢٦)

څه شو ظالمه که نوې تګ سپین لرم
باطن په وینو خاطر رنګین لرم
نجیب لیونی فرهاد بنا شیرین
چه په دا درد د لبر شیرین لرم

(۲۷)

چه له دلبره مهجور فا غوراله م
په صحرا سرګرځم لکه پا ګیما غواله م
چه م د وصل په طمع ورته
نجیب ورکړی خاطر له چا غواله م؟

(۲۸)

دنیا له لاسه چاته فریاد کړمه؟
ستوری غورځم کوی یا له زړا نیمه م
په صحرا ن ګرځم هسې د ګلیو شوم
ستا په درد وغم هسې نجیب په کوه کمه؟

(۲۹)

له کومه سره ځانه طلب د دلدار کړمه؟
نجیب چه په طمع له تا د مراد کړمه
په کالو لږ ګیم په صورت پیریځم
چه له ډېر زړونه ومرګی ترې خبر شوم

(۳۰)

کړه په نالاصر ګرځم خند اقدوس کړمه
پالتن په پرده ګرځم فریاد ز ړاکړمه
چه باندې خوب به یم نه دلبر یمه
د وداني کور به نجیب تالاکړمه

(۸۱)

چه شیدا شوی په رخسار ستا یم
د ګل خوسه خوبنی جدا یم
که وصل مومم د ستا پخیر یم
نجیب پیر شوی تو سر بتا یم

(۸۲)

چه برهنه که خوبان مخونه
سر په عوض کړې نجیبه اغیاری
دا نه له ما ځي زما جانانه
نجیب غلام یم ته زما صاحب یې

(۸۳)

اتش که پورې ذره په خونه
د چیل وصال که دا رنګ نرخونه
که پاڼه کیږي قالب به خانه
کناره ګوزې ورځ له ما نه

(۸۴)

رقیبان کاندې عشرت عیشونه
په ما چې دي د غم جیشونه
د رقیبانو کناره ګوزی
نجیب کاندې هجران طیشونه

(۸۵)

یکدم په زړه شو د غم خاروونه
عیش که دم حکه زړه کوکاروونه
نجیب ئې بیل که دم له پردو خپلو
ستا د هجران دی غځه ناتاروونه

(۸۶)

ارمان ارمان د دې بده هجرانه!
چې زما دوست وو تا م دښمن که
که چرې خلاص شم ستا له هجرانه
چې به تاکړ زی نجیب صنمه!

(۸۷)

چې نه خلاصیږم هرګز له تانه
اوس دوستي غواړم نجیب له جانانه؛
هاله به قاتیم زما جانانه؛
مړ که وژونکي وفادي ور یکیانه

(۸۸)

چې تل م تاخت که د زړه پرخونه
یاریې نابود کړه مینکلی مخونه
منارم که قتل نجیب یې یاره!
ویده مې نه شي د چاله خونه

(۸۹)

خهٔ ناصحان کړدائه پند و نه
نهٔ منځ کیږی سیند په بند و نه
که نجیب بد کیږم ددو غرض خو دے
دوئ د تل کانډ خپل اننډ و نه

(۹۰)

د غزال چشمو چه کړم ښکاروونه
نجیب ئے مل کړم تل د وحشیو
ستا په هجران م پیښ بد نه
په نجیب باندے دا رنګ ساده عښت

(۹۱)

حکه تل ګرځم په کوهساروونه
د محبت دی هسے کار و نه
ارواح بیلیږی زماله تنه
تا ئے و نه کړه هر څو پوښتنه

(۹۲)

دادوه چشمان د سیاه بازونه
زما په زړهٔ که تل پروازونه
چه څوک عشاق دی پر به پوهیږی
نجیبه یار که په دا رازونه

ن

(۹۳)

زینت د دانیو رخسار له کلو لبان د سره دی بسیار له ملو

نجیب له تا نه یاره خاطر ناسته دی که څوک نه وی آزار له خپلو

(۹۴)

که نصیحت که ناصح ترتلو زبان که ستړے په ډیر دئیلو

منع به نه شم نجیب له عشقه هر څوک نیوے شی په کردو خپلو

(۹۵)

چه له دلبره خپله جدا یو د مجنون طور سو په صحرا یو

بیلتون له مونږه مل شه نجیبه څو چه له یاره موږ بیلا یو

(۹۶)

لبان د سره دی یاره په پانو
که دی په وینو د عاشقانو
آخر به مړ کړے نجیب صنمه!
تل چه کړے قتل په دوه چشمانو

(۹۷)

زما دلبره! له ما همدم شه — دخوږ خاطرم څه خوږ مرهم شه

چه ما بیل کړے له ما نجیب ته — سوځې په توره دغم قلم شه

(۹۸)

چه آشفته شوم په تا ډیر ویه — تل م دوزگار شه له هاځه هویه

چه نجیب پردت یم په ځه دهجر کښې — د څوړانو پوښتنه بویه

(۹۹)

ښنا په طور بل یوخوبروی نشته — زما په طور عاشق هیڅ سوی نشته

ځکه ژړا کړم نجیب دلبره! — چه زما غندڼه تایوموئ نشته

(۱۰۰)

د ښنا په ذات م قسم د ے خدایه!

چه ذره م چوی بے دلربا یه!

یا ما نجیب کړه له یاره وصل

یا دا ساعت م له دُنیا بیا یه

(۱۰۱)

دړ ته به وایم یوه خبره — کړئ غوږ با سے زما دلبره!

نجیب سره د رقیبان سپی دی — تر کنار اوسه پری پیکره!

(۱۰۲)

عقل چه یو پله ما عشق واړه — اوس کړه د زلفو خیل راګاره

قیسی به نه وو دا رنګ صنمه! — لکه نجیب کړم ستا غم لتاړه

(۱۰۳)

په تا قسم دے زما صنمه! — بے تا م چوی خاطر له غمه

که خوښی خورم د نجیب زوندئ — په رقیبانو کړه مینه کمه

(۱۰۴)

چه م په څنګ کښې دلبر دلدار نشته

زما په زړه کښې صبر و قرار نشته

نجیبه! دو زه له هیسے ملکه!

چه پکښې هیڅوک د ستا غمخوار نشته

(۱۰۵)

د سرو لبانو یاره شراب راکړه در قیبانو د زړه کباب راکړه

چه یکښې ګورم نجیب د وصل فال دلبره خپل خوله کتاب راکړه

(۱۰۶)

چه تل صحبت که رقیب احباب سره تیره ځم څکه زوند په عذاب سره

نجیب که څکه فریاد له غمه چه ئې یار پټ که مخ په نقاب سره

(۱۰۷)

د ستا بانړه دی لکه خار و نه زما په زړه بندی تل پرهرونه

رخسار دې کنج د نجیب ورتلے نه شم چه دی زلفینې پرې ښامارونه

(۱۰۸)

اور هجر بل که د ابا ندے همره

چه سوز به نهٔ وی د سپاندے همره

چه سر سامان ئے نجیب لید نهٔ شی

غم را پسے ګړے پیٔا نډ همره

ے په دوارو نسخو کښې دا لفظ د "پیا نډ" لیکلے دے بیا ئے چا د غم اصلاح کړے دہ!!

(۱۰۹)

چه دِ په باڼه کړه دستړګو نوره — حیران یم مور به په چاکړی بوره

څونګ نجیب کړه له تازړه صبر — چه تا تړیو رپیاره! بیخ پوره

(۱۱۰)

اودرم دمینې چه په زړه بل شئه — سوخته دصبر پکښې ګنګل شئه

درقیبانو علاج دشوار دے — چه یار نجیب درسره[۲] مل شئه

(۱۱۱)

چه ئے تر حور و هم حسن زیات دے — دهغهٔ عشق رم دزړهٔ حیات دے

تل رم له ستړګو اوښے نجیبه څی — جاری رم هسے دزړهٔ[۳] قنات دے

(۱۱۲)

خو چه بیل شوے له ما جانان دے — زړهٔ رم دهجر په اور بریان دے

لکه عاصی ته دوزخ دلبره! — نجیب ته هسے دستا هجران دے

ډاکیډیمۍ نسخه کښے د،، یاره ،، په ځائے په بل قلم ،،صبر،، لیکلے دے ۲! ۲ـ ددے رُباعئ نه ددو ستنو توآخره پورے داکیډیمۍ په نسخه کښے پاڼړے شلیدلے دی ۲! ۳ـ حاشیه کاذیر ۲!

(۱۱۳)

چه له غماره د لبر همدم دے   جارې زم څکه له ستنو نم دے

دا خو بېشته ده دسپی واصله شو   که دا نجیبه! زما صنم دے

(۱۱۴)

له کل عشاقو زم عشق افزون دے   فرهاد وآمق دے که قیس مجنون دے

چه بے دلبره مدام تیرېږی   بهتر نجیبه زمرګ تر ژوندون دے

(۱۱۵)

پرېشانه زلفے چه دلبر راشی   دغم غنچه زم د جګر وا شی

ترکیخسرو به نجیب عالی شم   دیار کوڅه که مقر زما شی

(۱۱۶)

دلبر زم هسے رنګه جمال لری

چه دخپل حسن یوسف دلال لری

سپکېږی به بند که نجیب پوهېږم

چه په څه الېنه د زلفو جال لری

(۱۱۷)

مرزے د هجر را ته غریبي | احوال مې څکه تل بد تیریږي
چه خه خو وصل نجیب یاره شي | د رقیبا نو خو نه خوریږي

(۱۱۸)

خاطر مې څکه هیس زهیر دے | چه له تا وصل رقیب بې پیر دے
زکوٰة د وصل دلبره ورکړه | ته ذی نصاب یې نجیب فقیر دے

(۱۱۹)

دا د دلبره زلفې رخسار دي | که سره جمع لیل و نهار دي
چه یو ځائے اوسي دا دوه نجیبه! | دا حکمتونه د کردګار دي

(۱۲۰)

دحد په هور نه بدخوئي د دلدار لري
چه تل همدم رقیب اغیار لري
چه یې دا خوئي دے نجیب یې خه که
که ته پریو حسن بسیار لري

(۱۲۱)

چه ئے په عشق کښې په حګر داغ لری　　لاله ګل څکه مسکن چراغ لری

چه د شاهانو نشته **نجیبه**!　　دلبرم ګوره همره دماغ لری

(۱۲۲)

چه جفا جور عادت د ستا دے　　اُمید د وصل له تا خطا دے

وا ړه سبب دے د ستا د هجر　　**نجیب** چه هیسے سر په صحرا دے

(۱۲۳)

چه دلربا م لب په خندا شی　　غابن ئے له شونډو وراهویدا شی

که دِ باور شی **نجیبه** یاره!　　خجل تر واړه لؤلؤ لالا شی

(۱۲۴)

که م په قتل دلبر رضا دے　　ظالمه! قتل زما روا دے

چه معشوق ئے فتوئ د مرګ ورکه　　پکښې **نجیبه**! عذر د چا دے؟

۱۹۵۵